

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สัญญาเลขที่ SRI5810109

โครงการ “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการ
จัดทำสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV”

โดย ดร.พัชรวรรณ นุชประยูร

พฤศจิกายน 2561

สัญญาเลขที่ SRI5810109

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการ
จัดทำสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV”

โดย ดร.พัชรวรรณ นุชประยูร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ชุดโครงการ Asean expert

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่อง “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV” คณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นตามสัญญา รัับทุนอุดหนุนการวิจัยฯ เลขที่ SRI5810109 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทำสัญญากับภาครัฐ ในการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐด้านการคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทยและในกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อนำองค์ความรู้จากการศึกษามาใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ภาคเอกชนนำไปเป็นข้อมูลในการลงทุนกับภาครัฐ รวมทั้งเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเสนอต่อผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านการลงทุนของเอกชนไทยต่อไป

โดยรายงานฉบับนี้มีสาระสำคัญประกอบด้วยผลการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV โดยศึกษากฎหมาย มาตรการและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะระหว่างรัฐและเอกชน โดยนำเสนอรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ในบทที่ 2 สำหรับการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของกลุ่มประเทศ CLMV นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์ในปัจจุบัน กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมิติต่าง ๆ ในการพิจารณาโครงการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ โดยได้นำเสนอไว้ในบทที่ 3 และได้วิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไว้ในบทที่ 4 ซึ่งจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในบทที่ 5

ผู้วิจัยเชื่อมั่นหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ที่สนใจในการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้มุ่งหวังทุกประการ

พัชรวรรณ นุชประยูร
ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

นับแต่การก่อตั้งประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2510 ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลายด้าน โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค มุ่งพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นภารกิจของรัฐสมาชิกที่ต้องจัดให้มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนมีระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและตอบสนองความต้องการโดยรวม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการนั้นรัฐไม่อาจดำเนินการได้ด้วยตนเองด้วยข้อจำกัดในเรื่องเทคโนโลยี บุคลากร ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและข้อจำกัดด้านงบประมาณ รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปดำเนินกิจการบริการสาธารณะโดยการให้มีการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnership) เพื่อให้รัฐสามารถจัดทำบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงทีและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด ดำเนินการโดยบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีการบริหารงานและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า และเป็นการลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐและการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล และเป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนได้มีการลงทุนอันเป็นการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อันก่อให้เกิดความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาประเทศระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

จากการศึกษาพบว่าการร่วมลงทุนของเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะของประเทศ CLMV มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระบบกฎหมาย ความต้องการในการลงทุนของภาคเอกชน ขนาดของโครงการลงทุน และเงื่อนไขในความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะหรือในบางประเทศกำหนดไว้ในนโยบายของฝ่ายบริหารอันก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนในการลงทุนรวมทั้งไม่สอดคล้องกับแนวทางในแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียนจากสภาพปัญหาดังกล่าวประเทศสมาชิกควรกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความชัดเจนในขั้นตอน กระบวนการทางกฎหมาย มีกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดภาระทางงบประมาณและการคลังของรัฐ สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้เอกชนสามารถประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน และเพื่อสร้างความมั่นใจให้เอกชนผู้ลงทุนในการตัดสินใจในโครงการของรัฐ และจะส่งผลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาประเทศและประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บริการสาธารณะ, โครงสร้างพื้นฐาน, การร่วมลงทุนของเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ, ประชาคมอาเซียน, กลุ่มประเทศ CLMV

Abstract

According to Master Plan on ASEAN Connectivity, cooperation among member countries leads ASEAN to Highly Competitive Economic Region. Therefore, development of basic infrastructures is one of key factors for closing gap and connecting member countries together. In order to enhance people's quality of life, governments of member countries have a mission to improve basic infrastructures such as public transportation services, energy and water supply and telecommunications. Especially, the governments of countries in CLMV region (Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam) in which a total number of citizens of these countries is almost 170 million people and Economic Growth Rate is 6-8%. Nowadays, investment policies are now focusing more on foreign investors in developing transportation services and public utilities, resulting significant increase number of foreign investors in the past period of economic crisis in Asia.

From research study, the result shows that it is significant to promote a policy allowing private entities to invest in the government's projects. With professional management plan, skilled resources, and advance technology, these together bring great benefits to the government. Furthermore, promoting Public-Private Partnership can spur economic growth, resulting strong commitment between public and private sectors in developing the country. However, laws regarding investment in the government's project and granting processes for private entities of CLMV countries are different and constantly amended. Especially, investment patterns and requirements of each member state are vague and lack of laws for controlling investments of private entities. Problems as stated, thus, affect investor confidence and incoming of investment funds from local and foreign investors. As member countries, standardizing requirements, and conditions, as well as clarifying implementation and legal processes should be implemented as to be in line with economic development plan of each member country. As a result, it will lead to sustainable economic development and satisfied Economic Growth Rate.

Keywords: Public Service, Infrastructure, Private Investment, Foreign Investment Law, Public-Private Partnership (PPP), ASEAN community, CLMV countries

สารบัญ

คำนำ.....	i
บทคัดย่อ	ii
Abstract	iii
สารบัญ.....	iv
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ (analytical framework)	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)	7
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Outcome/Impact).....	7
บทที่ 2 การจัดทำบริการสาธารณสุขและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV.....	8
2.1 กรอบความร่วมมืออาเซียนภายใต้ความเชื่อมโยงกันในอาเซียนในการจัดทำบริการสาธารณสุข	8
2.1.1 วิวัฒนาการของประชาคมอาเซียน	8
2.1.2 ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity)	13
2.1.2.1 การเชื่อมโยงทางกายภาพ (Physical Connectivity).....	17
2.1.2.2 การเชื่อมโยงองค์กร (Institutional Connectivity).....	20
2.1.2.3 การเชื่อมโยงประชาชนกับประชาชน (People-to-people Connectivity)	21
2.1.3 ความเชื่อมโยงด้านการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ACIA).....	22
2.2 บริการสาธารณสุขด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV.....	25
2.2.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา	26
2.2.1.1 สภาพเศรษฐกิจของกัมพูชา	27
(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ	27
(2) นโยบายเศรษฐกิจ.....	28
2.2.1.2 การลงทุน	30
(1) นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ	30
(2) การลงทุนจากต่างประเทศ.....	31
(3) ศักยภาพการลงทุนในกัมพูชา.....	34

2.2.1.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของกัมพูชา	34
(1) ระบบคมนาคม	34
(2) โทรคมนาคม	36
2.2.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	37
2.2.2.1 สภาพเศรษฐกิจของลาว	38
(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ	38
(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	40
2.2.2.2 การลงทุนของสปป. ลาว	41
(1) รูปแบบการลงทุนของต่างชาติ	41
(2) การส่งเสริมการลงทุน	42
(3) การลงทุนของต่างชาติในสปป. ลาว	44
2.2.2.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของสปป. ลาว	45
(1) ถนน	46
(2) รถไฟ	48
(3) ท่าเรือ	49
(4) ท่าอากาศยาน	49
2.2.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	50
2.2.3.1 สภาพเศรษฐกิจของเมียนมาร์	50
(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ	50
(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	51
2.2.3.2 การลงทุนของเมียนมาร์	52
(1) การลงทุนจากต่างประเทศ	54
(2) นโยบายการลงทุน	56
2.2.3.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมียนมาร์	58
(1) การคมนาคมทางบก ถนนและทางหลวง (Roads and highway)	58
(2) การคมนาคมทางรถไฟ (Railway)	59
(3) การคมนาคมทางน้ำ (Inland Waterways)	60
(4) สนามบิน (Airport)	62
2.2.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	62
2.2.4.1 สภาพเศรษฐกิจของเวียดนาม	63
2.2.4.2 การลงทุนของเวียดนาม	66

2.2.4.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเวียดนาม	67
(1) ถนน.....	67
(2) รถไฟ.....	68
(3) ท่าเรือ.....	69
(4) ท่าอากาศยาน.....	70

บทที่ 3 กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของกลุ่มประเทศ CLMV ...72

3.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา	72
3.1.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ.....	73
3.1.2 การร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและเอกชน.....	75
3.1.2.1 รูปแบบการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะ	75
3.1.2.2 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน	77
3.1.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้าน PPP	77
(1) สำนักงานสัญญาในภาครัฐ (Government Contracting Agencies (GCA))	77
(2) ฝ่าย PPP ในสำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA PPP Cells)	78
(3) กระทรวงการคลัง (Ministry of Economy and Finance (MEF)).....	79
3.1.3.4 กระบวนการในการพิจารณาและจัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน	81
3.1.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน.....	84
3.1.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน.....	84
(1) สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี.....	84
(2) สิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระยะยาว.....	86
(3) การได้รับการคุ้มครองจากการยึดกิจการของคนต่างด้าวโดยรัฐ.....	87
3.1.3.2 กระบวนการในการขอสิทธิประโยชน์ และขั้นตอนการพิจารณา.....	88
(1) ขั้นตอนการขอรับสิทธิประโยชน์	88
(2) ขั้นตอนการจัดตั้งนิติบุคคล	90
(3) ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตการลงทุน.....	92
3.1.3.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการลงทุน.....	94
3.1.3.4 ผู้มีสิทธิขอรับการส่งเสริมการลงทุน.....	95
3.1.4 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ.....	96
3.1.4.1 เงื่อนไขและขั้นตอนในการขอพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ	97

3.1.4.2 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	98
(1) สิทธิประโยชน์ของนักพัฒนา	98
(2) สิทธิประโยชน์ของนักลงทุน	99
3.1.5 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	99
3.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	101
3.2.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ	102
3.2.1.1 ประเภทของการลงทุน	102
(1) กิจการทั่วไป	102
(2) กิจการสัมปทาน	103
(3) กิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ	104
(4) กิจการที่มีรัฐหรือองค์การปกครองระดับแขวงเสนอให้มีการระดมทุน	106
3.2.1.2 การกำหนดสัดส่วนในการลงทุน	108
(1) การลงทุนในกิจการทั่วไป	108
(2) การลงทุนในกิจการสัมปทาน	108
(3) การลงทุนของคนต่างด้าว	109
3.2.1.3 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน	110
(1) การลงทุนฝ่ายเดียวของผู้ลงทุนภายในหรือชาวต่างประเทศ	110
(2) การลงทุนแบบหุ้นส่วนระหว่างผู้ลงทุนภายในกับชาวต่างประเทศ	110
(3) การลงทุนธุรกิจร่วมตามสัญญา	111
3.2.1.4 อำนาจในการอนุมัติการลงทุน	111
3.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุน	112
3.2.2.1 กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า	112
(1) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (CPMI)	112
(2) กรมส่งเสริมการลงทุน (IPD)	113
(3) แขวงกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าแขวงหรือนครหลวง	114
3.2.2.2 กระทรวงแผนการและการลงทุน (MPI)	114
3.2.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน	114
3.2.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน	115
(1) สิทธิพิเศษทางการค้า	115
(2) สิทธิพิเศษด้านอัตราภาษี	115
(3) นโยบายส่งเสริมเฉพาะ	119
(4) นโยบายการเข้าถึงแหล่งทุน	120

(5) การส่งเสริมการลงทุนด้วยนโยบายด้านอื่น ๆ	120
(6) การกำหนดนโยบายส่งเสริมที่ไม่ได้บัญญัติไว้ใน Law on Investment Promotion 2009	121
3.2.3.2 สิทธิประโยชน์จากการลงทุนตามลักษณะการลงทุน	121
(1) กิจการทั่วไป.....	121
(2) กิจการสัมปทาน.....	123
(3) กิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ	124
3.2.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	126
3.2.4.1 การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย	127
3.2.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ	128
3.2.4.3 คณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาททางด้านเศรษฐกิจ (Committee for Economic Dispute Resolution)	129
3.2.4.4 การระงับข้อพิพาทโดยให้ฝ่ายปกครองเป็นผู้วินิจฉัย.....	130
3.2.4.5 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางศาล.....	130
3.3 ประเทศเมียนมาร์.....	131
3.3.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ	131
3.3.2 การลงทุนระหว่างต่างชาติดกับรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ	132
3.3.2.1 กิจการที่สงวนไว้เฉพาะสำหรับรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ	134
3.3.2.2 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้คนต่างด้าวลงทุน.....	135
3.3.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน.....	137
3.3.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน.....	137
(1) สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี.....	138
(2) สิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระยะยาว	139
(3) การได้รับการคุ้มครองจากการยึดกิจการของคนต่างด้าวโดยรัฐ.....	139
3.3.3.2 กระบวนการในการขอสิทธิประโยชน์และขั้นตอนการพิจารณา	140
(1) ขั้นตอนการจัดตั้งนิติบุคคล	140
(2) ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตการลงทุนจากคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์	140
3.3.3.3 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะ	143
(1) สิทธิประโยชน์ของนักลงทุน	144
(2) สิทธิประโยชน์ของนักพัฒนา	144
3.3.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	145
3.3.4.1 การระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการทางศาล	145
3.3.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ	146

3.4 ประเทศเวียดนาม.....	148
3.4.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ.....	148
3.4.1.1 การลงทุนภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	148
3.4.1.2 กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน	150
3.4.2 รูปแบบการร่วมลงทุนในเวียดนาม	150
3.4.2.1 สัญญาร่วมลงทุนธุรกิจ (Business Co-operation Contract : BCC).....	150
3.4.2.2 กิจการร่วมทุน (Joint-Venture : JV).....	151
3.4.2.3 กิจการที่ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด (Wholly Foreign-owned Enterprise).....	152
3.4.2.4 กิจการที่ทำสัญญากับภาครัฐ.....	152
3.4.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน.....	152
3.4.3.1 มาตรการด้านภาษี.....	153
3.4.3.2 มาตรการด้านการเงินการธนาคาร	154
3.4.3.3 การจัดตั้งเขตส่งเสริมการส่งออก และเขตพื้นที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ.....	154
3.4.3.4 มาตรการเกี่ยวกับที่ดิน.....	154
3.4.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	154
3.4.4.1 การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย	155
3.4.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยคณะอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ	155
3.4.4.3 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางศาล.....	156
(1) ศาลประชาชนแขวง	157
(2) ศาลประชาชนจังหวัด.....	157
(3) ศาลประชาชนสูงสุด.....	158
บทที่ 4 บทวิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	
ในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน	159
4.1 วิเคราะห์ปัจจัยในการพิจารณาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV.....	159
4.2 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV	160
4.2.1 โอกาสในการเข้าไปทำธุรกิจในประเทศ CLMV	160
4.2.2 ความสำคัญของปัญหาทางการเมืองในประเทศ CLMV ที่มีผลต่อการลงทุน	161
4.2.2 วิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติของกลุ่มประเทศ CLMV	162
4.2.2.1 การบังคับใช้กฎหมาย	162
4.2.2.2 ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการลงทุน	162
4.2.2.3 กฎระเบียบเปลี่ยนแปลงบ่อย	163

4.2.2.4 กฎหมายภายในเป็นอุปสรรคในการเข้าไปร่วมลงทุน.....	163
4.3 การให้ความช่วยเหลือและการส่งเสริมการลงทุน.....	164
4.3.1 กฎหมายด้านการลงทุนที่และสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการร่วมลงทุนกับรัฐ.....	164
4.3.2 การสนับสนุนด้านการเงินการธนาคารสำหรับนักลงทุนไทยและต่างชาติ.....	164
4.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุนในประเทศ CLMV.....	164
4.5 วิเคราะห์การให้ความช่วยเหลือของไทยแก่นักลงทุนในประเทศ CLMV.....	165
4.5.1 การให้ความช่วยเหลือและการประสานงานด้านเงินทุน.....	165
4.5.2 การให้ความช่วยเหลือในการเจรจาการลงทุน.....	166
4.5.3 การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย.....	166
4.5.4 การให้ความช่วยเหลือในกระบวนการระงับข้อพิพาท.....	166
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	168
5.1 บทสรุป.....	168
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	175
บรรณานุกรม.....	178
ภาคผนวก.....	182
ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์.....	183
ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1.....	185
2.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 1.....	185
2.2 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมความคิดเห็น.....	187
2.2.1 สภาพการณ์ปัจจุบันในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV.....	187
1) ข้อมูลพื้นฐานของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน.....	187
1.1) รูปแบบการเมืองการปกครอง.....	187
1.2) สภาพทางการเมือง.....	187
1.3) แผนการลงทุนระหว่างประเทศ.....	187
1.4) กลุ่มนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุน.....	188
1.5) กระบวนการในการลงทุน.....	188
1.6) แหล่งเงินทุน.....	188
1.7) ระยะเวลาในการลงทุน.....	189

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV	190
2.1) การเข้าไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทย	190
2.2) โครงการร่วมลงทุนระหว่างเอกชนกับรัฐบาลของกลุ่มประเทศ CLMV ที่น่าสนใจ.....	190
3) กฎหมายเกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับรัฐ.....	191
3.1) ปัญหาทางกฎหมาย	192
3.2) แนวทางการแก้ไข	194
4) การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล	194
2.2.2 แนวโน้มการลงทุนจากต่างชาติในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ	194
1) แผนยุทธศาสตร์การลงทุน.....	194
2) แนวโน้มการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน	195
3) การดำเนินการกิจการร่วมค้าของนักลงทุนไทยในกลุ่มประเทศ CLMV	196
2.2.3 มาตรการและกลไกในการให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน	196
1) สิทธิพิเศษในการมีสิทธิ์ถือครองที่ดิน	196
2) สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนกับรัฐ.....	197
3) การสนับสนุนด้านการเงิน การธนาคาร	197
4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะ/เขตเศรษฐกิจพิเศษ	197
5) การลงทุนภายใต้กรอบ AIA (ASEAN Investment Area)	198
2.2.4 การระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน ในกรณีที่เกิดข้อพิพาททางสัญญา	198
1) ระบบการระงับข้อพิพาท.....	198
2) การใช้อนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท	198
2.1) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายระหว่างประเทศ	199
2.2) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายของกลุ่มประเทศ CLMV.....	199
2.3) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายของประเทศไทย	199
2.2.5 ข้อเสนอแนะ	199
1) การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจ	199
2) การบังคับใช้กฎหมาย.....	200
3) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย	200
ภาคผนวกที่ 3 สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 2	201
3.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 2	201
3.2 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมความคิดเห็น.....	202
3.2.1 สภาพการณ์ปัจจุบันในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV	202

1) ข้อมูลพื้นฐานของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน	202
2) กฎหมายเกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับรัฐ.....	204
2.1) ปัญหาทางกฎหมาย	204
2.2) แนวทางในการแก้ไขปัญหา	206
3) นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวกับการร่วมลงทุนกับรัฐ.....	206
3.2.2 มาตรการและกลไกในการให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน	207
1) การสนับสนุนด้านการเงิน การธนาคารแก่นักลงทุนไทยและต่างชาติกลุ่มประเทศ CLMV ..	207
1.1) ธนาคารการนำเข้าและส่งออก (EXIM BANK).....	207
1.2) ธนาคารไทยพาณิชย์	207
1.3) ธนาคารกสิกร	207
1.4) ธนาคารกรุงไทย.....	208
1.5) ธนาคารกรุงเทพ.....	208
2) สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุนกับรัฐของกลุ่มประเทศ CLMV	208
3.2.3 การระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน	208
3.3.4 ข้อเสนอแนะ	210
1) ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย	210
1.1) การบังคับคดี.....	210
1.2) การบังคับใช้กฎหมายร่วมกันระหว่างประเทศคู่สัญญา	210
1.3) กฎหมายไทยเกี่ยวกับการกู้เงินและการธนาคาร	210
1.4) การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ	210
1.5) กฎหมายส่งเสริมการลงทุน	211
2) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย	211
2.1) การร่วมมือกันของกลุ่มนักลงทุน	211
2.2) การลดภาระของนักลงทุน	211
2.3) การรู้จักเด่น-จุดด้อยของประเทศที่จะเข้าไปลงทุน	211
2.4) บทบาทของรัฐบาลไทย	211
3) ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ	211

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมตัวเป็นประชาคมอาเซียนนั้น มุ่งหมายให้เกิดการรวมกลุ่มความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก ในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมุมมองกว้างในการดำเนินการภาคธุรกิจ แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินงานของภาครัฐของแต่ละประเทศในการจัดทำบริการสาธารณะ (Public service) ซึ่งถือเป็นภารกิจของรัฐที่ต้องจัดให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อมีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนมีระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอันได้แก่ ระบบคมนาคม ระบบพลังงาน ระบบการจัดการน้ำ ระบบสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน นับเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและกลุ่มประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม ซึ่งมีความเชื่อมโยงในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานกับประเทศไทยในหลายมิติ

สำหรับหลักการในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะเองไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การบริหารงาน การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการหรือการพัฒนาบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะบางรูปแบบรัฐไม่อาจดำเนินการได้เองทั้งหมดหรือบางส่วนเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเทคโนโลยี บุคลากร การบริหารจัดการ งบประมาณ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง รัฐจึงเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปดำเนินการกิจการบริการสาธารณะนั้นแทนรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำสัญญาสัมปทาน การทำสัญญาเช่าเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ช่วยไม่ให้เกิดภาระทางงบประมาณและการคลังของประเทศ สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและกรอบการพัฒนาของประชาคมอาเซียน อันจะเกิดประโยชน์ต่อการบริการสาธารณะมากที่สุดด้วย

อนึ่ง กระบวนการและเงื่อนไขในการอนุญาตให้เอกชนเข้าดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะโดยการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnerships) หรือ PPPs รวมถึงกลไกของรัฐในการกำกับดูแลมาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะของประเทศในกลุ่ม CLMV มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านการลงทุนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันมีประเทศเวียดนามเท่านั้นที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในเรื่องของการจัดทำโครงการร่วมทุนกับรัฐ ส่วนประเทศกัมพูชา เมียนมาร์ และลาว ไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐโดยเฉพาะ แต่นักกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนของภาคเอกชนมาใช้กับการลงทุนในภาครัฐด้วย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการ

พิจารณาโครงการของรัฐและการบริหารโครงการร่วมทุนที่ขาดความชัดเจน ส่งผลต่อความมั่นใจในการลงทุนของภาคเอกชนและการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ

นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อพิพาทในโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนกระบวนการที่นำมาสู่การระงับข้อพิพาทมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นกลไกในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือการระงับข้อพิพาททางศาล ซึ่งวิธีพิจารณาคดีของศาลในคดีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองนั้น เนื่องจากสถานะของคู่สัญญามีความไม่เท่าเทียมกันในระบบกฎหมาย การนำวิธีพิจารณาคดีในสัญญาทั่วไปซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนมาใช้กับสัญญาในการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ก่อให้เกิดภาระในการนำสืบพยานหลักฐานที่ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ และกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีความล่าช้ายังก่อให้เกิดความเสียหายต่อการจัดทำบริการสาธารณะอีกด้วย

ดังนั้นการศึกษาวิจัยกฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะของกลุ่มประเทศ CLMV นี้ จึงจำเป็นต้องศึกษา เจาะลึกในการให้เอกชนเข้าจัดทำบริการสาธารณะรวมทั้งหลักเกณฑ์และข้อจำกัดในการให้เอกชนร่วมลงทุน การบริการสัญญาจัดทำบริการสาธารณะและวิธีการในการระงับข้อพิพาท เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนในการภาครัฐของเอกชนหรือรัฐบาลไทยในกลุ่มประเทศ CLMV และเป็นข้อพิจารณาในการพัฒนาและประสานความร่วมมือในมิติประชาคมอาเซียนต่อไป โดยการศึกษาวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะการเข้าจัดทำบริการสาธารณะของรัฐโดยเอกชนโดยการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในส่วนของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเฉพาะด้านการคมนาคมขนส่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกรอบความเชื่อมโยงกันในอาเซียนและแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน โดยทำการเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายทั้งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง รวมถึงนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐโดยการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนของประเทศไทยและในกลุ่มประเทศ CLMV ที่มีสภาพภูมิประเทศและสภาพสังคมและประชากรใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีการพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของกลุ่มประเทศ CLMV ในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทำสัญญากับภาครัฐในการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐด้านการคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ CLMV

3) เพื่อนำองค์ความรู้จากการศึกษามาใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ภาคเอกชนนำไปเป็นข้อมูลในการลงทุนด้านต่าง ๆ กับภาครัฐในกลุ่มประเทศ CLMV

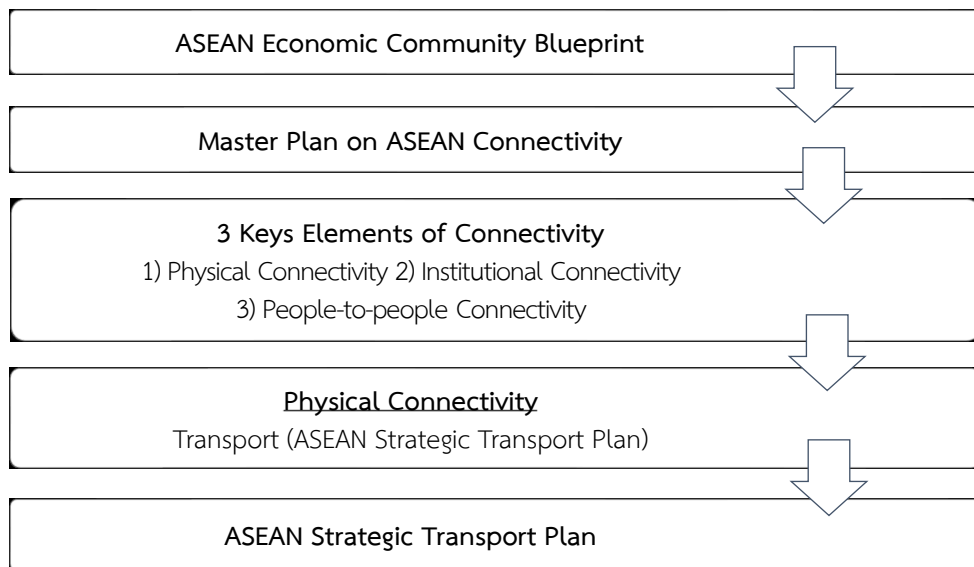
4) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเสนอต่อผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านการลงทุนของเอกชนไทยเพื่อพัฒนาระบบการในการลงทุนในกิจการของรัฐในประเทศไทยให้เกิดความจูงใจกับนักลงทุนและไม่ให้เกิดความเสียหายเปรียบในเชิงยุทธศาสตร์การลงทุนในภูมิภาคอาเซียน

1.3 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ (analytical framework)

นับแต่การก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปีพ.ศ. 2510 เพื่อสร้างความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการกำหนดให้มี กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกติการ่วมกันในการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง มั่นคง และมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนารอบด้านของประชาคมและประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ภายหลังความร่วมมือของประชาคมที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับนั้น ในปีพ.ศ. 2550 ได้มีการลงนามใน “ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (Declaration on the AEC Blueprint) เป็นเอกสารที่ยืนยันว่าสมาชิกอาเซียนทั้งหมดจะร่วมกันดำเนินการเปิดเสรีการค้าให้ลุล่วงตามแผนงาน โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันจัดทำพิมพ์เขียว หรือ AEC Blueprint เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจให้มีความชัดเจนตามตามกรอบเนื้อหาและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปีพ.ศ. 2558 ซึ่ง AEC Blueprint ที่จัดทำขึ้นเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว 2) การพัฒนาไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันในประเทศ และ 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

สำหรับกรอบการพัฒนาตาม AEC Blueprint ในด้านที่สองมุ่งสู่การพัฒนาไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economies Region) นั้น “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน” ในการจัดให้มีการขนส่งในระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ มั่นคงและบูรณาการในอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาใช้ศักยภาพของเขตการค้าเสรีอาเซียนได้อย่างเต็มที่ ลดช่องว่างของการพัฒนาและจะช่วยเชื่อมโยงอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียใต้ ในการนี้อาเซียนมีแผนยุทธศาสตร์การด้านการขนส่งของอาเซียน (The ASEAN Strategic Transport Plan (ASTP) 2011-2015) ซึ่งครอบคลุมการขนส่งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ และการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง โดยประเทศสมาชิกจะนำแผนการพัฒนาดังกล่าวไปเป็นรากฐานในการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศสมาชิกด้วย ภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าว ได้มีแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (ASEAN Connectivity) เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนและนำอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 และได้กำหนดแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity : MPAC) เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยง

ระหว่างกันในอาเซียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศให้มีมาตรฐานและ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และประชากร โดย ความเชื่อมโยงทางกายภาพนี้มุ่งเน้นความเชื่อมโยงในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทั้งการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และการขยายเครือข่าย โครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึง มียุทธศาสตร์การเชื่อมโยงที่สำคัญ อาทิ การเชื่อมโยงโครงสร้าง พื้นฐานด้านการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านพลังงาน ทั้งนี้มีความมุ่งหมายให้ประชาคมมีการพัฒนา ด้าน โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับความต้องการของประชาชนในความจำเป็นพื้นฐานด้านต่าง ๆ และเป็น เติร์มความพร้อมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประชาคมต่อไป ดังปรากฏตามแผนภาพความเชื่อมโยง ระหว่างกันในแต่ละส่วนดังนี้

สำหรับการพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน การร่วมลงทุนระหว่าง ภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnerships) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดทำบริการสาธารณะ โดยให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับ การจัดโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ อาทิ ระบบสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า ประปา) หรือการคมนาคม (ถนน ท่าเรือ รถไฟ รถไฟฟ้า การขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ) ซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการ อย่่างไรก็ดี ด้วยความ เจริญทางเศรษฐกิจและสังคมประกอบกับความต้องการในการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ของ ประชาชนเพิ่มขึ้นและความหลากหลายมากขึ้นประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่มีการพัฒนา อย่างรวดเร็ว ในขณะที่รัฐมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และบุคลากรในการก่อสร้างและการ บริหารงาน ส่งผลให้รัฐไม่อาจดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะสนองความต้องการของประชาชนได้อย่าง ทันท่วงที จึงได้มีการนำรูปแบบของการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามา

ใช้ในการดำเนินงานของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์หลายประการ กล่าวคือ 1) เป็นการลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐและการกีดกันสาธารณะของรัฐบาล 2) เพื่อให้รัฐได้จัดทำบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันที่และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด 3) มีการดำเนินการโดยบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) มีการบริหารงานและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า 5) เปิดโอกาสให้เอกชนได้มีการลงทุนอันเป็นการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และ 6) ก่อให้เกิดความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาประเทศระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของแต่ละประเทศมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระบบกฎหมาย ความต้องการในการลงทุนของภาคเอกชน ขนาดของโครงการลงทุน และเงื่อนไขในความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงกลไกในการระงับข้อพิพาทในการดำเนินการตามสัญญาร่วมลงทุน ซึ่งในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐของแต่ละประเทศในประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV ที่มีกระบวนการและเงื่อนไขในการอนุญาตให้เอกชนเข้าไปจัดทำบริการสาธารณะแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อเกิดผลการพัฒนามาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน รวมถึงการพัฒนาในด้านการลงทุนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย

ดังนั้นการศึกษารณีการให้เอกชนเข้าทำสัญญาจัดทำบริการสาธารณะกับภาครัฐในประชาคมอาเซียนนี้จึงจำเป็นต้องศึกษา เงื่อนไขในการให้เอกชนเข้าจัดทำบริการสาธารณะรวมทั้งหลักเกณฑ์และข้อจำกัดในการให้ลงทุน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือในมิติประชาคมอาเซียนต่อไป ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะการเข้าจัดทำบริการสาธารณะของรัฐโดยเอกชนโดยการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnerships) หรือ PPPs เฉพาะในส่วนของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม โดยทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมาย ทั้งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง รวมถึงนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐโดยการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนของประเทศไทยและในกลุ่มประเทศ CLMV ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและสภาพสังคมและประชากรใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีการพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกัน

การศึกษาเรื่อง “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV” นี้ มุ่งเน้นในการศึกษากฎหมายระเบียบ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงการระงับข้อพิพาทในโครงการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ โดยมีขอบเขตในการศึกษารวม 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก พิจารณาขอบเขตในเชิงเนื้อหาของโครงการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยผู้วิจัยเห็นว่าโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและ

ภาคเอกชนหมายถึง โครงการการร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใดหรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาตหรือให้สัมปทานหรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด ซึ่ง “การร่วมงานหรือดำเนินการ” นั้น รัฐกับเอกชนจะต้องมีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการที่ลงทุนร่วมกันด้วย ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้จะทำการศึกษา ขอบเขตของกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ กระบวนการทางกฎหมาย อำนาจของหน่วยงานของรัฐในการบริหารสัญญาหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาภายหลังการจัดทำสัญญา การระงับข้อพิพาทจากสัญญาร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม

ประการที่สอง พิจารณาขอบเขตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยผู้วิจัยเห็นว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องในโครงการร่วมลงทุนประกอบด้วยหลายฝ่าย อาทิเจ้าของโครงการ(หน่วยงานภาครัฐ) ผู้รับเหมา (คู่สัญญาเอกชน) คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงเอกชนอื่นที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในโครงการ เช่น ผู้เข้าร่วมเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของภายใต้การบังคับใช้กฎหมายและนโยบายของแต่ละประเทศ รวมทั้งจัดการสัมมนากลุ่มย่อย 2 ครั้ง และการจัดการรับฟังความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งกระบวนการ

ประการที่สาม พิจารณาขอบเขตของกิจการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยโครงสร้างพื้นฐานหมายถึงสิ่งปลูกสร้าง หรือระบบที่รองรับ หรือเป็นพื้นฐานของชุมชน ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อาทิ ระบบการคมนาคม (ถนน อุโมงค์สะพาน ทางรถไฟ ท่าเรือ ท่าอากาศยาน และระบบท่อ) ระบบพลังงาน ระบบการจัดการน้ำ ระบบการสื่อสาร ซึ่งการวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาคโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมซึ่งเป็นระบบพื้นฐานในการเชื่อมโยงความแข็งแกร่งของระบบต่าง ๆ ในภูมิภาคทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาตามกรอบความเชื่อมโยงกันในอาเซียนและแผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์การด้านการขนส่งของอาเซียนอีกด้วย

ประการที่สี่ พิจารณาขอบเขตการศึกษา ในการวิจัยฉบับนี้ศึกษาประเทศในกลุ่ม CLMV ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม โดยศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3 ระดับดังนี้

- 1) กฎหมายระหว่างประเทศ ศึกษากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งข้อตกลงระดับภูมิภาคที่อยู่ภายใต้ความตกลงกันระหว่างประเทศสมาชิก ASEAN ต่าง ๆ
- 2) กฎหมายภายในประเทศ ศึกษากฎหมายในระดับต่าง ๆ ทั้งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรอง รวมทั้งระเบียบ แนวทางปฏิบัติ คู่มือการดำเนินงาน
- 3) แนวนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐโดยการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

1) ศึกษาจากเอกสาร กฎหมาย หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ วิจัย และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นโยบายของรัฐ แนวโน้มในการลงทุนของเอกชนในประเทศและต่างประเทศในโครงการร่วมทุน ในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าทำบริการสาธารณะกับรัฐในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของกลุ่มประเทศ CLMV

2) สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยและกลุ่มประเทศ CLMV ทุกประเทศในทุกด้าน (เอกชนที่ลงทุนในโครงการของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการร่วมทุน และสถาบันการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน) เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติงานและกฎหมายในการให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานกับรัฐ และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของประเทศไทยที่ประจำอยู่ในกลุ่มประเทศ CLMV ที่รับผิดชอบด้านการลงทุนของเอกชนไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมลงทุนของเอกชนในประเทศและเอกชนต่างด้าว รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการลงทุนและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาจัดทำข้อเสนอในการศึกษาวิจัยต่อไป โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นรวม 15 คน

3) จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ รวมถึงบุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้ข้อคิดเห็นในประเด็นที่ทำการศึกษา 2 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 10 คน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Outcome/Impact)

1) รายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์กรณีศึกษาซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดมาตรการและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการให้เอกชนร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2) ทราบถึงสภาพปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคหรือส่งผลต่อการพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะและการร่วมลงทุนของเอกชนในกิจการของรัฐของกลุ่มประเทศ CLMV ในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม

3) ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทำสัญญากับภาครัฐในการให้เอกชนเข้าไปดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของกลุ่มประเทศ CLMV

4) เพื่อนำองค์ความรู้จากการศึกษามาใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ภาคเอกชนนำไปเป็นข้อมูลในการลงทุนด้านต่าง ๆ กับภาครัฐด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV และจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV

บทที่ 2

การจัดทำบริการสาธารณะและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV

นับจากการร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพ 2510 (Bangkok Declaration หรือ ASEAN Declaration 1967)” ซึ่งเป็นการก่อตั้ง “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือสมาคมอาเซียน (Association of South-East Asian Nations : ASEAN)” เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงส่งเสริมในเรื่องสันติภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาค และความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคกับต่างประเทศ ในปฏิญญากรุงเทพได้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดตั้งสมาคมอาเซียนไว้ 7 ประการดังนี้¹

- 1) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริหาร
- 2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
- 3) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
- 5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษา ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
- 7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอกองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศ

2.1 กรอบความร่วมมืออาเซียนภายใต้ความเชื่อมโยงกันในอาเซียนในการจัดทำบริการสาธารณะ

2.1.1 วิวัฒนาการของประชาคมอาเซียน

หลังการเกิดขึ้นของสมาคมอาเซียนในช่วงแรกนั้นกิจกรรมความร่วมมือของสมาคมอาเซียนไม่ค่อยเกิดขึ้นมากนัก แต่พัฒนาการของสมาคมอาเซียนก็เริ่มมีความร่วมมือและความสัมพันธ์กับรัฐสมาชิกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศต่าง ๆ เรื่อย ๆ จนนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งมีการพัฒนาการและดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

¹ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ประเทศไทยกับอาเซียน, (กรุงเทพฯ: หจก.เปเปอร์เฮาส์, 2554), หน้า 7.

ระยะที่ 1 ระหว่างปีพ.ศ. 2510-2520 ช่วงแรกของการก่อตั้งสมาคมอาเซียนเป็นช่วงการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันที่เคยมีมาก่อนในภูมิภาคความร่วมมือ ในช่วงนี้จึงเป็นด้านการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) สมาคมอาเซียนให้ความสำคัญในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาค เนื่องจากตระหนักว่าสันติภาพและความมั่นคงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ โดยได้มีการ “ประกาศให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง” (Zone of peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN)² อันเป็นผลมาจากการต่อสู้ระหว่างค่ายเสรีประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ภูมิภาคนี้ต้องประกาศตัวเป็นกลางเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง

พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) สมาคมอาเซียนเริ่มมามีบทบาทที่สำคัญซึ่งเป็นปีที่เวียดนาม ลาวและกัมพูชาตกอยู่ในการปกครองของคอมมิวนิสต์ ทำให้ประเทศไทยที่ถือเป็นประเทศหน้าด่าน เมื่อเกิดอะไรขึ้นมาในแง่ของการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ ประเทศไทยจะต้องรับก่อนเพราะมีพรมแดนติดต่อกับทั้งลาว กัมพูชา และเวียดนามก็ไม่ไกลนัก³ ประเทศไทยจึงได้ชวนประเทศในอาเซียนที่มีความเห็นเช่นเดียวกัน ถึงภัยคุกคาม ถึงการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์

พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) มีการประชุมสุดยอดของหัวหน้ารัฐบาลของห้าประเทศผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมอาเซียนมีขึ้นเป็นครั้งแรกที่บาหลิ ประเทศอินโดนีเซีย (Bali Summit) ซึ่งถือเป็นการประชุมที่สำคัญในประวัติศาสตร์ในแง่ของความมั่นคง เป็นการประชุมอย่างเร่งด่วนกะทันหันอันเนื่องจากการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีชัยชนะจากการทำสงครามในอินโดจีน ซึ่งความสำคัญของการประชุมในครั้งนี้คือ “แถลงการณ์ข้อตกลงของอาเซียน” (Declaration of ASEAN Concord)⁴ และ “สนธิสัญญามิตรไมตรีและความร่วมมือ” (Treaty of Amity and Cooperation)⁴ ซึ่งมีการจัดโครงสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งแก้ไขเรื่องความเชื่อมโยงด้านการบริหารงานในระดับอาเซียนไปพร้อม ๆ กัน

ระยะที่ 2 ระหว่างปีพ.ศ. 2520-2540 เป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

พ.ศ. 2535 (ค.ศ.1992) ภายหลังจากจัดประชุมที่บาหลิของอินโดนีเซีย ทางอาเซียนได้รับเอวาระเบียงทางเศรษฐกิจตามที่องค์การสหประชาชาติตกลงเป็นหลักการเอาไว้ และอาเซียนยังมุ่งต้องการส่งเสริมการค้าเสรีผ่านการจัดการอนุเคราะห์เรื่องภาษีศุลกากรของอาเซียน (ASEAN Preferential Tariff Agreement: PTA) ซึ่งถือว่าเป็นจุดเชื่อมโยงและนำไปสู่การก่อตั้ง “เขตการค้าเสรีของอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)”⁵ โดยเป็นการทำข้อตกลงว่าจะลดภาษีศุลกากรระหว่างสมาชิกเหลือเพียง

² ฝ่ายวิชาการเจเนซิส มีเดียคอม, **รอบรู้ประชาคมอาเซียน**, (กรุงเทพฯ: บริษัท เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด, 2555), หน้า 21.

³ ประภัสสร เทพชาตรี, **ประชาคมอาเซียน**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมอธรรม, 2554), หน้า 20.

⁴ เวเธอร์บี, โดแนลด์ อี, **อาเซียน: ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว, 2558), 170.

⁵ เรื่องเดียวกัน

ร้อยละ 0-5 เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะผู้ผลิตและผู้ส่งออก พร้อมทั้งดึงดูดนักลงทุนจากภายนอกให้เข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น การจัดตั้งนี้ดำเนินการสำเร็จโดยสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมครบทุกประเทศเมื่อปีพ.ศ. 2551⁶

พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) มีลงนามอย่างเป็นทางการในกรอบความตกลง “ว่าด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area-AIA)”⁷ และได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีเขตการลงทุนอาเซียน (AIA Council) มีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการตามความตกลง AIA เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจภายในภูมิภาคให้เติบโตมากยิ่งขึ้น ผ่านการส่งเสริมการลงทุนทั้งภายในและภูมิภาค ส่งเสริมการเปิดการค้าเสรี การท่องเที่ยว การเงิน การเกษตร และสนับสนุนการเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่ง และในปีเดียวกันนี้ก็ได้มี “การประชุมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF)” เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจกันระหว่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก

พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) มีการจัดตั้ง “สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty-SEANWFZ)”⁸ ซึ่งสาระสำคัญของสนธิสัญญานี้คือการกำหนดให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ห้ามประเทศสมาชิกผลิต ครอบครอง หรือใช้อาวุธนิวเคลียร์ทุกประเภทในภูมิภาค

ระยะที่ 3 ระหว่างปีพ.ศ. 2540-ปัจจุบัน เป็นช่วงที่ภูมิภาคประสบวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจรวมทั้งเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ อาเซียนได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่อง โดยอาเซียนได้มุ่งเน้นในการสร้างความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงร่วมกันในระยะแรก ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะเศรษฐกิจมากขึ้น โดยผลจากบรรยากาศแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี ของการก่อตั้งอาเซียนเมื่อปีพ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) เพื่อให้ความร่วมมือของอาเซียนก้าวหน้าไปสู่ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน จึงมีการประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) เพื่อวางแผนความร่วมมือระหว่างชาติสมาชิกให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้นภายในปีพ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ คือ⁹

- 1) วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations)
- 2) หุ่นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development)

⁶ ฝ่ายวิชาการเจเนซิส มีเดียคอม, อ้างแล้ว, หน้า 20.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-21.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

⁹ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, แผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสถาบันพระบรมราชชนกในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, (นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 2556), หน้า 1.

- 3) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN)
- 4) ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

ต่อมาได้มีได้มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่ บาหลี ผู้นำอาเซียนได้ตอบสนองต่อการบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียนเพิ่มเติม โดยได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนหรือข้อตกลงบาหลี 2” (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) โดยเห็นชอบกำหนดเป้าหมายและทิศทางการทำงานเพื่อมุ่งพัฒนาอาเซียนไปสู่ “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) ภายในปีพ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โดยประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่¹⁰

- 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC)
- 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC)
- 3) ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

หลังจากนั้นได้มีการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ณ กรุง เวียงจันทน์ ได้รับรอง “แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์” (Vientiane Action Programme-VAP) ซึ่งเป็นแผนดำเนินการความร่วมมือในช่วงปีพ.ศ. 2547-2553 โดยได้กำหนดแนวคิดหลักของแผนปฏิบัติการฯ ไว้ว่า “Towards shared prosperity destiny in an integrated, peaceful and caring ASEAN Community”¹¹ และมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการของประชาคมอาเซียนที่จะเร่งปฏิบัติเพื่อวางกรอบความร่วมมือเพื่อบรรลุการจัดตั้งประชาคมอาเซียนต่อไป ได้แก่

- 1) แผนปฏิบัติการของประชาคมความมั่นคงอาเซียน
- 2) กรอบความตกลงว่าด้วยสินค้าสำคัญซึ่งจะช่วยเร่งรัดความร่วมมือด้านสินค้าและบริการ 11 สาขา¹² ในปีพ.ศ. 2553
- 3) แผนปฏิบัติการประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน

ต่อมาได้มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 11¹³ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ปีพ.ศ. 2548 ได้มีการจัดทำปฏิญญาจัดตั้ง “กฎบัตรอาเซียน” (ASEAN Charter) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) อย่างเป็นทางการ สมัชชาทั้ง 10 ประเทศจะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ เมื่อเกิดความขัดแย้งก็จะมีกลไกระงับข้อพิพาทอย่างเป็นระบบ และใน

¹⁰ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, อ้างแล้ว, หน้า 111.

¹¹ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, อ้างแล้ว, หน้า 2.

¹² ได้แก่ wood-based products and automotive, rubber-based products and textiles and apparels, agro-based products and fisheries, electronics, e-ASEAN and healthcare, air travel and tourism

¹³ ฝ่ายวิชาการเจเนซิส มีเดียคอม, อ้างแล้ว, หน้า 28.

การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้เร่งจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นในปีพ.ศ. 2558

จนกระทั่งการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 เมื่อปีพ.ศ. 2550 ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)¹⁴ ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยเฉพาะการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 โดยวัตถุประสงค์ของกฎบัตร คือทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเคารพกติกาในการทำงานมากขึ้น

หลังจากที่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศได้ให้สัตยาบันร่วมกันแล้ว ในวันที่ 15 ธันวาคม 2551 รัฐมนตรีต่างประเทศของอาเซียนได้จัดการประชุมที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียน กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินงานของประชาคมอาเซียนอยู่ภายใต้ “กฎบัตรอาเซียน” (ASEAN Charter) ซึ่งเป็นธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดของอาเซียน เป็นความตกลงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนที่กำหนดกรอบโครงสร้างองค์กร เป้าหมาย หลักการและกลไกที่สำคัญต่าง ๆ ภายในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก¹⁵ ดังนี้

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะความพยายามที่จะรวมตัวกันเป็น “ประชาคม” ภายใน พ.ศ. 2558
 - 2) เพื่อสร้างกลไกส่งเสริมให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามความตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน
 - 3) เพื่อทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดและสร้างประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงมากขึ้น
- โดยการบังคับใช้กฎบัตรดังกล่าวจะทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีกติกาการดำเนินงานอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้อาเซียนต้องจัดทำกฎบัตรอาเซียน เนื่องจากนับแต่มีการก่อตั้งองค์กรอาเซียนที่ผ่านมายังขาดกลไกหรือมาตรการบังคับในกรณีประเทศสมาชิกไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ตกลงกันไว้ และการที่องค์กรอาเซียนไม่มีสถานะทางกฎหมาย (legal entity) ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรวมตัวกัน รวมถึงความพยายามจัดตั้ง “สมาคมนานาชาติอาเซียน” ภายใน 2558 ซึ่งการจัดทำกฎบัตรอาเซียนขึ้นจึงทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรอาเซียน ยังทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization)¹⁶

¹⁴ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข , อ้างแล้ว, หน้า 4-5.

¹⁵ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ประเทศไทยกับอาเซียน, (กรุงเทพฯ: หจก.เปเปอร์เฮาส์, 2552), หน้า 62.

¹⁶ กรมนานาชาติ กระทรวงต่างประเทศ, อ้างแล้ว, หน้า 38.

กฎบัตรอาเซียนซึ่งได้รับรองจากผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อ ปีพ.ศ. 2550 มีการประกาศใช้ในปีพ.ศ. 2551 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานให้ก้าวหน้าใหม่ ได้แก่

- 1) การจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- 2) การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนสอดส่องและรายงานการทำตามความตกลงของรัฐสมาชิก
- 3) การจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก
- 4) การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีตามกฎบัตรฯ อย่างร้ายแรง
- 5) การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้ หากไม่มีฉันทามติ
- 6) การส่งเสริมการปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วม ซึ่งทำให้การตีความหลักการห้ามแทรกแซงกิจการภายในมีความยืดหยุ่นมากขึ้น
- 7) การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียน เพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที
- 8) การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมากขึ้น
- 9) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละ 3 สาขาหลัก และการมีคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตาร์ เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาเซียน เป็นต้น

2.1.2 ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity)

เมื่อวันที่ 23-25 ตุลาคม พ.ศ. 2552 มีการจัดประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ที่ชะอำ-หัวหิน ประเทศไทย โดยที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบกับข้อเสนอของไทยเกี่ยวกับแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ซึ่งหมายถึง ความเชื่อมโยงใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านองค์กร และด้านประชาชนกับประชาชน ซึ่งจะเอื้อให้อาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น และสามารถรวมตัวกันได้อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น ความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งจะช่วยส่งเสริมการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนทั้งในเสาการเมืองและความมั่นคง เสาเศรษฐกิจ และเสาสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน โดยได้ออกแถลงการณ์ว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน รวมทั้งได้จัดตั้งคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (High Level Task Force on ASEAN Connectivity-HLTF-AC) เพื่อจัดทำแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity : MPAC) ให้แล้วเสร็จ

ต่อมาในปีพ.ศ. 2553 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 17 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ได้มีมติเห็นชอบให้รับรอง “แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity: MPAC)” เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน

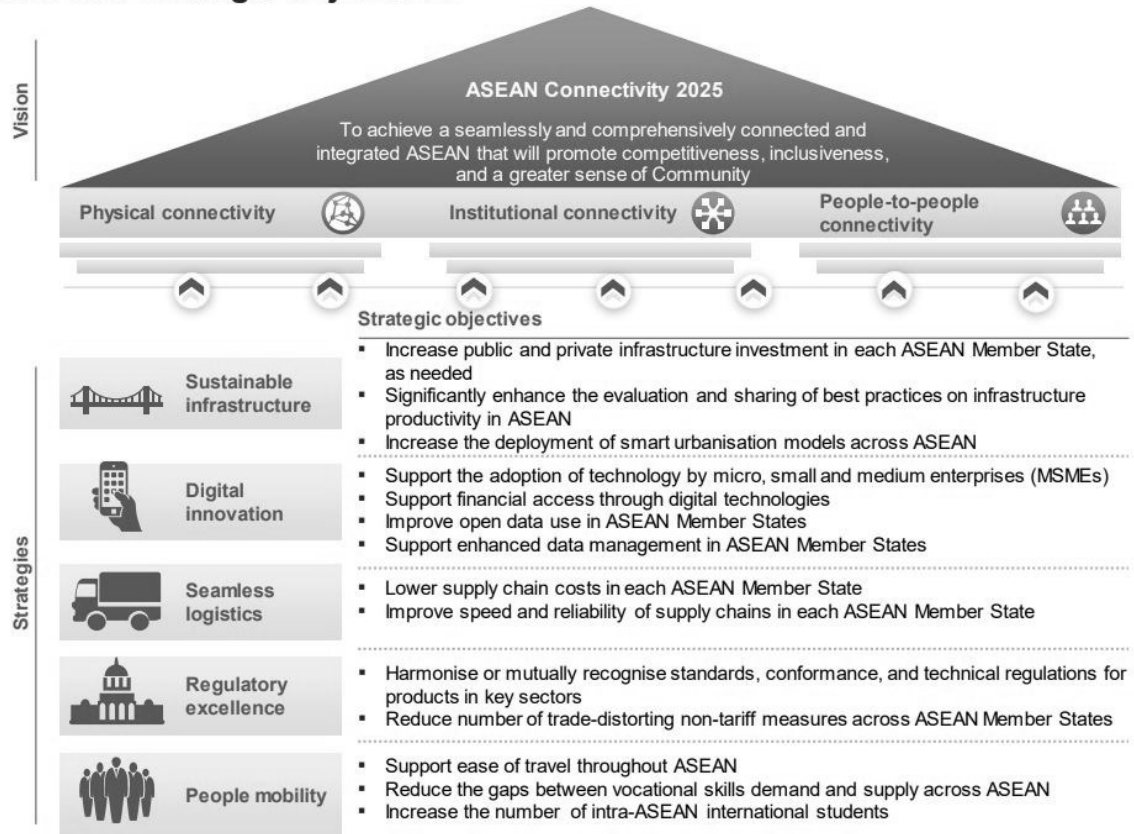
อาเซียน โดยรับรอง MPAC ฉบับแรก (ค.ศ. 2010-2015) เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการเชื่อมโยงภายในอาเซียน โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริงภายในปีพ.ศ. 2558 เป็นศูนย์กลางของความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศนอกภูมิภาคที่มีผลประโยชน์ต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาได้ขยายความเชื่อมโยงที่มีอยู่ในภูมิภาคในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ด้านที่สอง การพัฒนากฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกัน เพื่อสนับสนุนให้มีการไหลเวียนของการค้า การลงทุน การบริการที่เสรี การพัฒนาฐานการผลิตและห่วงโซ่อุปทานและเคลื่อนย้ายแรงงาน ด้านที่สามคือการสนับสนุนให้ประชาชนไปมาหาสู่กันได้สะดวกและสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนผ่านการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษา วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ต่อมาได้มีการพัฒนาแผนแม่บทฯ โดยการตั้งคณะกรรมการประสานงานอาเซียนว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในภูมิภาค (ASEAN Connectivity Coordinating Committee -ACCC) ทำหน้าที่ติดตาม กำกับดูแล ผลักดัน ประเมินความคืบหน้าและระดมทุน โดยประสานงานกับผู้ประสานงานของประเทศสมาชิก จากการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวตามมติที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 25 ในเดือนพฤศจิกายน 2557 ได้จัดทำแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกัน**ในอาเซียน ฉบับที่ 2** (Master Plan on ASEAN Connectivity 2025-MPAC 2025) ซึ่ง ACCC เห็นพ้องให้ใช้ MPAC 2010 เป็นฐานในการพัฒนา โดยมุ่งเน้นประเด็นที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และได้รับการรับรองแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 นี้ โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 28 ในเดือนกันยายน 2559 ที่จัดขึ้นที่นครเวียงจันทน์¹⁷

โดยแผนการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียนมีเป้าหมายที่จะสร้างมูลค่าและส่งเสริมแผนงานประชาคมอาเซียนปี ค.ศ. 2025 (ASEAN Community Blueprints 2025) มีวิสัยทัศน์ความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน ค.ศ. 2025 มีจุดประสงค์เพื่อ “ทำให้อาเซียนเชื่อมโยงและรวมตัวกันอย่างไร้รอยต่อและโดยสมบูรณ์ซึ่งจะส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นประชาคมมากขึ้น”¹⁸

¹⁷ กองเศรษฐกิจ ติมอาเซียน, ความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน (ASEAN Connectivity), <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20170418-114830-829029.pdf>, หน้า 1-3, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

¹⁸ The ASEAN Secretariat Community Relations Division (CRD), Master Plan on ASEAN Connectivity 2025, <http://asean.org/storage/2016/09/Master-Plan-on-ASEAN-Connectivity-20251.pdf>, p.39, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

Vision and strategic objectives

ที่มา : Exhibit 6 Master Plan on ASEAN Connectivity 2025¹⁹

แผนงานขององค์กรเฉพาะสาขาของอาเซียน และข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration-IAI) รวมทั้งเสริมสร้างการสอดประสานกันกับกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ผ่านแนวทาง 5 ด้าน ได้แก่²⁰

ด้านที่หนึ่ง การเพิ่มเติม เพิ่มข้อริเริ่มใหม่ ๆ (Additionality) MPAC 2025 มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความเชื่อมโยงทั้ง 3 ด้านได้แก่ (1) ความเชื่อมโยงทางกายภาพ เช่น การสร้างถนน รางรถไฟ สะพาน ท่าเรือ ท่าอากาศยานและอื่น ๆ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (2) ความเชื่อมโยงการเชื่อมโยงองค์กร กฎระเบียบและการพัฒนา (3) ความเชื่อมโยงระดับประชาชนกับประชาชน เช่น การสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้สะดวก การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและขีดความสามารถรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid, 42

ด้านที่สอง การขยายขอบเขต (Breadth) MPAC 2025 มีวัตถุประสงค์ในการขยายความเชื่อมโยงให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ

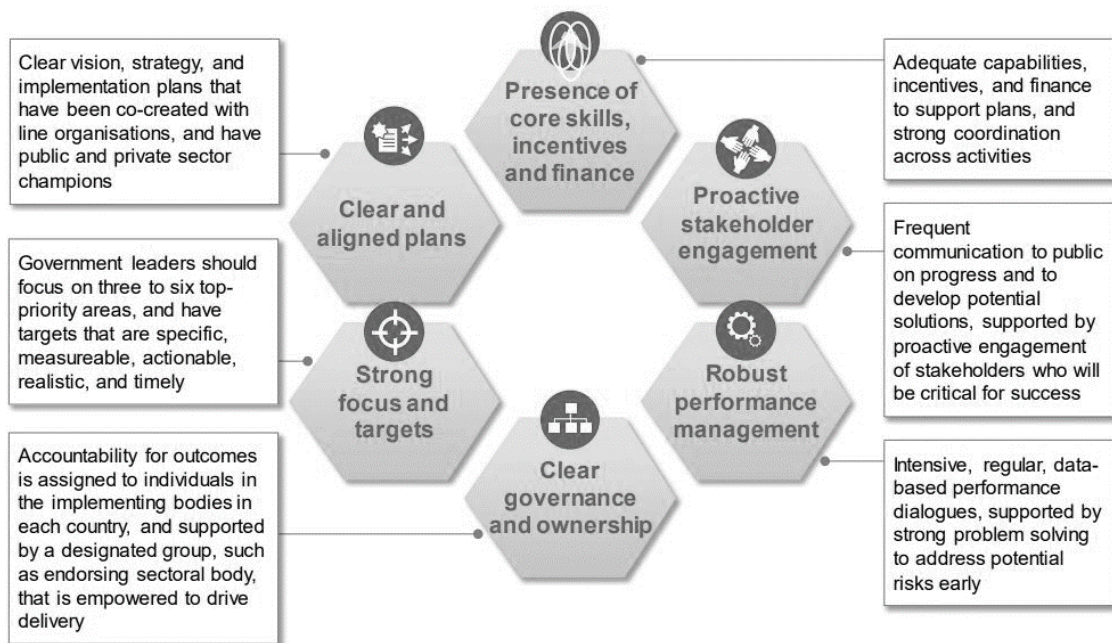
ด้านที่สาม การประสานงาน (Coordination) MPAC 2025 มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการประสานงานระหว่างคณะทำงานที่หลากหลาย

ด้านที่สี่ ความลึกซึ้ง (Depth) MPAC 2025 มีวัตถุประสงค์ในการแจกแจงและระบุรายละเอียดของข้อริเริ่มต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในเชิงลึก

ด้านที่ห้า การมุ่งเน้น (Emphasis) MPAC 2025 มีวัตถุประสงค์ในเน้นย้ำข้อริเริ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

อนึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของ MPAC 2025 เพื่อให้ประสบความสำเร็จมีข้อพิจารณาสำคัญ 6 มิติ ดังปรากฏในแผนภาพนี้²¹

Six dimensions will be crucial for the successful implementation of MPAC 2025

ที่มา : Exhibit 23 ของ Master Plan on ASEAN Connectivity 2025

โดยความเชื่อมโยงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงองค์กร และการเชื่อมโยงประชาชนกับประชาชนตามกรอบความร่วมมือกันในอาเซียนมีรายละเอียดดังนี้²²

²¹ Ibid, 69

²² Ibid, 5-11.

2.1.2.1 การเชื่อมโยงทางกายภาพ (Physical Connectivity)

การเชื่อมโยงทางกายภาพเน้นความเชื่อมโยงในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทั้งการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จากแผน MPAC 2010 ที่ได้ใช้บังคับไปพบว่ามีการดำเนินการด้านความเชื่อมโยงทางโครงสร้างพื้นฐานคืบหน้าหลายโครงการ อาทิ โครงข่ายทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network-AHN) เส้นทางรถไฟระหว่างสิงคโปร์กับคุนหมิง (Singapore-Kunming Rail Link-SKRL) การพัฒนาโครงข่ายการเดินเรือ Roll-on/Roll-off (RoRo) และเส้นทางเดินเรือระยะสั้น 3 เส้นทาง (Dumai-Melaka, Belawan-Penang-Phuket, and Davao/General Santos-Bitung) โครงการเชื่อมโยงระบบท่อส่งก๊าซอาเซียนและโครงข่ายระบบส่งไฟฟ้าอาเซียนพบว่าสำเร็จหลายโครงการ แต่ยังคงมีปัญหาด้านเทคนิคและกฎระเบียบ การสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ASEAN Broadband Corridor) ซึ่งลงนามแล้วในเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2556²³ สำหรับโอกาสด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจุบันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังคงต้องการเงินทุนในการพัฒนาจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเงินทุนจากองค์กรต่าง ๆ เช่น Asia Bond Fund (ABF); the Asian Bond Market Initiative (ABMI); the ASEAN Infrastructure Fund (AIF); the Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB); the New Development Bank (NDB) ก็ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องกระตุ้นให้ภาคเอกชนหันมาลงทุนในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายใต้ Public Private Partnership (PPP) frameworks มากขึ้น และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขประเด็นที่สำคัญ ๆ เช่น การบริหารความเสี่ยงร่วมกันและการขยายเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึง²⁴ ซึ่งมียุทธศาสตร์การเชื่อมโยงที่สำคัญ ดังนั้นในการดำเนินการตามกรอบ MPAC 2025 จึงมีความจำเป็นยิ่งยวดในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเพื่อให้ช่วยส่งเสริมกระบวนการในการพัฒนาเมือง (Urbanization) สร้างโอกาสสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล (digital economy) ปรับปรุงเส้นทางโลจิสติกส์ที่สำคัญ และให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่ยังไม่มีการลงทุน²⁵ โดยปรากฏแนวทางการดำเนินการตามกรอบ MPAC 2025 ในส่วนของความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนมียุทธศาสตร์ที่สำคัญอยู่ในด้านที่ 1²⁶ โดยมีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ 3 ประการ กล่าวคือ

²³ *Ibid*, 19-20

²⁴ *Ibid*, 30-31, และโปรดดูเอกสารเพิ่มเติมที่ PPP Infrascopes 2014: PPP Readiness Index for Asia, Economist Intelligence Unit and the Asian Development Bank 2014; and Fauziah Zen and Michael Regan, Financing ASEAN Connectivity, ERIA, 2014.

²⁵ The ASEAN Secretariat Community Relations Division (CRD), **Master Plan on ASEAN Connectivity 2025**, p.31-32

²⁶ MPAC 2025 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ (1) โครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน (2) นวัตกรรมดิจิทัล (3) โลจิสติกส์ไร้รอยต่อ (4) ความเป็นเลิศด้านกฎระเบียบ (5) การเคลื่อนย้ายของประชาชน

1. เพื่อเพิ่มการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชนในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน
2. เพื่อส่งเสริมการประเมินผลและการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านผลิตภาพของโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียน
3. เพื่อเพิ่มการใช้ต้นแบบของการพัฒนาเมืองอย่างชาญฉลาดภายในภูมิภาคในอาเซียน

โดยมี**ข้อริเริ่ม (key initiatives)** เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ 3 ประการได้แก่²⁷

ประการแรก การจัดทำบัญชีรายชื่อโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่มีศักยภาพของอาเซียน และแหล่งเงินทุนเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของข้อมูล และช่องว่างของขีดความสามารถในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยกำหนดให้ขั้นตอนแรกของการดำเนินการคือการจัดทำมาตรฐานสำหรับการคัดเลือกโครงการโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบของการจัดเก็บข้อมูลของโครงการที่มีมาตรฐานเดียวกัน และเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจะรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลออนไลน์และเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อที่นักลงทุนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุนของโครงการด้วย

ประการที่สอง การสร้างแนวปฏิบัติของอาเซียนเพื่อวัดผลและพัฒนาผลิตภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมและแสวงหาโอกาสในการพัฒนาการวางแผนการประกาศและการดำเนินงานในด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเริ่มต้นดำเนินงานจากงานขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในภูมิภาค อาทิ Global Infrastructure Hub (GIH) ซึ่งเป็นกรอบการทำงานที่อาเซียนได้เห็นชอบให้รับผิดชอบในการวิเคราะห์ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในประเทศสมาชิก

ประการที่สาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของเมืองต่าง ๆ ในอาเซียน เพื่อขยายต้นแบบการพัฒนาเมืองอย่างชาญฉลาด โดยทำการศึกษาจากตัวอย่างของเมืองต่าง ๆ เช่น ยุทธศาสตร์การรักษามรดกทางวัฒนธรรมในเมืองจอร์จทาวน์ (George Town's heritage-protection strategy) การลดการพึ่งพารถยนต์และการลงทุนต่าง ๆ ในเมืองเมดาน การเสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันและการจัดการกับการทุจริตของเมืองดานัง ซึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวควรสนับสนุนการทำงานร่วมกันกับองค์กรต่าง ๆ ในอาเซียนทั้งโครงการที่มีอยู่แล้วในอาเซียนและอนุภูมิภาค และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การขนส่งอาเซียน 2016-2025 (ASEAN Strategic Transport Plan 2016-2025) อีกด้วย

²⁷ สรุปลงจากข้อริเริ่มในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของ MPAC 2025 จาก The ASEAN Secretariat Community Relations Division (CRD), **Master Plan on ASEAN Connectivity 2025**, p.46-48

สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานในแผน MPAC 2010 และ MPAC 2025 มีตัวอย่างดังต่อไปนี้²⁸

การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ แผนแม่บท MPAC จะผลักดันโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกที่สำคัญให้แล้วเสร็จ อาทิ โครงการ ASEAN Highway Network (AHN) ซึ่งเป็นเครือข่ายเส้นทางถนนเชื่อมโยงประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นระยะทางทั้งสิ้น 38,400 กิโลเมตร โดยปัจจุบันยังมีอีกหลายจุดที่ขาดความเชื่อมโยง (Missing Link) โดยเฉพาะในเมียนมาร์และอีกหลายเส้นทางที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โครงการ Singapore Kunming Rail Link (SKRL) ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟเชื่อมโยง 8 ประเทศ คือ เส้นทางหลักที่ผ่าน 6 ประเทศคือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนาม และจีน (คุนหมิง) และมีเส้นทางแยกอีก 2 สาย คือ ไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และไทย-เมียนมาร์ ซึ่งยังมีจุดที่ขาดความเชื่อมโยงหลายจุด ในกัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์ สปป. ลาว และไทย สำหรับทางน้ำ แผนแม่บท MPAC ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพท่าเรือหลักสำหรับเครือข่ายการขนส่งทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนไว้ 47 แห่ง ซึ่งท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังของไทยได้ถูกนับรวมไว้ในยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางในอนุภูมิภาค ขณะที่ทางอากาศ จะเน้นในเรื่องการปรับปรุงระบบการบิน/พัฒนาคุณภาพสาธารณูปโภคพื้นฐานรองรับการขนส่งทางอากาศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาเส้นทางบินใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวของการบินทางอากาศในระดับภูมิภาค

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวทางการค้า รวมทั้งลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อลดผลกระทบที่จะบั่นทอนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประชาคมอาเซียน

การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านพลังงาน เนื่องจากประเทศอาเซียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมของโลก ทำให้ความต้องการพลังงานมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศ CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar, Vietnam) ยังไม่สามารถเข้าถึงพลังงานได้อย่างทั่วถึง แผนแม่บท MPAC จึงเน้นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงพลังงาน โดยอาศัยกรอบ ASEAN Power Grid (APG) และ Trans-ASEAN Gas Pipeline (TAGP) เป็นความเชื่อมโยงหลักเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงาน การเข้าถึงพลังงาน และความยั่งยืนด้านพลังงาน ภายในภูมิภาคอาเซียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

²⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักนโยบายและแผน, รายงานการศึกษาโอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย, ค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.ppb.moi.go.th/midev01/upload/asean_final.pdf, หน้า 7-9.

2.1.2.2 การเชื่อมโยงองค์กร (Institutional Connectivity)

การเชื่อมโยงองค์กรเป็นการเน้นการเชื่อมโยงในด้านกฎระเบียบที่จะช่วยอำนวยความสะดวก ในระบบกระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดผลักดันความตกลง และ ข้อตกลงต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเชื่อมโยงระหว่างกันที่มีอยู่แล้วให้มีผลบังคับใช้ ปรับปรุง รายละเอียดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางปฏิบัติ²⁹ จากการทำเนิงานภายใต้ MPAC 2010 มีความ คืบหน้าตามกรอบความเชื่อมโยงองค์กรและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสำคัญ 3 ความตกลง คือ ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit (AFAFGIT), ASEAN Framework Agreement on the Facilitation on Inter-State Transport (AFAFIST) and ASEAN Framework Agreement on Multimodal Transport (AFAMT) ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อ จัดทำและให้มีการให้สัตยาบันครบทุกพิธีสาร สำหรับมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อบรรลุ เป้าหมายการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการอย่างเสรียังอยู่ระหว่างการดำเนินการ นอกจากนี้ยังม ีความคืบหน้าในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนในระดับอนุภูมิภาคและ ระดับทวิภาคี ในขณะที่ยังคงมีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะผลักดันเรื่องนี้ในระดับภูมิภาค³⁰

สำหรับกรอบการดำเนินงานตาม MPAC 2025 ในเรื่องความเชื่อมโยงทางกฎระเบียบและองค์กร นั้น จากการเพิ่มขึ้นของผู้บริโภค การปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์และความ ต้องการสินค้าเพื่อบริโภค รวมทั้งมีกรอบการดำเนินงานใหม่ ๆ เพื่อรองรับโอกาสด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้จำเป็นต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายอละกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการกำหนด วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และข้อริเริ่มสำหรับความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนตามกรอบ MPAC 2025 นี้ ได้กำหนดให้มีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของความเป็นเลิศด้านกฎระเบียบ (Regulatory excellence) 2 ประการได้แก่³¹

ประการแรก เพื่อสร้างความสอดคล้องหรือการยอมรับร่วมกันในมาตรฐานความสอดคล้องและ กฎระเบียบ ข้อบังคับทางเทคนิคสำหรับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มหลัก เพื่อสนับสนุนแผนงานประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน ค.ศ. 2025 (AEC Blueprint 2025) ในการส่งเสริมการประสานงานระหว่างคณะกรรมการที่ ปรึกษาด้านมาตรฐานและคุณภาพของ ASEAN (ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality (ACCSQ)) กับเจ้าหน้าที่ด้านการค้าและผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายระดับชาติ

ประการที่สอง การเพิ่มความโปร่งใสและการสร้างความเข้มแข็งให้กับการประเมินผลเพื่อลด มาตรการที่มีใช้ภาษีซึ่งบิดเบือนด้านการค้า (Trade-Distorting Non-Tariff Measures) โดย MPAC

²⁹ กองอาเซียน 3 กระทรวงการต่างประเทศ, *ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ฉบับย่อ)*, (กรุงเทพฯ: บริษัท เพจเมคเกอร์ จำกัด, 2554), หน้า 8.

³⁰ The ASEAN Secretariat Community Relations Division (CRD), *Master Plan on ASEAN Connectivity 2025*, p. 20

³¹ *Ibid*, 60-61

2025 จะมีส่วนช่วยในการ เสริมสร้างความร่วมมือและวางกรอบแนวทางภายหลังจากการจัดตั้งคลังข้อมูลการค้าอาเซียน (ASEAN Trade Repository-ATR) สำเร็จลุล่วงซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้กระบวนการดำเนินงานของประเทศสมาชิก อาเซียนในการลดมาตรการที่มีใช้ภาษีซึ่งบิดเบือนด้านการค้ารวดเร็วขึ้น

2.1.2.3 การเชื่อมโยงประชาชนกับประชาชน (People-to-people Connectivity)

การเชื่อมโยงประชาชนเป็นการมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างประชาชน โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันทางวัฒนธรรมและสังคมของประเทศสมาชิกทั้งในด้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยว ด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากการดำเนินงานภายใต้ MPAC 2010 มีความคืบหน้าในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมภายในอาเซียน โดยมีการจัดหลักสูตรการเรียนเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network-AUN) และการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในอาเซียน อย่างไรก็ตามยังคงมีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีภายในอาเซียน เนื่องจากมีช่องว่างของการปฏิบัติภายในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน³²

สำหรับวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และข้อริเริ่มสำหรับความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน ค.ศ. 2025 ในด้านการเชื่อมโยงประชาชนกับประชาชนนั้นมีวัตถุประสงค์ 3 ประการได้แก่ (1) ส่งเสริมให้สามารถเดินทางระหว่างกันภายในอาเซียนได้ง่ายขึ้น (2) ลดช่องว่างของอุปสงค์และอุปทานด้านทักษะฝีมือแรงงานในอาเซียน (3) การเพิ่มการเคลื่อนย้ายนักศึกษาในอาเซียน และมีข้อริเริ่มที่เกี่ยวข้องในการนำไปสู่การปฏิบัติ 4 ประเด็นดังนี้

ประการแรก สนับสนุนการท่องเที่ยวภายในอาเซียนโดยการทำให้สืบค้นข้อมูลได้ง่ายขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น การให้ข้อมูลที่แม่นยำ

ประการที่สอง สนับสนุนการท่องเที่ยวภายในอาเซียนโดยการอำนวยความสะดวกด้านการตรวจลงตรา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาขอรับการตรวจลงตรา พัฒนาระบบการตรวจลงตราอิเล็กทรอนิกส์ (e-visa) บนเว็บไซต์อาเซียนให้กับผู้ร้องออนไลน์

ประการที่สาม การตั้งโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ และกำหนดคุณสมบัติทางวิชาชีพให้เป็นแบบเดียวกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ภายในที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ

ประการสุดท้าย การสนับสนุนการเคลื่อนย้ายทางการศึกษาภายในประเทศสมาชิก

³² Ibid, 21

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าสามเสาหลักของความร่วมมืออาเซียน ได้แก่ การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Connectivity) เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง และมีประชาชนเป็นศูนย์กลางแล้ว อาเซียนยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับนอกภูมิภาค โดยมีเป้าหมายที่จะรักษาความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมในภูมิภาค และเพิ่มบทบาทของอาเซียนในเวทีโลก รวมทั้งการมีท่าที่ร่วมกันในเวทีโลกในปีพ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) รวมไปถึงในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 27 ระหว่างวันที่ 19-22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2025 โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและต่อยอดมาตรการเดิมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ประชาคมอาเซียนมีความสมบูรณ์มากขึ้น การปรับปรุงประชาคมอาเซียนให้มีการบูรณาการในเชิงลึกมากขึ้น ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทั้งในเชิงลึกและในเชิงกว้าง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ดึงดูดการคาดการณ์การลงทุนจากต่างประเทศ และส่งเสริมให้อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลก การทำให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการทำให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาคอีกด้วย³³

2.1.3 ความเชื่อมโยงด้านการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ACIA)

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign direct investment (FDI)) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและในภูมิภาคอาเซียน ดังเช่นคำประกาศใน AEC Blueprint ที่ระบุว่า “การส่งเสริมการไหลเวียนเข้ามาของการลงทุนอย่างยั่งยืนจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียนอย่างไม่หยุดนิ่ง”³⁴ เนื่องจากแนวความคิดดังกล่าวจึงได้มีความร่วมมือทางด้านการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มุ่งหมายให้

³³ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, *อาเซียน 2025 : มุ่งหน้าไปด้วยกัน*, (กรุงเทพฯ: บริษัท เพจเมคเกอร์ จำกัด , 2559), หน้า 16-27

³⁴ “Sustained inflows of new investments and reinvestments will promote and ensure dynamic development of ASEAN economies” และโปรดดู Umezaki, S., 2012. “Building the ASEAN Economic Community: Challenges and Opportunities for Myanmar.” In *Economic Reforms in Myanmar: Pathways and Prospects*, edited by Hank Lim and Yasuhiro Yamada, BRC Research Report No. 10, Bangkok Research Center, IDE-JETRO, Bangkok, Thailand, pp. 314-315

เกิดการค้าเสรีในภูมิภาค ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Minister: AEM) ครั้งที่ 39 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 2007 มีมติให้คณะกรรมการความร่วมมือด้านการลงทุนอาเซียน ดำเนินการทบทวนกรอบความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area)³⁵ และทบทวนกรอบความตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Investment Guarantee Agreement: IGA)³⁶ ซึ่งภายหลังจากทบทวนได้นำข้อตกลงทั้งสองมาประสานกันให้เป็นความตกลงที่สมบูรณ์ในฉบับเดียวที่เรียกว่า ASEAN Comprehensive Investment Agreement (ACIA) เพื่อเป็นข้อตกลงใหม่สำหรับการลงทุนของอาเซียน ต่อมาในการประชุมร่วมระหว่างรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน และคณะกรรมการเขตการลงทุนอาเซียน ครั้งที่ 11 เมื่อ 26 สิงหาคม ค.ศ. 2008 ได้รับรองร่างข้อตกลงดังกล่าวและในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนก็ได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 อันมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสร้างฐานการผลิตและการลงทุนในภูมิภาคอาเซียน โดยการสร้างความเข้าใจและกำหนดความคุ้มครองอย่างครอบคลุมการลงทุน รวมถึงการส่งเสริมกลไกการระงับข้อพิพาท³⁷

โดยสาระสำคัญของการจัดทำความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) นั้นเป็นไปตามหลักการ (Guiding Principles) ที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาเซียน 10 ประเทศ ประกอบด้วย 49 ข้อบท 2 ภาคผนวก และ 1 ตารางข้อผูกพันในรูปแบบของรายการข้อสงวน (Negative List) โดยมีสาระสำคัญในการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องลดหรือเลิกข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนหรือการปฏิเสธการออกกฎระเบียบใหม่ที่เข้มงวดกว่าระดับที่ผูกพันไว้ตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) และ

³⁵ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1998 ASEAN Investment Area (AIA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) เพื่อเปิดเสรีและโอกาสการลงทุนอุตสาหกรรมให้กับนักลงทุนอาเซียน โดยในข้อ 3 และข้อ 4 ของ ข้อตกลง Framework Agreement on the ASEAN Investment Area ระบุว่าข้อตกลงมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่การลงทุนร่วมของอาเซียน AIA เพื่อเพิ่มการไหลเวียนของเงินลงทุนเข้ามาในภูมิภาค ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นพื้นที่การลงทุนที่น่าสนใจและเข้มแข็งที่สุด และสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกและบริษัทหรือเอกชน อีกทั้งเปิดโอกาสและเสรีการลงทุนให้แก่นักลงทุนอาเซียนภายในปีพ.ศ. 2553 และนักลงทุนจากภูมิภาคอื่นภายใน พ.ศ. 2563 และให้มีการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานที่มีทักษะอย่างเสรีภายในภูมิภาค

³⁶ บังคับใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1987

³⁷ ข้อ 17 ข้อตกลง Framework Agreement on the ASEAN Investment Area กำหนดให้นำพิธีสารเกี่ยวกับกลไกการระงับข้อพิพาทสำหรับอาเซียนไปใช้ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการตีความหรือการใช้บังคับตามข้อตกลงนี้ หรือข้อตกลงใดๆ ที่เกิดจากการดำเนินการตามข้อตกลงนี้ และอาจมีการจัดตั้งกลไกการระงับข้อพิพาทโดยเฉพาะภายใต้วัตถุประสงค์ของข้อตกลงนี้ในกรณีที่เป็น

หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation :MFN) โดยมีสาระสำคัญหลัก 10 ประการ ดังนี้³⁸

1) หลักการมุ่งไปข้างหน้า เป็นการยืนยันในหลักการเดิมของความตกลง AIA และ IGA และพัฒนาให้ดีขึ้นโดยการเพิ่มข้อบทใหม่สองข้อบท ได้แก่ การห้ามกำหนดข้อกำหนดให้ปฏิบัติ (Prohibition of Performance Requirements-PPR) และข้อบทว่าด้วยผู้บริหารอาวุโสและกรรมการบริหารและยืนยันในหลักการเดิม เช่น การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment: NT) และการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-Nation Treatment: MFN) และมุ่งพัฒนากลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (Investor State Dispute Settlement: ISDS) การโอนเงินและการปฏิบัติต่อการลงทุน

2) ไม่มีการถอยหลังของข้อผูกพันภายใต้ความตกลง AIA และ IGA เดิม (No back-tracking) ยกเว้นในกรณีที่มีการจ่ายค่าชดเชย

3) กำหนดให้มีการเปิดเสรีการลงทุน การคุ้มครอง การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวก รวมอยู่ในความตกลงฉบับเดียว โดยเป็นไปตามความสมัครใจของประเทศสมาชิก โดยสามารถเลือกเปิดเสรีในสาขาหรือระยะเวลาที่พร้อมตามกรอบเวลาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4) ข้อตกลงนี้มีผลเป็นการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเพื่อนำไปสู่บรรยากาศการลงทุนที่เป็นเสรี

5) กำหนดให้นักลงทุนอาเซียนและนักลงทุนต่างชาติที่มีกิจการอยู่ในอาเซียนและต้องการขยายการลงทุนในอีกประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลง ACIA

6) มีข้อการพิจารณาให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างและเป็นพิเศษต่อสมาชิกใหม่ของอาเซียน เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การสร้างขีดความสามารถ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

7) กำหนดให้มีความยืดหยุ่นในประเด็นอ่อนไหวของแต่ละประเทศสมาชิก

8) ตัดหลักการต่างตอบแทนที่เคยปรากฏใน AIA เพื่อให้ทุกประเทศสมาชิกสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ภายใต้ ACIA ได้อย่างเต็มที่

9) กำหนดให้มีการคงไว้ซึ่งหลักการปฏิบัติที่ดีกว่าให้เฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

10) อนุญาตให้มีการขยายขอบเขตไปยังสาขาอื่น ๆ ในอนาคตได้

อนึ่งความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ACIA) ดังกล่าวนี้อธิบายครอบคลุมการลงทุนในธุรกิจ 5 สาขา ซึ่งประกอบด้วย การเกษตร การประมง การป่าไม้เหมืองแร่และอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาข้างต้น โดยการลงทุนตามความตกลงครอบคลุมการลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment : FDI) และการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio)

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ ACIA, ค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 จาก [http://www.boi.go.th/upload/การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ ACIA \(revised\)_52346.pdf](http://www.boi.go.th/upload/การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ ACIA (revised)_52346.pdf).

อย่างไรก็ดี การจัดทำสัญญาระหว่างรัฐกับเอกชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกรอบความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียนดังกล่าว โดยในข้อ 4 ของความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ได้กำหนดไว้ว่า

“ความตกลงนี้จะไม่ใช้บังคับกับ

(เอ) มาตรการทางภาษีใด ๆ เว้นแต่ข้อ 13 (การโอน) และข้อ 14 (การเวนคืนและค่าชดเชย)

(บี) การอุดหนุนหรือการ ให้เงินช่วยเหลือโดยรัฐสมาชิก

(ซี) การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ

(ดี) การบริการที่ให้จากการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลโดยหน่วยหรือหน่วยงานผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องของรัฐสมาชิก เพื่อความมุ่งประสงค์ของความตกลงนี้การบริการที่ให้จากการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล หมายถึง บริการใด ๆ ที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการพาณิชย์หรือไม่ได้เป็นการแข่งขันกับผู้ให้บริการรายหนึ่งหรือหลายราย และ

(อี) มาตรการที่ออกหรือคงไว้โดยรัฐสมาชิกที่กระทบต่อการค้าบริการภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนลงนามที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1995 (“อาฟาส”)

แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติของรัฐสมาชิก แม้ ACIA จะไม่ใช้บังคับกับสัญญาของรัฐอาจมีการนำมาตรการบางประการในกรอบความตกลงด้านการลงทุนที่มีความน่าสนใจ เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดี และก่อให้เกิดการจูงใจในการลงทุนนำมาใช้ในการร่วมลงทุนของเอกชนในกิจการของรัฐได้ เช่น การกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาทในการลงทุนในความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน ซึ่งอาจเกิดข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนต่างชาติกับรัฐผู้รับการลงทุนได้

2.2 บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV

จากที่กล่าวมาในหัวข้อที่แล้วจะเห็นได้ว่า การพัฒนาภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงกันในอาเซียนในส่วนของ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้เห็นภาพรวมของการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนนี้จะกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ดังมีรายละเอียดโดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นรายประเทศดังต่อไปนี้

2.2.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา

ราชอาณาจักรกัมพูชา หรือ กัมพูชาปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ เมืองหลวงคือ กรุงพนมเปญ (Phnom Penh) เป็นศูนย์กลางการปกครองเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ และแหล่งอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมหลักของประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม กัมพูชาแบ่งการปกครองเป็น 1 ราชธานี (พนมเปญ) และ 23 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัด กบรองผู้ว่าราชการจังหวัดอีก 7-9 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามวาระของรัฐบาล (5 ปี) เป็นผู้ปกครอง

กัมพูชามีประชากรประมาณ 15.17 ล้านคน และมีอัตราการเติบโตของประชากรร้อยละ 1.46 มีประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) มากที่สุด ร้อยละ 66.2 รองลงมาคือประชากรวัยเด็ก (อายุไม่เกิน 14 ปี) ร้อยละ 29.2 ส่วนที่เหลือคือประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 65 ปีขึ้นไป) และประชากรร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธประชากรร้อยละ 85 อาศัยอยู่ในเขตชนบท โดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้าวเจ้า ยางพารา พริกไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกบริเวณที่ราบภาคกลางรอบทะเลสาบกัมพูชา รองลงมาคือประมง โดยบริเวณรอบทะเลสาบกัมพูชาเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญที่สุดในภูมิภาค มีการทำป่าไม้บริเวณเขตภูเขาทางภาคเหนือโดยล่องมาตามแม่น้ำโขง อุตสาหกรรมในประเทศเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนใหญ่เป็นโรงสีข้าว และรองเท้า³⁹

การที่กัมพูชามีพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลัก ทำให้ประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ของประชาชนชาวกัมพูชาจะสอดคล้องใกล้เคียงกับไทยเป็นอย่างมาก โดยผู้สูงอายุจะเข้าวัดฟังธรรม เมื่อมีงานบุญตามประเพณี ประชาชนหนุ่มสาวและเด็กจะร่วมแรงช่วยเหลือจัดการงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีงานบุญประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาตามจันทรคติเช่นเดียวกับไทย⁴⁰ แต่อย่างไรก็ตามประชาชนยังมีความเชื่อตาม ชาวเขมรโบราณที่มีความเชื่อในอำนาจเร้นลับที่มีอยู่กับธรรมชาติ (Animism) เมื่อชาวบ้านมีปฏิสัมพันธ์กับชาวต่างถิ่นก็อาจได้รับอิทธิพล จากความเชื่ออื่น ๆ เพิ่มขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องละทิ้งความเชื่อดั้งเดิม ซึ่งในเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ต่างกัน ชาวกัมพูชาได้รับเอาความเชื่อ ทางศาสนาและลัทธิต่างแดนมากมายที่สำคัญ คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า สังคมกัมพูชาจึงเป็นสิ่งผสมที่หลากหลายทางวัฒนธรรมที่คล้ายกับสังคมไทย มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลัก ทำให้ประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ของประชาชนชาวกัมพูชาสอดคล้องใกล้เคียงกับไทยเป็นอย่างมาก จึงกล่าวโดยภาพรวมแล้ว วัฒนธรรมนิยม วัฒนธรรม และ ประเพณีของกัมพูชาและไทยจะใกล้เคียงกันในทุกเรื่อง รวมทั้ง

³⁹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา*, (นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ), หน้า 5.

⁴⁰ พินสุดา วงศ์อนันต์, *ระบบการปกครองท้องถิ่นของราชอาณาจักรกัมพูชา*, (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2556) หน้า 13.

ภาษา ถ้อยคำ พยัญชนะ สระ ตัวอักษร คำศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมาได้ถูกหีบยืม แลกเปลี่ยนใช้สับเนื่องกันมา⁴¹

2.2.1.1 สภาพเศรษฐกิจของกัมพูชา

(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ

กัมพูชามีภาวะสงครามภายในประเทศต่อเนื่องยาวนานกว่า 2 ทศวรรษ ก่อนที่จะยุติลงในปีพ.ศ. 2534 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศถดถอยและถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีระดับพัฒนาน้อยที่สุดประเทศหนึ่ง ภาวะเศรษฐกิจของกัมพูชาเริ่มดีขึ้นเมื่อสงครามภายในประเทศสงบลง ภาวะเศรษฐกิจของกัมพูชาหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสังคมนิยมเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีการพัฒนาฟื้นฟูบูรณะประเทศ เปิดโอกาสให้ประเทศทางการค้าขายกับต่างประเทศมาเป็นลำดับ และกัมพูชาเป็นประเทศสมาชิก WTO ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 เศรษฐกิจของกัมพูชาเจริญเติบโตมากขึ้น ทำให้ความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเปิดโอกาสให้ประเทศทำการค้าขายกับต่างประเทศมากยิ่งขึ้นและดำเนินการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยการเปิดการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น สนับสนุนการท่องเที่ยวพัฒนาศักยภาพการผลิต พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ⁴²

ในปีพ.ศ. 2560 เศรษฐกิจกัมพูชามีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (GDP Growth Rate) ประมาณ 7.2% ซึ่งคาดว่าจะขยายตัวเฉลี่ย 7.3% ต่อปีในช่วงปีพ.ศ. 256-2564 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 22,338 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยภาคเกษตรขยายตัว 2% ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการขยายตัว 10.7% และ 6.3% ตามลำดับ ซึ่งนโยบายของรัฐยังคงมุ่งเน้นให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและดำเนินมาตรการในด้านต่าง ๆ เพื่อรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไว้ที่ 7% ให้ได้นานที่สุดและกระจายผลประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับสู่ประชาชน⁴³

กัมพูชาจึงกำหนดนโยบายที่มุ่งหวังการพัฒนาศักยภาพทางการเกษตร การท่องเที่ยว และส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างชาติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ของรัฐและได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงกฎหมายด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างประเทศ การปฏิรูประบบจัดเก็บภาษีเงินได้ และเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง

⁴¹ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ระบบบริหารราชการของราชอาณาจักรกัมพูชา, (นนทบุรี: กรกนกการพิมพ์) หน้า 45-46.

⁴² สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), คู่มือการค้าและการลงทุนในประเทศกัมพูชา, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา, 2555) หน้า 12.

⁴³ สำนักงานพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ประเทศกัมพูชา, http://www.ditp.go.th/contents_attach/153694/153694.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 22 เมษายน 2561)

เศรษฐกิจ เช่น สนามบิน ถนน ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น ภายใต้ความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย และ UNDP รวมทั้งประเทศที่ให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ การพัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชาได้เติบโตอย่างช้า ๆ โดยเฉพาะในช่วงปีพ.ศ. 2540-2541 กัมพูชาต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ส่งผลให้นักลงทุนต่างประเทศถอนตัวออกจากประเทศกัมพูชา ส่งผลให้การฟื้นฟูบูรณะและการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า แต่หลังจากปีพ.ศ. 2542 สถานการณ์การเมืองกัมพูชาเริ่มมีความมั่นคงพอสมควร และนับเป็นปีแรกที่กัมพูชามีสันติภาพอย่างแท้จริง เพราะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในหมดไป⁴⁴

สำหรับนโยบายทางการค้า รัฐบาลสมเด็จพระนโรดม รานี พยายามลดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีศุลกากรและที่มิใช่ภาษีศุลกากรเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบการค้าตามที่ผูกพันไว้กับ WTO โดยได้แถลงนโยบายและประกาศใช้ยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม (จตุโกณ) เพื่อการเจริญเติบโตการจ้างงาน ความเสมอภาคและประสิทธิภาพในกัมพูชา⁴⁵ และผลักดันหลักการภายใต้ยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเผชิญอยู่และการพัฒนาศักยภาพของกัมพูชามีสาระสำคัญ 4 ประการได้แก่ (1) การส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (2) ส่งเสริมการสร้างงาน (3) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของรัฐบาลเพื่อประกันความเท่าเทียมกันและความเป็นธรรมในสังคม (4) การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถของรัฐบาลในการดำเนินโครงการปฏิรูปในทุกสาขาเพื่อลดความยากจนและบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน⁴⁶ นอกจากนี้ยังได้มีการแถลงยุทธศาสตร์พัฒนาพาณิชย์กรรมของกัมพูชา ปีพ.ศ. 2557-2561 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและเพิ่มความมั่นคงทางการค้า โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และการค้าของประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้รุดหน้า⁴⁷

(2) นโยบายเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาเน้นการเพิ่มศักยภาพทางการเกษตรและการท่องเที่ยว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยแผนงานต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย และ United Nations Development Program รวมทั้งประเทศที่ให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ 3 แผนงานหลักที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปโครงสร้างระบบ

⁴⁴ สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำฐานข้อมูลสวัสดิการแรงงานของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน, (กรุงเทพฯ: กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน), หน้า 4-123.

⁴⁵ Rectangular Strategy for Growth, Employment, Equity and Efficiency in Cambodia

⁴⁶ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา, อ่างแล้ว, หน้า 21

⁴⁷ KERO, กัมพูชาเผยแผนพัฒนาการค้าครั้งที่ 3, ค้น จาก <http://www.uasean.com/kerobow01/1144>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

บริหารจัดการของภาครัฐด้านต่าง ๆ การปรับปรุงกฎหมาย การปฏิรูประบบจัดเก็บภาษีเงินได้ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบิน ด้านถนน การไฟฟ้า การประปา เป็นต้น รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญอย่างสูงสุดต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อมุ่งขจัดความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทให้ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในสหัสวรรษของสหประชาชาติ (Cambodia's Millennium Development Goals : CMDGs) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้กัมพูชาก้าวเดินไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืน และมียุทธศาสตร์สำคัญในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เนื่องจากกัมพูชาเป็นประเทศขนาดเล็ก ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน สัดส่วนของประชากรประมาณร้อยละ 60 มีอายุต่ำกว่า 24 ปี จึงมีแนวโน้มการขยายตัวของแรงงานในอัตราสูง ขณะที่การลดความยากจนจำเป็นต้องขยายโอกาสการจ้างงานอย่างรวดเร็ว กัมพูชาจึงต้องให้ความสำคัญเรื่องการค้าต่างประเทศและกระตุ้นการเคลื่อนย้ายเงินทุน โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงของ ภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทหลักในการสนับสนุนเป้าหมายการกระจายสินค้าและตลาดส่งออก ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างให้กัมพูชาเป็นแหล่งลงทุนที่น่าสนใจ รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ อาทิ การให้สิทธิประโยชน์การลงทุนทั้งด้านภาษีและที่มิใช่ภาษี การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การดำเนินมาตรการด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยต่อภาคธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและปรับปรุงการเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐ รวมถึงความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ กลไกการวางแผนและกำกับดูแลการทำงานของราชการให้มีประสิทธิภาพ รัฐบาลกัมพูชาได้ออกกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชันในปีพ.ศ. 2553 และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการต่อต้านการคอร์รัปชันเพื่อกำกับดูแลการตรวจสอบการกระทำผิด รวมถึงคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิรูปทางกฎหมายและด้านยุติธรรม และ คณะกรรมการด้านการปฏิรูประบบราชการ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาสาขาการเงิน ปีพ.ศ. 2549-2558 กัมพูชาอยู่ระหว่างการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ โดยได้มีการออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มเติมของภาคเอกชนในการระดมทุนและการออมเงินภายในประเทศ โดยเน้นเรื่องเสริมสร้าง ความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ การมีธรรมาภิบาลที่ดี และความมีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน⁴⁸ และในปีค.ศ. 2014-2018 กัมพูชาได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติระยะกลาง (National Strategic Development Plan-NSDP) ซึ่งได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจไว้ 8 ประการ ได้แก่

⁴⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน : ราชอาณาจักรกัมพูชา, (กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์) หน้า 50.

1. การฟื้นฟูระบบชลประทานเพื่อการเกษตร
2. การพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคม
3. การสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ
4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
5. การสร้างอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก
6. การพัฒนาการท่องเที่ยว
7. การสำรวจและใช้ทรัพยากรแร่อย่างยั่งยืน
8. การพัฒนาการค้า⁴⁹

2.2.1.2 การลงทุน

ในปัจจุบันกัมพูชามีนโยบายการเปิดประเทศ และพยายามสร้างภาพลักษณ์ รวมทั้งการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ อาทิ สะพาน ถนนท่าเรือน้ำลึก เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุน ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้และความอยู่ดีกินดีให้กับประชาชนของตนเอง หลังจากที่อยู่ในภาวะสงครามมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

(1) นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญกับการลงทุนในประเทศอย่างมาก จึงมีนโยบายส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขระเบียบการลงทุนที่เอื้อต่อนักลงทุนต่างชาติ เช่น การอำนวยความสะดวกและการให้สิทธิต่าง ๆ แก่โครงการที่ได้รับการส่งเสริม อนุญาตให้นักลงทุนโอนเงินตราต่างประเทศได้อย่างเสรี เพื่อจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนอันจะส่งผลต่อการสร้างงานที่ก่อให้เกิดรายได้กับประชาชน และเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้สิทธิเป็นเจ้าของสินทรัพย์ทุกอย่างยกเว้นที่ดิน แต่ก็สามารถเช่าได้นานถึง 99 ปี และอนุญาตให้นักลงทุนเป็นเจ้าของกิจการบางประเภทได้ร้อยละ 100 และให้การรับประกันนักลงทุนในการกำหนดราคาสินค้าที่ผลิตขึ้น การให้สิทธิในการส่งออกเงินทุน ผลกำไรของกิจการ และยังสามารถลงทุนด้วยเงินทุนของตนเองทั้งหมด นอกจากนี้ในกรณีที่ขาดแรงงานที่มีฝีมือภายในประเทศ ก็สามารถจ้างแรงงานต่างชาติที่มีฝีมือมาทำงานได้ รวมทั้งได้เร่งปรับปรุงกฎระเบียบ ให้มีความโปร่งใสและลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตประกอบการลงทุนมากขึ้น⁵⁰

เพื่อจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน และสร้างงานอันจะก่อให้เกิดรายได้กับประชาชนและเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลกัมพูชาได้ออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546) ให้ความมั่นใจแก่นักลงทุนว่าจะได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินในทุก ๆ ด้านเท่า

⁴⁹ สำนักงานประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, แผนพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชา 8 ประการ, http://pr.prd.go.th/samutsakhon/ewt_news.php?nid=3117 (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

⁵⁰ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา, (นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559), หน้า 76.

เทียบกับบุคคลในชาติ นอกเหนือจากนี้ รัฐบาลกัมพูชายังอำนวยความสะดวกในการลงทุนโดยจัดตั้งคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษประจำกัมพูชา (Cambodian Special Economic Zone Board : CSEZB) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักลงทุนตามนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ⁵¹และไม่ขึ้นนโยบายกำหนดราคาสินค้าหรือบริการกับโครงการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริม พร้อมให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ อาทิ⁵²

- การยกเว้นภาษีเงินได้จากกำไร (Tax holiday) เป็นเวลา 3-9 ปี
- การยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง สำหรับโครงการที่ผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้า และการยกเว้นอากรนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป และส่วนประกอบสำหรับการผลิตเพื่อส่งออกและการผลิตสินค้าที่ต่อเนื่องกัน (Supporting Industry)
- การรับสิทธิลดอัตราภาษีเงินได้จากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 9 ภายหลังจากการยกเว้นภาษีเงินได้
- สามารถจ้างและนำคนต่างด้าวเข้ามาอยู่และทำงานในหน้าที่ผู้จัดการช่างเทคนิค ช่างฝีมือผู้ชำนาญการ รวมทั้งบุตรและคู่สมรสของบุคคลดังกล่าว
- สามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับสัมปทานจากภาครัฐหรือที่เช่าจากเอกชน และนำที่ดินดังกล่าวไปเป็นหลักประกันการกู้เงินในระยะเวลาที่ได้รับสัมปทานหรือเช่า ยกเว้นที่ดินที่ได้รับสัมปทาน แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนา
- สามารถซื้อและส่งออกเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าสินค้า เงินต้น ดอกเบี้ย ค่าใช้สิทธิ ค่าจัดการ รวมทั้งส่งออกกำไรหรือเงินทุนกลับประเทศได้ทั้งระหว่างและภายหลังเลิกโครงการ ทั้งนี้เครื่องจักรและอุปกรณ์ นี้เข้าโดยปลอดอากรไม่ถึง 5 ปี

(2) การลงทุนจากต่างประเทศ

กิจกรรมลงทุนในกัมพูชาส่วนใหญ่เน้นการใช้โอกาสทางด้านต้นทุนแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม CLMV โดยธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นหนึ่งในธุรกิจดาวเด่นที่นักลงทุนหลายชาติหลั่งไหลเข้าไปลงทุน ทั้งจากแรงดึงดูดด้านต้นทุนแรงงานที่อยู่ในระดับเกือบต่ำสุดของอาเซียน รวมทั้งยังได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีจากประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ขณะที่ภาคเกษตรกรรมโดยเฉพาะการแปรรูปสินค้าเกษตรประมง ยังเป็นอีกหนึ่งแม่เหล็กที่ดึงดูดเม็ดเงินลงทุนต่างชาติเข้ามาในกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง และไม่เพียงแต่ภาคการผลิตเท่านั้น

⁵¹ กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, การลงทุนในกัมพูชา, (กรุงเทพฯ: EY Building a better working world, 2559), หน้า 6.

⁵² เรื่องเดียวกัน.

สาขาบริการด้านการท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจที่สร้างรายได้แก่ประเทศค่อนข้างมากด้วยศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลายอีกด้วย⁵³

กัมพูชาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) และเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) และองค์การแรงงานสากล (International Labour Organization: ILO) กัมพูชาเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น อัญมณีเหล็ก ฟอสเฟต ซิลิคอน ถ่านหิน แมงกานีส น้ำมัน แก๊ส ไม้สัก นอกจากนี้ยังมีแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ คือ บริเวณรอบทะเลสาบโตนเล (Tonle Sap) และมีทรัพยากรป่าไม้ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในทางภาคเหนือของประเทศ โดยในการลงทุนในปีพ.ศ. 2558 นั้นได้มีการลงทุนหลายภาคส่วน คิดเป็น ด้านเกษตรกรรม 46.89% อุตสาหกรรมโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า 32% การท่องเที่ยว 5.13% การทำเหมืองแร่ 3.52% และการโทรคมนาคม 0.29% สินค้าสำคัญที่ประเทศไทยส่งออกไปกัมพูชา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ปูนซีเมนต์ น้ำตาลทราย เครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ เหล็ก ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องสำอาง สินค้าปศุสัตว์⁵⁴

นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกัมพูชา (Cambodian Investment Board : CIB) ได้อนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุนในกัมพูชา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2557 จำนวน 2,989 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 10,717.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในปีพ.ศ. 25537 CIB อนุมัติโครงการลงทุนทั้งสิ้น 148 โครงการ เงินลงทุน 408.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556 พบว่า มีการอนุมัติลดลงจากปีก่อน 12 โครงการ หรือลดลงร้อยละ 7.50 และมีเงินลงทุนลดลง 241.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 37.08 โครงการที่ CIB อนุมัติ ได้แก่⁵⁵

- อุตสาหกรรม Garment 74 โครงการ เงินลงทุน 104.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปีก่อนซึ่งมีการอนุมัติ 73 โครงการ จำนวนเงินลงทุน 116.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พบว่า จำนวนโครงการเพิ่มร้อยละ 1.4 ส่วนเงินลงทุนลดลงร้อยละ 10.30 โดยเป็นการลงทุนจากจีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง อังกฤษ อิตาลี ญี่ปุ่น ซามัว เวียดนาม เยอรมัน กัมพูชา สิงคโปร์ มาเลเซีย เบลเยียม กัมพูชา และสหรัฐอเมริกา

- อุตสาหกรรมเกษตร 6 โครงการ เงินลงทุน 15.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดย นักลงทุนจีน เกาหลีใต้และกัมพูชา

⁵³ ศูนย์วิจัยกิจการไทย, AEC PLUS YOUR BUSINESS TO NEW FRONTIER.

⁵⁴ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, เรื่องเดียวกัน.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, 22-23.

- โรงงานบรรจุภัณฑ์ 6 โครงการ เงินลงทุน 6.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน ออสเตรเลีย กัมพูชาและไทย
- โรงแรม 7 โครงการ เงินลงทุน 96 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน เกาหลีใต้ ไทย ลักเซมเบิร์ก และกัมพูชา
- โรงงานผลิตรองเท้า 5 โครงการ เงินลงทุน 10.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน กัมพูชา ใต้หวัน อังกฤษ เยอรมัน และชามัว
- เหมือนแร่ 3 โครงการ เงินลงทุน 7.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน และกัมพูชา
- โรงงานแปรรูปอาหาร 3 โครงการ เงินลงทุน 3.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน จีน ออสเตรเลียและกัมพูชา
- โรงงานผลิตกระเป๋า 3 โครงการ เงินลงทุน 3.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน จีน อังกฤษ และกัมพูชา
- โครงสร้างพื้นฐาน 2 โครงการ เงินลงทุน 4.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน กัมพูชา และสิงคโปร์
- โรงสี 2 โครงการ เงินลงทุน 2.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา ฮองกง และมาเลเซีย
- โรงงานแปรรูปยางพารา 2 โครงการ เงินลงทุน 2.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนัก ลงทุนอินเดีย และจีน
- โรงงานยาสูบ 2 โครงการ เงินลงทุน 2.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน เวียดนาม และกัมพูชา
- โทรคมนาคม 1 โครงการ เงินลงทุน 100.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน กัมพูชา และอังกฤษ
- การก่อสร้าง 1 โครงการ เงินลงทุน 10.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา
- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 1 โครงการ เงินลงทุน 5.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน
- ห้างสรรพสินค้า 1 โครงการ เงินลงทุน 2.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา
- โรงงานปูนซีเมนต์ 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน และกัมพูชา
- โรงงานแปรรูปไม้ 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน และกัมพูชา
- โรงงานผลิตน้ำ 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา
- อุปกรณ์ทางการแพทย์ 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน จีน
- การประมง 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุน สหรัฐอเมริกา

- การบริการ 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา
- โรงงานเหล็ก 1 โครงการ เงินลงทุน 1.0 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนกัมพูชา
- อื่น ๆ 22 โครงการ เงินลงทุน 29.5 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนจีน เกาหลีใต้ กัมพูชา ใต้หวัน ฮองกง เวียดนาม สิงคโปร์ ชามัว ออสเตรเลีย อินเดีย สหรัฐอเมริกา และไทย

ทั้งนี้การลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในกัมพูชาลดลงในปี พ.ศ. 2557 นักลงทุนจีนเป็นผู้ได้รับอนุมัติโครงการมากที่สุดจำนวน 73 โครงการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.32 ของจำนวนโครงการรวม รองลงมาคือ ฮองกง 15 โครงการ เกาหลีใต้ 8 โครงการ ใต้หวัน 7 โครงการ สิงคโปร์ อังกฤษ และชามัว ประเทศละ 5 โครงการ สหรัฐอเมริกา 4 โครงการ ไทยและเวียดนาม ประเทศละ 3 โครงการ เยอรมัน มาเลเซีย อินเดียและออสเตรเลีย ประเทศละ 2 โครงการ ส่วนที่เหลืออีกเช่นเบิร์ก ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียมและญี่ปุ่น ประเทศละ 1 โครงการ

(3) ศักยภาพการลงทุนในกัมพูชา

ศักยภาพการลงทุนในกัมพูชามีดังนี้⁵⁶

- 1) รัฐบาลกัมพูชามีการส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเนื่องจากยังต้องมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคอีกมาก
- 2) ค่าจ้างขั้นต่ำค่อนข้างต่ำ ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าประเทศไทย
- 3) สถานการณ์การเมืองเริ่มมีเสถียรภาพทำให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว
- 4) การคมนาคมยังไม่สะดวก ทำให้ค่าขนส่งสินค้าค่อนข้างสูง
- 5) ค่าไฟฟ้าค่อนข้างสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- 6) คุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำ ทำให้ขาดแรงงานที่ต้องใช้ทักษะ
- 7) ความไม่ชัดเจนของกฎหมายหลายฉบับ และความไม่มีประสิทธิภาพของการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนของระบบเศรษฐกิจ

2.2.1.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของกัมพูชา

กัมพูชายังขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและยังต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก ปัจจุบันรัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งสภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของกัมพูชาสรุปได้ ดังนี้⁵⁷

(1) ระบบคมนาคม

สำหรับเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของกัมพูชา มีดังนี้

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, 16-17.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, 156-163.

1) ทางบก

ถนนในกัมพูชาที่มีความยาวประมาณ 52,500 กิโลเมตรแยกเป็นทางหลวง 5,600 กิโลเมตร และถนนสายจังหวัด 6,600 กิโลเมตร และถนนสายชนบท ประมาณ 40,300 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย-กัมพูชา ดังนี้

(1) กรุงเทพฯ-กรุงพนมเปญ (ทางหลวงหมายเลข 5)

กรุงเทพฯ-อรัญประเทศ-บันเตียเมียนเจย-พระตะบอง-โพธิสัตว์-กำปงซิ่ง-พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านถาวรคลองลึก ปอยเปต ระยะทางรวม 670 กิโลเมตร ใช้เวลา 12-15 ชั่วโมง

(2) กรุงเทพฯ-กรุงพนมเปญ (ทางหลวงหมายเลข 5-6)

กรุงเทพฯ-อรัญประเทศ-บันเตียเมียนเจย-เสียมเรียบ-กำปงธม-กำปงจาม-พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านถาวรคลองลึก ปอยเปต ระยะทางรวม 690 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 13-16 ชั่วโมง

(3) กรุงเทพฯ-กรุงพนมเปญ (ทางหลวงหมายเลข 48-4)

กรุงเทพฯ-ตราด-เกาะกง-กำปงสปี-พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระยะทางรวม 720 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 13-16 ชั่วโมง

(4) กรุงเทพฯ-จังหวัดพระสีหนุ (ทางหลวงหมายเลข 48-4)

กรุงเทพฯ-ตราด-เกาะกง-พระสีหนุ ข้ามแดนที่ด่านบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระยะทางรวม 620 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 11-13 ชั่วโมง

สำหรับเส้นทางที่ 3-4 นั้นไม่เหมาะสำหรับการขนส่งสินค้าที่มีน้ำหนักมาก เนื่องจากเส้นทางในจังหวัดเกาะกงมีลักษณะเป็นที่ราบสูงภูเขา และมีเส้นทางคดเคี้ยว เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

นอกจากนี้ยังมีทางรถไฟ โดยในอดีตการขนส่งทางรถไฟถือว่าเป็นที่นิยมในกัมพูชาการเดินทางจากกรุงพนมเปญถึงพระตะบองมีเที่ยวเดินรถทุกวัน แต่หลังจากเกิดสงครามระบบการขนส่งดังกล่าวได้ถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง ปัจจุบันกัมพูชามีเส้นทางรถไฟสำคัญ 2 สาย ได้แก่ กรุงพนมเปญ-โพธิสัตว์-พระตะบอง-ศรีโสภณ-ปอยเปต ระยะทาง 336 กิโลเมตรและกรุงพนมเปญ-ตาแก้ว-กัมปอต-สีหนุวิลล์ ระยะทาง 264 กิโลเมตร โดยการเดินทางจากพนมเปญถึงพระตะบองมีเพียง 1 เที่ยวต่อสัปดาห์ โดยใช้เวลาเดินทาง 12 ชั่วโมง (ความเร็ว 15-20 กม./ชม.) ซึ่งการเดินทางที่ช้าและไม่ค่อยปลอดภัย ทำให้ความนิยมเดินทางโดยรถไฟลดลง ส่วนใหญ่มักใช้สำหรับขนส่งสินค้าที่ไม่ต้องการความเร่งด่วน อาทิ น้ำมัน เชื้อเพลิง ปูนซีเมนต์ ไม้ และหิน เป็นต้น

กัมพูชาพยายามฟื้นฟูระบบการขนส่งทางรถไฟอีกครั้ง ด้วยโครงการซ่อมแซมและสร้างรางรถไฟในเส้นทางที่มีอยู่เดิม ทั้งในเส้นทางสายเหนือและสายใต้ รวมระยะทาง 650 กิโลเมตร จากการสนับสนุนของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) 84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ องค์กรผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) 13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รัฐบาลกัมพูชา 15.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และรัฐบาลมาเลเซีย 2.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งปรับปรุงสถานีรถไฟกรุงพนมเปญ มูลค่าลงทุนรวม 73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หากโครงการดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์กัมพูชาจะเป็นส่วนที่เชื่อมระบบโครงข่าย

เส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ถึงจังหวัดยูนนาน เมืองคุนหมิง ประเทศจีนด้วยระยะทาง 5,382 กิโลเมตรในเส้นทางที่เรียกว่า “Singapore-Kunming Railway Link (SKRL)” ทั้งนี้ ภายหลังจากการซ่อมแซมแล้วรถไฟสายเหนือจะสามารถบรรทุกน้ำหนัก 20 ตัน ที่ ในขณะที่สายใต้จะสามารถบรรทุกน้ำหนัก 15 ตัน ความเร็วสูงสุด 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งในปัจจุบันนี้คาดว่าจะได้มีการเปิดใช้รถไฟทุกสายแล้ว

2) ทางน้ำ

ในกัมพูชามีท่าเรือน้ำลึกแห่งเดียว คือท่าเรือสีหนุวิลล์ซึ่งได้มีการปรับปรุงโดยการวางคอนเทนเนอร์รอบท่าเรือน้ำลึก ความยาว 240 เมตร และขยายพื้นที่จอดเรือ ความยาว 160 เมตร สำหรับรองรับเรือน้ำลึก 9 เมตร ปัจจุบันท่าเรือแห่งนี้มีท่าเทียบเรือ 12 แห่ง มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกที่ทันสมัย มีทางเข้า 2 สายคือสายใต้ (South Channel) มีท่าเทียบเรือยาว 5.5 กิโลเมตร น้ำลึก 8.4 เมตรกว้าง 80-100 เมตร ส่วนทางเข้าสายเหนือ (North Channel) มีท่าเทียบเรือยาว 1 กิโลเมตร น้ำลึก 10 เมตรกว้าง 150-200 เมตรกรุงเทพฯ-ท่าเรือสีหนุวิลล์ ใช้เวลาการเดินทาง 6 วัน ท่าเรือแหลมฉบัง-ท่าเรือสีหนุวิลล์ ใช้เวลาการเดินทาง 4 วันอำเภอคลองใหญ่-ท่าเรือสีหนุวิลล์ ใช้เวลาการเดินทาง 6 วัน

3) ทางอากาศ

(1) สนามบินนานาชาติกรุงพนมเปญ

1. สนามบินสุวรรณภูมิ-สนามบินนานาชาติกรุงพนมเปญ 8 เที่ยวบิน/วัน (ทุกวัน 3 สายการบิน) ใช้เวลาเดินทาง 55 นาที สายการบินได้แก่ การบินไทย, บางกอกแอร์เวย์ส, แอร์เอเชีย
2. สนามบินดอนเมือง-สนามบินนานาชาติกรุงพนมเปญ 2 เที่ยวบิน/วัน (ทุกวัน 1 สายการบิน) ใช้เวลาเดินทาง 55 นาที สายการบินได้แก่ แอร์เอเชีย

(2) สนามบินนานาชาติเสียมเรียบ

1. สนามบินสุวรรณภูมิ-สนามบินนานาชาติเสียมเรียบ 6 เที่ยวบิน/วัน (ทุกวัน 2 สายการบิน) ใช้เวลาเดินทาง 55 นาที สายการบินได้แก่ บางกอกแอร์เวย์ส, แอร์เอเชีย
2. สนามบินดอนเมือง-สนามบินนานาชาติเสียมเรียบ 3 เที่ยวบิน/วัน (ทุกวัน 1 สายการบิน) ใช้เวลาเดินทาง 55 นาที สายการบินได้แก่ แอร์เอเชีย

(2) โทรคมนาคม

การสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunications) ในประเทศกัมพูชา สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทการบริการ ประกอบด้วย โทรศัพท์บ้าน (Fixed Phone) โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Phone) และอินเทอร์เน็ต (Internet) ในปีพ.ศ. 2551 มีจำนวนผู้ให้บริการโทรศัพท์บ้าน 3 ราย ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ จำนวน 6 ราย และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต จำนวน 9 ราย

ในภาพรวม ภาคอุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมกัมพูชา นับจากปีพ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ประเภทการให้บริการที่มีอัตราการเติบโตทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว คือ การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

(Mobile Phone) ซึ่งมีอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 33 ต่อปี ในขณะที่การให้บริการโทรศัพท์บ้าน (Fixed Phone) และการให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet) มีอัตราการเติบโตที่ช้ามาก โดยการให้บริการโทรศัพท์บ้าน (Fixed Phone) มีอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 2 ต่อปีและการให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet) มีการเติบโตโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 5 ต่อปี เท่านั้น⁵⁸

2.2.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีพื้นที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคอาเซียน เป็นประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน ไม่มีดินแดนติดทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เป็นเขาและที่ราบสูง โดยมีพรมแดนติดกับประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือ ติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทิศใต้ ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา ทิศตะวันออก ติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ทิศตะวันตก ติดกับราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์สปป. ลาวปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยแบ่งเขตการปกครองเป็น 16 แขวงและ 1 เขตปกครองพิเศษ (นครหลวงเวียงจันทน์) มีทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ ไม้ซ่าว ข้าวโพด เหล็ก ถ่านหิน ทองคำ ทองแดง และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า⁵⁹

สำหรับจำนวนประชากรในลาว มีทั้งหมด 6.85 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่แล้วนับว่าเป็นประเทศที่มีความหนาแน่นเฉลี่ยค่อนข้างน้อย (27 คนต่อตารางกิโลเมตร) แต่อย่างไรก็ตามประชากรส่วนใหญ่จะอาศัยกระจุกตัวในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมากกว่าเขตที่สูงและภูเขา และอาศัยอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ซึ่งเป็นเมืองหลวง ร้อยละ 31 โดยร้อยละ 55 เป็นคนสปป. ลาว รองลงมา คือ ขมุและม้ง และชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยอยู่ในช่วงอายุ 0-14 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 35.5) และมีกำลังแรงงานในปีพ.ศ. 2560 อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 75⁶⁰

ในปี ค.ศ. 2017 ลาวมีประชากร 6.85 ล้านคน มีอัตราการขยายตัวของประชากรร้อยละ 1.5 และมีโครงสร้างอายุประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) มากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมาคือประชากรวัยเด็ก (อายุไม่เกิน 14 ปี) ร้อยละ 38 ส่วนที่เหลือคือประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 65 ปีขึ้นไป) ประชากรลาวแบ่งเป็นชนเผ่า รวม 49 ชนเผ่า ประกอบด้วย ลาวลุ่ม (กลุ่มคนเชื้อชาติลาว ใช้ภาษาลาวเป็นภาษาหลัก)

⁵⁸ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ข้อมูลพื้นฐานประกอบการลงทุนด้านแร่ในประเทศกัมพูชา โครงการการส่งเสริมการจัดหาวัตถุดิบและการลงทุนด้านเหมืองแร่, http://www.dmr.go.th/download/article/article_20140110110632.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

⁵⁹ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา : สินค้าประมงในประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์, (2556), หน้า 17.

⁶⁰ สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, สปป.ลาว, http://www.ditp.go.th/contents_attach/168658/168658.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

ร้อยละ 68 ลาวเทิง (เช่น คนเผ่าขมุ) ร้อยละ 22 และลาวสูง (เช่น คนเผ่าม้ง) ร้อยละ 9 ทั้งนี้ ประชากรลาวประมาณร้อยละ 75 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 16 นับถือผี (Animism) ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมตามแต่ละท้องถิ่น ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และอื่น ๆ โดยชาวลาวที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนมากจะเป็นกลุ่มชาวเวียดนามอพยพและชาวลาวเชื้อสายเวียดนาม ส่วนผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มจีนฮ่อที่อาศัยตามชายแดนด้านติดกับประเทศเมียนมาร์ และมีชุมชนมุสลิมที่มีเชื้อสายเอเชียใต้ และจาม ในเวียงจันทน์ แม้ว่ารัฐบาลลาวให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา แต่พุทธศาสนาแบบเถรวาทได้ถูกนำมาสร้างอำนาจความชอบธรรมในการปกครองของรัฐและเป็นแบบแผนหลักของวัฒนธรรมลาวซึ่งปรากฏให้เห็นทั่วประเทศ ทั้งในด้านภาษา ศิลปะ วรรณคดี วิถีชีวิตการเป็นอยู่ ทำให้ลาวมีประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับไทย ซึ่งบางวันรัฐบาลได้กำหนดให้เป็นวันหยุดสำคัญของทางราชการได้แก่ วันสงกรานต์ปีใหม่ลาว วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันมาฆบูชา

วิถีชีวิตของชาวสปป. ลาวยังคงยึดถือและปฏิบัติตามขนบประเพณี ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา ณ วันนี้นี้ยังคงเป็นวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ ความเชื่อดั้งเดิม มีอิทธิพลต่อชาวสปป. ลาว ทุกกลุ่ม แม้แต่ชาวสปป. ลาวกลุ่มที่นับถือ พุทธศาสนา แต่ก็ยังคงนับถือผีควบคู่ไปด้วยเช่น ความเชื่อเรื่องขวัญ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์จะมีขวัญประจำตัว เมื่อขวัญออกจากร่างกายจะต้องทำพิธี สู่ขวัญ ศาสนาของชาวสปป. ลาวเทิง และชาวสปป. ลาวสูงหลายเผ่ามี การนับถือผีทั้งในธรรมชาติและผีบรรพบุรุษ อาการเจ็บไข้ได้ป่วยจะเกี่ยวข้องกับ การกระทำของผีเหมือนในอดีตยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก งานประเพณีต่าง ๆ ของชาวสปป. ลาว นอกจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภาษาไทย-ลาวที่มีความคล้ายคลึงกันแล้วงานประเพณีต่าง ๆ ตลอด ปีของสปป. ลาวจัดในวัดที่มีอยู่ทั่วประเทศ 5,000 วัด และมีพระสงฆ์ 22,000 รูป ซึ่งดูไม่ต่างจาก ชาวไทยในภาคอีสานนัก เกือบทั้งหมดเป็นงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง⁶¹ ชาวหลวงพระบางมีงานประเพณีครบทั้งสิบสองเดือนในหนึ่งปี⁶²

2.2.2.1 สภาพเศรษฐกิจของลาว

(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ

ลาวได้ใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 และเริ่มปฏิรูประบบเสรี เมื่อปี ค.ศ. 1986 โดยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (NEM: New Economic Mechanism) เน้นความสำคัญของระบบราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด และการบริหารในเชิงธุรกิจมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศมากขึ้น ในปี ค.ศ. 2011-2515 ลาวจะอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

⁶¹ ฮีต หมายถึงจารีต

⁶² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, (นนทบุรี: กรกนกการพิมพ์), หน้า 39-40.

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 และได้ตั้งเป้าไว้ว่าจะนำพาประเทศออกมาจากบัญชีรายชื่อประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries: LDCs) ให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2020 นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2549-2553) ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 เรื่อง คือ⁶³

1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7.2 ต่อปี
2. มุ่งขจัดความยากจน โดยกำหนดให้รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มจาก 380 ดอลลาร์สหรัฐฯ/คน/ปีเป็น 720 ดอลลาร์สหรัฐฯ/คน/ปี ภายในปีพ.ศ. 2553
3. กำหนดเป้าหมายมูลค่าการส่งออกขยายตัวร้อยละ 10 ต่อปีในช่วงปีพ.ศ. 2549-2553

ดัชนีเศรษฐกิจของสปป. ลาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ในปีพ.ศ. 2554 โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 8,297,664,741 เหยียดดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมาจากภาคเกษตรกรรมร้อยละ 30.80 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 34.67 และภาคบริการ ร้อยละ 34.53 เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนในปีพ.ศ. 2551-2553 พบว่า ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของสปป. ลาวมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลของสปป. ลาวได้ส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและมีแผนก่อสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจำนวนมาก อีกทั้งยังต้องการผลักดันให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ส่งออกและผลิตกระแสไฟฟ้าหลักของอาเซียน รวมถึงส่งเสริมการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์จากต่างชาติ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อเศรษฐกิจสปป. ลาวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้สปป. ลาวเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ สถานที่สำคัญที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกโลก สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ รวมถึงการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสปป. ลาวยังเป็นรูปแบบดั้งเดิม มีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ ความเป็นมิตร และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำ จึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ภาคบริการยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจสปป. ลาวมาโดยตลอด⁶⁴

ต่อมาในปีพ.ศ. 2558 ได้เกิดภาวะอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณ 3.3% ส่งผลให้เกิดกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อราคาสินค้านำเข้า โดยเฉพาะหมวดสินค้าอุปโภคและบริโภค ซึ่งจากปัญหาทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้กรมแผนการกระทรวงแผนการและการลงทุน โดยปัจจุบันอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2559-2563) โดยมีสาระสำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. ควบคุมเศรษฐกิจระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพ

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_laos/2010_laos_pdf/pdf_lao_full_3.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

⁶⁴ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา : สินค้าประมงในประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์, (กันยายน 2556), หน้า 18.

2. ควบคุมการจัดเก็บงบประมาณรายรับให้มีประสิทธิภาพ
3. เสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยให้แก่หน่วยงานรัฐ
4. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุน
5. ส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการให้มีความหลากหลาย
6. สนับสนุนโครงการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติและเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ
7. ปรับปรุงวิสาหกิจของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
8. ปรับปรุงกลไกการบริหารงานของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ⁶⁵

จากแผนพัฒนาดังกล่าวสปป. ลาวได้ตั้งเป้าการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากสถานะประเทศด้อยพัฒนาภายในปีพ.ศ. 2563

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สปป. ลาว เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2524 มีการทบทวนและจัดทำขึ้นใหม่ทุก 5 ปี เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ซึ่งจะสิ้นสุด 31 ธ.ค. 2563 แผนพัฒนาฯ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีดังนี้⁶⁶

2.1) เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1) กำหนดให้เศรษฐกิจต้องขยายตัวอย่างมั่นคง ให้ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 ต่อปี และให้ประชากรมี GDP ต่อหัว 2,341 ดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปีพ.ศ. 2563 ในการนี้สปป. ลาว ซึ่งร้อยละ 10-12 จะมาจากงบประมาณรัฐบาล ร้อยละ 24-26 จากเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ร้อยละ 50-56 จากการลงทุนจากต่างประเทศและร้อยละ 10-12 จากเงินกู้ธนาคาร โดยตั้งเป้าหมายให้เงินเฟ้อต่ำกว่าร้อยละ 8 (อัตราขยายตัวของ GDP) ให้หนี้สาธารณะต่ำกว่าร้อยละ 45 ของ GDP และให้เงินออมของเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ต่อปี

2) บรรลุเป้าหมาย Millennium Development Goal (MDG) ในปีพ.ศ. 2558 และพัฒนาประเทศเพื่อให้พ้นจากสภาพประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (LDC) ในปีพ.ศ. 2563

3) มุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนที่ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) รักษาเสถียรภาพทางการเมือง สันติภาพและความสงบเรียบร้อยในสังคม

⁶⁵ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*, (นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ), หน้า 23-24.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน

2.2) เศรษฐกิจมหภาคภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1) การขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี โดยภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 23 ของ GDP ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.9 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 39 ของ GDP ภาคบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 38 ของ GDP และรายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 2,341 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากอุตสาหกรรมแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจเฉพาะ และพลังงานไฟฟ้า ได้แก่ โรงไฟฟ้าถ่านหินหงสาลีกไนต์, เชื้อเพลิงฟอสซิล, เชื้อเพลิงฟอสซิลน้ำอู๋5 และเชื้อเพลิงฟอสซิลน้ำลึก

2) การบริโภคในประเทศจะมีสัดส่วนร้อยละ 75 ของ GDP การลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนมีสัดส่วนร้อยละ 40 ของ GDP การส่งออกร้อยละ 35 ของ GDP และการนำเข้าร้อยละ 50 ของ GDP

2.2.2.2 การลงทุนของสปป. ลาว

(1) รูปแบบการลงทุนของต่างชาติ

รูปแบบการลงทุนของต่างชาติในสปป. ลาว มี 3 ลักษณะ คือ ธุรกิจร่วมสัญญา วิสาหกิจร่วมทุน วิสาหกิจลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด มีดังนี้⁶⁷

1. ธุรกิจร่วมสัญญา เป็นการร่วมธุรกิจกันระหว่างนิติบุคคลลงทุนภายใน กับฝ่ายต่างประเทศ โดยไม่ได้ก่อตั้งนิติบุคคลใหม่ในสปป. ลาว

2. วิสาหกิจร่วมทุน เป็นวิสาหกิจที่ก่อตั้งและขึ้นทะเบียนตามระเบียบกฎหมายของสปป. ลาว ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจและเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมระหว่างผู้ลงทุนต่างประเทศ และผู้ลงทุนในประเทศ โดยผู้ลงทุนต่างประเทศ ต้องลงทุนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 30% ของทุนจดทะเบียน การลงทุนเป็นเงินตราต่างประเทศ ต้องคิดเป็นเงินกีบ ตามอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งสปป. ลาว แม้ว่าสปป. ลาว จะสนับสนุนให้ต่างชาติร่วมลงทุนกับคนลาว แต่ก็ได้จำกัดการลงทุนของต่างชาติ ในธุรกิจสถานีโทรทัศน์-วิทยุ การคมนาคมขนส่งไม่ให้เกินร้อยละ 49 และธุรกิจด้านการประกันภัยไม่ให้เกินร้อยละ 51

3. วิสาหกิจลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด เป็นวิสาหกิจของต่างประเทศ ที่ลงทุนฝ่ายเดียว ซึ่งก่อตั้งในสปป. ลาว การก่อตั้งวิสาหกิจดังกล่าว อาจจะก่อตั้งเป็นนิติบุคคลใหม่ หรือเป็นสาขาของวิสาหกิจต่างประเทศ ทุนจดทะเบียนของวิสาหกิจลงทุนต่างประเทศ ไม่ให้ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของทุนทั้งหมด ตลอดระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ทรัพย์สินของวิสาหกิจไม่ให้ต่ำกว่าทุนจดทะเบียน ทั้งนี้อายุของวิสาหกิจลงทุนต่างประเทศ เป็นการลงทุนตามลักษณะ ขนาด และเงื่อนไขของกิจการหรือโครงการไม่ให้เกิน 50 ปี และสามารถต่ออายุได้ตามการตกลงของรัฐบาลแต่อายุของวิสาหกิจลงทุนต่างประเทศสูงสุดไม่ให้เกิน 75 ปี

⁶⁷ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, การลงทุนใน สปป. ลาว, <http://www.thaibiz.net/th/knowledge/13151/>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

(2) การส่งเสริมการลงทุน

หน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติในสปป. ลาว คือ กระทรวงแผนการและลงทุน ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารนโยบายและพิจารณาโครงการที่ขอลงทุนในสปป. ลาวเบื้องต้น ทั้งนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น รวมทั้งรับผิดชอบเกี่ยวกับเงินกู้ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศด้วย หน่วยงานนี้ให้บริการอย่างครบวงจรแบบ One Stop Service

นโยบายในการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ

เพื่อเป็นการเปิดรับปัจจัยที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสปป. ลาว ในปีพ.ศ. 2560 คือ ธุรกิจเชื่อมโยงไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ ลาวจึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุน (ฉบับปรับปรุง) 9 สาขาธุรกิจ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2559 ได้แก่⁶⁸

- (1) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง
- (2) การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- (3) อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
- (4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- (5) การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- (6) ธุรกิจโรงพยาบาล
- (7) การลงทุน การบริการ และการสาธารณสุขภาค
- (8) ธนาคารและสถาบันการเงิน
- (9) ศูนย์การค้าสมัยใหม่

การอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลสปป. ลาว ส่งเสริมให้เข้าไปลงทุน

กฎหมายส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง ปีพ.ศ. 2552) ได้มีสาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่คือการปรับปรุงการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนผ่านบริการประตูเดียว (One Stop Service) เพื่อลดขั้นตอนการกำหนดระยะเวลาพิจารณาอนุมัติโครงการลงทุนให้ชัดเจน และการเสนอมาตรการส่งเสริมการลงทุน เช่น การยกเว้นภาษีโดยพิจารณาจากประเภทกิจการและพื้นที่ที่ลงทุน และการอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติมีสิทธิซื้อสิทธิใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย⁶⁹

ประเภทกิจการ

1) กิจการทั่วไป ผู้ลงทุนต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการ One Stop Service ของแผนกอุตสาหกรรมและการค้า เพื่อขอขึ้นทะเบียนวิสาหกิจ ผู้ลงทุนต่างประเทศที่ลงทุนในกิจการทั่วไปต้อง

⁶⁸ สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, เพ็ญอ้าง

⁶⁹ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำเวียงจันทน์, เพ็ญอ้าง

ลงทุนไม่น้อยกว่า 1 พันล้านบาท กิจกรรมทั่วไปที่ไม่ใช่กิจกรรมควบคุมจะได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายใน 10 วันทำการ สำหรับกิจกรรมควบคุมใช้เวลาพิจารณาไม่เกิน 13 วันทำการ เมื่อได้รับใบทะเบียนวิสาหกิจแล้ว ผู้ลงทุนสามารถดำเนินธุรกิจได้ทันที

2) กิจกรรมสัมปทาน เช่น สัมปทานที่ดินเหมืองแร่ พลังงานไฟฟ้า สายการบิน โทรคมนาคม ประกันภัย สถาบันการเงิน ผู้ลงทุนต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการ One Stop Service ของแผนกแผนการและการลงทุน เพื่อพิจารณาและนำเสนอรัฐบาลหรือแขวง การคัดเลือกผู้ลงทุนอาจใช้การเปรียบเทียบ การประมูล หรือการประเมินผล เมื่อรัฐบาลหรือแขวงอนุมัติแล้ว กระทรวงแผนการและการลงทุนหรือแผนกแผนการและการลงทุนประจำแขวงแล้วแต่กรณี จะออกใบทะเบียนสัมปทานให้ผู้ลงทุนและผู้ลงทุนต้องดำเนินการภายใน 90 วัน

3) กิจกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจเฉพาะ เขตเศรษฐกิจเฉพาะคือพื้นที่ที่รัฐบาลอนุมัติให้ผู้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการลงทุนและการประกอบธุรกิจในเขตดังกล่าว จึงมีระเบียบที่ต่างจากพื้นที่ทั่วไป เขตเศรษฐกิจเฉพาะมีหลายแบบ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตอุตสาหกรรม เขตการผลิตเพื่อส่งออก เขตการค้าปลอดภาษี ผู้ประสงค์จะตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะต้องยื่นคำร้องผ่านแผนกอุตสาหกรรมและการค้า ซึ่งจะเสนอให้รัฐบาลพิจารณา

อำนาจอนุมัติในการส่งเสริมการลงทุน

กฎหมายส่งเสริมการลงทุน ได้ให้สิทธิแก่แขวงฯ มีอำนาจในการอนุมัติการลงทุนต่างประเทศ สำหรับโครงการในบัญชีส่งเสริม (Activities Promoted for Foreign Investment) ที่มีมูลค่าไม่เกิน 5 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ สำหรับ 4 แขวงใหญ่ คือ นครหลวงเวียงจันทน์ หลวงพระบาง สะหวันนะเขต และจำปาสัก และ 3 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ สำหรับแขวงอื่น ๆ

ประเภทการลงทุนที่มีศักยภาพและควรส่งเสริมให้มีการลงทุน

- 1) ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน หรือโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่
- 2) ธุรกิจด้านการโรงแรม การท่องเที่ยว และสปา
- 3) ธุรกิจประกอบรถบรรทุก เพื่อขนส่งสินค้าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- 4) การเพาะปลูกสินค้าเกษตรกรรมเพื่อเป็นวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง ข้าว และที่ไม่ใช่อาหารสัตว์ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และละหุ่ง
- 5) อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เช่น ผักและผลไม้ดอง หรือบรรจุกระป๋อง
- 6) สินค้าหัตถกรรมที่ผลิตจากไม้ ไม้ไผ่และหวาย เพื่อการส่งออก
- 7) อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สปป. ลาวได้รับสิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) จากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อัญมณี และเครื่องประดับ

(3) การลงทุนของต่างชาติในสปป. ลาว

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 จนถึงเดือนมีนาคม 2559 มีโครงการจากต่างชาติที่ได้รับอนุญาตให้มาลงทุนในสปป. ลาว รวมทั้งสิ้น 2,432 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 4.94 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในจำนวนนี้ ไทยเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนในสปป. ลาวมากที่สุด จำนวน 752 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 4,494,184,613 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนในสปป. ลาว ลำดับ 3 รองจากการลงทุนของจีนและเวียดนาม⁷⁰

การลงทุนของไทยส่วนใหญ่อยู่ในสาขาไฟฟ้า พลังงาน เหมืองแร่ โทรคมนาคม และการเกษตร โครงการที่สำคัญที่ธุรกิจไทยเข้าไปลงทุน ได้แก่

1. โครงการพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าน้ำจืด 2 โดย Nam Ngum 2 Power Co., Ltd.
2. โรงงานผลิตเหล็กเส้นและเหล็กรูปภัณฑ์ โดย Lao Metal Industry Co., Ltd.
3. Hotel, Golf, Super Market, Sport Center โดย Intra Global Holdings (Lao) Co., Ltd.
4. ผลิตกระแสไฟฟ้าตามสัญญาสัมปทาน โดย Tad Salen Power Co., Ltd.
5. การค้าขาออก-ขาเข้าและผ่านแดน โดย SCC Lao Trading Re-export and Service Co., Ltd.
6. โครงการพัฒนาโรงไฟฟ้าและสายส่งไฟฟ้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษบอยเปตโดย บี.กริมเพาเวอร์
7. โครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำไซยะบุรี โดย บมจ.ซีเคพาวเวอร์ (CKP)
8. โครงการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าเขื่อนน้ำน้อย 2 โดย บริษัท เอ็ส.วี.กรุ๊ป

นอกจากการลงทุนของไทยแล้วยังมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของต่างชาติในลาวด้วย ได้แก่

1. โครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว ณ. บริเวณด่านบ่อเต็นของลาวที่ติดกับด่านโหมฮั่นของจีน โดยมีความยาวประมาณ 400 กิโลเมตร
2. โรงไฟฟ้าพลังน้ำ น้ำเงียบ1 ณ.บริเวณสาขาของแม่น้ำโขง โดยบริษัท บริษัทคันไซ อิเล็กทริกเพาเวอร์ ออกทุนทั้งหมด 45%
3. โครงการฟาร์มแผงโซลาร์เซลล์ โดย บริษัท ลาวกรีนซิติ ของประเทศจีน

สำหรับการลงทุนของเอกชนไทย จากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนของไทยในสปป. ลาว โดยสรุปได้ดังนี้⁷¹

1) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่เพียงพอต่อการใช้ในประเทศ เช่น น้ำประปามีราคาสูงมาก และการสื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง ทำให้เป็นอุปสรรคด้านต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ

⁷⁰ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยลาว, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, <http://www.thaibizlao.com/lao/about>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

⁷¹ เรื่องเดียวกัน

2) สภาพเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในประเทศยังไม่ดี ทำให้การขนส่งสินค้าต้องใช้เวลานาน และสินค้าได้รับความเสียหายและแตกหักง่าย ประกอบกับระบบการขนส่งสินค้ายังไม่ดีพอและขาดแคลนรถขนส่งที่มีมาตรฐาน ทำให้การขนส่งสินค้าไม่ทั่วถึง

3) นโยบายของรัฐบาลกลางกับนโยบายของแต่ละแขวงอาจจะไม่สอดคล้องกันในทางปฏิบัติ ทำให้บางครั้งไม่สามารถขออนุมัติการดำเนินการได้ ทั้งที่ได้รับส่งเสริมจากรัฐบาลกลาง

4) แรงงานที่มีทักษะในการทำงานที่ได้มาตรฐานสำหรับทางอุตสาหกรรมยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ทำให้นักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนในสปป. ลาวจำเป็นต้องจัดอบรมเบื้องต้นแก่แรงงานก่อนเริ่มกิจการ

5) ขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากสปป. ลาวมีจำนวนประชากรเพียง 6.4 ล้านคน และประชากรร้อยละ 70 อยู่ตามภูเขาสูง ทำให้ปัจจุบันอุตสาหกรรมที่เข้าไปลงทุนในสปป. ลาวโดยเฉพาะสิ่งทอ หรือ อุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน นอกจากนี้สปป. ลาวยังขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูเพาะปลูกและขาดแคลนแรงงานผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงสปป. ลาว นิยมอยู่บ้านเลี้ยงลูก รวมทั้งแรงงานไม่มีวินัยในการทำงาน โดยอาจขาดงานเพื่อเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งคนลาวยึดถือประเพณีของเผ่าอย่างเคร่งครัด

6) ระบบศาลของสปป. ลาว มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อน ใช้เวลาในการพิจารณาคดีนาน

7) การขาดข้อมูลและข้อมูลเศรษฐกิจยังไม่เป็นระบบ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการวางแผนกลยุทธ์ของภาคเอกชน

2.2.2.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของสปป. ลาว

ในอดีตลาวมีเส้นทางคมนาคมน้อยและไม่หลากหลาย เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและภูเขา มีเพียงแม่น้ำโขงและแม่น้ำอูเป็นเส้นทางคมนาคมทางธรรมชาติ คนลาวในที่ราบต่ำมักอยู่อาศัยตามบริเวณริมน้ำและใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางหลักในการไปมาหาสู่รวมถึงติดต่อเพื่อการค้า แต่มีข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทางเพราะเส้นทางคมนาคมจะใช้ได้ดีในฤดูน้ำหลากเท่านั้น ทำให้ในเดือนธันวาคมถึง พฤษภาคมที่มีปริมาณน้ำน้อยจึงต้องใช้ยานพาหนะขนาดเล็กในการคมนาคม จนกระทั่งยุคจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ลาวจึงเริ่มมีระบบถนนที่กระจายเป็นเครือข่ายจนถึงปัจจุบัน แต่ระบบคมนาคมทางบกยังไม่พร้อมกับการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอ และไม่กระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังมีสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการเดินทางจนกระทั่งในปัจจุบัน เมื่อรัฐบาลลาวต้องการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคให้มากขึ้น จึงมีนโยบายพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการก่อสร้างระบบคมนาคมเป็นลำดับต้น ๆ รวมทั้งยังมีเป้าหมายจะพัฒนาประเทศจากการที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Land Locked) ไปสู่ศูนย์กลางการเชื่อมต่อด้านคมนาคมขนส่ง (Land Linked) ในลุ่มแม่น้ำโขงให้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม ดังนี้

(1) ถนน

ปัจจุบันลาวอยู่ในระหว่างพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านคมนาคม จึงได้สร้างถนนไปตามพื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้สะดวกในการติดต่อเดินทางการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใน 6 ประเทศตามลุ่มแม่น้ำโขง (ไทย กัมพูชา มณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม) โดยเป็นไปตามกรอบแผนยุทธศาสตร์ของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion:GMS) ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก

ในปี ค.ศ. 2015 ถนนในลาวมีระยะทางรวม 45,825.36 กิโลเมตร เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2556 ประมาณ 2,224.06 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนคอนกรีต 221.53 กิโลเมตร ถนนแอสฟัลต์คอนกรีต 735.48 กิโลเมตร และถนนอื่น ๆ (ถนนลาดยาง ถนนหิน ลูกรัง ถนนดิน) รวมกันอีกราว 44,868.35 กิโลเมตร ซึ่งถนนที่ใช้ได้ทุกฤดูกาลมีไม่ถึงร้อยละ 50 ของจำนวนระยะทางของถนนทั้งหมด จึงเป็นอุปสรรคในการคมนาคมขนส่งระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ถนนทั้งหมดของลาวนั้น มีเส้นทางรถยนต์ในประเทศที่สำคัญ ดังนี้⁷²

1) **เส้นทางหมายเลข 3 (R3A)** เป็นเส้นทางเชื่อมโยงประเทศไทย-สปป. ลาว-จีน เชื่อมต่อจากอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ข้ามแม่น้ำโขงผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 ไปยังเมืองห้วยทรายแขวงบ่อแก้วของสปป. ลาว ผ่านเมืองเวียงพูคาแขวงหลวงน้ำทา ก่อนออกไปยังจีนทางเมืองบ่อเต็นต่อจากนั้นจะไปยังเมืองเชียงรุ่ง (สิบสองปันนา) และสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน รวมระยะทางประมาณ 947 กิโลเมตร

2) **เส้นทางหมายเลข 4 (R4)** เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างจังหวัดเลยถึงแขวงหลวงพระบาง โดยเริ่มต้นจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ผ่านสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำเหืองไปยังเมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบูลี แล้วไปบรรจบกับเส้นทางหมายเลข 13 (R13N) ที่เมืองเชียงเงิน แขวงหลวงพระบาง รวมระยะทางประมาณ 370 กิโลเมตร เส้นทางหมายเลข 4 นี้ต้องข้ามแม่น้ำโขงซึ่งปัจจุบันการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ โดยสปป. ลาวได้รับเงินกู้จาก ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของเกาหลีใต้จำนวน 18.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมแขวงหลวงพระบางกับแขวงไชยะบูลี (ปากคอน-ท่าเตือ) ความยาว 620 เมตรกว้าง 10.5 เมตร และปรับปรุงถนนจาก สะพานไปเมืองเชียงเงิน แขวงหลวงพระบาง ระยะทาง 58 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง เส้นทางนี้จะอำนวยความสะดวก ในการเดินทางและขนส่งระหว่างจังหวัดเลยกับ แขวงไชยะบูลี และแขวงหลวงพระบาง

⁷² กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ,คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, เพิ่งอ้าง, หน้า11.

นอกจากนี้สปป. ลาว ยังมีแผนที่จะยกระดับถนนลูกรังซึ่งเชื่อมระหว่างแขวงแขวงไซยะบูลีกับหลวงพระบางอีก 1 เส้น คือ เส้น R4B โดยอยู่ระหว่างการสำรวจและออกแบบ ซึ่งหากแล้วเสร็จจะเปิดทางคมนาคมขนส่งจากไทยมายังสปป. ลาว เพิ่มขึ้นอีก 1 เส้น คือ จากบ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ผ่านเข้ามายังเมืองเงินและเมืองหงสา แขวงไซยะบูลี แล้วเข้าแขวงหลวงพระบางที่เมืองจอมเพ็ด (R13N) ซึ่งจะวกกลับเข้าเมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ได้ เร็วกว่าเส้นทางจังหวัดน่าน-แขวงหลวงพระบางเส้นเดิมซึ่งต้องผ่านเมืองไซยะบูลี (R4A) ได้ ถึง 81 กิโลเมตรเลยทีเดียว

3) **เส้นทางหมายเลข 12 (R12)** เป็นเส้นทางที่ตัดกับเส้นทางหมายเลข 13 (R13S) และเชื่อมต่อประเทศไทย-สปป. ลาว-เวียดนาม เริ่มต้นจากอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เข้าสู่เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ผ่านเมืองมะหาไซและยมมะลาด แล้วไปออกเวียดนามที่ด่านนาเพ้า-จำโหล (Na Pao-Cha Lo) เข้าสู่เส้นทางหมายเลข QL12A ของเวียดนามปัจจุบันตลอดเส้นทางหมายเลข 12 เป็นถนนลาดยางเรียบ

จากจุดนี้จะเชื่อมต่อไปยังเมืองกวางบินห์ (Quang Binh) แล้วออกสู่ทะเลไปประเทศจีน และญี่ปุ่นได้ทางท่าเรือหู่ฮู่ เมืองฮาตินห์ (Vung Ang Port, Ha Tinh) รวมระยะทางทั้งหมดประมาณ 345 กิโลเมตร ซึ่งในอนาคตจะเป็นเส้นทางขนส่งผลไม้และสินค้าเกษตร อาทิ ยางพารา จากไทยถึงชายแดนสปป.จีน ด้วยระยะทางไม่เกิน 1,000 กิโลเมตร

4) **เส้นทางหมายเลข 9 (R9)** เป็นเส้นทางหลักที่ทำให้สปป. ลาว มีทางออกสู่ทะเลทางประเทศเวียดนาม และถือว่าเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดและใกล้ที่สุดเพียง 6 กิโลเมตร ในการขนส่งสินค้าจากจังหวัดมุกดาหารเข้ามายัง แขวงสะหวันนะเขตและเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน รวมถึงเมืองต่าง ๆ ในแขวงสะหวันนะเขต เช่น เมืองวิลาบุรี เมืองเซโปน เมืองอุดมพอน เมืองชนบูลี เป็นต้น โดยจากเมืองโกสอนพมิวิหานไปทางตะวันออกตามถนนหมายเลข 9 จนถึงบ้านแดนสะหวัน เมืองเซโปน รวมระยะทางทั้งหมด 242 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางโดยตลอด มี 2 ช่องจราจร สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่เป็นทางราบ ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง

จากจุดผ่านแดนบ้านแดนสะหวันจะออกสู่เวียดนามที่เมืองลาวบาว จังหวัดกวางจิ และต่อไปยังเมืองดองฮา เมืองเว้ จนกระทั่งถึงท่าเรือดานังของเวียดนาม รวมระยะทางในเวียดนามราว 265 กิโลเมตร นับเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ สำคัญในปัจจุบันและอนาคต ด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าจากไทย-สปป. ลาว-เวียดนาม

5) **เส้นทางหมายเลข 13 (R13)** เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่สุดของสปป. ลาว เชื่อมโยงภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ของสปป. ลาว มีความยาวประมาณ 1,532 กิโลเมตร เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของประเทศ โดยนับจาก หอคำ (Presidential Palace) นครหลวงเวียงจันทน์ ขึ้นเหนือผ่านแขวงเวียงจันทน์ แขวงหลวงพระบาง จนถึงบ้านนาเตย

แขวงหลวงน้ำทา ก่อนไปสุดชายแดนสปป.จีน รวมระยะทาง 679 กิโลเมตร เรียกว่าเส้นทางหมายเลข 13 เหนือ (13N) และจากหอคำนครหลวงเวียงจันทน์ ลงใต้เลียบบนทางไปกับ

แม่น้ำโขงซึ่งทอดยาวลงมาภาคกลาง ผ่านแขวง บอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขตลงมาถึงภาคใต้ ผ่านแขวงสาละวันไปจนถึงบ้านหาด แขวงจำปาสัก แล้วออกสู่ ประเทศกัมพูชา รวมระยะทาง 853 กิโลเมตร เรียกว่าเส้นทางหมายเลข 13 ใต้ (13S) ซึ่งจากจุดนี้สามารถทะลุผ่านกัมพูชา ไปยังท่าเรือโฮจิมินห์ของเวียดนามได้ใกล้ที่สุด

เส้นทางหมายเลข 13 นี้ยังเชื่อมกับเส้นทางสำคัญ ๆ อื่น ๆ ของลาว ซึ่งพาดผ่านจากตะวันออกไปยังตะวันตก อีกหลายเส้นทาง คือ เส้นทางหมายเลข 7, 8 และ 9 นับเป็นโครงข่ายที่เชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนามไว้ด้วยกัน

สำหรับการขนส่งสินค้ากับจังหวัดหนองคาย ประเทศไทย เริ่มต้นจากตัวเมืองหนองคายข้ามแม่น้ำโขงที่สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 (จังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์) เข้าสู่บริเวณท่านาแล้ง นครหลวงเวียงจันทน์ แล้วจึงเข้าสู่เส้นทางหมายเลข 13 จนถึงใจกลางนครหลวงฯ รวมระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร นับเป็นการคมนาคม ทางถนนที่สะดวกที่สุดใน การขนส่งสินค้าไปยังนครหลวงเวียงจันทน์ รวมถึงเมืองวังเวียง และเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางภาคเหนือได้อีกด้วย

6) **เส้นทางหมายเลข 16** เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างจุดผ่านแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก โดยแบ่งเป็นช่วงลาดยางจากช่องเม็กผ่านเมืองปากเซไปยังเมืองปากซอ เมืองท่าแดง และเมืองละมาน รวมระยะทาง 174 กิโลเมตร ต่อจากนั้นเป็นถนนลูกรัง ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้างไปถึงเมืองดากจิงแขวงเซกอง รวมระยะทาง 124 กิโลเมตร เมื่อแล้วเสร็จเส้นทางหมายเลข 16 จะมีระยะทางทั้งหมด 298 กิโลเมตร ซึ่งจะเชื่อมต่อออกไปยังเวียดนามได้อีกทางหนึ่ง

(2) รถไฟ

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่ฝรั่งเศสเข้าปกครองลาว ได้สร้างทางรถไฟในบริเวณดอนเต็ด-ดอนคอน แขวงจำปาสัก ระยะทาง 7 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าข้ามแม่น้ำโขง ลัดเข้าสู่ดินแดนกัมพูชาเพื่อออกทะเลยังเมืองท่ากัมปงโสม แต่การก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ ฝรั่งเศสก็ต้องถอนตัวออกจากอินโดจีน

จนกระทั่งปี ค.ศ. 1997 รัฐบาลไทยและลาว ร่วมลงนามสัญญาว่าด้วยการเดินรถไฟระหว่างกัน และต่อมาในปี ค.ศ. 2003 รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือรัฐบาลลาว ในการก่อสร้างทางรถไฟเพื่อเชื่อมการเดินทางจากจังหวัดหนองคายของประเทศไทย โดยให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าร้อยละ 30 และเงินกู้ผ่อนปรนแบบมีเงื่อนไขร้อยละ 70 วงเงิน 197 ล้านบาท เพื่อก่อสร้างทางรถไฟจากช่วงกึ่งกลางสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ถึงสถานีท่านาแล้ง ระยะทาง 3.5 กิโลเมตร และต้นปี ค.ศ. 2012 ไทยช่วยเหลือทางการเงินแก่ลาว ด้วยเงินช่วยเหลือเพิ่มเติม วงเงิน 1,650 ล้านบาท ในโครงการก่อสร้างทางรถไฟต่อเนื่องจากเส้นทางหนองคาย-ท่านาแล้ง คือ สายท่านาแล้ง-เวียงจันทน์ ระยะทาง 7.75 กิโลเมตร เพื่อให้ประชาชน

นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการไทย-ลาว สามารถเดินทางและขนส่งสินค้าได้ถึงเมืองเวียงจันทน์ กำหนดสร้างแล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 2022 จึงจะสามารถเปิดพร้อมใช้งานพร้อมกับการไฟฟ้าจีน-ลาว⁷³

(3) ท่าเรือ

เนื่องจากลาวไม่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเล ดังนั้นการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศจะขนส่งผ่านทางประเทศไทยและเวียดนามไปยังท่าเรือต่าง ๆ การที่ลาวมีแม่น้ำโขงผ่านตลอดประเทศ มีความยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้รวม 1,835 กิโลเมตรจึงเป็นแม่น้ำสายสำคัญอย่างยิ่งในการใช้คมนาคม อย่างไรก็ตาม การขนส่งทางน้ำไม่อาจใช้ได้ตลอด เนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพหลายด้านเพราะทางตอนใต้มีเกาะแก่งเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงระดับน้ำที่ขึ้นลงตามฤดูกาล ทำให้เส้นทางขนส่งทางเรือทำได้เพียง 875 กิโลเมตร และสามารถเดินเรือได้สะดวกเฉพาะฤดูน้ำหลาก โดยจะสามารถบรรทุกสินค้าในเรือได้ถึง 300 ตัน แต่ฤดูแล้งจะบรรทุกสินค้าได้เพียง 20-30 ตันเท่านั้น นอกจากนี้แม่น้ำโขงสายหลักของประเทศแล้ว ลาวยังมีแม่น้ำสำคัญ ที่ใช้เป็นเส้นทางเดินเรืออีก 8 สายด้วยกัน ได้แก่

- 1) แม่น้ำอู เป็นเส้นทางคมนาคมจากพงสาสีไปยังหลวงพระบาง ระยะทาง 448 กิโลเมตร
- 2) แม่น้ำริม เป็นเส้นทางคมนาคมจากเชียงของไปยังเวียงจันทน์ ระยะทาง 354 กิโลเมตร
- 3) แม่น้ำเซบั้งเหียง เป็นเส้นทางคมนาคมบริเวณภายในสะหวันเขต ระยะทาง 338 กิโลเมตร
- 4) แม่น้ำเซบั้งไฟ เป็นเส้นทางคมนาคมผ่านสะหวันนะเขตและคำม่วน ระยะทาง 239 กิโลเมตร
- 5) แม่น้ำทา เป็นเส้นทางคมนาคมจากหลวงน้ำทาไปยังบ่อแก้ว ระยะทาง 325 กิโลเมตร
- 6) แม่น้ำเซกอง เป็นเส้นทางคมนาคมจากสาละวัน เซกองไปยังอัตตะปือ ระยะทาง 320 กิโลเมตร
- 7) แม่น้ำกะดิ่ง เป็นเส้นทางคมนาคมในบริเวณบอลิคำไซ ระยะทาง 103 กิโลเมตร
- 8) แม่น้ำแคน เป็นเส้นทางคมนาคมจากหัวพันไปยังหลวงพระบาง ระยะทาง 90 กิโลเมตร

สำหรับการขนส่งสินค้าจากลาวไปยังประเทศไทย โดยข้ามแม่น้ำโขง จะใช้ท่าเรือที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ท่าเรือเชียงแสน แห่งที่ 1 จังหวัดเชียงรายตรงข้ามบ้านห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว
- 2) ท่าเรือเชียงแสน แห่งที่ 2 บริเวณใกล้สามเหลี่ยมปากแม่น้ำกก ที่บรรจบแม่น้ำโขงในบริเวณบ้านสบกก ต.เวียง อ.เชียงแสน ห่างจากท่าเรือเชียงแสนแห่งแรก ลงมาทางใต้ 5 กิโลเมตร
- 3) ท่าเทียบเรือบ้านเวินใต้ มีถนนเชื่อมกับถนนหมายเลข 13 แขวงคำม่วน ท่าเทียบเรือที่ฝั่งไทย ตั้งอยู่ที่บ้านเวินพระบาท ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

(4) ท่าอากาศยาน

ลาวมีสนามบินนานาชาติ 3 แห่ง คือ⁷⁴

⁷³ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน

1) ท่าอากาศยานนานาชาติวัตไต (Wattay International Airport) ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ประมาณ 3 กิโลเมตร โดยท่าอากาศยานแห่งนี้ ถือเป็นสนามบินพาณิชย์หลักของลาว สามารถเชื่อมโยงไปยังเมืองใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกจำนวนมาก ปัจจุบันมีเที่ยวบินสู่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ฮานอย โฮจิมินห์ซิตี้พนมเปญ कुนหมิง และอื่น ๆ

2) ท่าอากาศยานนานาชาติหลวงพระบาง (Luang Prabang International Airport) อยู่ในแขวงหลวงพระบาง

3) ท่าอากาศยานนานาชาติปากเซ (Pakse International Airport) อยู่ในแขวงจำปาสักสำหรับการบินภายในประเทศ ส่วนใหญ่มีศูนย์กลางที่นครหลวงเวียงจันทน์ทำให้มีความสะดวก รวมทั้งรัฐบาลเป็นผู้กำหนดราคาค่าโดยสาร ทำให้การบินในประเทศมีราคาถูก แต่การให้บริการการบินของลาวมักจะไม่ตรงตามตารางเวลา และมักล่าช้า

2.2.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

2.2.3.1 สภาพเศรษฐกิจของเมียนมาร์

(1) ภาพรวมทางเศรษฐกิจ

ปีพ.ศ. 2560 เมียนมาร์มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) คิดเป็นมูลค่า 79.05 ล้าน ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีรายได้ประชาชาติ 1,501.50 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี มูลค่าการส่งออกรวม 7.6 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าการนำเข้ารวม 4.2 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ จึงได้ดุลการค้า 3.4 พันล้านเป็นต้น สำหรับสินค้านำเข้าสำคัญ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ น้ำมันเพื่อการบริโภค เป็นต้น ประเทศคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ จีน อินเดีย ฮองกง ญี่ปุ่น และประเทศในภูมิภาคอาเซียน⁷⁵

สำหรับการค้าระหว่างไทยและเมียนมาร์มีทั้งในรูปการค้าปกติ (Normal Trade) และการค้าชายแดน (Border Trade) ในปีพ.ศ. 2559 เมียนมาร์มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมูลค่าการค้ารวมมีมูลค่า 3,741.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจนมีมูลค่าถึง 2,533.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการนำเข้าเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่า 1,207.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนี้ ยังมีการทำป่าไม้สักทางภาคเหนือ ซึ่งจะล่องมาตามแม่น้ำเอยวตีเข้าสู่ย่างกุ้งเพื่อส่งออกต่อไปด้านอุตสาหกรรมกำลังมีการพัฒนาอยู่บริเวณตอนล่างของประเทศ เช่น ย่างกุ้ง ซึ่งอุตสาหกรรมที่เป็นรายได้สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง เฟอร์นิเจอร์หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้

⁷⁵ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากศุลกากร, ประเทศเมียนมา, จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/153695/153695.pdf. (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

ทองแดง ดีบุก ทังสแตน ซีเมนต์ วัสดุก่อสร้าง ยา ปุ๋ย น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ สิ่งทอและอัญมณี โดยสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมใน GDP โตถึง 27.5 % ทั้งนี้เป็นผลจากการเปิดประเทศ ด้วยการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ และสนับสนุนภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในภาคเกษตร อุตสาหกรรมเบา และการคมนาคม แม้กระนั้นสัดส่วน GDP ภาคอุตสาหกรรมยังคงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการคว่ำบาตรทางการค้าของนานาประเทศจากกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงปัญหาการขาดแคลนกระแสไฟฟ้าอีกด้วย

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2555 ประธานาธิบดี เต็งเส่ง ได้แถลงนโยบายว่าตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2555 รัฐบาลจะเดินหน้าสู่การปฏิรูประยะที่ 2 โดยจะให้ความสำคัญต่อประเด็นต่าง ๆ ดังนี้⁷⁶

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2554-2574) (National Comprehensive Development Plan) (NCDP)
- 2) ให้ความสำคัญต่อภาคการค้าและการลงทุน รวมถึงการระดมการลงทุนระหว่างประเทศ
- 3) การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- 4) การบริหารจัดการความช่วยเหลือจากต่างชาติให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศในการปฏิรูประยะที่ 2 คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเมียนมาร์ให้ดีขึ้น

สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวข้างต้น เมียนมาร์มีเป้าประสงค์ ยึดหลักประชาชนระดับรากหญ้า (Bottom Up) ได้รับความพึงพอใจสูงสุด (people-centered approach) จากการบริหารจัดการของรัฐ และมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบาย และกระบวนการในการพัฒนาซึ่งมีปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน สภาพความเป็นอยู่ภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (the Framework on Economic and Social Reform : FESR) จะมีโครงการเร่งด่วน เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- 1) ปฏิรูปภาษีและการเงิน
- 2) ปฏิรูปภาคการคลัง และภาคการเงิน รวมถึงธนาคารกลาง
- 3) เปิดเสรีทางการค้า และการลงทุน
- 4) พัฒนาธุรกิจภาคเอกชน โดยปฏิรูปกฎหมาย และระเบียบที่สำคัญสำหรับภาคการท่องเที่ยว
- 5) พัฒนาระบบโทรคมนาคม และการสื่อสารให้ทันสมัย
- 6) พัฒนาสาธารณสุข และการศึกษา

⁷⁶ สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) , ยุทธศาสตร์ความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจของ สปป. กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระหว่างปี 2557-2560, (สิงหาคม 2556) , หน้า 6

- 7) สร้างความมั่นคงทางอาหาร/ความเจริญเติบโตทางภาคการเกษตร
- 8) สร้างระบบบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส โดยเน้นความโปร่งใสในการจัดทำและดำเนินงานที่ใช้จ่ายจากเงินงบประมาณภาครัฐ
- 9) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ และพลังงานรวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน และการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ
- 10) สร้างความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลจากการดำเนินงานของรัฐ

2.2.3.2 การลงทุนของเมียนมาร์

ในปีพ.ศ. 2559 เป็นปีเริ่มต้นของการเข้าสู่บรรยากาศของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พร้อมกันไปกับการเริ่มต้นของรัฐบาลใหม่หลังการเลือกตั้งในเมียนมาร์ การเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองโดยรัฐบาลพลเรือนครั้งแรกของเมียนมาร์ หลังจากที่เคยถูกปกครองโดยรัฐบาลที่มาจากกองทัพมานานกว่า 50 ปี นำมาซึ่งความสนใจของการค้า และการลงทุนจากต่างประเทศหลายประเทศ นอกจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย ที่มีความร่วมมือทางการค้ากันมาอย่างยาวนานหลายทศวรรษแล้ว ประเทศ และกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มประเทศในยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น อินเดีย เกาหลี ฯลฯ ต่างก็ให้ความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งด้านการค้าและการลงทุนในเมียนมาร์

เศรษฐกิจเมียนมาร์เติบโตอย่างก้าวกระโดดราว 8% ต่อปี นับตั้งแต่มีการเปิดประเทศในปี 2012 โดยรัฐบาล ชูนโยบายส่งเสริมการลงทุนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ เมียนมาร์กลายเป็นหนึ่งในประเทศที่น่าลงทุนในภูมิภาคอาเซียน ด้วยโอกาสการลงทุนในทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และตลาดภายในประเทศที่มีแนวโน้มเติบโตขึ้นทุกปี อีกทั้งการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติเติบโตอย่างต่อเนื่อง 88% จากปี 2012 ถึง 2015 และในปี 2016 ที่ผ่านมา ตัวเลขการลงทุนดังกล่าวลดลงเป็นครั้งแรกในรอบ 5 ปี ถึง 30% (รูปที่ 1) ทำให้ GDP ชะลอตัวที่ 6.3% เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากการที่นักลงทุนชะลอการลงทุนเพื่อรอดูนโยบายรัฐบาลและการแก้ไขกฎหมายการลงทุนเมียนมาร์ฉบับใหม่ หรือ Myanmar Investment Law 2016 (MIL 2016)

กฎหมายการลงทุนเมียนมาร์ (MIL 2016) มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2017 ที่ผ่านมา แทนที่กฎหมายการลงทุนเดิม คือ Foreign Investment Law 2012 และ Myanmar Citizen Investment Law 2013 ผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความเห็นว่ากฎหมายการลงทุนเดิมทั้ง 2 ฉบับเต็มไปด้วยจุดอ่อนและคำอธิบายทางกฎหมายที่คลุมเครือ ทำให้การส่งเสริมการลงทุนในเมียนมาร์ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งยังก่อให้เกิดประเด็นคำถามเรื่องความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนเมียนมาร์และชาวต่างชาติ ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงกฎหมายและกฎการลงทุนขึ้นมาใหม่โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก ได้แก่

- 1) ลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตการลงทุน
- 2) ทำให้ข้อกำหนด และกฎระเบียบมีความชัดเจนมากขึ้น

3) แก้ไขสิทธิประโยชน์การลงทุนให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) ปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามหลักการลงทุนสากลเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างนักลงทุนต่างชาติและในประเทศ

สำหรับการลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตการลงทุนจะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเวลาสำหรับนักลงทุน พร้อมทั้งช่วยลดการสูญเสียรายได้ของรัฐบาล และทำให้สิทธิประโยชน์การลงทุนจำกัดอยู่ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ภายใต้กฎหมายฉบับใหม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ ลดการผูกขาดอำนาจ และแก้ปัญหาความล่าช้าในการอนุมัติใบอนุญาตจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งเมียนมาร์ (Myanmar Investment Committee: MIC) ทั้งนี้ ตามกฎหมายฉบับใหม่นั้นแบ่งการอนุมัติออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ใบอนุญาต (MIC permit) สำหรับการลงทุน 5 ประเภท1 ซึ่งกำหนดไว้ว่าต้องมีการส่งคำเสนอ (proposal) และได้รับการอนุมัติจาก MIC เท่านั้น

2) ใบรับรอง (endorsement) สำหรับการลงทุนอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการลงทุน 5 ประเภทข้างต้น โดยการยื่นขอใบรับรองต่อ MIC นั้นไม่จำเป็นต้องส่งคำเสนอ และในกรณีที่เงินลงทุนไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สามารถส่งคำขออนุมัติจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนท้องถิ่นได้เลย

นอกจากนี้ การยื่นคำขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และสิทธิในการใช้ที่ดินจะต้องยื่นแยกออกจากการขอใบอนุญาตหรือใบรับรอง ซึ่งข้อกำหนดนี้จะทำให้สิทธิประโยชน์การลงทุนถูกจำกัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศเท่านั้น

การกำหนดประเภทของอุตสาหกรรมและพื้นที่เพื่อการพัฒนาสร้างความชัดเจนและความมั่นใจให้แก่ธุรกิจและเป็นเงื่อนไขในการขอรับสิทธิประโยชน์การลงทุน กฎการลงทุนฉบับใหม่กำหนดอุตสาหกรรม 3 ประเภท คือ อุตสาหกรรมต้องห้าม (prohibited) อุตสาหกรรมที่ถูกจำกัด (restricted) และอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุน (promoted) อีกทั้งยังกำหนดพื้นที่ 3 เขตตามระดับการพัฒนา ได้แก่ zone 1 พื้นที่ด้อยพัฒนา (least developed region) zone 2 พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาปานกลาง (moderately developed region) และ zone 3 พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว (developed region) ทั้งนี้ การกำหนดทั้งประเภทของอุตสาหกรรมและพื้นที่นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุข้อจำกัดของธุรกิจแต่ละประเภทและการได้รับสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกันตามการลงทุนอุตสาหกรรมสนับสนุนในแต่ละโซน ซึ่งจะเพิ่มความมั่นใจให้แก่นักลงทุนทั้งชาวเมียนมาร์และชาวต่างชาติในการตัดสินใจลงทุน

นอกจากนี้ กฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ยกเลิกการจ้างแรงงานชาวเมียนมาร์ตามอัตราที่กำหนดไว้เดิม และอนุญาตให้จ้างแรงงานสัญชาติใดก็ได้ตามความเหมาะสมในตำแหน่งผู้จัดการอาวุโสผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและการปฏิบัติการ หรือที่ปรึกษาการลงทุน แต่ยังคงต้องจ้างชาวเมียนมาร์ในตำแหน่งแรงงานไร้ฝีมือ (not require skill) พร้อมกันนี้ ได้ยกเลิกการกำหนดอัตราเงินเดือนที่เท่ากัน

ระหว่างลูกจ้างชาวเมียนมาร์ และชาวต่างชาติในตำแหน่งงานเดียวกันไปด้วย ทั้งนี้ การยกเลิกข้อกำหนดดังกล่าวจะดึงดูดแรงงานที่มีความสามารถทั้งชาวเมียนมาร์ และต่างชาติเข้ามาทำงาน ส่งผลให้ธุรกิจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น⁷⁷

(1) การลงทุนจากต่างประเทศ⁷⁸

ภาพรวมเศรษฐกิจการลงทุนในเมียนมาร์ ไตรมาส 3 ของปีพ.ศ. 2560 มีแนวโน้มที่ดี เนื่องจาก (1) องค์กรทางเศรษฐกิจหลายแห่งคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจเมียนมาร์จะเติบโตอย่างน้อยร้อยละ 7 ในระยะกลาง โดยในปีงบประมาณ 2560-2561 World Bank คาดการณ์ว่า เศรษฐกิจเมียนมาร์จะเติบโตร้อยละ 6.5 Asian Development Bank ร้อยละ 7.7 และ IMF ร้อยละ 6.7 เนื่องจากการเติบโตในภาคการเกษตร การยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ และการลงทุนจากต่างประเทศในเมียนมาร์ที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2560 รัฐบาลเมียนมาร์ โดยการกระทรวงวางแผนและการคลังเมียนมาร์ ได้แถลงเป้าหมายที่จะส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจให้สูงถึงร้อยละ 7 ในปีงบประมาณ 2560-2561 และให้ความสำคัญกับการปฏิรูปห่วงโซ่อุปทานด้านการเกษตร การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนา SME ด้านการเกษตร รวมทั้งการสนับสนุน SME ที่เน้นการส่งออก และการผลิตเพื่อทดแทนสินค้านำเข้า

ปัจจัยที่จะสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ อาทิ (1) กฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ซึ่งมอบอำนาจในการอนุมัติข้อเสนอโครงการลงทุนให้แก่รัฐบาลระดับภูมิภาคเพื่อกระจายอำนาจในการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุมัติข้อเสนอโครงการลงทุนและส่งเสริมการเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง ตลอดจนเพิ่มความชัดเจนเกี่ยวกับสาขาลงทุนที่สงวนเฉพาะสำหรับคนเมียนมาร์ อาทิ การผลิตเครื่องมือด้านการทหารและระบุสาขาที่ต้องการการสนับสนุน ได้แก่ การเกษตร ป่าไม้ การแปรรูปอาหาร งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ โรงแรมและการท่องเที่ยว บริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการด้านสาธารณสุข และการศึกษา การผลิตพลังงานทดแทน บริการ ด้านคมนาคม การก่อสร้างท่าเรือ การก่อสร้างเขตอุตสาหกรรม (industrial zones) และการบำรุงรักษาท่าอากาศยาน (2) จำนวนธนาคารต่างประเทศในเมียนมาร์ซึ่งเพิ่มมากขึ้นและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนต่างชาติ โดยขณะนี้ มีธนาคารต่างประเทศจำนวน 13 แห่ง รวมทั้งธนาคารกรุงเทพของไทยและยังมีธนาคารไทยอีก 5 แห่ง ได้

⁷⁷ สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์กรมหาชน), ยุทธศาสตร์ความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจ สพพ. กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระหว่างปี 2557 – 2560, จาก <https://www.neda.or.th/home/uploads/download/VZDhSUPsrujiqFJz9X9.pdf>. (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561) 1

⁷⁸ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในเมียนมาร์, ข้อมูลด้านการค้าและการลงทุน. จาก <http://www.thaibizmyanmar.com/th/economy/trade-investment.php> (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

เปิดสำนักงานตัวแทนที่กรุงย่างกุ้งแล้ว ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยาและ EXIM Bank และ (3) นโยบายที่ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงของรัฐบาล เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในปีงบประมาณ 2559-2560 มูลค่าการลงทุนจากต่างชาติในเมียนมาร์มีมูลค่า 6.6 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปีงบประมาณ 2558-2559 ที่มีมูลค่า 9 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การลงทุนจากต่างประเทศลดลงคือระยะเวลาที่ใช้ในการแต่งตั้งคณะกรรมการลงทุนของเมียนมาร์ชุดใหม่ภายใต้รัฐบาลใหม่ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบข้อเสนอโครงการลงทุนต่าง ๆ

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2559-2560 มีการลงทุนจากต่างประเทศในสาขาปศุสัตว์และการประมง การผลิต พลังงาน คมนาคม การสื่อสาร โรงแรมและการท่องเที่ยว อสังหาริมทรัพย์และภาคบริการ โดยสิงคโปร์เป็นนักลงทุนต่างชาติอันดับ 1 ในเมียนมาร์ โดยลงทุน 3.82 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 2 คือ เวียดนาม ลงทุน 1.38 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 3 คือ จีน ลงทุน 482.591 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และอันดับ 4 คือไทย ลงทุน 423.058 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับแนวโน้มการลงทุนในปีงบประมาณ 2560-2561 คณะกรรมการ การลงทุนของเมียนมาร์ให้ข้อมูลกับสื่อเมียนมาร์ว่า การลงทุนน่าจะเกิน 6 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากรัฐบาลเมียนมาร์ได้ออกกฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ ซึ่งเพิ่มความชัดเจนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสาขาลงทุนที่สงวนไว้สำหรับชาวเมียนมาร์ และส่งเสริมสิ่งจูงใจด้านภาษีอากร รวมทั้งสาขาที่นักลงทุนต่างชาติสามารถร่วมทุนกับนักลงทุนเมียนมาร์ได้ อาทิ การวิจัยด้านนาวิคโยธิน สาขาน้ำดื่ม สาขาการเคหะ โดยในการร่วมทุนระหว่างบริษัทเมียนมาร์กับบริษัทต่างชาติ บริษัทเมียนมาร์จะต้องได้รับผลตอบแทนจากโครงการร่วมทุนอย่างน้อยร้อยละ 20

รัฐบาลเมียนมาร์ให้ความสำคัญกับการค้าและมีแผนจะเพิ่มมูลค่าการส่งออก 3 เท่าภายในปีพ.ศ. 2563 โดยเฉพาะการส่งออกสิ่งทอ สินค้าเกษตร และซากาแฟ รวมทั้งสนับสนุนผู้ประกอบการ และการร่วมทุน (joint-venture) นอกจากนี้ เมียนมาร์ได้ร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ และเข้าร่วมการประชุมอาเซียนและการประชุมระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมีนโยบายที่จะพัฒนาให้เมียนมาร์เป็นผู้ส่งออกข้าวหลัก (major rice exporter)

เมียนมาร์มีโอกาสทางการค้าสูงขึ้นภายหลังที่สหรัฐฯ ได้ยกเลิกนโยบายคว่ำบาตร ด้านเศรษฐกิจ และให้สิทธิ GSP คืนแก่เมียนมาร์เมื่อปีพ.ศ. 2559 นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะลด อุปสรรคด้านการค้า (reduce trade barriers) โดยได้ออกกฎระเบียบใหม่ด้านการส่งออกและนำเข้าสินค้าเมื่อปีพ.ศ. 2559 รวมทั้งให้ความสำคัญกับการดำเนินการค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ รัฐบาล ตระหนักดีว่ายังต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการขนส่งภายในประเทศและคลังสินค้า

รัฐบาลเมียนมาร์คาดว่าจะการค้าภายในประเทศจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมียนมาร์มีร้านค้าและร้านสะดวกซื้อเพิ่มขึ้น (supermarkets and convenience stores) อีกทั้งมีพัฒนาการด้าน e-commerce อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมบันเทิง นอกจากนี้ รัฐบาลได้เปิดให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาเปิดสำนักงานตัวแทนและสาขาในเมียนมาร์ รวมทั้งมีนโยบายที่จะเปิดให้บริษัทต่างชาติเข้ามาให้บริการด้านประกันภัยในเร็ว ๆ นี้

ในด้านการค้า ไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของเมียนมาร์ในอาเซียน โดยเมียนมาร์ส่งออกไปไทยเป็นอันดับ 2 รองจากจีน และนำเข้าจากไทยเป็นอันดับ 3 รองจากจีน และสิงคโปร์ มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับเมียนมาร์ได้ลดลงระหว่างปีพ.ศ. 2557-2559 เนื่องจากราคาก๊าซธรรมชาติที่ลดลง และการที่เมียนมาร์ได้เปิดประเทศ และขยายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจให้กว้างขึ้น ทำให้เมียนมาร์มีทางเลือกด้านการค้ามากขึ้น ทั้งนี้ ดุลการค้าของไทยได้เพิ่มมากขึ้นราว 3 เท่า จาก 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 1,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ระหว่างปีพ.ศ. 2558-2559 และในปีพ.ศ. 2559-2560 ไทยได้ดุลการค้าเมียนมาร์ราว 1,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังเมียนมาร์ส่วนใหญ่ ได้แก่ เครื่องดื่ม น้ำตาลทราย น้ำมันสำเร็จรูป เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ และปูนซีเมนต์ และสินค้าที่ไทยนำเข้าจากเมียนมาร์มากที่สุด ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค สัตว์มีชีวิตที่ไม่ได้ทำพันธุ์ สินแร่โลหะ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ ผักผลไม้ และผลไม้แปรรูป

(2) นโยบายการลงทุน⁷⁹

ในปีพ.ศ. 2560 กระทรวงพาณิชย์ของเมียนมาร์ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ CLMV as OUR Home Market และกลยุทธ์เจาะตลาดอาเซียนเชิงรุก บุคคลระดับเมือง มุ่งเน้นส่งเสริมสินค้าที่มีแบรนด์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมธุรกิจบริการที่ไทยมีศักยภาพ พร้อมภารกิจใหม่ คือการสนับสนุนการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ (Outward investment) โดยเน้นประเทศในกลุ่ม CLMV เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ เพื่อให้การลงทุนเป็นตัวขับเคลื่อนการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากนี้จะผนึกกำลังกับภาคเอกชนในลักษณะประชารัฐ ผ่านกลไกคณะทำงานประชารัฐด้านการส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นคณะทำงานร่วมภาครัฐและเอกชนที่มีหลักการในการให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำและ ภาครัฐให้การสนับสนุน

⁷⁹ ไทยพับลิก้า, EIC ชี้เมียนมาเร่งเครื่อง ปรับกฎการลงทุนฉบับใหม่ ปลดล็อกตั้งต่างชาติ. จาก <https://thaipublica.org/2017/07/eic-myanmar-5-7-2560/>. (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)

เมียนมาร์มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทยเมื่อ 20-30 ปีที่ผ่านมา การผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคยังไม่เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ การเปิดประเทศและให้สิทธิพิเศษประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมการลงทุนให้แก่นักลงทุนชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนในเมียนมาร์จึงนับเป็นโอกาสที่ดีของนักลงทุนชาวไทย ที่จะนำประสบการณ์ที่ผ่านมา ประกอบกับปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเข้าไปลงทุนทำธุรกิจในประเทศเมียนมาร์

ธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและน่าสนใจเข้าไปลงทุนได้แก่ อุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานในการผลิตและใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติสินค้าอุปโภคบริโภคเช่น สิ่งทอเสื้อผ้าสำเร็จรูป การประมง อาหารแปรรูป อุตสาหกรรมด้านพลังงาน เชื้อเพลิง อุตสาหกรรมด้านการเกษตร ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม โรงพยาบาล การดูแลสุขภาพและผลิตภัณฑ์ด้านความงาม การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้าง

โดยพื้นที่ที่น่าสนใจเข้าไปลงทุน ได้แก่ **ย่างกุ้ง** เมืองเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด มีประชากร 6 ล้านคน ถือเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อมากที่สุด มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภครองรับดีกว่าพื้นที่อื่น เป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (รวมทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา) เป็นแหล่งสินค้าอุปโภคบริโภคที่หลากหลาย เช่น เสื้อผ้า ชิ้นส่วนยานยนต์ อีกทั้งยังมีท่าเรือหลายแห่งสามารถใช้เป็นฐานในการส่งออก

มันตะเล่ย์ เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจทางตอนเหนือ และเป็นเขตอุตสาหกรรมใหญ่อันดับ 2 เนย์ปีดอร์ เป็นเมืองหลวงของเมียนมาร์ เป็นศูนย์กลางการบริหารและศูนย์กลางทางทหารของประเทศที่ตั้งของหน่วยงานรัฐบาล

พื้นที่เมียวดี-แม่สอด เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สำคัญ เขตเศรษฐกิจพิเศษและโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย เป็นแหล่งลงทุนด้านพลังงาน อุตสาหกรรมหนัก-เบา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองพุกาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

รัฐยะไข่และแถบชายฝั่งทะเลด้านใต้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและประมง ทะเลสาบอิรวดี เป็นพื้นที่เกษตร เป็นแหล่งปลูกข้าวของประเทศ และ มาเกว แหล่งอัญมณีทับทิมที่สำคัญและมีชื่อของเมียนมาร์

อย่างไรก็ตาม การลงทุนในเมียนมาร์มีข้อจำกัดหลายด้าน อย่างเช่น การลงทุนพัฒนาโครงการหรือก่อสร้างโรงงาน ที่ต้องคำนึงถึงความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ ระบบสื่อสาร และถนน ว่ามีรองรับเพียงพอหรือไม่ หรืออาจจะต้องลงทุนเพิ่ม เพราะแม้แต่ในเมืองย่างกุ้งที่มีความพร้อมที่ดีที่สุด ไฟฟ้าก็ยังดับอยู่บ่อยครั้ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีระบบไฟฟ้าสำรองเพื่อป้องกันไม่ให้ธุรกิจหยุดชะงัก

2.2.3.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมียนมาร์⁸⁰

นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1988 เมียนมาร์เปิดประเทศเพื่อการค้าและการลงทุนอย่างเสรี รัฐบาลทหารตระหนักถึงการพัฒนาและสร้างโครงสร้างพื้นฐานอย่างจริงจัง เพื่อให้สอดคล้องกับการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ดังนี้

(1) การคมนาคมทางบก ถนนและทางหลวง (Roads and highway)

1) การคมนาคมภายในประเทศ

การคมนาคมทางถนนเป็นเส้นทางหลักในเมียนมาร์ จากพื้นที่ 676,577 ตารางกิโลเมตร และประชากร 51.48 ล้านคน เมียนมาร์เป็นประเทศที่มีความหนาแน่นของถนนต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่และจำนวนประชากรทั้งระยะทางทั้งหมดของถนนและถนนที่ได้มาตรฐาน

ถนนในเมียนมาร์มีระยะทางประมาณ 130,000 กิโลเมตร คิดเป็นถนน 2.5 กิโลเมตรต่อประชากร 1,000 คน ปัจจุบันได้มีการก่อสร้าง ปรับปรุงและพัฒนาถนน ในตัวเมืองและชานเมืองให้ได้มาตรฐาน เพื่อเชื่อมต่อการคมนาคมในประเทศ กระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นและรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจากการเปิดประเทศ

2) เส้นทางรถยนต์เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.1) เส้นทาง R3 ตามแนวเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) ระยะทาง 253 กิโลเมตร เส้นทางแม่สาย เชียงราย (ไทย)-ท่าขี้เหล็ก/เชียงตุง (เมียนมาร์)-ต้าหลัว/หม่งไห่ ยูนนาน (จีน) เส้นทางผ่านด่านชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม ทำให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายทาง ส่งผลให้ราคาต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย รวมทั้งสภาพถนนที่ถูกน้ำกัดเซาะมีหินถล่มเป็นช่วง ๆ จึงยังเป็นอุปสรรคในการขนส่งสินค้า

2.2) เส้นทางแนวเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)

2.2.1) เส้นทางแม่สอด (ไทย)-เมียวดี-กอกะเร็ก มีระยะทาง 80 กิโลเมตร

2.2.2) เส้นทางกอกะเร็ก-เมาะละหม่ง มีระยะทาง 1,360 กิโลเมตร โดยจะเชื่อมต่อกับเส้นทางแม่สอด-เมียวดี-กอกะเร็ก ทำให้เส้นทางนี้เป็นการเปิดประตูจากทะเลจีนใต้สู่อ่าวเบงกอล และสามารถร่นระยะการเดินทางจากเดิม 4,000 กิโลเมตร เหลือเพียง 1,360 กิโลเมตรได้ ปัจจุบันเส้นทางนี้อยู่ในช่วงก่อสร้าง โดยเมื่อแล้วเสร็จจะทำให้เมียนมาร์จะกลายเป็นศูนย์กลางขนส่งสินค้าที่สำคัญในเอเชีย

⁸⁰ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์, (นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ), หน้า 8.

2.2.3) เส้นทางกาญจนบุรี (ไทย)-ทวาย เพื่อเชื่อมโยงการเดินทางสู่ท่าเรือน้ำลึก ระยะทาง 198 กิโลเมตร แต่ในขณะนี้โครงการยังไม่มีความคืบหน้า

2.2.4) เส้นทางบ้านน้ำพุร้อน กาญจนบุรี (ไทย)-แนวชายแดน ระยะทาง 5 กิโลเมตร

2.3) ทางหลวงเอเชีย (Asian Highway) ที่ผ่านเมียนมาร์มี 4 เส้นทาง เชื่อมโยงประเทศจีน อินเดีย และไทย คือ AH1 AH2 AH3 และ AH14

2.4) ทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway) รัฐบาลเมียนมาร์กำลังปรับปรุงเส้นทางหลวงอาเซียนภายในประเทศ 4 เส้นทาง

2.5) ทางหลวง BIMSTEC3-1

2.5.1) เส้นทางอินเดีย-เมียนมาร์ (เมืองตามู-เมืองมณฑลทะเลย์) มีระยะทาง 604 กิโลเมตร

2.5.2) เส้นทางบังกลาเทศ-เมียนมาร์ (เมืองธากา-เมืองย่างกุ้ง)

2.6) ทางหลวงไตรภาคีอินเดีย-เมียนมาร์-ไทย (India-Myanmar-Thai Tripartite Highway) ตัดผ่านเมืองมอเร (อินเดีย)-แม่สอด (ไทย)-พุกาม (เมียนมาร์)

2.7) IMT Trilateral Highway เป็นโครงการถนน 4 ช่องทางเชื่อมโยงระหว่างสามประเทศ คือ อินเดีย เมียนมาร์ และไทย ระยะทางประมาณ 1,360 กิโลเมตร ภายใต้การผลักดันอย่างจริงจังของรัฐบาลอินเดียที่ให้การสนับสนุนการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเมือง Moreh เมืองชายแดนในรัฐ มณีปุระของอินเดียเชื่อมโยงไปยังเมือง Tamu เมืองชายแดนในเขตมณฑลทะเลย์ของเมียนมาร์ ส่วนรัฐบาล เมียนมาร์รับผิดชอบการก่อสร้างและปรับปรุงถนนภายในประเทศเชื่อมโยงจากเมือง Tamu ลงมาทางใต้ ผ่าเมืองมณฑลทะเลย์มายังกรุงเนปิดอร์และเมืองย่างกุ้ง ก่อนเข้าสู่ไทยที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดย รัฐบาลไทยสนับสนุนการก่อสร้างเส้นทางช่วงผาอัน- เมียวดี-แม่สอด

เส้นทาง IMT Trilateral Highway คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในปีพ.ศ. 2563 ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไป ยังสปป. ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ผ่านเครือข่ายเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ ภายในอนุภูมิภาค

(2) การคมนาคมทางรถไฟ (Railway)

ศูนย์กลางเส้นทางรถไฟอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง เส้นทางสายหลัก คือ กรุงย่างกุ้ง-มณฑลทะเลย์ ระยะทาง ประมาณ 716 กิโลเมตร เป็นเส้นทางและขบวนรถไฟที่ได้มาตรฐานที่สุดของเมียนมาร์ เมียนมาร์เปิด ให้บริการการคมนาคมทางรถไฟ ครั้งแรกเมื่อ 1 พฤษภาคม 2420 เส้นทางรถไฟสายแรก คือ ย่างกุ้ง- แปร/ปี (Pyay) และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2420-2531 เส้นทางการเดินทางรถไฟมีความยาว 1,976 กิโลเมตรและได้มีการขยายก่อสร้างทางรถไฟภายในประเทศเพิ่มเติม จนในปัจจุบันมีระยะทางรวมกว่า 4,600 กิโลเมตร

รายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านการรถไฟ⁸¹

รายละเอียด	สถานภาพ ปี 2531	การขยาย และการก่อสร้าง ปี 2531-2553	ปัจจุบัน
เส้นทางรถไฟ (กม.)	1,976	1,540	3,516
รางรถไฟ (กม.)	2,794	1,838	4,632
สถานีรถไฟ (แห่ง)	487	402	889
สะพาน (แห่ง)	5,650	5,553	11,203
อุโมงค์ (แห่ง)	0	12	12
รถไฟผู้โดยสาร (ตู้)	243	207	450
รถไฟสินค้า (ตู้)	18	3	21
หัวรถจักร (คัน)	293	98	391

ที่มา : กระทรวงการขนส่งทางราง, กรมการรถไฟเมียนมาร์

(3) การคมนาคมทางน้ำ (Inland Waterways)

เมียนมาร์มีแม่น้ำหลายสาย โดยมีระยะทางที่ใช้ในการขนส่งทางน้ำประมาณ 2,400 กิโลเมตร สินค้าที่มีการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ ได้แก่ ไม้สัก ข้าว ปูนซีเมนต์ ปุ๋ย วัสดุก่อสร้าง และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม แม่น้ำสำคัญ 4 สาย ได้แก่

1. แม่น้ำอิรวดี (Ayeyarwaddy) เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญที่สุด ไหลมาจากทางทิศใต้ของรัฐกะฉิ่นไปบรรจบกับแม่น้ำชินวินที่มณฑลทะเลย์ และไหลออกสู่ทะเลอันดามัน มีความยาว 2,170 กิโลเมตร
2. แม่น้ำสาละวิน (Thanlyin) ไหลมาจากทิศตะวันตกผ่านมณฑลยูนนานและไทย ออกสู่ทะเลอันดามัน ที่เมืองเมาะละหม่ง มีความยาว 1,270 กิโลเมตร
3. แม่น้ำสะโตง (Sittaung) ไหลมาจากทิศใต้ของที่ราบสูงรัฐฉาน ผ่านภาคกลางฝั่งตะวันออกของประเทศ ออกสู่ทะเลอันดามันที่อ่าวเมาะตะมะ (Martaban) มีความยาว 400 กิโลเมตร เป็นเส้นทางสำคัญในการขนส่งไม้ซุง
4. แม่น้ำชินวิน (Chindwin) ไหลจากทิศเหนือในรัฐกะฉิ่นลงใต้ ผ่านทางตะวันตกของประเทศมาบรรจบกับแม่น้ำอิรวดีที่มณฑลทะเลย์ มีความยาว 960 กิโลเมตร

⁸¹ กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม. คู่มือ “เตรียมความพร้อมผู้ประกอบการขนส่งไทยสู่อาเซียน” (สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์), หน้า 7.

โดยมีท่าเรือที่สำคัญ (Ports) ได้แก่

- ท่าเรือย่างกุ้ง ในเขตย่างกุ้ง เป็นท่าเรือน้ำลึกขนส่งสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในเมียนมาร์โดยมีปริมาณสินค้านำเข้าส่งออกประมาณ 12 ล้านตันในปี 2011 มีอัตราการให้บริการมากถึงร้อยละ 90 ของท่าเรือทั้งหมด
- ท่าเรือติลาวา อยู่ห่างจากเมืองย่างกุ้งประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นท่าเรือเอกขนที่กำลังพัฒนาให้เป็นท่าเรือสำคัญแห่งที่สอง รองจากท่าเรือย่างกุ้ง มีรางรถไฟเชื่อมต่อถึงบริเวณท่าเรือ และมีการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) บริเวณพื้นที่หลังท่าเรือ
- ท่าเรือชิตตเวในรัฐยะไข่ อินเดียได้ลงทุนจำนวน 100 ล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ เพื่อปรับปรุงและยกระดับท่าเรือแห่งนี้
- ท่าเรือ Kyaukphu ในรัฐยะไข่ซึ่งสนับสนุนการลงทุนโดยรัฐบาลจีน
- ท่าเรือ Thandwe ในรัฐยะไข่
- ท่าเรือ Pathein ในเขตอิระวดี
- ท่าเรือเมมาละหม่าง ในรัฐมอญ
- ท่าเรือทวาย ในเขตตะนาวศรี ได้รับการสนับสนุนการลงทุนโดยรัฐบาลไทย
- ท่าเรือ Myaeik ในเขตตะนาวศรี
- ท่าเรือ Kawthoung ในเขตตะนาวศรี

รายละเอียดการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ⁸²

ระยะทางที่ขนส่งได้	3,516 กม
จำนวนเรือ	429
- เรือเครื่องยนต์	236 (น้ำหนักรวมประมาณ 70,000 ตัน)
- เรือบรรทุกลำเลียง (Dumb barge)	154
- เรือโป๊ะ (Station pontoons)	39
ประเภทบริการ (ปี 2554)	
- ผู้โดยสาร	27.57 ล้านคน
- สินค้า	4.79 ล้านตัน
อู่เรือ (Dockyards)	6 แห่ง

ที่มา : กระทรวงการขนส่งเมียนมาร์, กรมการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ

⁸² กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม. เที่ยงอ้าง, หน้า 10

(4) สนามบิน (Airport)

เวียดนามมีท่าอากาศยาน จำนวน 80 แห่งซึ่งประกอบด้วย ท่าอากาศยานที่ลาดยางรันเวย์ 11 แห่งและท่าอากาศยานที่ไม่ได้ลาดยางรันเวย์ 69 แห่ง โดยท่าอากาศยานนานาชาติ 3 แห่ง ได้แก่ ท่าอากาศยานนานาชาติฮานอย ท่าอากาศยานนานาชาตินครโฮจิมินห์ และท่าอากาศยานนานาชาติฝั่มเซเล่ย์

2.2.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) หรือ เวียดนาม ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ 331,689 ตารางกิโลเมตร หรือ 0.645 เท่าของประเทศไทย มีอาณาเขตติดกับประเทศจีน ลาว และกัมพูชา เวียดนามเป็นประเทศที่มีรูปร่างลักษณะเป็นแนวยาว เรียงเป็นรูปตัวเอส (S) ตามแนวชายฝั่งตะวันตกของทะเลจีนใต้ และมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันระหว่างที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ทางตอนเหนือและใต้

เวียดนามมีประชากรประมาณ 92 ล้านคน เป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสามของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รองจาก อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์) และเป็นอันดับ 13 ของโลก มีอัตราการเติบโตของประชากรโดยเฉลี่ยจากปี ค.ศ. 1999-2010 ร้อยละ 1.2 ต่อปี หรือประมาณปีละ 1.03 ล้านคน มีโครงสร้างประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) มากที่สุด ร้อยละ 66.7 รองลงมาคือประชากรวัยเด็ก (อายุไม่เกิน 14 ปี) ร้อยละ 22.6 ส่วนที่เหลือคือประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 65 ปีขึ้นไป) โดยชาวเวียดนาม ร้อยละ 30 อาศัยอยู่ในเขตเมือง ซึ่งในช่วงสิบปีมานี้ ประชากรอพยพเข้าเขตเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 เพื่อหางานทำและเป็นผลจากการพัฒนาเมืองที่ขยายตัวออกไปอีกด้วย

สำหรับชาติพันธุ์ ภาษา และศาสนา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนาม มีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่มากใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาราชการ ชาวเวียดนามยังคงมีความเชื่อเรื่องการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศาสนา วิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมในการบริโภคของเวียดนามมีความหลากหลาย เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากจักรวรรดิจีนมาเป็นเวลายาวนาน ในขณะที่ภายในประเทศเองก็ยังมีหลากหลายของผู้คน ทั้งชาวเขาที่มีหลายชนเผ่าทางตอนเหนือ รวมถึงการที่เคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศสที่เคยเข้ามาปกครองอยู่ระยะหนึ่ง ทำให้ในเวียดนามมีสถาปัตยกรรมตะวันตก เช่น ตึกสี่เหลี่ยมสไตล์โคโลเนียลที่มีให้เห็นได้ทุกเมือง ในขณะที่ยังคงมีประเพณีและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตคล้ายกับชาวจีนโดยเวียดนามนับเป็นประเทศหนึ่งในแถบคาบสมุทรอินโดจีนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยที่เวียดนามมีความสัมพันธ์กับจีนมาก่อนการปฏิวัติระบบการปกครอง จึงทำให้ความเชื่อ ศิลปะ วิถีการ ดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจีนมีอิทธิพลต่อเวียดนามด้วย รวมทั้งลัทธิขงจื้อที่ให้ความสำคัญต่อการนับถือเช่นไหว้บรรพบุรุษ ลัทธิเต๋าที่สอนเรื่องความสมดุลของธรรมชาติ รวมไปถึงศาสนาพุทธนิกายมหายานที่สอนเรื่องกรรมดีและกรรมชั่ว ซึ่งแม้ว่า

รัฐบาล คอมมิวนิสต์ของเวียดนามจะทำลายความเชื่อและศาสนาส่วนหนึ่งไปในช่วงปฏิวัติระบบการปกครอง แต่ปัจจุบันมีการผ่อนปรนมากขึ้น ชาวเวียดนามเชื่อว่าทุกหนทุกแห่งมีเทพเจ้าสถิตอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าดิน เทพเจ้าน้ำ หรือเทพเจ้าอื่น ๆ

2.2.4.1 สภาพเศรษฐกิจของเวียดนาม⁸³

ภายใต้การดำเนินนโยบายโดยเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 รัฐบาลเวียดนาม ได้ปฏิรูประบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสภาวะการเมืองที่มั่นคง ส่งผลให้เศรษฐกิจเวียดนามขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเวียดนามทำการปฏิรูปทั้งภาคเศรษฐกิจและการเงิน โดยมีการปรับตัวเองจากระบบเศรษฐกิจที่มีการควบคุมจากส่วนกลาง มาเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้กลไกตลาด การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตที่สูงมาก และมีศักยภาพการส่งออกด้านน้ำมัน สินค้าโภคภัณฑ์ เช่น ข้าวที่เป็นคู่แข่งสำคัญของไทย ในขณะนี้ นอกจากนั้นยังดำเนินนโยบายที่เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันเวียดนามกลายเป็นแหล่งดึงดูดนักลงทุนจากทั่วโลก

อย่างไรก็ดีในช่วงเวลาที่ผ่านมา เวียดนามก็ประสบกับปัญหาการขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุหนึ่งมาจากภาวะเงินเฟ้อในประเทศที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาสินค้าส่งออกมีราคาสูงขึ้นด้วย ทำให้สูญเสียโอกาสในการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโลก เพื่อแก้ปัญหานี้ ปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนซื้อสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าและลดการขาดดุลการค้า อีกทั้งยังลดความสำคัญของการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าของต่างชาติในประเทศลง

ในส่วนที่เกี่ยวกับด้านทรัพยากร เวียดนามจัดว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะพลังงานและแร่ธาตุ เวียดนามมีแหล่งน้ำมันดิบกระจายอยู่ทั่วทุกภาค ทำให้เวียดนาม เป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันอันดับสามของอาเซียน (รองจากมาเลเซียและอินโดนีเซีย) นอกจากนี้แล้ว เวียดนามยังมีก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน อีกมากมายเช่นเดียวกัน สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เวียดนามส่งออกสินค้าหลายตัว เช่น ส่งออกพริกไทยเป็นอันดับหนึ่งของโลก ส่งออกข้าว เป็นอันดับสองของโลก (รองจากไทย) ส่งออกกาแฟเป็นอันดับสองของโลก (รองจากบราซิล) และส่งออกเม็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นอันดับสองของโลก (รองจากอินเดีย) เป็นต้น

แม้สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลกในปีพ.ศ. 2560 จะยังคงต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและผันผวนอย่างต่อเนื่องจากผลของหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ นโยบายด้านเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ภายใต้รัฐบาลของนายโดนัลด์ ทรัมป์ การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลาง

⁸³ สำนักงานพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, *เครื่องชี้วัดเศรษฐกิจประเทศสหรัฐอเมริกา*, (กรุงเทพ, ม.ป.ป), หน้า 3.

สหรัฐฯ การเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป การปรับสมดุลเป้าหมายทางเศรษฐกิจของจีน และทิศทางของราคาน้ำมันในตลาดโลก แต่เวียดนามกลับเป็นประเทศที่ถูกคาดการณ์ว่าจะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าในปีพ.ศ. 2559 เศรษฐกิจเวียดนามขยายตัวร้อยละ 6.2 ลดลงจากปีพ.ศ. 2558 ที่มีการขยายตัวถึงร้อยละ 6.7

การเติบโตทางเศรษฐกิจของเวียดนามได้แรงส่งจากภาคการผลิตและการส่งออกที่แข็งแกร่ง รวมถึงสินเชื่อในประเทศที่โตต่อเนื่องและการฟื้นตัวของภาคเกษตรที่เคยได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ในช่วงต้นปีได้บรรเทาลง การส่งออกยังมีแนวโน้มเติบโตได้อย่างต่อเนื่องจากการที่สินค้าส่งออกของเวียดนามสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกเนื่องจากต้นทุนค่าแรงที่ถูก สินค้ามีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดโลก แม้ในช่วงที่ผ่านมาจะได้รับผลกระทบจากการยกเลิกการผลิตมือถือรุ่น Galaxy Note 7 ของบริษัทซัมซุงจากปัญหาแบตเตอรี่ระเบิดก็ตาม

เวียดนามเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การส่งออกมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 2.4 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในปีพ.ศ. 2529 เป็น 176.63 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในปีพ.ศ. 2559 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปีพ.ศ. 2560 ความสำเร็จดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปเศรษฐกิจจากระบบการวางแผนจากส่วนกลางไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด ภายใต้นโยบาย “โดยเหมย” (Doi Moi) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 การปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศส่งผลให้เวียดนามมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการค้า จากการใช้กลยุทธ์การค้าข้อตกลงการค้าเสรีกับต่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสด้านการค้าและดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ พร้อมกับการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบในประเทศ เพื่อลดข้อจำกัดทางการค้าและเปิดเสรีด้านการลงทุนมากขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลชุดปัจจุบันยังมีนโยบายกระตุ้นการขยายตัวด้านเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูงควบคู่กับการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นไปที่แผนพัฒนาประเทศระยะ 5 ปี (2559-2563) ควบคู่ไปกับการพัฒนาเชิงสถาบัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนและบทบาทของเอกชนในรัฐวิสาหกิจ การบูรณาการกับเศรษฐกิจภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก ทั้งนี้ รัฐบาลเวียดนามได้ใช้มาตรการเพื่อเพิ่มอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างเข้มงวดเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการให้อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจร้อยละ 6.7 ในปีพ.ศ. 2560 และควบคุมให้อัตราเงินเฟ้อต่ำกว่าร้อยละ 4 โดยดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นการยกระดับผลผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจ ตลอดจนผลักดันการปฏิรูปการลงทุนภาครัฐให้เป็นบริษัทหุ้นส่วนปรับโครงสร้างงบประมาณและหนี้สาธารณะ ออกมาตรการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน การรื้อฟื้นด้านเงินทุนและทรัพย์สินของรัฐ การใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเอกชนให้กลายเป็นหน่วยงานแกนหลักของเศรษฐกิจในอนาคต และส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพ

ดังนั้น ทิศทางเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2560 ของเวียดนามจึงน่าจะเป็นไปตามการคาดการณ์ของ EIU และ IMF -3- ทั้งนี้ เวียดนามอาจจะได้รับผลกระทบจากการที่สหรัฐอเมริกาได้ประกาศถอนตัวจากความตกลง Trans-Pacific Partnership หรือ TPP จากการที่เวียดนามจะได้เข้าถึงตลาดสหรัฐฯ โดยไม่มีกำแพงภาษีในเกือบทุกหมวดสินค้า และเงินลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เวียดนามอาจจะได้รับประโยชน์จากนักลงทุนจีนที่กำลังหาแหล่งพื้นที่สำรองเพื่อรักษาต้นทุนการผลิตให้ต่ำโดยการโยกย้ายฐานการผลิตเพื่อส่งออกมายังประเทศเศรษฐกิจ ตลาดบุกเบิกใหม่ (Frontier Market) โดยเฉพาะประเทศกลุ่ม CLMV ซึ่งเวียดนามจะเป็นประเทศที่ได้รับผลประโยชน์จากการโยกย้ายฐานการผลิตดังกล่าว เนื่องจากมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น ความมีเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจมหภาคและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีแนวโน้มพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ นอกจากนี้ ปัจจุบันเวียดนามยังมีข้อตกลงการค้ากับประเทศอื่น ๆ และหลายฉบับมีผลบังคับใช้กับกลุ่มมหาอำนาจ อาทิ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสมากมายให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และช่วยผลักดันการส่งออกของเวียดนามอีกทางหนึ่ง

เวียดนามเป็นพันธมิตรที่สำคัญของไทยทั้งในกรอบอาเซียนและในเวทีระหว่างประเทศอื่น ๆ ทั้งยังเป็นคู่ค้าอันดับที่ 4 ของไทยในอาเซียน และเป็นคู่ค้าอันดับที่ 7 ในโลก โดยในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2555-2559) การค้าระหว่างไทยกับเวียดนามมีมูลค่าเฉลี่ยประมาณปีละ 11,170.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.83 ต่อปี โดยในปีพ.ศ. 2559 การค้ารวมไทย-เวียดนามมีมูลค่า 13,852.71 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 6.91 โดยไทยเป็นฝ่ายเกินดุลการค้ามูลค่า 5,003.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีประชากรอยู่ในวัยแรงงาน จำนวนมาก ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการมีสิทธิพิเศษสำหรับการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ โดยในปี 2559 (ม.ค.-พ.ย.) มีมูลค่า FDI เท่ากับ 18,103 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สาขาที่ได้รับการลงทุนมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมการผลิตและการประมง อสังหาริมทรัพย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเกาหลีใต้ลงทุนมากที่สุด ตามด้วยสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และจีน ส่วนการลงทุนของไทยอยู่ในอันดับที่ 9

เวียดนามมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.73 ในช่วง 6 เดือนแรกของปีพ.ศ. 2560 มีมูลค่าการค้ากับโลก 198,219 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.4 และมูลค่าการค้ากับไทย 7,575.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.56 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีพ.ศ. 2559 ทั้งนี้ ปัจจุบัน เวียดนามเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของไทยในอาเซียน แซงหน้ามาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย ที่เคยเป็นตลาดส่งออกหลักของไทยในอาเซียน

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเวียดนามปีพ.ศ. 2559-2563 ซึ่งเป็นแผนระยะ 5 ปี ฉบับล่าสุด เวียดนามตั้งเป้าเป็นประเทศอุตสาหกรรม (industrialized country) ในปีพ.ศ. 2563 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยที่ ร้อยละ 6.5-7 ต่อปี โดยใช้โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบตลาดเชิงสังคม

นิยม (socialist-oriented market economy) เน้นการปฏิรูปสถาบัน ตลาดเสรีมากขึ้นและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพิ่มเติม การปฏิรูปเศรษฐกิจ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและประสิทธิภาพการแข่งขัน ด้วยการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ ผ่านการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมกลุ่ม start up การสนับสนุนภาคธุรกิจในด้านการศึกษาและพัฒนา และความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชนแบบ Public-Private Partnership (PPP) การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะโครงการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มมูลค่าด้วยการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงและเพิ่มความเชื่อมโยงของโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ซึ่งเมื่อผนวกกับเสถียรภาพทางการเมือง กำลังซื้อที่มากขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เวียดนามเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงทางเศรษฐกิจ

สถานการณ์สำคัญทางการค้าของเวียดนามในปัจจุบัน ขนาดตลาด e-commerce ของเวียดนามอยู่ที่ประมาณ 4 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนึ่งในตลาดที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในโลก ผู้บริโภคเวียดนามชอบใช้งานโซเชียลมีเดียและใช้ชีวิตอยู่ในโลกออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน ช่องทางการค้าออนไลน์จึงเป็นช่องทางสำคัญที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ผู้บริโภคชาวเวียดนาม ช่วยให้สินค้าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและรวดเร็วกว่าช่องทางการค้าแบบปกติ

2.2.4.2 การลงทุนของเวียดนาม⁸⁴

กฎระเบียบการลงทุน/นโยบายส่งเสริมการลงทุน Law on Foreign Direct Investment ซึ่งประกาศใช้เมื่อการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2530 และได้เปลี่ยนเป็น Investment Law เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 โดยกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศของเวียดนามให้การรับประกันว่าจะให้การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันต่อนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในเวียดนามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ไม่มีการยึดทรัพย์สินหรือโอนกิจการลงทุนของต่างประเทศเป็นของรัฐ ตลอดช่วงระยะเวลาของการลงทุน
2. ให้การรับประกันว่าจะปกป้องสิทธิในทรัพย์สินอุตสาหกรรม และผลประโยชน์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในเวียดนาม
3. รัฐบาลจะปกป้องผลประโยชน์ของนักลงทุนอย่างสมเหตุสมผล หากมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักลงทุน เช่น หากกฎหมายที่ประกาศใช้ภายหลัง ทำให้

⁸⁴ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือการค้าและการลงทุนเวียดนาม*. จาก <http://www.aecconsultandconnect.co.th/zh/2013-03-20-07-47-33/vietnam/17-vietnam1.html>. (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2561)¹

ผลประโยชน์ของนักลงทุนลดลง นักลงทุนที่ลงทุนก่อนหน้าที่กฎหมายใหม่ประกาศใช้มีสิทธิเลือกใช้สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายเดิมได้

4. รัฐบาลรับประกันการให้สิทธิการโอนย้ายไปต่างประเทศได้แก่

- กำไรจากการดำเนินธุรกิจ
- เงินที่ได้รับจากการจัดเตรียมเทคโนโลยีและบริการ
- เงินต้นและดอกเบี้ยของเงินกู้จากต่างประเทศในระหว่างดำเนินกิจการลงทุน
- เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีกรรมสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย
- รายได้หลังหักภาษีรายได้ของแรงงานต่างชาติที่ทำงานในเวียดนาม

5. เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ร่วมทุน หรือระหว่างบริษัทต่างชาติกับสถาบันใด ๆ ของเวียดนาม และไม่สามารถตกลงกันได้ สามารถเสนอให้อนุญาตตุลาการหรือองค์กรอื่น ๆ ตามที่ตกลงกันเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมได้

6. อนุญาตให้บริษัทต่างชาติดำเนินการลงทุนได้ 50 ปี และสามารถต่อเวลาได้ถึง 70 ปี

2.2.4.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเวียดนาม⁸⁵

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องทำให้เวียดนามกลายเป็นประเทศที่มีระบบคมนาคมขนส่งดีที่สุดในแห่งหนึ่งของเอเชีย และมีผลอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบคมนาคมขนส่งที่สำคัญของเวียดนามสรุปได้ มีดังนี้

(1) ถนน

การขนส่งทางบกคิดเป็นร้อยละ 65 ของการขนส่งผู้โดยสารและการขนส่งสินค้าทั้งหมดของเวียดนาม โดยในปีพ.ศ. 2559 มีปริมาณการขนส่งสินค้า 991.4 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.1 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2558 เวียดนามมียานพาหนะขนส่งสินค้าทั้งหมดประมาณ 300,000 คัน สามารถขนส่งสินค้าได้ 1.5 ล้านตัน ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสหกรณ์และบริษัทครอบครัวที่กระจายทั่วประเทศ เวียดนาม สำหรับสหกรณ์หรือบริษัทขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่ส่วนมากตั้งอยู่ที่นครโฮจิมินห์ นครดานัง และนครไฮฟอง

ปัจจุบัน ถนนในเวียดนามมีจำนวนจำกัดและมี คุณภาพไม่ดีนัก ทำให้การจราจรติดขัด และส่งผลกระทบต่อกิจกรรม โลจิสติกส์ด้วย ถนนในเวียดนามยาว ทั้งหมด 224,632 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงแห่งชาติ (National Highway: NH) ซึ่งเป็นถนนสายหลักของเวียดนามยาว 16,940 กิโลเมตร และถนนระดับจังหวัดยาว 207,692 กิโลเมตร เวียดนามสร้างทางด่วนเพื่อแก้ปัญหาของถนนสายหลักที่มีอยู่ เช่น การออกแบบและ การจราจรที่ยังไม่เหมาะสม

⁸⁵ ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์, ธุรกิจโลจิสติกส์ของเวียดนาม, (ม.ป.ท : กันยายน, 2560), หน้า 3-9.

ปัจจุบัน เวียดนามมีทางด่วนทั้งหมด 14 สาย แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับ A (Freeway) และระดับ B (Expressway)

สำหรับเครือข่ายการขนส่งข้ามพรมแดน เวียดนามมีชายแดนทางบกกับจีน 4 เส้นทาง ลาว 6 เส้นทางและกัมพูชา 2 เส้นทาง เส้นทางเอเชียที่สำคัญ ได้แก่

- AH 1: มีระยะทาง 1,789 กิโลเมตร เริ่มต้นจากด่านหมกบาย (Moc Bai) ที่ติดกับ กัมพูชา ผ่านนครโฮจิมินห์และกรุงฮานอย ไปถึงด่านฮูทง (Huu Nghi) ของประเทศจีน
- AH 14: มีระยะทาง 428 กิโลเมตร เริ่มต้นจากนครไฮฟอง (Hai Phong) ไปถึงกรุง ฮานอย
- AH 15: มีระยะทาง 83 กิโลเมตร เส้นทางภายในจังหวัดฮาติงห์ (Ha Tinh) บริเวณ ภาคกลางตอนเหนือ เริ่มต้นจากเมืองห่งหลิง (Hong Linh) ไปถึงด่านเก่าแจว (Cau Treo) ที่อยู่ติดกับลาว
- AH 16: มีระยะทางยาว 82 กิโลเมตร จากถนน AH 1 ณ เมืองดงฮา (Dong Ha) จังหวัดกวางจิ (Quang Tri) ถึงด่านลาวบ่าว (Lao Bao) ที่ติดกับประเทศลาว

ประเทศเวียดนาม และลาวได้ลงนามในข้อตกลงกำหนดการขนส่งทางบกระหว่างสอง ประเทศ (Bilateral Road Transport Agreement: BRTA) เมื่อปีพ.ศ. 2537 ซึ่งอนุญาตให้ยานพาหนะ ของทั้งสองประเทศข้ามจุดผ่านแดนจำนวน 15 จุด โดยไม่จำกัดจำนวนและรูปแบบของการดำเนินการ ทั้งสองประเทศได้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการในด้านการขนส่งสินค้าที่มีคุณสมบัติครบถ้วน สามารถดำเนินการขนส่งข้ามพรมแดน และออกใบอนุญาตข้ามพรมแดนให้แก่รถยนต์เพื่อการพาณิชย์ และยานพาหนะสาธารณะ

สำหรับเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนว ตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) เวียดนาม-ลาว-ไทย เปิดให้บริการ ขนส่งสินค้าเมื่อเดือนมิถุนายน 2552 และทั้งสาม ประเทศ กำลังเตรียมการขยายเส้นทางจาก EWEC ถึงกรุงฮานอย และนครไฮฟองของเวียดนามไปยัง กรุงเทพฯ และท่าเรือ แหลมฉบังของไทย เวียดนามและกัมพูชาได้ลงนาม BRTA เมื่อปีพ.ศ. 2537 ซึ่งมีผล บังคับใช้เมื่อเดือนกันยายน 2549 อนุญาตให้ยานพาหนะของทั้ง 2 ประเทศข้ามจุดผ่านแดน 7 จุดทั้งสอง ประเทศได้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการในด้านการขนส่งสินค้าที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถ ดำเนินการขนส่งข้ามพรมแดน และออกใบอนุญาตข้ามพรมแดนให้แก่รถยนต์เพื่อการพาณิชย์ และ ยานพาหนะสาธารณะ

(2) รถไฟ

เวียดนามมีทางรถไฟยาวประมาณ 2,600 กิโลเมตร ประกอบด้วยเส้นทางหลัก 7 เส้น เนื่องจาก ขาดการลงทุน ระบบรางรถไฟของเวียดนามจึงยังคงเป็นแบบกว้าง 1 เมตร นอกจากนี้ การขนส่งทาง รถไฟของเวียดนามไม่ปลอดภัยมากนัก เพราะจุดตัดทางรถไฟส่วนใหญ่ไม่มีการควบคุม ทั้งนี้รัฐบาล

เวียดนามวางแผนจะปรับปรุงระบบการขนส่งทางรถไฟในปีพ.ศ. 2563 เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับท่าเรือระหว่างประเทศ นิคมอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว

ทางรถไฟภายในประเทศของเวียดนามสามารถเชื่อมโยงกับทางรถไฟของจีน ทำให้สามารถใช้รถไฟข้ามพรมแดนไปถึงมณฑลยูนนานและมณฑลกว๋างสีของจีนได้แต่ไม่มีการเชื่อมโยงกับลาวและกัมพูชา ในปีพ.ศ. 2563 เวียดนามวางแผนจะเปิดทางรถไฟเชื่อมโยงระหว่างนครโฮจิมินห์กับกรุงเทพมหานครของกัมพูชา นอกจากนี้ ยังจะเปิดทางรถไฟยาว 129 กิโลเมตรจากสถานีรถไฟหืออัน จังหวัดบิ่นห์เหือง ซึ่งอยู่ในทางรถไฟสายเหนือ-ใต้ ถึงอำเภอหลกนินห์(Loc Ninh) จังหวัดบิ่นห์เฟือก (Binh Phuoc) ที่ติดกับชายแดนกัมพูชา

การขนส่งตู้คอนเทนเนอร์ทางรถไฟยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา กิจกรรมนี้อยู่ภายใต้การบริหารของบริษัทรถไฟเวียดนาม (Vietnamese Railway Company) โดยในปี 2473 การขนส่งทางรถไฟของเวียดนามมีสัดส่วน ร้อยละ 30 แต่จนถึงปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ 1 ทั้งนี้ ในปีพ.ศ. 2559 การขนส่งทางรถไฟมีปริมาณการขนส่งสินค้า 5.2 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 22 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2558

(3) ท่าเรือ

ปัจจุบัน เวียดนามมีท่าเรือทั้งหมด 27 แห่ง โดยมีท่าเรือขนส่งสินค้าทางทะเลจำนวน 37 แห่ง ท่าเรือส่วนใหญ่อยู่ในสภาพเก่าและล้าสมัย รวมทั้งเป็นท่าเรือน้ำตื้น ที่มีพื้นที่และคลังสินค้าไม่เพียงพอต่อการรองรับตู้คอนเทนเนอร์และสินค้า และมีท่าเรือเพียงไม่กี่แห่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยที่สามารถรองรับเรือขนส่งขนาดใหญ่ได้

กิจกรรมขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเวียดนามส่วนใหญ่จะดำเนินการที่เมืองใหญ่ และบริเวณใกล้เคียง เช่น นครโฮจิมินห์ นครโฮฟอง กรุงฮานอย นครนาจังและเมืองกวีญิน (Qui Nhon) ทั้งนี้ รัฐบาลเวียดนามได้วางแผนการลงทุน (18,000-20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือในปีพ.ศ. 2563

ในภาคเหนือ ท่าเรือโฮฟองและท่าเรือหุงอ้าง (Vung Ang) เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางทะเล ในปีพ.ศ. 2559 ท่าเรือโฮฟองมีปริมาณการขนส่งสินค้า 35.46 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดของเวียดนาม และขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.5เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2558 ทั้งท่าเรือโฮฟองและท่าเรือหุงอ้างไม่ใช่ท่าเรือน้ำลึก ดังนั้น เรือตู้คอนเทนเนอร์ลำใหญ่ในช่องทางการค้าตะวันออกไกล (Trade Lane Far East) ไม่สามารถเทียบท่าโดยตรงในท่าเรือ 2 แห่งนี้จึงหมายความว่าเรือตู้คอนเทนเนอร์ขนาดใหญ่จะเทียบท่าที่สิงคโปร์หรือฮ่องกงเพื่อถ่ายตู้คอนเทนเนอร์ลงในเรือขนาดเล็กกว่าก่อนที่จะมาเทียบท่าในท่าเรือ 2 แห่งดังกล่าว

ในภาคกลาง ท่าเรือกวีญิน (Quy Nhon) และท่าเรือดานังเป็นท่าเรือระหว่างประเทศ โดยท่าเรือกวีญิน เป็นท่าเรือรับ-ส่งสินค้าจากจังหวัดในภาคตะวันตกและภูมิภาคสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง

ของเวียดนาม และเป็นศูนย์กลางในการรับ-ส่งสินค้าก่อนส่งต่อไปกัมพูชา ส่วนท่าเรือดานังเป็นท่าเรือน้ำลึกและมีการเชื่อมต่อไปท่าเรือต่าง ๆ ในเวียดนามโดยตรง ในปีพ.ศ. 2559 ท่าเรือดานังมีปริมาณการขนส่งสินค้า 7.25 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดของเวียดนาม และเติบโตร้อยละ 13 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2558

ในภาคใต้ ท่าเรือก๊ายแม็ป (Cai Mep) เป็นท่าเรือน้ำลึกซึ่งมีการเชื่อมต่อไปท่าเรือทางภาคเหนือของภูมิภาคยุโรป โดยในปีพ.ศ. 2559 มีปริมาณการขนส่งสินค้า 1.2 ล้าน TEU เพิ่มขึ้นร้อยละ 80 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2558 ส่วนท่าเรือก๊กไล (Cat Lai) เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุด คึกคักที่สุด และมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่สุดในเวียดนาม โดยในปีพ.ศ. 2559 ท่าเรือก๊กไลมีปริมาณการขนส่งสินค้า 53 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดของเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ท่าเรือก๊กไลไม่ใช่ท่าเรือน้ำลึก การขนส่งสินค้าจากต่างประเทศต้องผ่านท่าเรือที่สิงคโปร์ก่อน ทั้ง 2 ท่าเรือนี้เป็นท่าเรือที่สำคัญสำหรับการขนส่งสินค้าที่มาจาก/ถึงนครโฮจิมินห์จังหวัดด่งนายและจังหวัดบิ่นห์เยือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าที่สำคัญของเวียดนาม

(4) ท่าอากาศยาน

ปัจจุบัน เวียดนามมีสนามบินพลเรือนที่ยังดำเนินการอยู่ทั้งหมด 21 แห่ง เป็นสนามบินระหว่างประเทศ 9 แห่ง ได้แก่ สนามบินโนน่ยบาย (Noi Bai) ณ กรุงฮานอย สนามบินเตินเซินญี๊ต (Tan Son Nhat) ณ นครโฮจิมินห์สนามบินดานัง (Da Nang) สนามบินเกิ่นเทอ (Can Tho) สนามบินก๊าดบี (Cat Bi) สนามบินฟู้บาย (Phu Bai) สนามบินวินห์ (Vinh) สนามบินฟู้ก๊วก (Phu Quoc) บนเกาะฟู้ก๊วก จังหวัดเกียนยาง และสนามบินคัมรานห์ (Cam Ranh) ซึ่งมีเพียงสนามบินโนน่ยบายและสนามบินเตินเซินญี๊ตมีเที่ยวบินระหว่างประเทศเป็นประจำและสนามบินภายในประเทศ 12 แห่ง ในระหว่างปีพ.ศ. 2558-2563 เวียดนามต้องการเงินทุนในการขยายอาคารผู้โดยสาร รั้วสนามบินและปรับปรุงอุปกรณ์เพื่อรองรับผู้โดยสารเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.2 และการขนส่งสินค้าทางอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8 ต่อปี ทั้งนี้ รัฐบาลเวียดนามวางแผนจะปรับปรุงและพัฒนาโครงการสนามบินที่สำคัญบางแห่ง เช่น สนามบินลองถันห์ (Long Thanh) ณ จังหวัดด่งนาย สนามบินเตินเซินญี๊ต สนามบินโนน่ยบาย สนามบินดานัง และสนามบินฟู้ก๊วก

สนามบินนานาชาติลองถันห์เป็นโครงการสนามบินใหม่ซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาแห่งชาติเวียดนามเมื่อเดือนมิถุนายน 2558 มีมูลค่าการลงทุนรวม 15,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว สนามบินลองถันห์สามารถรองรับผู้โดยสารได้ 100 ล้านคนและการขนส่งสินค้าทางอากาศได้ 5 ล้านตันต่อปี ทั้งนี้ รัฐบาลเวียดนามหวังว่าสนามบินลองถันห์จะเป็นสนามบินนานาชาติแห่งใหม่สำหรับผู้โดยสารที่ต้องการเดินทางจากและไปนครโฮจิมินห์และจังหวัดใกล้เคียง และจะช่วยแบ่งเบาจำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศของสนามบินเตินเซินญี๊ต

ในปัจจุบัน เวียดนามมีสายการบินรายใหญ่จำนวน 4 ราย ได้แก่ สายการบิน Vietnam Airlines (สายการบินแห่งชาติของเวียดนาม) สายการบิน Vietjet Air สายการบิน Jetstar Pacific และสายการบิน Vietnam Air Services Company (Vasco) รวมมีเครื่องบินทั้งหมด 125 ลำ โดยมีอายุการใช้งานเฉลี่ย 5.6 ปี เวียดนามมีเส้นทางบินภายในประเทศ 48 เส้นทาง และมีสายการบินระหว่างประเทศให้บริการจำนวน 52 ราย โดยเส้นทางบินระหว่างประเทศ 95 เส้นทาง ไปยัง 28 ประเทศ

ในปีพ.ศ. 2559 ตลาดการขนส่งสินค้าทางอากาศของเวียดนามมีปริมาณการขนส่งสินค้า 1.4 ล้านตันเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.6 ทั้งนี้ เวียดนามคาดว่า ในระหว่างปีพ.ศ. 2558-2563 การขนส่งสินค้าทางอากาศจะมีการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ต่อปี และในปีพ.ศ. 2563 จะเพิ่มขึ้น 1.8 ล้านตัน นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2563-2573 การขนส่งสินค้าทางอากาศของเวียดนามจะมีการเจริญเติบโตร้อยละ 15.3 คาดว่า ในปีพ.ศ. 2573 การขนส่งอาจจะได้ 7.3 ล้านตันโลเมตร ทางบก 1,800 กิโลเมตร และทางรถไฟ 1,926 กิโลเมตร ไฮฟองเป็นศูนย์กลางการส่งออกสินค้าของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือของเวียดนาม ระยะทางจากท่าเรือไฮฟองออกสู่ทะเลประมาณ 40 กิโลเมตร

นอกจากนี้ เวียดนามยังทดลองสร้างท่าเรือนอกชายฝั่งของจำวินท์เพื่อรองรับเรือสินค้าขนาด 2 หมื่นตัน รวมทั้งสร้างท่าเรืออีก 4 แห่ง ในจำวินท์ จางเบนแจ้ และเกียนยาง เพื่อกระจายปริมาณการขนส่งสินค้าจากท่าเรือไซ่ง่อน

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของกลุ่มประเทศ CLMV

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศกลุ่ม CLMV โดยผู้ศึกษาได้แบ่งแยกประเด็นในการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นได้แก่ **ประเด็นแรก** การให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะ **ประเด็นที่สอง** การลงทุนระหว่างต่างชาติกับรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ **ประเด็นที่สาม** การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน และ**ประเด็นสุดท้าย** กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา

หลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2551 ประเทศกัมพูชาเริ่มมีการเข้ามาของแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศ และกำลังเป็นที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตามประเทศกัมพูชามีปัญหาภายในประเทศหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไข ทั้งเรื่องการทุจริต ความไม่มั่นคงทางด้านการเมืองและปัญหาจากการที่ประชาชนในหลายส่วนของประเทศยังไม่สามารถเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ซึ่งปัญหาขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคที่ดีและครอบคลุมทั่วประเทศนั้น ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ยกตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าและประปามีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะเขตเมืองแต่ประชาชนชาวกัมพูชาส่วนมากอาศัยอยู่ตามชนบทและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจึงต้องมีนโยบายที่เร่งขยายให้ประชาชนได้เข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ไปพร้อมกับการพัฒนาสาธารณูปโภคและระบบการขนส่งในเขตเมืองให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจและดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติ⁸⁶

การพัฒนาประเทศในด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคจำเป็นต้องใช้การลงทุนจากทางภาครัฐเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การที่ภาครัฐรับบทบาทเป็นผู้จัดสรรโครงสร้างสาธารณูปโภคแต่เพียงผู้เดียวย่อมมีผลเสียในด้านการเพิ่มขึ้นของหนี้สาธารณะอันเนื่องมาจากการที่ภาครัฐจำเป็นต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าว อีกทั้งยังต้องจัดหาทั้งเรื่องเงินทุนและผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ ซึ่งรัฐบาลกัมพูชาเล็งเห็นปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ จึงมีนโยบายเพื่อส่งเสริมการเข้าร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนหรือ Public-Private Partnerships (PPP) โดยมองว่าการส่งเสริมให้มีการเข้ามาร่วมลงทุนระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาลจะทำให้รัฐบาลลดภาระการแบกรับต้นทุนจากการจัดทำบริการสาธารณะลง อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากการที่เอกชนสามารถจัดหาผู้เชี่ยวชาญและเทคโนโลยีทันสมัยอีกด้วย

⁸⁶ ADB (2012), *Assessment of Public-Private Partnerships in Cambodia*, July 2012, p.7

เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน รัฐบาลกัมพูชาได้มีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการมอบสิทธิพิเศษในด้านต่าง ๆ ให้แก่นักลงทุนต่างชาติ โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนมีอยู่ 2 ฉบับหลัก ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการลงทุน หรือ Law on Investment 1994 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2003 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดและควบคุมการลงทุนของชาวต่างชาติและนักลงทุนต่างชาติ และกฎหมายสัมปทานหรือ Law on Concession 2007 ซึ่งมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 โดยมีเจตนาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนและกฎหมายฉบับอื่นที่อาจจะเกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายที่ดินหรือ Land Law เป็นต้น⁸⁷

3.1.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ⁸⁸

การให้เอกชนร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะมีข้อแตกต่างจากการดำเนินการโดยภาครัฐในหลายแง่มุม อาทิ การโอนถ่ายความเสี่ยงทางการเงิน ความเสี่ยงด้านการจัดการ การจัดหาจัดซื้ออุปกรณ์และคุณภาพในการดำเนินการ ทั้งนี้ เนื่องจากการร่วมลงทุนจากภาคเอกชนถูกดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามแนวนโยบายและข้อสัญญาที่กำหนดโดยภาครัฐ และการให้เอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะนั้นมักเป็นการดำเนินการจัดหาที่คำนึงถึงผลสำเร็จของโครงการมากกว่าการดำเนินการตามแบบที่รัฐกำหนดความต้องการและเงื่อนไขขั้นพื้นฐานเอาไว้ล่วงหน้ามากกว่าการจัดทำตาม เพราะฉะนั้นการที่เอกชนคำนึงถึงผลสำเร็จของโครงการมากกว่าคำนึงถึงแบบและข้อกำหนดปลีกย่อยจึงสามารถควบคุมด้านงบประมาณและไม่เป็นการลงทุนไปกับค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้ การลงทุนในภาครัฐมักมีการคำนึงถึงการควบคุมงบประมาณจนบางครั้งอาจลดทอนคุณภาพของการก่อสร้างหรือแบบของบริการสาธารณะ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยว่าเป็นการคำนึงถึงต้นทุนมากกว่าการพิจารณาต้นทุนต่อคุณภาพซึ่งทำให้การให้จัดสรรกรให้บริการสาธารณะของรัฐไม่มีคุณภาพเพียงพอ

สำหรับประเทศกัมพูชา การลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนโดยมากเป็นการลงทุนเพื่อร่วมพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ การก่อสร้างถนน สะพาน สนามบิน หรือการสร้างโรงผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งรูปแบบข้อตกลงการร่วมลงทุนส่วนมากเป็นรูปแบบ Build-Operate-Transfer (BOT) หรือ Maintain-Operate-Transfer (MOT) โดยในช่วงแรกของการเข้ามาลงทุนโดยภาคเอกชนจากต่างชาติจะเป็นลักษณะที่เอกชนเข้ามาเสนอรูปแบบโครงการ โดยรัฐจะทำหน้าที่ประเมินโครงการวิเคราะห์ประโยชน์ งบประมาณ รายได้ที่จะจัดเก็บได้ในอนาคต ผลกระทบในด้านต่าง ๆ รวมถึงความเสี่ยงที่

⁸⁷ Worldbank, PPP Legal Framework Snapshot-Cambodia, https://ppp.worldbank.org/public-privatepartnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/PPP_Legal_Framework_Snapshot_Cambodia_EN_Aug2016.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 มกราคม 2560)

⁸⁸ UN (2016), Public-Private Partnerships (PPP) Procurement Manual (2nd draft) of Cambodia, p. 2

อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้รวมถึงเงื่อนไขในข้อตกลงอื่น ๆ ก่อนที่จะเริ่มต้นเจรจาเกี่ยวกับเอกชนและลงนามในสัญญา ร่วมลงทุนตามที่เสนอมา

ขั้นตอนการเข้าตกลงทำสัญญาร่วมพัฒนาบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานระหว่างรัฐและเอกชนที่ กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลกัมพูชายังขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ พัฒนาการให้บริการสาธารณะในระยะยาวซึ่งยังไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามหลักสากล ซึ่งโดย หลักการปฏิบัติโดยทั่วไปนั้น รัฐบาลควรเป็นผู้วางแผนและกำหนดโครงการที่ต้องการให้เอกชนเข้าร่วม ลงทุน รวมทั้งเป็นฝ่ายศึกษาข้อมูล รูปแบบโครงการ งบประมาณ และจัดหาผู้เข้าร่วมลงทุนผ่านระบบการ ประมูลที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

ในปีพ.ศ. 2550 รัฐบาลกัมพูชาจึงได้มีการตรากฎหมาย Law on Concession 2007 หรือ กฎหมายสัมปทานขึ้นมาเพื่อใช้บังคับสำหรับสัมปทานระหว่างภาครัฐกับเอกชน โดยมีการกำหนดนิยาม ต่าง ๆ รูปแบบความร่วมมือ วิธีการสรรหาผู้เข้าร่วมลงทุน รวมถึงกิจการที่รัฐอนุญาตให้เอกชนเข้าร่วม ลงทุนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดี รัฐบาลกัมพูชาอยู่ระหว่างการร่าง PPP Procurement Manual หรือคู่มือในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการร่วมลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน โดยร่างฉบับดังกล่าวจะมีการ กำหนดรายละเอียดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการลงทุนระหว่างภาครัฐกับ เอกชน ขั้นตอนการจัดประมูล ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างพร้อมรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชนให้มีความโปร่งใสและทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนของประเทศกัมพูชาสำคัญมีดังนี้

1. Law on Concessions, 2007 (LoC 2007)

กฎหมายสัมปทานถูกตราขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2550 ถือเป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการที่ รัฐให้สัมปทานเอกชนเพื่อเข้าร่วมลงทุนในโครงการต่าง ๆ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการ กำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ นิยามตามกฎหมายของประเภทการเข้าร่วมลงทุน ขั้นตอนการดำเนินงาน การระงับข้อพิพาท รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เอกชนจะได้รับ

2. Law on Investment, 1994 และ Law on the Amendment to the Law on Investment, 2003

กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนถูกตราขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2537 และถูกแก้ไขในปีพ.ศ. 2546 กำหนด เกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ส่งเสริมการลงทุน สิทธิในการถือครองที่ดิน มีความเกี่ยวข้องกับ การลงทุนของกิจการเอกชนในกิจการภาครัฐในแง่ที่โครงการระหว่างภาครัฐและเอกชนต้องได้รับ การจดทะเบียนครั้งสุดท้ายในฐานะ Qualified Investment Project เพื่อสิทธิประโยชน์ทาง ภาษีเช่นเดียวกับเอกชนที่ได้รับสิทธิประโยชน์สำหรับการส่งเสริมการลงทุน

3. Land Law, 2001

กฎหมายที่ดินของกัมพูชาเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญลำดับรองแต่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับถือครองที่ดินของชาวต่างชาติ

3.1.2 การร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและเอกชน

3.1.2.1 รูปแบบการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะ

กฎหมายสัมปทานได้มีการกำหนดรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนไว้⁸⁹ ดังนี้

Build Operate and Transfer (BOT) หมายถึงเอกชนจะได้รับสัมปทานจากภาครัฐในการลงทุน การก่อสร้าง การบริหารจัดการและเก็บผลประโยชน์จากการดำเนินการเกี่ยวกับบริการสาธารณะในประเทศ โดยได้ข้อตกลงระยะเวลาสัมปทานไว้ล่วงหน้า เช่น ระยะเวลา 30 ปี และสามารถขอขยายเวลาได้โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและข้อกำหนดในสัญญาสัมปทาน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการนั้น ๆ รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา ในปัจจุบัน BOT เป็นรูปแบบข้อตกลงหลักและโครงการจัดทำบริการสาธารณะของประเทศกัมพูชาส่วนมากใช้รูปแบบข้อตกลงนี้ โดยเฉพาะกิจการเกี่ยวกับการสร้างโรงผลิตไฟฟ้า ตัวอย่างกิจการขนาดใหญ่ที่มีการเข้าร่วมลงทุนในรูปแบบ BOT ได้แก่ Orussei Hydroelectric Power Plant⁹⁰ เป็นต้น

Build Lease and Transfer (BLT) คือการเข้าร่วมลงทุนในรูปแบบที่รัฐให้สัมปทานในการก่อสร้างแก่เอกชนเป็นผู้ดูแลและเมื่อเสร็จสิ้นการก่อสร้างแล้ว ภาครัฐจะตกลงเช่าโครงการและมีการจ่ายค่าเช่าซึ่งเสมือนค่าประกันผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่เอกชน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการนั้น ๆ รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา

Build Transfer and Operate (BTO) คือการเข้าร่วมลงทุนในรูปแบบที่รัฐให้สัมปทานในการก่อสร้างแก่เอกชนและเมื่อก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์ เอกชนจะต้องส่งมอบโครงการดังกล่าวให้แก่รัฐ หลังจากนั้นรัฐจะทำการว่าจ้างให้เอกชนทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ โดยระยะเวลาในการว่าจ้างขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างรัฐกับเอกชน

⁸⁹ Article 6, Law on Concession (2007)

⁹⁰ Worldbank, **Private Participation in Infrastructure Database**, <https://ppi.worldbank.org/snapshots/project/orussei-hydroelectric-power-plant-5827>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 มกราคม 2560)

Build Own and Operate (BOO) คือรูปแบบโครงการที่ภาครัฐให้สัมปทานในการก่อสร้างโครงการแก่เอกชน และเอกชนมีสิทธิในฐานะเจ้าของ และดำเนินการเก็บค่าบริการในสาธารณูปโภคดังกล่าวในอัตราที่กำหนดภายใต้สัญญา แต่ไม่ต้องการส่งมอบกิจการให้แก่รัฐเมื่อถึงวันครบกำหนดตามสัญญาสัมปทาน

Build Own Operate and Transfer (BOOT) คือรูปแบบความตกลงที่ภาครัฐให้สัมปทานในการก่อสร้างโครงการแก่เอกชน และเอกชนมีสิทธิในฐานะเจ้าของ และดำเนินการเก็บค่าบริการในสาธารณูปโภคดังกล่าวในอัตราที่กำหนดภายใต้สัญญา เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการนั้น ๆ รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา

Build Cooperate and Transfer (BCT) คือรูปแบบความตกลงที่ภาครัฐให้สัมปทานแก่เอกชนในการดำเนินการสร้างโครงการ โดยมีภาครัฐร่วมบริหารและร่วมรับผลประโยชน์ ผลขาดทุน และความเสียหายอื่น ๆ ตามข้อกำหนดในสัญญาสัมปทาน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการนั้น ๆ รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา

Expand Operate and Transfer (EOT) คือรูปแบบในลักษณะที่รัฐมีการดำเนินโครงการอยู่ก่อนแต่ให้สัมปทานแก่เอกชนในการดำเนินการส่วนต่อขยายและให้เอกชนสามารถบริหารจัดการ รวมถึงจัดเก็บผลประโยชน์ในโครงการดังกล่าวตามระยะเวลาที่ตกลงกันในสัญญา เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการในส่วนต่อขยาย รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา

Modernize Operate and Transfer (MOT) คือรูปแบบความตกลงให้เอกชนเข้าไปปรับปรุงและพัฒนากิจการที่รัฐถือครองอยู่ โดยเอกชนมีสิทธิในการเก็บผลประโยชน์และมีหน้าที่บริหารจัดการโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด เอกชนมีหน้าที่ต้องส่งมอบกิจการที่ดำเนินการปรับปรุง รวมถึงสิ่งปลูกสร้างและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ภาครัฐโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา ตัวอย่างโครงการในรูปแบบความตกลง MOT ได้แก่ Siem Reap International Airport เป็นต้น

Modernize Own and Operate (MOO) รูปแบบโครงการที่ภาครัฐให้สัมปทานในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการแก่เอกชน และให้เอกชนมีสิทธิในฐานะเจ้าของในดำเนินการเก็บค่าบริการในสาธารณูปโภคในอัตราที่กำหนดภายใต้สัญญา แต่ไม่ต้องการส่งมอบกิจการให้แก่รัฐเมื่อถึงวันครบกำหนดตามสัญญาสัมปทาน

Lease and Management Operation or Management Agreement เป็นรูปแบบการทำสัญญาที่รัฐเช่าโครงการจากเอกชนมาเพื่อดำเนินการหรือทำสัญญาเช่าโครงการพร้อมว่าจ้างให้เอกชนเป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการโดยให้ค่าตอบแทนตามที่กำหนดในสัญญา ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวอนุญาตเฉพาะโครงการตามที่กำหนดในกฎหมายฉบับรองเท่านั้น โดยรัฐก็มักจะมีการออกกฎหมายฉบับรองมาเพื่อกำหนดกิจการที่อยู่ภายใต้รูปแบบความตกลงดังกล่าวเป็นครั้งคราวไป

3.1.2.2 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน⁹¹

ภายใต้กฎหมายสัมปทานได้มีการกำหนดรูปแบบกิจการที่อนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐได้ ซึ่งเป็นการอนุญาตให้บริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่บริหารและดูแลสาธารณูปโภค ซึ่งกิจการที่สามารถให้เอกชนเข้าดำเนินโครงการร่วมกับรัฐนั้นได้แก่

1. ระบบไฟฟ้า การผลิตไฟฟ้าและการเชื่อมต่อไฟฟ้าไปยังชุมชนและพื้นที่ต่าง ๆ
2. ระบบคมนาคม เช่น ถนน สะพาน ท่าอากาศยาน ท่าเรือ รางรถไฟ
3. ระบบน้ำประปา การผลิตน้ำประปาเพื่อการบริโภค
4. ระบบโทรคมนาคม และโครงข่ายการสื่อสาร
5. โครงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่
6. กิจการเกี่ยวกับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมถึงการทำท่อส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ
7. การบำบัดน้ำเสีย
8. การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
9. โรงพยาบาล รวมถึงบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การศึกษา และกีฬา
10. การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเคหะ
11. การบริหารทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร กิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตร
12. กิจการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

3.1.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้าน PPP

(1) สำนักงานสัญญาในภาครัฐ (Government Contracting Agencies (GCA))⁹²

สำนักงานสัญญาในภาครัฐเป็นหน่วยงานของรัฐเทียบเท่ากับกระทรวง มีอำนาจตามกฎหมายในการดูแลโครงการสัมปทานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ระบุและจัดความสำคัญของโครงการตามแนวนโยบายภาครัฐ คัดเลือกผู้รับสัมปทาน ดำเนินขั้นตอนการประกวดราคาทั้งต่อนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนต่างชาติ มีอำนาจในการเข้าทำสัญญาสัมปทาน ดูแลด้านธุรกรรมต่าง ๆ รวมถึง

⁹¹ Article 5, Law on Concession 2007

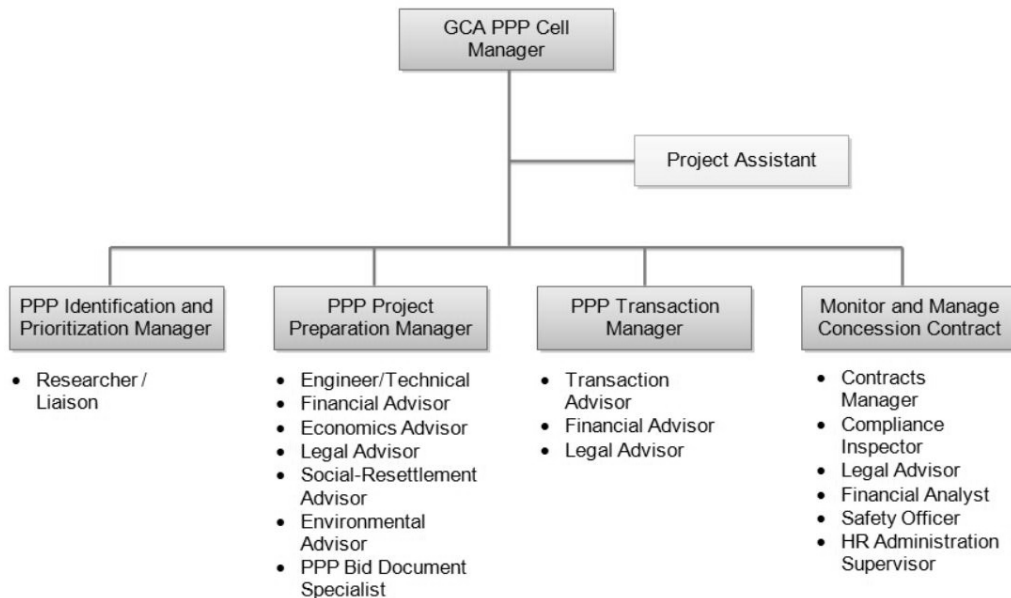
⁹² ADB (2012), *Assessment of Public-Private Partnerships in Cambodia Constraints and Opportunities*, p.17

การจัดการเงินทุนหรือความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการ ทั้งนี้สำนักงานสัญญาในภาครัฐ จะมีหน้าที่ที่ชัดเจนมากขึ้นหาก PPP Procurement Manual หรือคู่มือการจัดซื้อจัดจ้างโครงการลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนมีผลตามกฎหมาย⁹³

(2) ฝ่าย PPP ในสำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA PPP Cells)⁹⁴

GCA PPP Cells เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ GCA มีหน้าที่สำคัญหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบการดำเนินงานของเอกชนผู้รับสัมปทานให้เป็นไปตามข้อตกลงและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทาน โดยโครงสร้าง GCA PPP Cell มีดังนี้⁹⁵

**Government Contracting Agency (GCA)
Public-Private Partnership (PPP) Cell**

ที่มา : GCA PPP Cell Organizational Structure and Staffing⁹⁶

⁹³ ณ ปัจจุบัน ขณะทำการศึกษาวิจัยนี้ (เดือนเมษายน พ.ศ. 2561) PPP Procurement Manual ยังไม่มีผลใช้บังคับ

⁹⁴ ADB (2012) , **Assessment of Public- Private Partnerships in Cambodia Constraints and Opportunities**, p. 18

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ Ministry of Economy and Finance, **PPP Procurement Manual- Cambodia, Revised First Draft- January 2016**, p.18, <https://www.procurementinet.org/wp-content/uploads/2017/02/PPP-Procurement-Manual-Cambodia.pdf>, (access 16 February 2018)

โดยวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง GCA PPP Cell มีขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและคุ้มค่ากับต้นทุนในการดำเนินการ ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่นของภาคเอกชนและทำให้ภาคเอกชนอยากเข้าร่วมลงทุนกับทางภาครัฐมากขึ้น

(3) กระทรวงการคลัง (Ministry of Economy and Finance (MEF))⁹⁷

กระทรวงการคลังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการ ควบคุม กิจกรรมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง รวมถึงการบริหารงบประมาณ วางแผนนโยบายระดับประเทศเกี่ยวกับโครงการด้านสาธารณูปโภคที่ควรมีการพัฒนาและให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ

นอกจากหน้าที่หลักในขั้นตอนการดำเนินงานโครงการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน กระทรวงการคลังได้รับมอบหมายให้จัดตั้งหน่วยงานย่อยที่ดูแลและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับ PPP โดยหน่วยงานย่อยทั้งสองหน่วยงานมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ GCA PPP ในแง่เอกสาร รวมถึงการช่วยวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการและโครงสร้างธุรกิจ รวมถึงธุรกรรมและเอกสารประกอบการทำธุรกรรมต่าง ๆ การร่างสัญญาสัมปทาน

โดยรายละเอียดของหน่วยงานย่อยของกระทรวงการคลังสามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1) ศูนย์ PPP ในกระทรวงการคลัง (MEF PPP Center)⁹⁸

วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงาน MEF PPP Center ก็เพื่อการสนับสนุนการดำเนินโครงการ PPP ให้ถูกต้องตามขั้นตอนปฏิบัติและเสริมสร้างความมั่นใจของนักลงทุน โดย MEF PPP มีหน้าที่ในการดูแลประสานงานต่าง ๆ ของโครงการ PPP อาทิ การพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการ รวมถึงทำหน้าที่บันทึกข้อมูลให้แก่ GCA PPP Cell เพื่อความแม่นยำในการวิเคราะห์และ ความถูกต้องและขั้นตอนในการดำเนินโครงการ PPP อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ MEF PPP อาจถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่จัดหาคณะที่ปรึกษาด้านธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ PPP ร่วมกับ GCA เพื่อสนับสนุนให้ขั้นตอนการคัดเลือกสัมปทานมีประสิทธิภาพโดย MEF PPP จะคอยตรวจสอบและให้การสนับสนุน GCA ในการพัฒนาการเตรียมเอกสารประกอบโครงการที่สำคัญ รวมถึงทำหน้าที่วิเคราะห์ผลการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น การจัดทำเค้าโครงเกี่ยวกับกรณีศึกษาด้านธุรกิจ รวมถึงการดูแลจัดทำร่างสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคจากภาคเอกชน

⁹⁷ ADB (2012), *Assessment of Public-Private Partnerships in Cambodia Constraints and Opportunities*, p.19

⁹⁸ *Ibid*

3.2) แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management Unit)⁹⁹

แผนการบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นแผนที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผลของโครงการ PPP ในด้านหนี้สาธารณะ รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับความคุ้มทุนของแต่ละโครงการ PPP นอกจากนี้แผนการบริหารจัดการความเสี่ยงยังให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโครงการ PPP และทำหน้าที่ดูแลติดตามการบริหารความเสี่ยงในทางปฏิบัติ พร้อมทั้งรายงานสถานะโครงการ PPP ให้แก่รัฐบาล เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงของโครงการ PPP เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและต้องมีการวิเคราะห์และขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดตั้ง PPP เพื่อหาวิธีการจัดสรรความเสี่ยงที่เหมาะสมแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงจึงมีความสำคัญอย่างมากสำหรับรัฐบาลในการจัดทำโครงการ PPP

3.3) สภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชา (Council for the Development of Cambodia (CDC))¹⁰⁰

พระราชบัญญัติสัมปทาน ค.ศ. 2007 (Law on Concession 2007) ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชา โดยกำหนดให้เป็นหน่วยงานในลักษณะ One Stop Service หรือหน่วยงานให้บริการครบวงจรในการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงการเป็นหน่วยงานรับเรื่องจากภาคเอกชนภายใต้กฎหมายสัมปทาน นอกจากนี้สภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชายังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของนักลงทุนเอกชนที่มีความประสงค์ในการเข้ามาดำเนินกิจการร่วมกับภาครัฐ และทำหน้าที่อนุมัติสิทธิประโยชน์ในการลงทุนแก่ผู้รับสัมปทานภายใต้กฎหมายการลงทุน ซึ่งสิทธิประโยชน์ในการลงทุนที่เอกชนจะได้รับจะมีการกำหนดไว้ในเอกสารเกี่ยวกับการประมูลและในร่างสัญญาสัมปทานที่จัดทำโดย GCA

โดยหน้าที่ของ CDC ตามกฎหมายสัมปทานสามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) ระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเอกชนที่เข้าร่วมโครงการลงทุนกับภาครัฐต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาต
- 2) ทำหน้าที่ขอรับใบอนุญาตและดำเนินการจัดหาเอกสารและข้อมูลประกอบการขออนุญาตแทนผู้รับสัมปทาน
- 3) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสัมปทานให้แก่เอกชนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐ ซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับใบอนุญาตในการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดย CDC จะมีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับ

⁹⁹ ADB (2012), *Assessment of Public-Private Partnerships in Cambodia Constraints and Opportunities*, p 20

¹⁰⁰ *Ibid*, p.21- Article 8,9,10, Law on Concession 2007

กฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงการสัมปทานให้แก่กลุ่มนักลงทุนที่มีศักยภาพ และแนวโน้มในการเข้าร่วมลงทุน

- 4) ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในเกี่ยวกับนโยบายสัมปทาน รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการสัมปทาน โดยหน้าที่ของ CDC อาจมีการเปลี่ยนแปลงโดยอาจมีการรับผิดชอบร่วมกับ MEF PPP Center
- 5) ให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐในการระบุและประเมินโอกาสในการได้รับการสนับสนุนทางการเงินสำหรับจัดสรรโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค รวมถึงการประชาสัมพันธ์โครงการสัมปทานที่ต้องการได้รับความสนับสนุนด้านการเงินกับนักลงทุนเอกชน
- 6) ให้การสนับสนุนหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินโครงการร่วมกับเอกชนในการเตรียมเอกสารต่าง ๆ การนำเสนอโครงการ และการตรวจสอบโครงการสัมปทานที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะในการเตรียมโครงการและงานด้านธุรกรรมต่าง ๆ
- 7) เสนอวิธีการเลือกรูปแบบการลงทุนและรูปแบบของกิจการสัมปทานเพื่อสนับสนุนเหตุผลในการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การดำเนินโครงการและการตรวจสอบโครงการสัมปทาน
- 8) ร่วมมือพัฒนาทีมงานและดำเนินการอบรมเจ้าหน้าที่ หรือราชการหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโครงการสัมปทาน
- 9) มีหน้าที่เป็นนายทะเบียนในการบันทึกสัญญาสัมปทานและโครงการสัมปทานเพื่อใช้ทำการประเมินและเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้แลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยงานที่เข้าทำสัญญาสัมปทานกับเอกชนและ GCA

3.1.3.4 กระบวนการในการพิจารณาและจัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

โดยกระบวนการพิจารณาและจัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

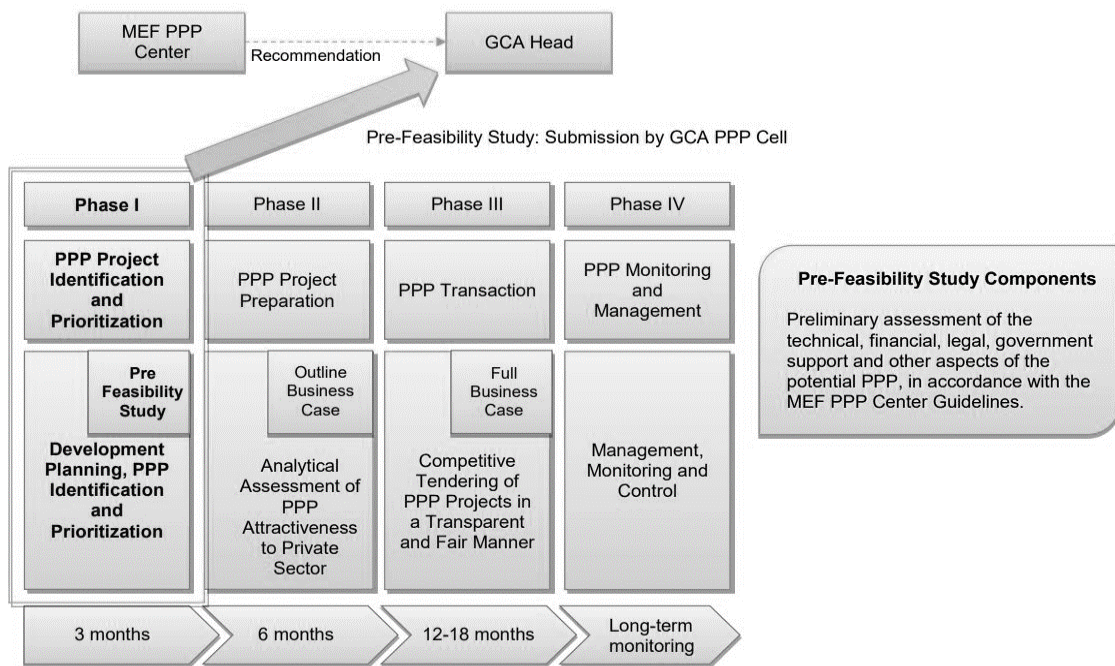
ขั้นตอนแรก การกำหนดลักษณะโครงการและการกำหนดความสำคัญของโครงการ¹⁰¹

ในขั้นตอนนี้รัฐบาลโดยสำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA) จะทำการกำหนดความสำคัญของโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐ เพื่อกำหนดกรอบของสัญญาสัมปทาน รูปแบบ

¹⁰¹ MEF (2016), Public-Private Partnerships for Public Investment Project Management 2016-2020, p.12.

ข้อตกลงและผลประโยชน์จากการร่วมลงทุน ขอบเขตการดำเนินงานของเอกชน สิทธิประโยชน์ในการลงทุนที่จะจัดสรรให้แก่เอกชน

โดยในขั้นตอนนี้ฝ่าย PPP ในสำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA PPP Cells) จะส่งรายละเอียดให้โครงการเบื้องต้นให้แก่สำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA) เพื่อจัดเตรียมการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น (Pre-Feasibility Study) ก่อนที่จะดำเนินการในขั้นตอนที่สอง สำหรับการการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นนี้ เป็นการประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านเทคนิค ข้อกำหนดด้านการเงิน ข้อกำหนดทางกฎหมายข้อสนับสนุนและด้านอื่น ๆ ของโครงการ PPP ที่เสนอเพื่อพิจารณา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเตรียมโครงการ PPP โดยหน่วยงานของรัฐซึ่งในบางครั้งอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค การเงิน กฎหมาย หรือสาขาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการในการดำเนินงาน โดยกำหนดระยะเวลาเบื้องต้นไว้ในขั้นตอนดังกล่าวประมาณ 6 เดือน ซึ่งหากผลการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการเบื้องต้นปรากฏว่าโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ หรือไม่เกิดความคุ้มค่าในการดำเนินการผู้อำนวยการสำนักงานสัญญาในภาครัฐ (GCA) อาจมีมติไม่อนุมัติโครงการและส่งผลให้ไม่ต้องดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ต่อไปในระยะที่ 2¹⁰² ดังปรากฏในแผนภาพแสดงขั้นตอนในการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 (การวิศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเบื้องต้น)

ที่มา: GCA Approval of the Pre-Feasibility Study¹⁰³

¹⁰² Ministry of Economy and Finance, PPP Procurement Manual- Cambodia, Revised First Draft- January 2016, p.24.

¹⁰³ *Ibid*, 25

ขั้นตอนที่สอง การประกวดราคา การคัดเลือกผู้รับสัมปทาน¹⁰⁴

หน่วยงานที่มีหน้าที่ลงนามในสัญญาเพื่อดำเนินโครงการสัมปทานกับเอกชนต้องทำการคัดเลือกผู้รับสัมปทานผ่านทางวิธีการประกวดราคา ซึ่งอาจเป็นการประกวดราคาภายในหรือภายนอกประเทศก็ได้ ขึ้นอยู่กับแผนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานได้ของโครงการ งบประมาณโครงการ และนโยบายของภาครัฐ ภายหลังจากที่กระบวนการประกวดราคาเสร็จสิ้นแล้วหน่วยงานที่มีหน้าที่ลงนามในสัญญาสัมปทานจะต้องให้คำรับรองในรายละเอียดของเงื่อนไขที่ระบุไว้ในขั้นตอนของการประกวดราคาเพื่อนำเงื่อนไขดังกล่าวมาเป็นหนึ่งในข้อตกลงในสัญญาสัมปทาน

ขั้นตอนที่สาม การลงนามในสัญญาและการเริ่มดำเนินการ¹⁰⁵

เมื่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ลงนามในสัญญาได้ทำการคัดเลือกผู้รับสัมปทานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต้องดำเนินการแจ้งไปยังผู้รับสัมปทานให้ทราบล่วงหน้าก่อนการลงนาม และสัญญาสัมปทานจะต้องมีการลงนามภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้มีการแจ้งผลการคัดเลือกอย่างเป็นทางการ หรืออาจเกินกว่าระยะเวลา 6 เดือนหากผู้รับสัมปทานและหน่วยงานที่มีหน้าที่ลงนามในสัญญาสัมปทานได้มีการทำข้อตกลงในลักษณะลายลักษณ์อักษรไว้แล้ว

หากภายในระยะเวลาที่กำหนดให้มีการลงนามหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการลงนามไม่ดำเนินการลงนามในสัญญาสัมปทานให้ถือว่าผู้รับสัมปทานมีสิทธิยกเลิกสัญญาดังกล่าวโดยไม่เสียหลักประกัน นอกจากนี้ ภายในระยะเวลา 60 วันผู้รับสัมปทานต้องดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นภายใต้กฎหมาย กัมพูชา กับกระทรวงพาณิชย์เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามสัญญาสัมปทาน และต้องมีการยื่นขออนุมัติในการเป็นโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนและได้รับใบอนุญาตจดทะเบียนสุดท้ายภายใต้กฎหมายการลงทุน โดยขั้นตอนดังกล่าวให้ดำเนินการผ่าน CDC ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนและในฐานะที่ CDC เป็นผู้อนุมัติโครงการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริม

ขั้นตอนที่สี่ การส่งมอบ

เงื่อนไขก่อนการส่งมอบเมื่อหมดสัญญาสัมปทาน (ในกรณีรูปแบบการตกลงที่ต้องมีการส่งมอบ)¹⁰⁶ ในกรณีที่รูปแบบการลงทุนมีการกำหนดให้มีการส่งมอบโครงการให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภายหลังจากระยะเวลาสิ้นสุดสัญญาสัมปทาน ผู้รับสัมปทานจะต้องดำเนินการให้ความรู้และอบรมชาวกัมพูชาเพื่อให้สามารถรับช่วงโครงการไปดำเนินการต่อได้ในทุกระดับการปฏิบัติงานทั้งการบริหารจัดการงานและส่วนซ่อมบำรุง โดยการอบรมดังกล่าวต้องดำเนินการก่อนที่จะหมดอายุสัญญาสัมปทานและให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงในสัญญาสัมปทาน

¹⁰⁴ Article 12, 13, 14, Law on Concession (2007)

¹⁰⁵ *Ibid*

¹⁰⁶ *Ibid*

3.1.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เอกชนผู้เข้าร่วมโครงการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และเอกชนอื่น ๆ ที่ทำกิจการที่เข้าข่ายได้รับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำเนินการขอรับสิทธิประโยชน์ตามรายละเอียด ดังนี้

3.1.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน

(1) สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี¹⁰⁷

สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นอีกปัจจัยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศ เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศกัมพูชาได้มีมาตรการทางภาษีสำหรับนักลงทุนที่ลงทุนในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือ Qualified Investment Project (QIP) โดยได้กำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรแก่นักลงทุนที่ได้รับอนุญาต ดังนี้

1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือการเลือกหักค่าเสื่อมราคาในอัตราพิเศษ

นักลงทุนที่ลงทุนในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนสามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์ในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

กรณีที่หนึ่ง เลือกรับสิทธิระหว่างการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือภาษีจากกำไร (Tax on Profit)

การได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลของ QIP สามารถแบ่งได้เป็นสามช่วงระยะเวลาประกอบด้วย “Trigger Period+3 ปี+Priority Period” รวมระยะเวลาทั้งหมดไม่เกิน 9 ปี โดยระยะเวลา Trigger Period จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับ Final Registration Certificate หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนสุดท้าย ถึงวันสิ้นสุดปีภาษีแรกที่ QIP มีกำไร หรือปีภาษีที่ 3 นับจากที่ QIP มีรายรับ ขึ้นอยู่กับว่าระยะเวลาใด ถึงก่อน

ในส่วนของระยะเวลา Priority Period ขึ้นอยู่กับประเภทกิจการและเงินลงทุนของ QIP โดยระยะเวลา สูงสุดที่ได้รับคือ 3 ปี QIP ต้องได้รับ Certificate of Obligation Satisfaction (หรือ “Certificate of Compliance”) ซึ่งออกให้เป็นรายปี เพื่อใช้สิทธิการยกเว้นภาษีจากกำไร

¹⁰⁷ EY (2016), การลงทุนในกัมพูชา, หน้า 12

โดยระยะเวลา Priority Period ปรากฏรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้¹⁰⁸

ประเภทกิจการ	จำนวนเงินลงทุน/รูปแบบ	Priority Period
โครงการลงทุนในอุตสาหกรรมเบา	ต่ำกว่า 5 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	0 ปี
	5 ล้าน-20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	1 ปี
	มากกว่า 20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	2 ปี
โครงการลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก	ต่ำกว่า 50 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	2 ปี
	มากกว่า 50 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	3 ปี
โครงการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	ต่ำกว่า 10 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	0 ปี
	มากกว่า 10 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	1 ปี
โครงการลงทุนในเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	โครงการเกษตรกรรมยั่งยืน	1 ปี
	โครงการเกษตรกรรมยั่งยืน	2 ปี
โครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหลัก	ต่ำกว่า 10 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	1 ปี
	10 ล้าน-30 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	2 ปี
	มากกว่า 30 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ	3 ปี

กรณีที่สอง กรณีเลือกรับสิทธิหักค่าเสื่อมราคา¹⁰⁹

รัฐบาลก็มุ่งพินิจให้สิทธิ QIP ในการเลือกรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้วยการใช้วิธีคำนวณการคิดค่าเสื่อมราคาแบบพิเศษ ซึ่งหมายถึงการคำนวณค่าลดหย่อนค่าเสื่อมราคาพิเศษในอัตราร้อยละ 40 จากมูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งใหม่และที่ใช้แล้วสำหรับการผลิตหรือแปรรูป ทั้งนี้ กรณี QIP เลือกสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นเงินได้นิติบุคคลจะต้องชำระภาษีในอัตรากำหนดในกฎหมายภาษีหลังสิ้นสุดช่วงระยะเวลา

1) ยกเว้นอากรขาเข้า¹¹⁰

การยกเว้นภาษีอากรขาเข้าของอุปกรณ์การผลิตโดยแยกตามประเภทกิจการได้ตามที่สรุปดังนี้

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ US Department of State (2015), 2015 Investment Climate Statement, p.10.

แผนภาพการขอยกเว้นอากรขาเข้าอุปกรณ์การผลิต

ประเภทกิจการ	อุปกรณ์การผลิตที่เข้าเงื่อนไข
QIP ที่ดำเนินการผลิตเพื่อขายในประเทศ	อุปกรณ์การผลิต วัสดุก่อสร้าง และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต
QIP ที่ดำเนินการผลิตเพื่อส่งออกนอกประเทศ	อุปกรณ์การผลิต วัสดุก่อสร้าง และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต สินค้าชั้นกลางหรือชิ้นส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญต่อการผลิต
QIP ที่เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน	อุปกรณ์การผลิต วัสดุก่อสร้าง และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต สินค้าชั้นกลางหรือชิ้นส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญต่อการผลิตเฉพาะกรณีที่สินค้าที่ผลิตได้และไม่ได้นำไปขายแต่นำไปส่งให้แก่อุตสาหกรรมส่งออกโดยตรงหรือทำการส่งออกโดยตรง หากไม่ใช่กรณีดังกล่าว QIP จะต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราปกติ

2) ยกเว้นภาษีอากรขาออกร้อยละ 100

3) การโอนสิทธิประโยชน์

สิทธิประโยชน์ของ QIP สามารถโอนให้แก่ผู้ซื้อหรือเข้าควบคุมกิจการของ QIP ได้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการขออนุมัติจาก CDC หรือ PMI

(2) สิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระยะยาว¹¹¹

การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินของประเทศกัมพูชายังคงถูกสงวนไว้ให้แก่บุคคลผู้มีสัญชาติกัมพูชาเท่านั้น ดังนั้น นักลงทุนต่างชาติ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือนิติบุคคลจึงไม่สามารถถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของประเทศกัมพูชาได้ เว้นแต่จะมีการเข้าร่วมถือโดยชาวกัมพูชาในจำนวนร้อยละ 51 ขึ้นไป ดังนั้น นักลงทุนต่างชาติที่มีความประสงค์จะลงทุนในประเทศกัมพูชาจำต้องเช่าที่ดินเพื่อการลงทุน ซึ่งสัญญาเช่าที่ดินเพื่อการลงทุนโดยมากเป็นสัญญาระยะยาวเริ่มตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจนถึง 99 ปี และสามารถที่จะต่ออายุสัญญาได้หากได้มีการตกลงไว้¹¹² ทั้งนี้ ระยะเวลาในการให้เอกชนต่างชาติทำสัญญาเช่านั้นก็ขึ้นอยู่กับประเภทของที่ดินและคู่สัญญา

ในส่วนของอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ตั้งอยู่บนที่ดินเช่านั้น ตามกฎหมายลงทุนของประเทศกัมพูชาอนุญาตให้บุคคลต่างชาติหรือนิติบุคคลต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของอาคารและสิ่งปลูกสร้างได้

¹¹¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *ดัชนีและคู่มือการลงทุนราชอาณาจักรกัมพูชา โครงการส่งเสริมการลงทุนไทยในกัมพูชา* สป.ลาว พม่า เวียดนาม, หน้า 47

¹¹² Article 16, Law on Investment (1994) และฉบับแก้ไข

นานถึง 70 ปี ทั้งนี้รัฐบาลจะไม่มีสิทธิในการยึดคืนที่ดินเช่า อาคารและสิ่งปลูกสร้างเพื่อการลงทุนดังกล่าว มาเป็นของรัฐได้ เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำที่ดินไปใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์และทางรัฐบาลจำเป็นต้องมีการจ่ายค่าเวนคืนตามที่เหมาะสม

กรณีที่ดินภายใต้สัญญาสัมปทานระหว่างภาครัฐกับพวุกกับเอกชนต่างชาตินั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกับพวุก ที่จะมอบสัมปทานการเช่าให้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลต่างชาติในการครอบครองและเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ ที่ดินสัมปทานที่อนุญาตให้แก่รายนั้นจะต้องไม่เกิน 10,000 เฮกตาร์ และมีระยะเวลาการให้เช่าสูงสุดถึง 99 ปี โดยการให้สัมปทานจะเป็นไปเพื่อการดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดังที่ระบุประเภทกิจการไว้ข้างต้น

(3) การได้รับการคุ้มครองจากการยึดกิจการของคนต่างด้าวโดยรัฐ¹¹³

กฎหมายการลงทุนของประเทศกับพวุกได้มีการกำหนดความคุ้มครองแก่นักลงทุนเพื่อให้ให้นักลงทุนต่างชาติเกิดความมั่นใจ โดยมีการกำหนดว่านักลงทุนทุกรายจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน¹¹⁴ ยกเว้นเฉพาะเรื่องการถือครองที่ดินที่นักลงทุนต่างชาติไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินได้ ทั้งนี้ รัฐบาลกับพวุกได้ให้สิทธิในการใช้ที่ดินโดยสัมปทาน การเช่าระยะยาวโดยไม่จำกัดเวลาสำหรับสัมปทานบางประเภทที่ทำระหว่างภาครัฐและเอกชน¹¹⁵

นอกจากความคุ้มครองว่าจะไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยรัฐ กฎหมายการลงทุนยังได้มีการกำหนดว่ารัฐจะไม่มีนโยบายการโอนกิจการของเอกชนไปเป็นของรัฐ (Nationalization)¹¹⁶ และไม่มีนโยบายในการควบคุมหรือกำหนดราคาสินค้าและบริการของนักลงทุนต่างชาติ¹¹⁷

ในส่วนของการส่งเงินออกนอกประเทศเพื่อไปยังประเทศต้นทางของนักลงทุนต่างชาตินั้น รัฐบาลกับพวุกได้มีนโยบายให้นักลงทุนต่างชาติสามารถส่งเงินกลับประเทศได้หากเป็นการนำส่งเงินออกไปเพื่อการชำระการนำเข้า และชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศ ชำระค่าลิขสิทธิ์และค่าธรรมเนียมการจัดการ การส่งเงินกำไรกลับประเทศ และการส่งกลับเงินลงทุน

¹¹³ Article 20, Law on Investment (1994) และฉบับแก้ไข

¹¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อ้างแล้ว, หน้า 46

¹¹⁵ *Ibid*

¹¹⁶ Article 9, Cambodia Investment Law (1994) และฉบับแก้ไข

¹¹⁷ EY (2016), อ้างแล้ว, หน้า 18

3.1.3.2 กระบวนการในการขอสิทธิประโยชน์ และขั้นตอนการพิจารณา

(1) ขั้นตอนการขอรับสิทธิประโยชน์¹¹⁸

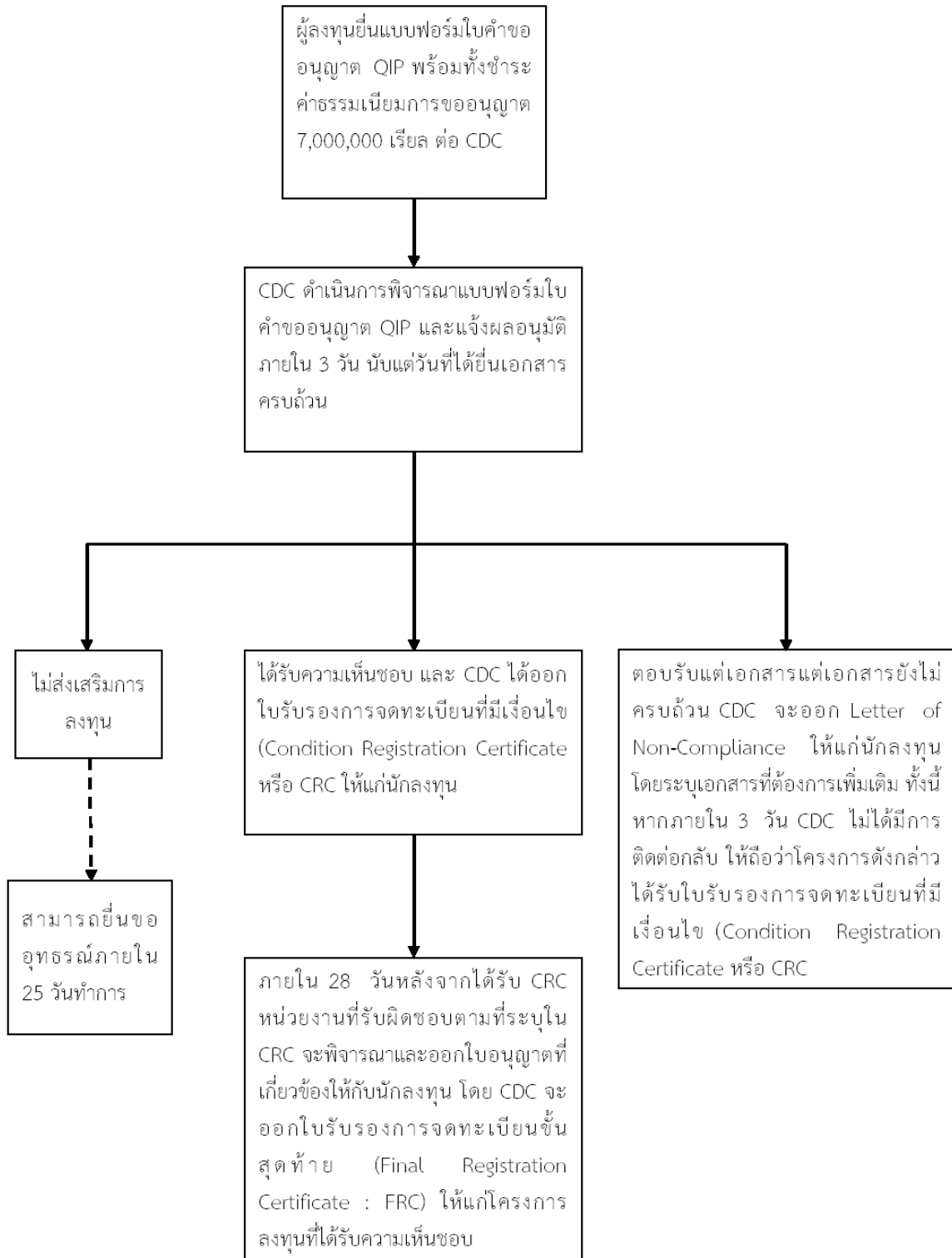
นักลงทุนในกิจการที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์สามารถทำการยื่นขออนุญาตเพื่อรับการส่งเสริมการลงทุนหรือ Qualified Investment Project (QIP) ได้ โดยมีเอกสารประกอบการยื่นขออนุญาต ดังนี้

1. แบบฟอร์มใบขออนุญาต QIP ลงลายมือชื่อรับรองโดยผู้มีอำนาจลงนามของบริษัท
2. จดหมายระบุเหตุผลในการลงทุนในประเทศ วัตถุประสงค์ เป้าหมายในการลงทุนและรายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทผู้ลงทุน
3. เอกสารเกี่ยวกับการจัดตั้งนิติบุคคล เช่น ข้อบังคับบริษัท หนังสือบริคณห์สนธิหรือเอกสารใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
4. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมถึงผังสายงานการผลิต ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมด้านเทคนิคและการตลาด รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล สายงานบังคับบัญชา และข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงิน

ในการยื่นขออนุญาตนั้น ผู้ลงทุนจะต้องมีการยื่นร่างแบบฟอร์มขออนุญาต QIP ก่อนแล้วจึงทำการยื่นแบบฟอร์มใบขออนุญาต QIP อย่างเป็นทางการ โดยขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาของ CDC สามารถสรุปได้ ดังนี้

¹¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อ้างแล้ว, หน้า 42

แผนภาพขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาของ CDC

(2) ขั้นตอนการจัดตั้งนิติบุคคล

การจัดตั้งนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดในประเทศกัมพูชาต้องได้รับการอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ โดยปัจจุบันประเทศกัมพูชาได้อนุญาตให้บุคคลหรือบริษัทต่างด้าวเข้าถือหุ้นในบริษัทจดทะเบียนในประเทศกัมพูชาได้ 100% โดยไม่ต้องเข้าร่วมลงทุนกับบริษัทหรือบุคคลในประเทศกัมพูชา โดยบริษัทจำกัดที่ถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ 100% ยังคงได้รับสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับบริษัทที่ถือโดยชาวกัมพูชา รวมถึงได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ในการส่งเสริมการลงทุนอย่างเท่าเทียมกันอีกด้วย

บริษัทจำกัดที่จัดใหม่ต้องดำเนินการออกหุ้นอย่างน้อย 1,000 หุ้น โดยมีข้อกำหนดราคาหุ้นไม่ต่ำกว่า 4,000 เรียล หรือรวมแล้วเงินทุนขั้นต่ำในการจัดตั้งบริษัทในประเทศกัมพูชาคือ 4 ล้านบาท (หรือประมาณ 1,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งก่อนการเริ่มประกอบธุรกิจในประเทศกัมพูชานั้น จะต้องมีการจดทะเบียนนิติบุคคลอย่างน้อย 15 วัน

โดยขั้นตอนการจัดตั้งบริษัทสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการจัดหาสถานที่ประกอบการเพื่อใช้เป็นที่ตั้งของสำนักงาน ซึ่งต้องนำสำเนาทะเบียนบ้าน หรือสำเนาการเช่าสถานที่ ในกรณีผู้ประกอบการเป็นนักลงทุนต่างด้าว
2. ดำเนินการจดทะเบียนชื่อบริษัทกับกรมจดทะเบียน โดยใช้เวลาประมาณ 1-5 วัน
3. ยื่นขอจดทะเบียนพร้อมเอกสารประกอบ
4. ยื่นหลักฐานเกี่ยวกับการเปิดบัญชีธนาคารกับธนาคารพาณิชย์ในกัมพูชา ซึ่งการจดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์นั้นต้องใช้หลักฐานเป็นหนังสือรับรองจากทางธนาคารว่าผู้ขอจดทะเบียนได้มีการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศกัมพูชาอย่างน้อย 4,000,000 เรียล หรือประมาณ 1,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
5. กระทรวงพาณิชย์ออกไปรับรองการจดทะเบียนและออกตราประทับของบริษัท ซึ่งใช้เวลาประมาณ 7 วัน
6. นำไปรับรองการจดทะเบียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยื่นขออนุมัติและประทับตราจากกรมภาษี พร้อมกับกับการดำเนินการจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะและการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
7. ดำเนินการจดทะเบียนธุรกิจเฉพาะที่ฝ่ายภาษีของสำนักงานเขต โดยใช้เวลาประมาณ 30 วัน
8. ดำเนินการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ใช้เวลาประมาณ 14 วัน
9. แจ้งกระทรวงแรงงานเพื่อเจ้าดำเนินการตรวจสอบในเรื่องการจ้างงานตามระเบียบต่าง ๆ เช่น คู่มือพนักงาน ใบอนุญาตทำงาน และดำเนินการชำระประกันสังคม โดยใช้เวลาทั้งกระบวนการประมาณ 30 วัน

ภายหลังจากที่บริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนบริษัทกับกระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการจดทะเบียนภาษีและรับการตรวจสอบตามกฎหมายจ้างแรงงานแล้วเสร็จ ยังต้องมีการดำเนินการขออนุญาตในการประกอบธุรกิจบางประเภทจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะเริ่มดำเนินการกิจการ ตามรายละเอียดที่สรุปไว้ ดังนี้¹¹⁹

ตารางแสดงการจดทะเบียนประเภทกิจการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเภทกิจการ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
การประกอบธุรกิจโรงงานแปรรูปสินค้าอุปโภคและบริโภค	กระทรวงอุตสาหกรรม
ผู้ผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าและน้ำประปา	
สถาบันการเงิน กิจการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	ธนาคารแห่งชาติกัมพูชา
ซื้อขายเพชรและอัญมณีมีค่า	
กิจการทุกประเภทที่ขอรับการส่งเสริมลงทุน	1) สภาเพื่อพัฒนาแห่งชาติกัมพูชา 2) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
การดำเนินกิจการก่อสร้าง วิศวกรรมโยธา และอุตสาหกรรม	กระทรวงการจัดการที่ดิน ผังเมืองและการก่อสร้าง
กิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม กิจการรถโดยสาร ร้านอาหาร	กระทรวงการท่องเที่ยว
กิจการขนส่งทางถนน ทางแม่น้ำ และทางทะเล	กระทรวงคมนาคม
กิจการเลี้ยงสัตว์ ผลิตอาหารสัตว์ แปรรูปอาหาร รวมถึงการนำเข้าสินค้าดังกล่าว	กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง
กิจการที่ผลิตและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร	

ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้มีการกำหนดประเภทของกิจการที่ห้ามลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติหรือนักลงทุนในประเทศ ซึ่งกิจการที่ห้ามลงทุน ได้แก่ การผลิตและแปรรูปสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารติด การผลิตสารเคมีที่มีพิษ ยาฆ่าแมลง สินค้าที่ต้องใช้สารเคมีในการผลิตธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้ (ถูกหวงห้ามโดยกฎหมายป่าไม้) และการแปรรูปและผลิตพลังงานไฟฟ้าจากการใช้สิ่งปฏิกูลที่นำเข้าจากต่างประเทศ¹²⁰

¹¹⁹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา*, อ้างแล้ว, หน้า 56

¹²⁰ *Ibid*

(3) ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตการลงทุน

สืบเนื่องจากนโยบายยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมหรือจุดทศุณ ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การจ้างงาน ความเสมอภาค และประสิทธิภาพในกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาจึงมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อให้เข้ามาลงทุน ทั้งในด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การจ้างแรงงานท้องถิ่น และการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคที่ได้มาตรฐาน นโยบายดังกล่าวจึงมีการให้สิทธิประโยชน์พิเศษในการลงทุนหลายด้าน อาทิ สิทธิประโยชน์ทางภาษี สิทธิประโยชน์ทางด้านศุลกากร การถือครองที่ดิน โดยนักลงทุนสามารถเข้าขอรับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวได้ในรูปแบบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือ Qualified Investment Project (QIP) ซึ่งกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมีหลายประเภท อาทิ ธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรบุคคล อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

โดยรัฐบาลมีการกำหนดวงเงินการลงทุนขั้นต่ำหรือขนาดของกิจการต่อตามประเภทกิจการดังนี้¹²¹

ตารางแสดงวงเงินการลงทุนขั้นต่ำหรือขนาดของกิจการต่อตามประเภทกิจการ

กิจกรรม	วงเงินขั้นต่ำ หรือขนาดขั้นต่ำของกิจการ
เกษตรกรรม	ขนาดพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 1,000 เฮกตาร์ 500 เฮกตาร์ และ 50 เฮกตาร์
ปศุสัตว์	จำนวน 100, 1,000 และ 10,000 ตัวขึ้นไป (ขึ้นอยู่กับประเภทของสัตว์)
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและน้ำเค็ม	ขนาดพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 เฮกตาร์และ 10 เฮกตาร์
การผลิตเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 100,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
การผลิตอาหารสัตว์	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 200,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
การผลิตเครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะทุกชนิด เครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุสำนักงาน ของเล่น ผลิตภัณฑ์ทางกีฬา ยานยนต์ ชิ้นส่วน	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 300,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

¹²¹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา, อ้างแล้ว, หน้า 56

กิจกรรม	วงเงินขั้นต่ำ หรือขนาดขั้นต่ำของกิจการ
การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ เฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ (ที่ไม่ได้ทำจากไม้) ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ ผลิตภัณฑ์จากยางและพลาสติก ผู้จำหน่าย น้ำประปา ผลิตภัณฑ์ แผนโบราณ แข็งแรงและแปรรูปสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก การแปรรูป ธัญพืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 500,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
ผลิตภัณฑ์สารเคมี ซีเมนต์ ปูน และปิโตรเคมี การผลิตยาแผนปัจจุบัน	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
สถาบันการศึกษาและฝึกอบรม ด้านการพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี หรือ วิชาชีพ	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 4,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
ศูนย์จัดนิทรรศการ และศูนย์การประชุม ระดับนานาชาติ	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 8,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ
การสร้างศูนย์การค้าสมัยใหม่	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 2,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ มีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 ตร.ม. มีที่จอดรถเพียงพอ
การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และการสร้างสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 1,000,000 USD ขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1,000 เฮกตาร์
ศูนย์การท่องเที่ยวครบวงจร (Tourist Complex)	ห้องพักไม่ต่ำกว่า 100 ห้อง (โรงแรม) หรือบ้านพักไม่ต่ำกว่า 30 หลัง ขนาดพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 10 เฮกตาร์
รีสอร์ทที่ให้บริการแบบครบวงจร รวมทั้ง โรงแรม สวนสนุก ศูนย์กีฬา หรือสวนสัตว์	ขนาดพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 50 เฮกตาร์
โรงแรม	ตั้งแต่ 3 ดาวขึ้นไป
สถานรักษาพยาบาล	เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 1,000,000 USD จำนวนไม่น้อยกว่า 50 เตียง มีอุปกรณ์ทันสมัย ห้องทดลอง ห้องผ่าตัดห้องเอ็กซเรย์ ห้องฉุกเฉิน ห้องยา ห้องเก็บศพ รถพยาบาล และมีลิฟต์ (อาคารตั้งแต่ 3 ชั้นขึ้นไป)

ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้มีการกำหนดประเภทกิจการที่สามารถประกอบกิจการได้แต่ไม่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ในการลงทุน ได้แก่

- 1) กิจกรรมทางพาณิชย์ทุกชนิด รวมถึงการนำเข้า ส่งออก ค้าส่ง ค้าปลีก หรือธุรกิจร้านค้าปลอดภาษี
- 2) การให้บริการขนส่งทุกชนิด ยกเว้นการลงทุนในการให้บริการขนส่งโดยรถไฟที่ผู้ลงทุนสามารถขอสิทธิประโยชน์ได้
- 3) ธุรกิจประเภทภัตตาคาร ร้านอาหาร บาร์ ไนต์คลับ
- 4) ธุรกิจเกี่ยวกับบริการท่องเที่ยว
- 5) คาสีโนและธุรกิจการพนัน โดยที่ธุรกิจประเภทนี้สามารถลงทุนได้โดยไม่ขัดกับหลักกฎหมายของประเทศ
- 6) ธุรกิจและบริการเงินตราและการเงิน เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทประกันภัย
- 7) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์และสื่อ รวมถึงวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ นิตยสารและอื่น ๆ
- 8) บริการทางวิชาชีพต่าง ๆ
- 9) การผลิต และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ โดยใช้ไม้จากป่าธรรมชาติ โดยมีแหล่งที่มาของวัตถุดิบภายในประเทศที่ถูกกฎหมาย
- 10) สถานพักตากอากาศแบบผสม ประกอบด้วยโรงแรม สวนสนุก ศูนย์กีฬาที่มีเนื้อที่น้อยกว่า 50 เฮกตาร์
- 11) โรงแรมมาตรฐานต่ำกว่า 3 ดาว
- 12) การพัฒนาที่ดิน โกดัง ยกเว้นการพัฒนาที่ดินเพื่อเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ทางการลงทุนได้

3.1.3.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการลงทุน

กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนของประเทศกัมพูชาได้กำหนดให้ The Council for the Development of Cambodia (CDC) เป็นหน่วยงานเพียงแห่งเดียวที่ทำหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมการลงทุนทั้งหมดของประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนจากภาคเอกชนและการลงทุนจากต่างประเทศ¹²² มีอำนาจในการพิจารณา คำขอจดทะเบียนโครงการลงทุน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือ SEZ และเงินช่วยเหลือจากต่างชาติ หรือ ODA ¹²³

โดย CDC ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีรัฐมนตรีเศรษฐกิจและผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ อีก 34 แห่งเป็นคณะกรรมการ นอกจากนี้ ยังได้แยกย่อยมีคณะทำงานที่ทำหน้าที่กลั่นกรองข้อเสนอขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชนซึ่งเรียกว่า The Cambodia Investment Board หรือ CIB ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อลดระยะเวลาพิจารณาและส่งเสริมให้ขั้นตอนการ

¹²² Article 3, Cambodia Investment Law (1994) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

¹²³ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา*, อ่างแล้ว, หน้า 68

ดำเนินการขอรับการลงทุนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว¹²⁴ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เรียกว่า Cambodia Special Economic Zone Board (CSEZB) ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ของ CSEZB จะถูกกล่าวอยู่ในขั้นตอนของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในหัวข้อถัดไป

ในส่วนของหน่วยงานที่ทำหน้าที่อนุมัติโครงการลงทุนขึ้นอยู่กับขนาดของโครงการและเงินลงทุน¹²⁵ ดังนี้

ตารางแสดงหน่วยงานที่ทำหน้าที่อนุมัติโครงการลงทุน

ลักษณะโครงการ	หน่วยงานผู้มีอำนาจอนุมัติโครงการลงทุน
โครงการที่มีมูลค่าลงทุนไม่เกิน 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	หน่วยงานท้องถิ่น
โครงการที่มีมูลค่าลงทุนไม่เกิน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	CDC
โครงการที่มีมูลค่าลงทุนมากกว่า 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือโครงการระยะยาว โครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง รวมทั้งโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	คณะรัฐมนตรี

3.1.3.4 ผู้มีสิทธิขอรับการส่งเสริมการลงทุน

รัฐบาลกัมพูชาเปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ผู้มีความประสงค์จะลงทุนในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมสิทธิประโยชน์สามารถยื่นคำขอพร้อมเอกสารต่อ CDC ได้ โดยนิติบุคคลที่สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่

1. กิจการที่ถือครองโดยคนกัมพูชาในสัดส่วน 100%
2. กิจการที่ถือครองโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วน 100%
3. กิจการร่วมลงทุนที่เกิดจากการร่วมลงทุนของนักลงทุนไม่จำกัดสัญชาติ หรือการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งเอกชนในที่นี้อาจเป็นกิจการที่ถือโดยคนกัมพูชา หรือนักลงทุนต่างชาติในลักษณะต่าง ๆ อาทิ Joint-Ventures (JV) Build-Operate-Transfer (BOT) Business Cooperation

¹²⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อ้างแล้ว, หน้า 41

¹²⁵ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา, อ้างแล้ว, หน้า 68

Contract (BCC) หรือกิจการลงทุนในรูปแบบอื่นที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ทั้งนี้ หากเป็นการร่วมลงทุนที่มีเจตนาจะถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น การร่วมลงทุนดังกล่าวต้องมีการถือหุ้นโดยบุคคลสัญชาติกัมพูชาในสัดส่วนตั้งแต่ 51% เป็นต้น

3.1.4 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ¹²⁶

ประเทศกัมพูชาได้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือ Special Economic Zone (SEZ) เพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาภาคเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชน โดยพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษถูกจัดสรรเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมภาคอุตสาหกรรมและกิจการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยในปัจจุบันประเทศกัมพูชามีพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจำนวน 14 แห่ง ดังนี้

ตารางแสดงพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ¹²⁷

ลำดับ	รายชื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ)	สถานที่ตั้ง	ปีที่จัดตั้ง
1	Phnom Penh SEZ	Phnom Penh	2008
2	Manhattan SEZ	Bavet	2006
3	Tai Seng Bavet SEZ		2007
4	Dragon King SEZ		2013
5	Sihanoukville SEZ 1	Sihanoukville	2009
6	Sihanoukville SEZ 2		2008
7	Sihanoukville Port SEZ		2012
8	H.K.T SEZ		2012
9	Poi Pet O'Neang SEZ	Poi Pet	2011
10	Sanco Poi Pet SEZ		2013
11	Neang Kok Koh Kong SEZ	Koh Kong	2005
12	Shandon Sunshell Svay Rieng SEZ	Svay Rieng	2013
13	Suvarnaphum SEZ	Kandal	2014
14	Kampot SEZ	Kampot	2007

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน

¹²⁷ ข้อมูล ณ พ.ศ. 2558, List of SEZ, <http://www.cambodiainvestment.gov.kh/list-of-sez.html> (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 มกราคม 2561)

3.1.4.1 เงื่อนไขและขั้นตอนในการขอพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ¹²⁸

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถถูกจัดทำได้ทั้งจากภาครัฐ วิสาหกิจเอกชน หรือการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเงื่อนไขทางลักษณะของเศรษฐกิจพิเศษ มีดังนี้

1. ต้องมีพื้นที่มากกว่า 50 เฮกตาร์ หรือ 500,000 ตารางเมตร
2. มีที่ตั้งอย่างชัดเจนและมีแนวแบ่งเขตภูมิศาสตร์อย่างชัดเจน
3. มีรั้วล้อมรอบและมีการแบ่งเขตต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น เขตอุตสาหกรรมส่งออก เขตการค้าเสรี และการแบ่งแยกที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของนักลงทุนแต่ละราย
4. มีอาคารสำนักงานบริหาร และสำนักงานบริหารเขตเศรษฐกิจ และต้องมีการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่าง ๆ
5. มีระบบการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย สถานที่จัดเก็บและจัดการของเสียในรูปแบบต่าง ๆ

โดยนักพัฒนาที่มีความสนใจในการยื่นขอคำเพื่อจัดทำเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องมีเงินทุนและความสามารถในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ สามารถจัดหาบุคลากรที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเขต นอกจากนี้ คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการคือต้องมีสิทธิตามกฎหมายในการถือครองที่ดิน โดยผู้พัฒนาเขตต้องมีหน้าที่ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และดำเนินการให้เช่าที่ดินและจัดหาบริการต่าง ๆ ให้แก่ผู้ลงทุนในเขต นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน

โดยขั้นตอนในการยื่นขอพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีดังนี้¹²⁹

1. ยื่นคำขอพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยผู้พัฒนาผ่านทาง Cambodia Special Economic Zone Board (CSEZB) พร้อมทั้งยื่นขอสมัครโครงการลงทุนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดหรือ Qualified Investment Project (QIP)
2. CSEZB จะดำเนินการตรวจสอบใบคำร้องและดำเนินการอนุมัติภายใน 28 วัน โดยจะทำการออกใบรับรองการจดทะเบียนแบบมีเงื่อนไขหรือ Conditional Registration Certificate (CRC)
3. ผู้พัฒนาเขตต้องการทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมทั้งจัดทำแผนสำหรับพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเอกสารอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ใน CRC

¹²⁸ Council for the Development of Cambodia, **Legal frame for the special economic zone sez scheme**, <http://www.cambodiainvestment.gov.kh/legal-frame-for-the-special-economic-zone-sez-scheme.html>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 มกราคม 2561)

¹²⁹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อ้างแล้ว, หน้า 53-54

4. CSEZB จะทำการออกใบอนุญาตและเอกสารอนุญาตที่จำเป็นทั้งหมดจากรัฐบาลภายใน 100 วัน นับแต่วันที่ได้รับเอกสารครบถ้วนจากผู้พัฒนา และจะดำเนินการออกใบรับรองการจดทะเบียนขั้นสุดท้ายใบรับรองการจดทะเบียนขั้นสุดท้ายหรือ Final Registration Certificate (FRC)
5. ภายหลังจากการออกใบรับรองการจดทะเบียนขั้นสุดท้ายหรือ FRC CSEZB จะดำเนินการออกกฎหมายรองเพื่อประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ทั้งนี้ CSEZB สามารถดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ หากผู้พัฒนาเขตลงทุนไม่ถึง 30% ของเงินลงทุนทั้งหมดของโครงการภายใน 365 วันหลังจากที่ได้รับใบอนุญาต

3.1.4.2 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

สิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ สิทธิประโยชน์ของผู้พัฒนาซึ่งเป็นการมอบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ดำเนินการพัฒนาและจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และสิทธิประโยชน์ของผู้ลงทุนที่ตั้งสถานประกอบการอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งสามารถสรุปแยกตามประเภทได้ ดังนี้

(1) สิทธิประโยชน์ของนักพัฒนา¹³⁰

- ยกเว้นภาษีนิติบุคคลให้แก่ผู้พัฒนาสูงสุดจำนวน 9 ปี
- สามารถนำเข้าอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้างสำหรับการดำเนินการก่อสร้างพื้นฐานภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ พร้อมทั้งยกเว้นภาษีนำเข้าและภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ยกเว้นภาษีศุลกากรในการนำเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์สำหรับการก่อสร้างถนนเชื่อมต่อไปยังเขตเศรษฐกิจพิเศษ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการอื่น ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- สามารถดำเนินการขอใบนำเข้าชั่วคราว (Temporary Admission-AT) เพื่อนำเข้ายานพาหนะและเครื่องจักรที่จำเป็นต่อการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน
- สัมปทานการถือครองที่ดินจากภาครัฐเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดนหรือพื้นที่ห่างไกลตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยอาจมีการให้ทำสัญญาเช่าระยะยาวถึง 99 ปี ซึ่งรวมถึงผู้ลงทุนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษด้วย
- ผู้พัฒนาสามารถโอนรายได้จากการลงทุนภายหลังจากที่จ่ายภาษีแล้วไปยังธนาคารในต่างประเทศ

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน

- ได้รับการประกันการลงทุน ได้รับการคุ้มครองว่าจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกยึดกิจการโดยรัฐ

(2) สิทธิประโยชน์ของนักลงทุน¹³¹

- ได้รับประโยชน์เรื่องภาษีศุลกากรเช่นเดียวกับ QI
- มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ภาษีมูลค่าเพิ่ม 0% สำหรับวัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์การผลิต และวัตถุดิบที่นำเข้าโดยนักลงทุน รวมถึงสินค้าที่ผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งถูกนำมาเป็นวัตถุดิบอื่นของ Qualified Investment Project (QIP) ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเดียวกัน
- สามารถใช้กระบวนการทางศุลกากรพิเศษสำหรับการนำเข้าและส่งออกสินค้าเข้ามายังเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ผู้ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถโอนรายได้จากการลงทุนภายหลังจากที่จ่ายภาษีแล้วไปยังธนาคารในต่างประเทศ
- ได้รับการประกันการลงทุน ได้รับการคุ้มครองว่าจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกยึดกิจการโดยรัฐ

3.1.5 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายสัมปทานซึ่งระบุแค่เพียงว่าให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญาซึ่งรวมถึงการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ โดยการตัดสินของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและสามารถนำมาบังคับใช้ในชั้นศาล¹³²

อย่างไรก็ดี เนื่องจากโครงการร่วมลงทุนเป็นโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน จึงต้องมีการนำวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายลงทุนมาใช้ ซึ่งกลไกการระงับข้อพิพาทสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องมีการดำเนินการเจรจาตกลงระหว่างคู่สัญญาก่อน ภายในสองเดือนนับจากวันที่มีการเจรจาเป็นครั้งแรกและไม่สามารถสรุปผลหรือระงับข้อพิพาทได้ให้คู่สัญญาดำเนินการในขั้นตอนในลำดับถัดไป โดยมาตรา 20 ของกฎหมายการลงทุนกำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ในกรณียกเว้นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับที่ดิน ข้อพิพาทอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับ QIP และมีประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ภายใต้กฎหมายจะต้องระงับข้อพิพาทด้วยความเป็นมิตรมากเท่าที่จะมากได้ ระหว่างสภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชา นักลงทุนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ หากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ภายใน 2 เดือน ตั้งแต่วันที่มีการ

¹³¹ เรื่องเดียวกัน

¹³² Article 39, Law on Concession (2007)

ยื่นขอหารืออย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถเข้าสู่กระบวนการระงับพิพาท
ดังนี้¹³³

1) การไกล่เกลี่ยประนีประนอมก่อนที่สภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชาจะให้ความเห็น หรือ

2) การอนุญาโตตุลาการในหรือนอกกัมพูชาตามแต่คู่กรณีจะตกลงกันระหว่างคู่สัญญา โดยผล
ของการตัดสินโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันกับคู่สัญญาและสามารถนำมาบังคับใช้ใน
ชั้นศาล โดยกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก
นอกระบบศาลที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของนักลงทุน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีความ
ยุติธรรม สะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการดำเนินคดีตามระบบศาล กัมพูชาได้ลงนามใน
United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral
Awards (1958) และบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุวัติการและการปฏิบัติตาม UN Recognition and
Enforcement of Foreign Arbitral Awards ตลอดจน Law on Commercial Arbitration (2006)

จากข้อพิพาททางธุรกิจที่มีจำนวนมากขึ้น รัฐสภากัมพูชาจึงได้ตรากฎหมายว่าด้วยเรื่องของ
อนุญาโตตุลาการพาณิชย์ ในปี ค.ศ. 2006 (Law on Commercial Arbitration (2006)) และกำหนดให้
มีการจัดตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งชาติ (National Arbitration Center-NAC) ขึ้นภายใต้การควบคุม
ของกระทรวงพาณิชย์ จะได้รับการบังคับโดยศาลกัมพูชาเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลท้องถิ่น และได้
มีการออกกฎหมายตามมาอีกหลายฉบับที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งชาติ
ประเทศกัมพูชา¹³⁴ อนึ่งสำหรับคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศมีผลผูกพัน
ภายใต้กฎหมายกัมพูชา

3) กระบวนการตุลาการแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

¹³³ Chapter 8, Cambodia Investment Law (1994) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

¹³⁴ กฎหมาย Royal Kram เลขที่ NS/RKM/0506/010 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2006. อนุกฤษฎีกา เลขที่ 125 ลง
วันที่ 12 สิงหาคม 2009 ว่าด้วยการบริหารจัดการและการทำงานของศูนย์อนุญาโตตุลาการ ประกาศกระทรวงพาณิชย์
เลขที่ 223 MOC/SM2009 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2009 ว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการชั้นพื้นฐานในการแต่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการ

3.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รัฐบาลของสปป. ลาว ให้การส่งเสริมการลงทุนทั้งจากผู้ลงทุนที่มีสัญชาติลาวและผู้ลงทุนจากชาวต่างประเทศโดยอำนวยความสะดวกให้เท่าเทียมกันในการเสนอขออนุมัติโครงการลงทุนประตูเดียว (One Stop Service)¹³⁵ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาการอนุมัติโครงการ นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิพิเศษด้านการยกเว้นภาษีโดยพิจารณาจากประเภทกิจการและพื้นที่ที่ลงทุนและการอนุญาตให้ผู้ลงทุนชาวต่างประเทศมีสิทธิถือครองที่ดินเพื่ออยู่อาศัย เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการลงทุนของเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับภาครัฐ

การร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ของสปป. ลาว ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะแต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ Investment Promotion Law 2009 ที่มีหลักการและกฎระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมการลงทุนในประเทศและต่างประเทศ โดยมีส่วนที่กล่าวถึงการให้สัมปทานของรัฐในสาขาสิ่งทอสิ่งไหม ทรัพยากร พลังงาน การบิน การสื่อสาร การประกันภัยและการให้บริการทางการเงิน โดยลาวไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในโครงการร่วมลงทุน แต่จะมีกระทรวงแผนการและการลงทุน (MPI) ดูแลบริหารจัดการโครงการลงทุนต่าง ๆ และกรมส่งเสริมการลงทุน (IPD) ซึ่งอยู่ภายใต้ MPI ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุนในลาว ให้สิทธิประโยชน์การลงทุน การคัดกรองข้อเสนอการลงทุนและมีการตรวจสอบการคลังที่ดูแลด้านการเงินของโครงการ สำหรับผลการศึกษาในส่วนของสปป. ลาว มีรายละเอียดดังนี้

¹³⁵ “การบริการการลงทุนประตูเดียว” เป็นการบริการที่อำนวยความสะดวกรอบด้านให้แก่ผู้ลงทุนด้วยการให้บริการข้อมูลข่าวสาร การพิจารณาการลงทุน การออกใบทะเบียนวิสาหกิจ หรือเอกสารทะเบียนสัมปทาน และการแจ้งประกาศต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุน

สำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียวตั้งอยู่ที่

- หน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนสำหรับการลงทุนในกิจการสัมปทานและ กิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะ

- หน่วยงานด้านอุตสาหกรรมและการค้า สำหรับการลงทุนในกิจการทั่วไป

- เขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ สำหรับการลงทุนในเขตดังกล่าว

หลักการบริการการลงทุนประตูเดียว มีดังนี้

1. ผู้ลงทุนยื่นคำร้องเสนอลงทุนที่สถานที่ใดจะได้รับคำตอบที่สถานที่นั้น การให้คำตอบแก่ผู้ลงทุนต้องปฏิบัติตามกำหนดเวลาที่ได้รับระบุไว้ในระเบียบการที่ประกาศ ณ สำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียว
2. การยื่นคำร้องเสนอลงทุน สามารถดำเนินการโดยผู้ลงทุนเองหรือผ่านตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย
3. การบริการ ต้องรับผิดชอบการให้ข้อมูลข่าวสารและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ลงทุน
4. ค่าธรรมเนียมและค่าบริการต้องประกาศอย่างเปิดเผยและติดอยู่ที่สถานที่บริการการลงทุนประตูเดียว
5. การบริการ ต้องเป็นไปตามระเบียบ มีแบบแผนวิธีทำงานที่ลดขั้นตอนรวดเร็ว สร้างสรรค์โปร่งใส เปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้
6. การตกลงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุนต้องผ่านการประชุมของสำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียว

3.2.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ

3.2.1.1 ประเภทของการลงทุน

กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจแบ่งประเภทของวิสาหกิจที่อาจจัดตั้งขึ้นในสปป. ลาว ไว้หลายประเภท โดยรูปแบบของวิสาหกิจที่ผู้ลงทุนต่างประเทศดำเนินการจัดตั้งทั่วไป ได้แก่

(1) วิสาหกิจเอกชน

เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งโดยเอกชนฝ่ายเดียว สามารถจัดตั้งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด รวมทั้งบริษัทจำกัดผู้เดียว และบริษัทมหาชน

(2) รัฐวิสาหกิจ

วิสาหกิจที่รัฐบาลเป็นผู้จัดตั้งและถือหุ้นในวิสาหกิจดังกล่าวเกินกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป

(3) วิสาหกิจผสม

วิสาหกิจที่เอกชนและรัฐบาลร่วมกันจัดตั้งและรัฐบาลถือหุ้นในวิสาหกิจดังกล่าวร้อยละ 50 หรือน้อยกว่า

โดยจำแนกประเภทของกิจการได้ดังนี้

(1) กิจการทั่วไป¹³⁶

กิจการทั่วไปเป็นกิจการลงทุนในธุรกิจทั่วไป รวมทั้งกิจการที่อยู่ในบัญชีประเภทธุรกิจควบคุม (Negative List) ที่ไม่ใช่กิจการสัมปทาน¹³⁷ โดยผู้ลงทุนต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการลงทุนประตูเดียว (One Stop Service) ของแผนกอุตสาหกรรมและการค้าเพื่อขอขึ้นทะเบียนวิสาหกิจ¹³⁸ ผู้ลงทุนต่างประเทศที่ลงทุนในกิจการทั่วไปต้องลงทุนไม่น้อยกว่า 1 พันล้านกีบ กิจการทั่วไปที่ไม่ใช่กิจการควบคุมจะได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายใน 10 วันทำการ สำหรับกิจการควบคุมใช้เวลาพิจารณาไม่เกิน 13 วันทำการ เมื่อได้รับใบทะเบียนวิสาหกิจแล้วผู้ลงทุนสามารถดำเนินธุรกิจได้ทันที

สำหรับการเสนอขอยกกิจการของผู้ลงทุนที่มีวิสาหกิจแล้วนั้น ให้ผู้ลงทุนยื่นเอกสารเท่าที่จำเป็น และตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการเฉพาะและการพิจารณาให้รวดเร็วกว่าการลงทุนใหม่

โดยทั่วไป การลงทุนในกิจการทั่วไปไม่จำกัดอายุการลงทุน ยกเว้นกิจการลงทุนที่ได้กำหนดอายุการลงทุนไว้ในกฎหมายเฉพาะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

¹³⁶ บัญญัติไว้ในหมวด 2 การลงทุนในกิจการทั่วไป Law on Investment Promotion 2009

¹³⁷ มาตรา 14 Law on Investment Promotion 2009

¹³⁸ ใบทะเบียนวิสาหกิจเป็นเอกสารรับรองการขึ้นทะเบียนเพื่อดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยใบทะเบียนวิสาหกิจได้รวมถึงขั้นตอนในการขออนุญาตลงทุน นโยบายส่งเสริม ทะเบียนอากรและการอนุญาตดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายส่งเสริมการลงทุนกำหนด และเมื่อได้รับใบทะเบียนวิสาหกิจแล้ว ผู้ลงทุนสามารถดำเนินธุรกิจนั้นได้ทันที

(2) กิจการสัมปทาน¹³⁹

การสัมปทาน หมายถึง การที่รัฐอนุญาตให้นิติบุคคลใช้สิทธิในกรรมสิทธิ์ต่าง ๆ ที่เป็นของรัฐตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาที่แน่นอนโดยมีสัญญาอย่างถูกต้องตามระเบียบกฎหมายเพื่อพัฒนาและดำเนินธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง

กิจการสัมปทาน เช่น สัมปทานที่ดิน เหมืองแร่ พลังงานไฟฟ้า สายการบิน โทรคมนาคม ประกันภัย สถาบันการเงิน โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดบัญชีกิจการสัมปทาน ซึ่งผู้ลงทุนที่มีความประสงค์จะลงทุนในกิจการสัมปทานต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการประตูเดียว (One Stop Service) ของแผนกแผนการและการลงทุน เพื่อนำเสนอรัฐบาลหรือองค์การปกครองในระดับแขวงพิจารณาต่อไป

การคัดเลือกผู้ลงทุนอาจใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปรียบเทียบ การประมูล หรือการประเมินผลเมื่อรัฐบาลหรือแขวงอนุมัติแล้ว กระทรวงแผนการและการลงทุนหรือแผนกแผนการและการลงทุนประจำแขวงแล้วแต่กรณี ทั้งนี้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ อนึ่ง ในการคัดเลือกผู้ลงทุนนั้น ต้องมีความโปร่งใส เป็นไปโดยเปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ โดยกระทรวงแผนการและการลงทุนหรือแผนกแผนการและการลงทุนประจำแขวงจะพิจารณาและออกใบทะเบียนสัมปทานให้ผู้ลงทุนและผู้ลงทุนต้องดำเนินการภายใน 90 วัน

ทั้งนี้ ขั้นตอนการพิจารณาการลงทุนในกิจการสัมปทานมีดังนี้¹⁴⁰

1) ศึกษาข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐ ผู้ลงทุนและประชาชน ในกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินคืนให้แก่รัฐ (เวนคืน) ให้องค์การคุ้มครองที่ดินคำนวณค่าทดแทนให้ผู้ลงทุน หรือประชาชนที่ได้รับความเสียหายตามราคาตลาด

2) ผู้ลงทุนจัดเตรียมเอกสารตามที่ได้กำหนดไว้ อาทิ ผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ บทประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เอกสารบัญชีอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตโดยตรงที่จะเสนอขอยกเว้นภาษีอากรการนำเข้า เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติ

3) หน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเจรจาและการร่างสัญญาเบื้องต้น

4) เมื่อได้ผลการเจรจาแล้วให้นำเอาผลการเจรจาของโครงการดังกล่าวเข้าพิจารณาในการประชุมที่สำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียวเป็นผู้จัดขึ้น

5) นำเสนอต่อรัฐบาลหรือองค์การปกครองระดับแขวง เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ พร้อมทั้งให้ผู้ลงทุนวางเงินค้ำประกันโครงการ โดยให้เป็นไปตามประเภทและขนาดของการลงทุน เงินค้ำประกันดังกล่าวจะถูกเก็บรักษาไว้ในบัญชีคลังเงินแห่งชาติ และจะถูกส่งคืนเมื่อโครงการได้เริ่มต้นดำเนินการในระยะที่หนึ่ง

¹³⁹ บัญญัติไว้ในหมวด 3 การลงทุนในกิจการสัมปทาน Law on Investment Promotion 2009 (มาตรา 21-28)

¹⁴⁰ มาตรา 23 Law on Investment Promotion 2009

6) เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ให้หน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนจะออกใบทะเบียนสัมปทานให้แก่ผู้ลงทุนตามกฎหมาย ซึ่งใบทะเบียนสัมปทาน เป็นเอกสารรับรองการได้รับสิทธิตามสัญญาสัมปทานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ทั้งนี้ รายละเอียดในสัญญาสัมปทานร่างขึ้นบนพื้นฐานความสมัครใจและเห็นชอบร่วมกันระหว่างผู้ลงทุนกับรัฐบาลหรือองค์การปกครองระดับแขวง โดยต้องกำหนดเป้าหมาย มูลค่า กำหนดเวลา เงื่อนไข สิทธิและพันธะของคู่สัญญา อนึ่ง เนื้อหาของสัญญาสัมปทานอาจถูกพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมบนพื้นฐานการตกลงเห็นชอบของคู่สัญญา¹⁴¹ หากการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ ให้หน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และรายงานให้รัฐบาลหรือองค์การปกครองระดับแขวงที่เกี่ยวข้องทราบ

การกำหนดอายุการลงทุนในกิจการสัมปทานให้อ้างอิงตามประเภท ขนาด มูลค่าการลงทุน เงื่อนไขของกิจการที่ได้รับสัมปทาน ตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่สูงสุดไม่เกิน 99 ปี และสามารถต่อได้ตามการตกลงของรัฐบาล หรือองค์การปกครองระดับแขวง เช่นในกรณีที่ผู้ลงทุนได้ดำเนินโครงการที่สร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ประเทศชาติ ได้ปฏิบัติตามสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลงานในการประกอบสวนพัฒนาท้องถิ่น

(3) กิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ

กิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นกิจการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้สมบูรณ์และพัฒนาให้เป็นตัวเมืองใหม่ เขตเศรษฐกิจเฉพาะ หมายถึง เขตที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมเขตการผลิตเพื่อส่งออก เขตตัวเมืองท่องเที่ยว เขตการค้าปลอดภาษี เขตพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร เขตเศรษฐกิจชายแดนและอื่น ๆ¹⁴² โดยการจัดตั้งและการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะ ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะ¹⁴³

ดังนั้น เขตเศรษฐกิจเฉพาะจึงหมายถึงพื้นที่ที่รัฐบาลอนุมัติให้ผู้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการลงทุนและการประกอบธุรกิจในเขตดังกล่าว จึงมีระเบียบที่ต่างจากพื้นที่ทั่วไป โดยอาจจะประกอบด้วยหลายเขตเศรษฐกิจเฉพาะ อาทิ เขตอุตสาหกรรม เขตการผลิตเพื่อ

¹⁴¹ ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ลักษณะของสัญญาสัมปทานของ สปป.ลาวมีความแตกต่างกับลักษณะเฉพาะของสัญญาสัมปทานที่มีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ซึ่งฝ่ายรัฐมีเอกสิทธิ์เหนือสัญญาในการยกเลิกแก้ไข สัญญาเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคู่สัญญาเอกชนที่เป็นหลักการทั่วไปของสัญญาทางปกครองตามหลักสากลและกฎหมายไทย

¹⁴² มาตรา 3 Law on Investment Promotion 2009

¹⁴³ มาตรา 16 Law on Investment Promotion 2009

ส่งออก เขตตัวเมืองท่องเที่ยว เขตการค้าปลอดภาษี เขตพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร เขตเศรษฐกิจชายแดน เขตจัดสรรตัวเมืองและอื่น ๆ โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะ ดำเนินการตามหลักการสำคัญ 2 ประการ ดังนี้ (1) มีอิสระในการบริหารเศรษฐกิจ (2) อยู่ภายใต้การคุ้มครองของรัฐบาลหรือองค์การปกครองท้องถิ่นซึ่งรัฐบาลเป็นผู้มอบหมายให้จัดตั้ง¹⁴⁴ ซึ่งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ จะช่วยเร่งการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานอย่างครบวงจร เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่การดึงดูดการลงทุนโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแต่ละเขตของเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะที่รัฐอนุมัติ¹⁴⁵

ผู้ประสงค์จะตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะต้องยื่นคำร้องผ่านแผนกอุตสาหกรรมและการค้าซึ่งจะเสนอให้รัฐบาลพิจารณา โดยเขตเศรษฐกิจเฉพาะมีหลายรูปแบบ เช่น¹⁴⁶

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษ** เป็นเขตที่รัฐบาลกำหนดเพื่อพัฒนาให้เป็นตัวเมืองใหม่ที่ทันสมัยอย่างรอบด้าน ซึ่งมีเนื้อที่มากกว่าหนึ่งพันเฮกตาร์ขึ้นไป มีนโยบายส่งเสริมพิเศษและมีระบบการบริหารเป็นอิสระ พึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ตามทฤษฎีส่งเสริมกิจการรายย่อย (ทฤษฎีหน่วยการบริหารน้อยแต่สังคมกว้าง) รับประกันความสงบปลอดภัยและปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน
- **เขตอุตสาหกรรม** เป็นเขตที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรม แปรรูปผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้บริการแก่อุตสาหกรรมแปรรูป เพื่อสร้างให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อรองรับการลงทุน เนื้อที่อาจจะไม่กว้างเท่ากับเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- **เขตการผลิตเพื่อส่งออก** เป็นเขตที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตการลงทุนด้าน การผลิต การแปรรูปสินค้าและการบริการเพื่อส่งออก
- **เขตการค้าปลอดภาษี** หมายถึง เขตที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตการลงทุนด้าน การค้า การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างภายในประเทศกับต่างประเทศ ซึ่งมีนโยบายยกเว้นภาษีในเขตดังกล่าว
- **เขตพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร** หมายถึงเขตที่รัฐบาลกำหนดให้มีการลงทุนด้านการศึกษา ค้นคว้า พัฒนาและใช้เทคโนโลยีระดับสูง เพื่อผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เทคโนโลยี ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารแบบครบวงจรให้แก่สังคมด้วยความสะดวกและรวดเร็ว
- **เขตเศรษฐกิจชายแดน** หมายถึงเขตที่รัฐบาลกำหนดเพื่อส่งเสริมให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอยู่ตามด้านชายแดน

¹⁴⁴ มาตรา 40 Law on Investment Promotion 2009

¹⁴⁵ มาตรา 41 Law on Investment Promotion 2009

¹⁴⁶ มาตรา 16 Law on Investment Promotion 2009

- **เขตจัดสรรตัวเมือง** หมายถึงเขตที่รัฐบาลกำหนดเพื่ออนุญาตให้มีการลงทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างให้เป็นเขตที่พักอาศัยของนักลงทุนต่างประเทศหรือพลเมืองทั่วไป

(4) **กิจการที่มีรัฐหรือองค์การปกครองระดับแขวงเสนอให้มีการระดมทุน**¹⁴⁷

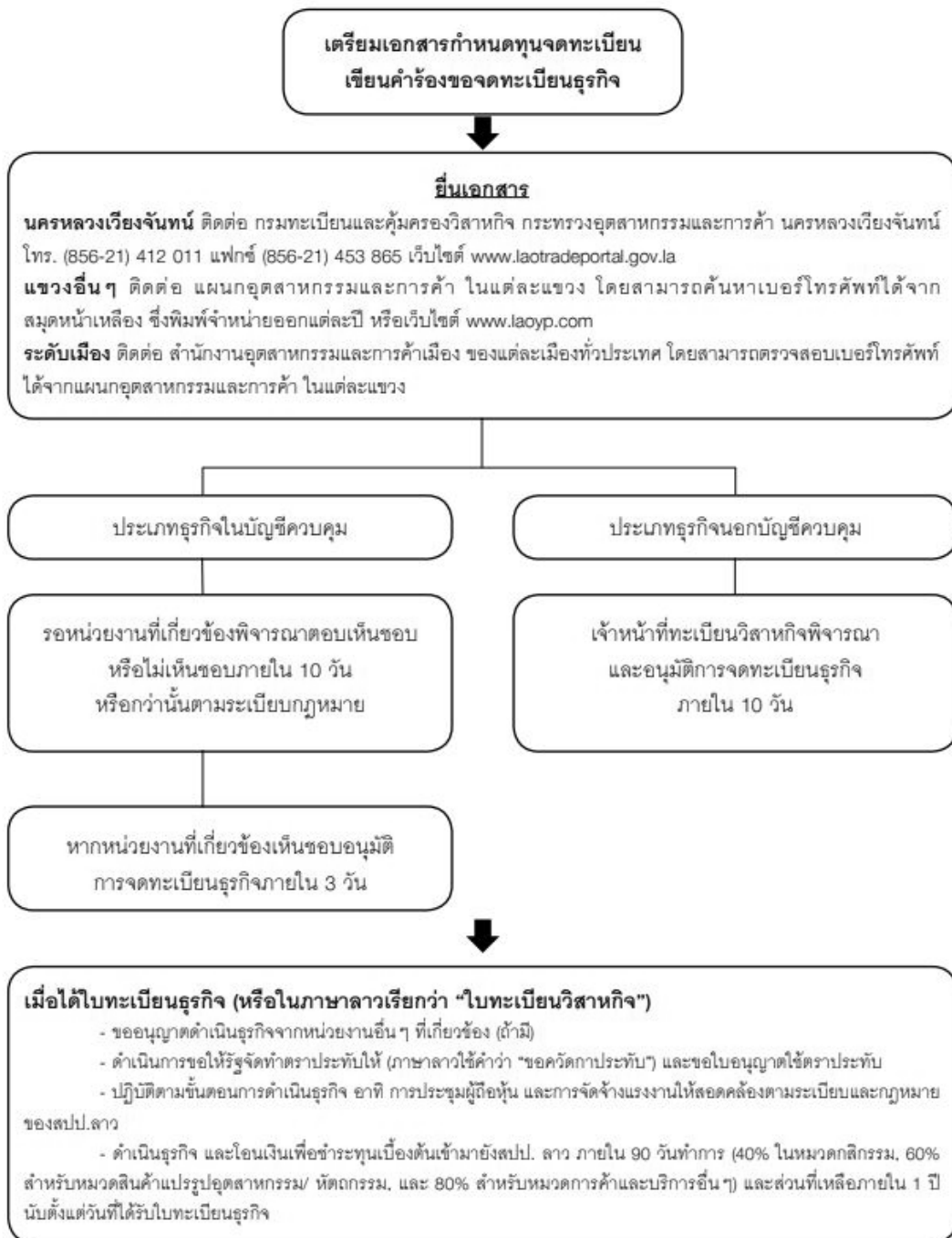
โครงการหรือกิจการที่มีรัฐเสนอให้มีการเรียกการลงทุน (บัญชีเรียกการลงทุน) คือกิจการทั่วไปและกิจการสัมปทานที่หน่วยงานต่าง ๆ และองค์การปกครองระดับแขวงเป็นผู้ดำเนินการศึกษาและดำเนินการ หรือกิจการที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจแห่งชาติ และมีศักยภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรัฐบาลหรือองค์การปกครองระดับแขวงได้รับรองแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องหาทุนเพื่อนำมาดำเนินโครงการดังกล่าว โดยการเสนอโครงการหรือกิจการที่มีรัฐเสนอให้มีการเรียกการลงทุนจะต้องประกอบด้วยแผนแม่บทในการพัฒนา บทวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการทั้งทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค บทประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รายละเอียดของเงินไขการลงทุน และแหล่งทุนที่ต้องการ

ในการพิจารณาโครงการที่มีการเรียกการลงทุนนั้น หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจการเรียกการลงทุนที่ต้องจัดทำโครงการตามยุทธศาสตร์และแผนงานของตน และส่งให้หน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนเพื่อค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำเสนอรัฐบาล หรือองค์การปกครองแขวงหรือนครหลวงพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อรัฐบาลหรือองค์การปกครองแขวง หรือนครหลวงได้พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการหรือกิจการนั้นแล้ว ให้ส่งโครงการดังกล่าวให้หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียวของหน่วยงานด้านแผนการและการลงทุน หน่วยงานด้านอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งบรรดาสถานทูต สถานกงสุล และผู้แทนทางด้านการค้าเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเรียกการลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ สำหรับกิจการสัมปทานโครงการหรือกิจการที่มีรัฐเสนอให้มีการเรียกการลงทุน กฎหมายส่งเสริมการลงทุนกำหนดให้การพิจารณาอนุมัติอย่างช้าไม่เกิน 45 วันทำการนับแต่วันที่ได้รับคำเสนอเป็นต้นไป โดยการลงทุนในโครงการหรือกิจการเรียกการลงทุนให้หน่วยงานด้านอุตสาหกรรมและการค้า หรือหน่วยงานด้านแผนการและการลงทุนเป็นผู้อนุมัติโครงการโดยตรง

อนึ่งกระบวนการขั้นตอนการขอจดทะเบียนธุรกิจสำหรับการลงทุนทั่วไปผ่านบริการ “ประตูเดียว” สรุปโดยแผนภาพดังนี้

¹⁴⁷ บัญญัติไว้ในหมวด 4 การลงทุนในโครงการหรือกิจการในบัญชีเรียกการลงทุน Law on Investment Promotion 2009 (มาตรา 29-32)

สรุปขั้นตอนการขอจดทะเบียนธุรกิจสำหรับการลงทุนทั่วไป ผ่านบริการ “ประตูเดียว”

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์¹⁴⁸

¹⁴⁸ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, (กรุงเทพฯ:กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ), หน้า 66

3.2.1.2 การกำหนดสัดส่วนในการลงทุน

(1) การลงทุนในกิจการทั่วไป

วิสาหกิจแต่ละแห่งจะมีทุนใน 2 ลักษณะ คือ (1) ทุนจดทะเบียน (Registered Capital) หมายถึง สัดส่วนทุนของผู้ถือหุ้น (2) ทุนทั้งหมด (Total Capital) หมายถึง ยอดรวมของทุนจดทะเบียนและจำนวนเงินกู้ยืม การชำระทุนจดทะเบียนของวิสาหกิจ ต้องชำระในอัตราและภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ขึ้นอยู่กับธุรกิจแต่ละประเภท ดังนี้

- ธุรกิจบริการ

ต้องชำระทุนจดทะเบียนเบื้องต้นร้อยละ 40 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด

- ธุรกิจการผลิต อุตสาหกรรม หัตถกรรม

ต้องชำระทุนจดทะเบียนเบื้องต้นร้อยละ 60 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด

- ธุรกิจการค้าและการบริการอื่น ๆ

ต้องชำระทุนจดทะเบียนเบื้องต้นร้อยละ 80 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด โดยต้องชำระภายใน 90 วันทำการและทุนจดทะเบียนที่เหลือต้องชำระให้ครบถ้วนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบทะเบียนวิสาหกิจเป็นต้นไป สำหรับธุรกิจธนาคารและสถาบันการเงิน ให้ปฏิบัติตามระเบียบการที่สถาบันการเงินและธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด

สำหรับการลงทุนในประเภทกิจการทั่วไป กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการรักษาสัดส่วนระหว่างทุนจดทะเบียนและทุนทั้งหมดของวิสาหกิจไว้เพียงแต่กำหนดให้วิสาหกิจดังกล่าวต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำอย่างน้อย 1 พันล้านบาท (ประมาณ 4 ล้านบาท) กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดว่าบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชนอาจออกและเสนอขายหลักทรัพย์ให้แก่ประชาชนในตลาดหลักทรัพย์ของสปป. ลาวได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้หลักทรัพย์ที่เสนอขายอาจเป็นหลักทรัพย์ประเภททุน เช่น หุ้นหรือหลักทรัพย์ประเภทอื่น เช่น หุ้นกู้ก็ได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าวิสาหกิจดังกล่าวที่ต้องการเสนอขายหลักทรัพย์ต้องมีทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 2 พันล้านบาท (หรือประมาณ 8 ล้านบาท)

(2) การลงทุนในกิจการสัมปทาน

กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนกำหนดให้ผู้ลงทุนในกิจการสัมปทานต้องดำรงรักษาทุนจดทะเบียนของบริษัทไว้ที่สัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของทุนทั้งหมด ดังนั้นสัดส่วนระหว่างหนี้สินและทุนของวิสาหกิจที่ประกอบ กิจการสัมปทานจึงต้องรักษาไว้ในอัตราส่วนร้อยละ 70:30¹⁴⁹

¹⁴⁹ มาตรา 12 Law on Investment Promotion 2009

ผู้ลงทุนต้องชำระทุนจดทะเบียนอย่างต่ำร้อยละ 20 ของทุนจดทะเบียนหมดภายใน 90 วันทำการ และต้องชำระทุนจดทะเบียนที่ยังค้างชำระให้ครบถ้วนภายในเวลา 2 ปี นับแต่วันที่จัดตั้งวิสาหกิจเป็นต้นไป การชำระทุนจดทะเบียนต้องชำระเป็นเงินกีบผ่านธนาคารธุรกิจที่ตั้งอยู่ในสปป. ลาว และต้องได้รับการยืนยันจากธนาคารแห่งสปป. ลาว ภายใน 10 วันทำการ

(3) การลงทุนของคนต่างด้าว

ถึงแม้ว่าสปป. ลาว จะสนับสนุนให้ชาวต่างประเทศร่วมลงทุนกับคนสัญชาติลาว แต่ก็มีข้อจำกัดการลงทุนของคนต่างประเทศในธุรกิจสถานีโทรทัศน์วิทยุหรือการคมนาคมขนส่งไม่เกินร้อยละ 49 และธุรกิจด้านการประกันภัยไม่เกินร้อยละ 51

โดยตารางแสดงการถือหุ้นสูงสุดของชาวต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ ในแต่ละประเภทธุรกิจในสปป. ลาว ดังนี้¹⁵⁰

ประเภทธุรกิจ	ถือหุ้นได้ร้อยละ
ธนาคาร	10-100
สถานีโทรทัศน์และวิทยุ	10-49
การคมนาคม	10-100
สื่อ สิ่งพิมพ์/ โรงพิมพ์	10-100
ผลิตภัณฑ์ยา และเครื่องมือทางการแพทย์	10-100
การประกันภัย	10-51
อสังหาริมทรัพย์	10-100
การโรงแรม	10-100
การท่องเที่ยว	10-100
การคมนาคมขนส่ง	10-49
การขายปลีก	10-100
การขายส่ง	10-100

ตามกฎหมายของสปป. ลาว ไม่อนุญาตให้คนต่างชาติถือครองที่ดินได้ แต่สามารถสัมปทานหรือเช่าที่ดินของรัฐได้ โดยค่าสัมปทานที่ดินของรัฐขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งทางด้านภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของแต่ละเขตและขึ้นกับนโยบายส่งเสริมของรัฐตามโครงสร้างเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ

¹⁵⁰ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. *คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*, อ่างแก้ว, หน้า 78

เขต 1 เขตฤดูอย ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ที่ไม่มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่อำนวยความสะดวกการลงทุน
 เขต 2 เขตฤดูอย ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สามารถรองรับการลงทุนได้ส่วนใด ส่วนหนึ่งแล้ว

เขต 3 เขตฤดูอย ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ที่มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการลงทุนดีมากแล้ว

ทั้งนี้ค่าเช่าหรือค่าสัมปทานที่ดินของรัฐที่บุคคลหรือนิติบุคคลประมวลได้นั้นจะต้องถูกประเมินใหม่ทุก ๆ ปี ขึ้นอยู่กับสภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจ สังคมและมูลค่าที่ดินในขอบเขตดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้พิจารณาตกลงในแต่ละกรณี โดยอัตราค่าสัมปทานที่ดินของรัฐเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคเขตเศรษฐกิจเฉพาะการสัมปทานที่ดินของรัฐเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคเขตเศรษฐกิจเฉพาะ ขึ้นอยู่กับการตกลงกับ รัฐบาลเป็นกรณี ๆ ไป

สำหรับการลงทุนของต่างชาติใน ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ลงทุนสะสมอันดับหนึ่งในสปป. ลาว โดยมีทั้งหมด 241 โครงการ รวมมูลค่าประมาณ 2,650 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 22 โครงการขนาดใหญ่อยู่ในสาขาพลังงานและเหมืองแร่มากที่สุด ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมในสปป. ลาวลำดับรองลงมา ได้แก่ จีน เวียดนาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดียออสเตรเลีย มาเลเซีย สิงคโปร์แคนาดา รัสเซีย สาขาที่ลาวได้รับเงินลงทุนจากต่างชาติมากที่สุด คือการผลิตพลังงานไฟฟ้า รองลงมาได้แก่สาขาเหมืองแร่ ภาคบริการการเกษตรอุตสาหกรรม หัตถกรรม การค้า การก่อสร้าง โรงแรมและร้านอาหาร

3.2.1.3 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน

การลงทุนโดยตรงของผู้ลงทุนต่างประเทศในสปป. ลาว มี 3 รูปแบบ¹⁵¹ คือ

(1) การลงทุนฝ่ายเดียวของผู้ลงทุนภายในหรือชาวต่างประเทศ

เป็นการลงทุนฝ่ายเดียวของผู้ลงทุนภายในหรือต่างประเทศ เป็นการลงทุนของผู้ลงทุนภายในหรือต่างประเทศฝ่ายเดียว ซึ่งอาจจะมีผู้ลงทุนรายเดียวหรือหลายรายในกิจการหรือโครงการใดโครงการหนึ่งในสปป. ลาว

(2) การลงทุนแบบหุ้นส่วนระหว่างผู้ลงทุนภายในกับชาวต่างประเทศ

เป็นการลงทุนร่วมลงทุนระหว่างผู้ลงทุนสัญชาติลาวกับผู้ลงทุนชาวต่างประเทศ โดยผู้ลงทุนทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดตั้งนิติบุคคลใหม่ขึ้นภายใต้กฎหมายของสปป. ลาว โดยผู้ลงทุนชาวต่างประเทศต้องถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของทุนทั้งหมด โดยการบริหารงานโครงการลักษณะนี้กำหนดไว้ในสัญญาร่วมทุนและกฎระเบียบของนิติบุคคลที่ตั้งขึ้น ดังนั้นการจัดตั้ง การดำเนินการการบริหารคุ้มครอง สิทธิ

¹⁵¹ มาตรา 8-11 Law on Investment Promotion 2009

และพันธะของผู้ลงทุนแบบหุ้นส่วน ได้กำหนดไว้ในสัญญาร่วมทุนและกฎระเบียบของนิติบุคคลใหม่ดังกล่าว

(3) การลงทุนธุรกิจร่วมตามสัญญา

เป็นการลงทุนร่วมระหว่างนิติบุคคลสัญชาติลาวกับนิติบุคคลต่างประเทศโดยไม่ได้ตั้งนิติบุคคลใหม่หรือสาขาในสปป. ลาว นิติบุคคลสัญชาติลาวต้องแจ้งให้แผนกอุตสาหกรรมและการค้าและแผนกแผนการและการลงทุนทราบ เพื่อดำเนินการตามระเบียบและสัญญาการร่วมทุน ซึ่งต้องนำไปให้สำนักงานทะเบียนศาลรับรอง

3.2.1.4 อำนาจในการอนุมัติการลงทุน

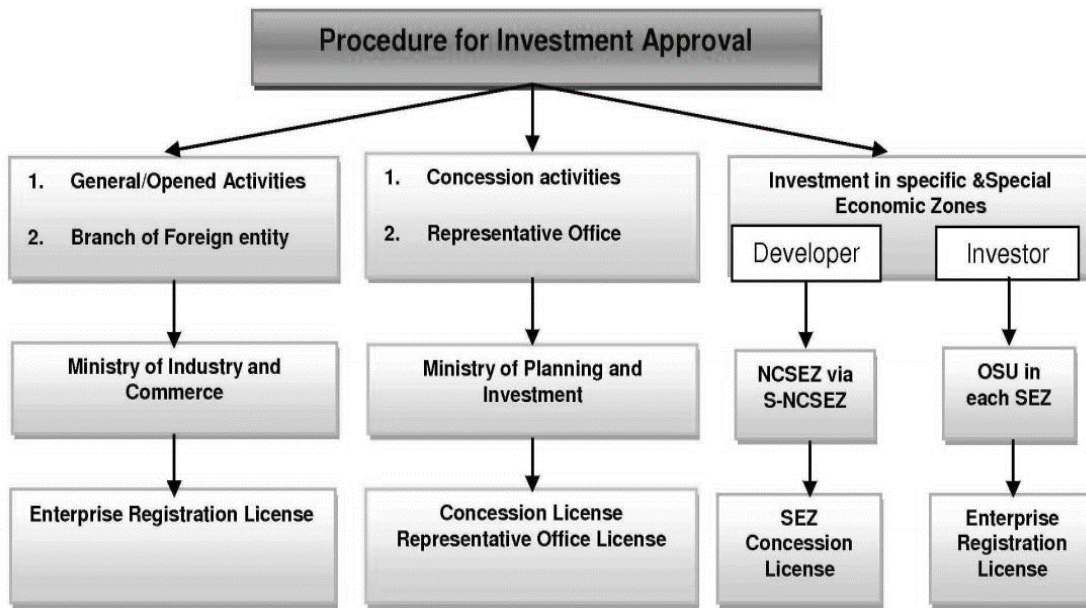
อำนาจการอนุมัติในการลงทุนภายใต้กฎหมายของสปป. ลาวหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุมัติโครงการหรือ การลงทุนมี 2 หน่วยงานคือกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าและกระทรวงแผนงานและการลงทุน¹⁵² สำหรับโครงการลงทุนจากต่างประเทศที่อยู่ในบัญชีส่งเสริมการลงทุนมี 4 แขนงใหญ่ ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์ หลวงพระบาง สะหวันนะเขตและจำปาสัก ที่มีอำนาจอนุมัติโครงการที่มีมูลค่าไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับแขนงอื่น ๆ สามารถอนุมัติโครงการที่มีมูลค่าไม่เกิน 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐโครงการที่นอกเหนือจากนี้ต้องขออนุมัติจากสวนกลาง

อนึ่ง สำหรับโครงการที่ต้องขอสัมปทานพื้นที่ขนาดใหญ่ เจ้าแขวงมีอำนาจอนุมัติสัมปทานพื้นที่ไม่เกิน 100 เฮกตาร์หากเกิน 100 เฮกตาร์แต่ไม่เกิน 10,000 เฮกตาร์ต้องขออนุมัตินายกรัฐมนตรีและหากเกิน 10,000 เฮกตาร์ต้องขออนุมัติจากสภาแห่งชาตินอกจากนี้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ผลิตไฟฟ้าได้มากกว่า 50,000 กิโลวัตต์ก็ต้องขออนุมัติจากสภาแห่งชาติเช่นกัน

จากประเภทการลงทุนที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปด้วยแผนภาพขั้นตอนกระบวนการในการขออนุมัติการลงทุนดังนี้¹⁵³

¹⁵² โปรดดูอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในหัวข้อ 3.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

¹⁵³ Investment Promotion Department, Investment Guide Book-invest in Laos, https://www.investlaos.gov.la/images/sampleddata/pdf_sample/Investment_Guide_Book_2014.pdf, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 มกราคม 2561), p.10.

ที่มา : Investment Guide Book-invest in Laos

3.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุน

ภายใต้กฎหมายของสปป. ลาว หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุมัติโครงการหรือการลงทุน มี 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าและกระทรวงแผนงานและการลงทุน ซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกันดังนี้¹⁵⁴

3.2.2.1 กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า

กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าเป็นผู้รับผิดชอบการอนุมัติโครงการหรือการลงทุนในกิจการทั่วไป โดยมีหน่วยงานภายในของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าดูแลรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

(1) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (CPMI)

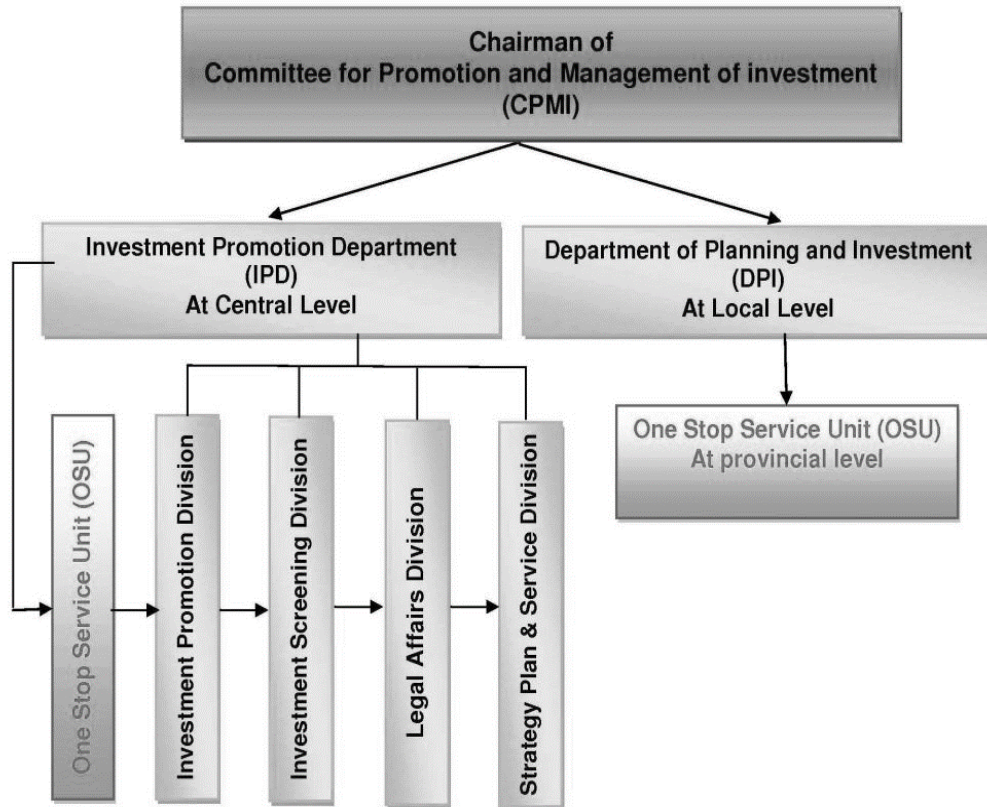
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Committee for Promotion and Management of Investment: CPMI) ตั้งในส่วนกลางและภูมิภาคหรือแขวง มีอำนาจหน้าที่ดูแลการลงทุนต่างประเทศและอนุมัติการลงทุน¹⁵⁵ พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ พิจารณาเงินกู้และเงินช่วยเหลือ

¹⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, 6.

¹⁵⁵ ปัจจุบัน รัฐบาล สปป. ลาวอนุญาตให้เจ้าแขวงทุกแขวงมีอำนาจอนุมัติโครงการลงทุนที่มีมูลค่าไม่เกิน 3 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และอนุญาตให้เจ้าแขวงใหญ่ 4 แขวง ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์ หลวงพระบาง จำปาสัก และสะหวันนะเขต สามารถอนุมัติโครงการลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุนไม่เกิน 5 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ เพื่อให้แขวงสามารถสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนได้อิสระมากขึ้น

ต่างประเทศและอนุมัติโครงการ โดยโครงสร้างของ CPMI ปรากฏดังแผนภาพโครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ดังนี้

The Committee for Promotion and Management of Investment (CPMI) Structure

ที่มา: Investment Guide Book-invest in Laos¹⁵⁶

(2) กรมส่งเสริมการลงทุน (IPD)

กรมส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Department: IPD) มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องต่อไปนี้

- การขึ้นทะเบียนวิสาหกิจของสาขาวิสาหกิจต่างประเทศในสปป. ลาว วิสาหกิจที่ผู้ลงทุนต่างประเทศ ลงทุนฝ่ายเดียว 100% การตั้งบริษัทที่ผู้ลงทุนต่างประเทศ ถือหุ้นตั้งแต่ 50% ขึ้นไป การตั้งบริษัทรัฐและบริษัทผสมที่กฎหมายวิสาหกิจกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้อนุมัติ การตั้งบริษัทมหาชนและการเปลี่ยนจากรูปแบบวิสาหกิจ เป็นบริษัทมหาชน
- การตรวจและการอนุมัติข้อวิสาหกิจ

¹⁵⁶ Investment Promotion Department, อ้างแล้ว, p.6.

- การขึ้นทะเบียนวิสาหกิจเพื่อประกอบธุรกิจ เกี่ยวกับธนาคาร การประกันภัย การแปรรูปไม้ ยกเว้น ทัตถกรรมและแกะสลักไม้ การบิน และการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงและพาหนะ
- เป็นเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและปฏิบัติงานในรูปแบบครบวงจร (One Stop Service Unit :OSU) ส่วนภูมิภาคหรือแขวงมีเจ้าแขวง (The Provincial Governor) หรือเจ้าแขวงนครหลวงเวียงจันทน์เป็นประธาน และมีแผนกแผนการและการลงทุนแขวง ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการในรูปแบบครบวงจร มีสำนักงานที่ตั้งอยู่ในทุกแขวงของประเทศ

(3) แขวงกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าแขวงหรือนครหลวง

แขวงกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าแขวงหรือนครหลวง มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องต่อไปนี้

- การขึ้นทะเบียนวิสาหกิจส่วนบุคคล วิสาหกิจ หุ้นส่วนสามัญ วิสาหกิจหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัดที่ผู้ลงทุนต่างประเทศถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 50 ลงมา บริษัทจำกัดผู้เดียวของผู้ลงทุน ภายในปรัษัทรัฐ และบริษัทผสมที่กฎหมายวิสาหกิจกำหนดให้แขวงหรือนครหลวง โดยเจ้าแขวงหรือเจ้าครองนครเป็นผู้อนุมัติ
- การรับรองชื่อวิสาหกิจ การขึ้นทะเบียน วิสาหกิจเพื่อประกอบธุรกิจ

3.2.2.2 กระทรวงแผนการและการลงทุน (MPI)

กระทรวงแผนงานและการลงทุน (Ministry of Planning and Investment) เป็นผู้รับผิดชอบ การอนุมัติโครงการหรือการลงทุนในกิจการสัมปทาน โดยจะมีการแบ่งลำดับชั้นในการอนุมัติโครงการตาม มูลค่าการลงทุนของโครงการต่าง ๆ ดังนี้

- โครงการหรือกิจการที่มีมูลค่าการลงทุน มากกว่า 20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นไป จะต้องผ่านการรับรองจากสภาแห่งชาติ
- โครงการหรือกิจการที่มีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 5 ถึง 20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ จะต้องผ่านการรับรองจากกระทรวง แผนงานและการลงทุน
- โครงการหรือกิจการที่มีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 5 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต้องผ่านการ รับรองจากองค์การปกครอง แขวง/นครหลวง

3.2.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน

การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนจำแนกตามประเภทของสิทธิประโยชน์และลักษณะการลงทุน โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนภายใน (Law on the Promotion of Domestic Investment) และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศ (Law on the Promotion of Foreign Investment) และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2552 โดยมี รายละเอียดดังนี้

3.2.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน

สำหรับสิทธิประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน เป็นการวางนโยบาย การสร้างสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขในด้านต่าง ๆ แก่การลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถดำเนินธุรกิจได้ สบาย. ลาว ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย โดยรัฐส่งเสริมการลงทุนของทุกภาค ส่วนเศรษฐกิจ ทั้งภายในและต่างประเทศ ด้วยการวางนโยบายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อม เงื่อนไขอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การกำหนดทิศทาง การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น การให้นโยบายด้านภาษีอากร ด้านแรงงาน การให้สิทธิใช้ที่ดิน การบริการการลงทุนประตูเดียว (One Stop Service) รวมทั้งการรับรู้ การรับประกัน การปกป้องกรรมสิทธิ์สิทธิ ผลประโยชน์และด้านอื่นที่ถูกต้องตามกฎหมายของผู้ลงทุนจากรัฐรัฐส่งเสริมให้ลงทุนในทุกสาขา กิจการ และทุกเขตแดนทั่วประเทศ ยกเว้นเขตและกิจการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความสงบของชาติ มีผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและระยะยาว ต่อสุขภาพของประชาชนและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ¹⁵⁷

(1) สิทธิพิเศษทางการค้า

สิทธิพิเศษด้านการค้าเป็นนโยบายพิเศษโดยการลดผ่อน หรือยกเว้นอัตราภาษีนำเข้าสินค้า ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจเป็นการให้แบบฝ่ายเดียว หรือแบบต่างฝ่ายต่างตอบแทน ตัวอย่างของการให้สิทธิพิเศษแบบฝ่ายเดียว เป็นระบบสิทธิพิเศษด้านการค้าแบบทั่วไปที่ประเทศพัฒนาแล้วยกเว้นการเก็บภาษีจากสินค้าที่ส่งออกจากประเทศด้อยพัฒนา โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ สำหรับสิทธิพิเศษแบบต่างฝ่ายต่างตอบแทน หมายถึง การยกเว้น หรือลดอัตราภาษีให้แก่กันและกันที่ดำเนินภายใต้สัญญาการค้าเสรีต่าง ๆ

(2) สิทธิพิเศษด้านอัตราภาษี¹⁵⁸

สปป. ลาว มีการจัดเก็บภาษีอากรที่ต้องคำนวณและเรียกเก็บเป็นสกุลเงินกีบเท่านั้น โดยสปป. ลาว ลงนามใน อนุสัญญาเพื่อยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน (The Avoid of Double Taxation) กับประเทศไทย เริ่มใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2531 ทำให้รายได้ต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจชาวไทยได้รับจากการทำธุรกิจในสปป. ลาว ไม่มีปัญหาเรื่องภาษีซ้อน ระบบภาษีที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการธุรกิจชาวต่างชาติในสปป. ลาว แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

¹⁵⁷ มาตรา 4 Law on Investment Promotion 2009

¹⁵⁸ โปรดดู ภาคที่ 4 การส่งเสริมและการปกป้องการลงทุน หมวดที่ 1 การส่งเสริมการลงทุนด้านภาษีอากร (มาตรา 49-55) Law on Investment Promotion 2009

- ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporation Tax)

เป็นภาษีที่เก็บจากกำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจในปี. ลาว ของบุคคลและนิติบุคคล ทั้งของ คนลาวและ ชาวต่างชาติ โดยแบ่งอัตราการจัดเก็บออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ผู้ประกอบการทั่วไป จัดเก็บในอัตราร้อยละ 24

- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)

คำนวณจากรายได้บางประเภท เช่น ค่าจ้าง ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ และรายได้จากการให้กู้ยืม หรือเงินปันผลสำหรับบุคคลหรือนิติบุคคล ไม่ว่าจะป็นสัญชาติสปป. ลาว หรือนักธุรกิจชาวต่างชาติ และมีรายได้ระหว่างปีภาษี มีหน้าที่ เสียภาษีรายได้ตามอัตราภาษีก้าวหน้าบนฐานการคำนวณเดียวกัน โดย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 เป็นต้นไปสปป. ลาว กำหนดให้ผู้เสียภาษีใช้อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ใหม่ซึ่งลดลงจากเดิมเป็นร้อยละ 0-24, ร้อยละ 5, และร้อยละ 10 ของรายได้ ขึ้นอยู่กับแหล่งที่มา

- ภาษีการค้า หรืออากรตัวเลขธุรกิจ (Business Turnover Tax)

เป็นภาษีที่เก็บจากการขายสินค้าตั้งแต่การขายส่งจากโรงงานจนถึงผู้ค้าปลีก จัดเก็บในอัตรา 10% จากการ นำเข้าสินค้า วัสดุสิ่งของมาจากต่างประเทศ และการสนองสินค้า หรือการบริการอยู่ภายใน ประเทศจากหน่วยธุรกิจที่ ไม่เข้าอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

- ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax/ VAT)

ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการนำเข้าหรือขายสินค้าและบริการภายในสปป. ลาว จัดเก็บในอัตราร้อย ละ 10 ไม่มี การจำแนกประเภท โดยองค์กรธุรกิจที่มีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 400,000,000 กีบ (ประมาณ 1,600,000 บาท) ขึ้นไป จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

- ภาษีศุลกากร (Import and Export Duty)

กฎหมายว่าด้วยศุลกากรกำหนดการจัดเก็บภาษีศุลกากรสำหรับนำเข้าและส่งออกสินค้า และ บริการเข้าและ ออกจากสปป. ลาว ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวอยู่ระหว่างปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการ จัดเก็บภาษีศุลกากร รวมทั้งอัตรา การจัดเก็บที่ได้ทำความตกลงภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการค้าเสรี ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตราภาษี ของสินค้าแต่ละประเภท สามารถสอบถามได้ที่ กรมภาษี กระทรวงการเงินสปป. ลาว <http://laocustoms.laopdr.net>

- ภาษีสรรพสามิตหรือภาษีخمใช้ (Excise Tax)

เป็นภาษีที่เก็บจากการนำเข้า การผลิตภายในประเทศ และการให้บริการในกลุ่มผลิตภัณฑ์ พุ่มเฟื่อย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ ผลิตภัณฑ์ เสริมความงาม และยานพาหนะ อัตราจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมาตรา 20 ของกฎหมายว่าด้วยการเสีย

ภาษีฉบับปรับปรุงปีพ.ศ. 2555 กำหนด อัตราภาษีเริ่มตั้งแต่ร้อยละ 5 (น้ำมันเครื่อง, น้ำอัดลม) ถึงร้อยละ 150 (รถขนาดใหญ่ที่ใช้อัตรากำลังเครื่องสูงสุดตามที่ รัฐกำหนด) ของมูลค่าสินค้า

- ภาษีกำไร (Profit Tax)

คำนวณจากกำไรที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะป็นองค์กรธุรกิจสัญชาติลาวหรือชาวต่างชาติ โดยให้แบ่งชำระเป็น 4 งวดต่อปี สำหรับอัตราภาษีกำไรนับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 เป็นต้นไป ให้นิติบุคคลทั่วไป และผู้ประกอบการอาชีพอิสระ คำนวณที่อัตราก้าวหน้าตั้งแต่อัตรา 0-24 ของกำไรที่องค์กรธุรกิจนั้น ๆ ได้รับ เว้นแต่เป็น บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จะได้รับการลดอัตราภาษีกำไรร้อยละ 5 เป็นระยะเวลา 4 ปี นับจากวันที่ จดทะเบียนเข้าตลาดหลักทรัพย์

- ภาษีมอบเหมา

ภาษีมอบเหมาคือภาษีทางตรงที่เก็บจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจขนาดเล็กและกลางที่มีรายรับธุรกิจในแต่ละปี ต่ำกว่า 400,000,000 กีบ (ประมาณ 1,600,000 บาท) ซึ่งไม่อยู่ในระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จะต้องเสียภาษีแบบ มอบเหมาในอัตราที่กำหนด โดยชำระตามสัญญาเป็นรายเดือน, ราย 3 เดือน, ราย 6 เดือน, หรือรายปี ตามแต่ที่กำหนด ไว้ในสัญญา โดยมีชั้นของอัตราภาษีดังนี้ ธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่มีรายได้น้อยกว่า 12,000,000 (ประมาณ 48,000 บาท) ได้รับการยกเว้นภาษีธุรกิจที่มีรายได้ตั้งแต่ 12,000,001-50,000,000 (ประมาณ 200,000 บาท) กำหนดให้ชำระภาษีไม่เกิน 600,000 กีบต่อปี ตามแต่การตกลงกับรัฐบาล เพื่อให้สอดคล้องกับขนาดของธุรกิจและลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่น ธุรกิจที่รายได้ตั้งแต่ 50,000,001-400,000,000 กีบ ให้ใช้อัตราแบบเหมาดังนี้ ทั้งนี้หากเจ้าหน้าที่ภาษีอาจเห็นควรให้ปรับเปลี่ยนอัตราภาษีของธุรกิจใด ๆ ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงอาจคิด ภาษีย้อนหลัง หรือแก้ไขสัญญาแบบเหมาเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับรายได้ของธุรกิจนั้น ๆ ได้

- ภาษีสิ่งแวดล้อม

เป็นภาษีทางตรงที่เก็บจากบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจนำเข้า หรือใช้ ทรัพยากรธรรมชาติในสปป. ลาว ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความเสียหายต่อสุขภาพชีวิตของคน สัตว์ และ ความสมบูรณ์ของนิเวศน์เพื่อใช้ในการบำบัดสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มีการกำหนดหลักการการเสียภาษีสิ่งแวดล้อมเป็นกฎระเบียบ เฉพาะแยกไว้ต่างหาก

- ภาษีที่ดิน (Land Tax)

เรียกเก็บเป็นรายปีจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน โดยอัตราภาษีที่ดินจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับ การใช้ประโยชน์ในที่ดินและที่ตั้งของที่ดินดังกล่าว แต่โดยทั่วไปแล้วชาวต่างชาติและนักธุรกิจชาวต่างชาติไม่อยู่ภายใต้ ข้อบังคับในการเสียภาษีที่ดิน เนื่องจากตามกฎหมายแล้วไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ ยกเว้นในกรณีที่มี การตกลงไว้ในสัญญาเช่าฯ กับเจ้าของที่ดินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากเป็นองค์กรธุรกิจต่างชาติที่ได้รับอนุญาตให้ซื้อสิทธิเหนือที่ดินไม่เกิน 800 ตารางเมตร (200

ตารางวา) ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนวิสาหกิจต่างประเทศ จะต้องเสียภาษีที่ดินตลอดระยะเวลาการใช้สิทธิเหนือที่ดินดังกล่าว

โดยภาษีที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมีดังนี้

1) นโยบายด้านภาษีกำไร

สิทธิพิเศษด้านอัตราภาษีปรากฏดังตารางที่แสดงการยกเว้นภาษีมีรายละเอียดตามตารางนี้¹⁵⁹

ระดับกิจการที่ได้รับการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับ 1 คือกิจการที่ได้รับการส่งเสริมสูงสุด

ระดับ 2 คือกิจการที่ได้รับการส่งเสริมปานกลาง

ระดับ 3 คือกิจการที่ได้รับการส่งเสริมต่ำสุด

เขตที่ตั้งของกิจการ แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ

เขต 1 คือ เขตพื้นที่ห่างไกลและยังมีสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ

เขต 2 คือ เขตมีสาธารณูปโภคบางส่วน

เขต 3 คือ เขตเมืองที่มีความพร้อมในส่วนของสาธารณูปโภค

ตารางแสดงระดับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนแยกตามเขตที่ตั้งของกิจการในการยกเว้นภาษี¹⁶⁰

ระดับกิจการ	พื้นที่เขต 1	พื้นที่เขต 2	พื้นที่เขต 3
นโยบายส่งเสริมทั่วไป			
ระดับ 1	ยกเว้นภาษีกำไร 10 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 6 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี
ระดับ 2	ยกเว้นภาษีกำไร 6 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 2 ปี
ระดับ 3	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 2 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 1 ปี

¹⁵⁹ มาตรา 51 Law on Investment Promotion 2009

โดยระยะเวลาการยกเว้นภาษีกำไร ให้นับตั้งแต่วันที่ได้นำเงินลงทุนเป็นต้นไป สำหรับกิจการผลิตสินค้าใหม่ กิจการค้นคว้า และสร้างเทคโนโลยีใหม่นั้น การยกเว้นภาษีกำไรให้นับตั้งแต่วันที่เริ่มดำเนินการเป็นต้นไป หลังจากสิ้นสุดระยะยกเว้นภาษีกำไรใดตั้งที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กิจการดังกล่าวต้องได้เสียภาษีกำไรตามกฎหมายว่าด้วยส่วยสาอากร

ทั้งนี้ กิจการสัมปทานในการขุดค้นเหมืองแร่ พลังงานไฟฟ้า และกิจการปลูกไม้ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

¹⁶⁰ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, อ่างแก้ว, หน้า 73-74

2) นโยบายด้านภาษีศุลกากรและภาษีอื่น

ผู้ลงทุนนอกจากได้รับนโยบายด้านภาษีกำไรแล้ว ยังจะได้รับประโยชน์จากนโยบายด้านภาษีอากรอื่น ดังนี้

1. ได้รับการยกเว้นภาษีกำไรในปีการบัญชีปิดไป สำหรับการนำเอาผลกำไรสุทธิที่ได้รับจากการดำเนินธุรกิจของตนไปลงทุนเพื่อขยายกิจการ
2. ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ อุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ในการผลิตโดยตรง สำหรับการยกเว้นภาษีนำเข้าแก๊สของที่เขาเกณฑ์ได้รับการส่งเสริมนั้น ให้ปฏิบัติตามระเบียบการเฉพาะ
3. ได้รับการยกเว้นภาษีขาออกสำหรับผลิตภัณฑ์ทั่วไปเพื่อส่งออก ส่วนการส่งออกทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับการนำเข้าเชื้อเพลิงทุกชนิดไม่ได้รับยกเว้นภาษีอากร
4. ผู้ลงทุนสามารถยกเงินขาดทุนประจำปีไปหักออกในปีถัดไป หากมีการขาดทุนประจำปีซึ่งเจ้าหน้าที่ช่วยสาอากรได้ตรวจสอบรับรองแล้วภายในกำหนดเวลาสามปี เมื่อพ้นกำหนดแล้วเงินขาดทุนยังคงเหลือจะไม่ได้รับอนุญาตให้หักออกจากกำไรต่อไปอีก สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะให้ปฏิบัติตามคำรื้อสวด้วยการจัดตั้งและการดำเนินการของแต่ละเขต

ทั้งนี้การดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายด้านภาษีและอากรมีดังนี้¹⁶¹

1. หน่วยงานด้านการเงินเป็นผู้ดำเนินการการให้นโยบายส่งเสริมด้านภาษีอากรตามที่กำหนดไว้ในใบทะเบียนวิสาหกิจ หรือใบทะเบียนสัมปทาน
2. สำหรับการยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ อุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ในการผลิตโดยตรงให้หน่วยงานด้านการเงินดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายส่งเสริมการลงทุนด้วย

(3) นโยบายส่งเสริมเฉพาะ

โดยนโยบายส่งเสริมเฉพาะกำหนดให้การส่งเสริมตามประเภทกิจการและในเขตพื้นที่ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางนี้

¹⁶¹ มาตรา 55 Law on Investment Promotion 2009

ตารางแสดงระดับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนแยกตามเขต
ที่ตั้งของกิจการในการยกเว้นภาษี¹⁶²

ระดับกิจการ	พื้นที่เขต 1	พื้นที่เขต 2	พื้นที่เขต 3
นโยบายส่งเสริมเฉพาะ			
โรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์ค้นคว้าวิจัย สาธารณูปโภคบาง โครงการ	ยกเว้นค่าเช่าหรือ ค่าสัมปทาน 15 ปี และ ยกเว้นภาษีกำไรเพิ่ม อีก 5 ปี จากนโยบาย ส่งเสริมทั่วไป ¹⁶³	ยกเว้นค่าเช่าหรือ ค่าสัมปทาน 10 ปี และ ยกเว้นภาษีกำไรเพิ่ม อีก 5 ปี จากนโยบาย ส่งเสริมทั่วไป	ยกเว้นค่าเช่าหรือ ค่าสัมปทาน 3 ปี และ ยกเว้นภาษีกำไรเพิ่ม อีก 5 ปี จากนโยบาย ส่งเสริมทั่วไป

(4) นโยบายการเข้าถึงแหล่งทุน

ผู้ลงทุนภายในและต่างประเทศ สามารถเข้าถึงแหล่งทุนด้วยการกู้ยืมเงินจากธนาคารธุรกิจและสถาบันการเงินอื่นในสปป. ลาวและต่างประเทศตามระเบียบกฎหมาย

(5) การส่งเสริมการลงทุนด้วยนโยบายด้านอื่น ๆ

การส่งเสริมการลงทุนด้วยนโยบายด้านอื่น ๆ มีดังนี้

- การส่งเสริมด้านข้อมูลข่าวสาร¹⁶⁴

เพื่อรับประกันให้ผู้ลงทุนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลงทุนอย่างครบถ้วนเป็นเอกภาพ รวดเร็ว ทันการณ์ และสามารถตัดสินใจลงทุนได้นั้น รัฐบาลลาวต้องสร้างศูนย์ข้อมูลข่าวสารการลงทุนที่ สำนักงานบริการการลงทุนประตูเดียวที่เกี่ยวข้อง โดยศูนย์ข้อมูลข่าวสารการลงทุนเป็นผู้รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการลงทุนเพื่อสร้างเครือข่ายให้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านระบบ เว็บไซต์ หนังสือคู่มือ วารสาร แผ่นพับประชาสัมพันธ์และอื่น ๆ เกี่ยวกับการลงทุนให้ผู้ที่มีความสนใจ สถานทูต กงสุลลาว หรือสำนักงานผู้แทนด้านการค้าลาวประจำอยู่ต่างประเทศเพื่อให้แก่ผู้ต้องการ มาลงทุน

¹⁶² กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว, อ้างแล้ว, หน้า 73-74

¹⁶³ นโยบายส่งเสริมทั่วไปบัญญัติในมาตรา 55 Law on Investment Promotion 2009

¹⁶⁴ มาตรา 57 Law on Investment Promotion 2009

- การส่งเสริมด้วยสิทธิใช้ที่ดินและกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์อื่น¹⁶⁵

ผู้ลงทุนต่างประเทศที่มาลงทุนในโครงการที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 500,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป มีสิทธิซื้อสิทธิใช้ที่ดิน 1 แปลง จากรัฐที่ได้มีการกำหนดจัดสรรตามกำหนดเวลาของการลงทุน เพื่อปลูกสร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ดำเนินธุรกิจ ด้วยการตกลงขององค์การปกครองท้องถิ่น ตามที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนดระเบียบการและกลไกการแบงระดับคุ้มครอง เกี่ยวกับการส่งเสริมด้วยสิทธิใช้ที่ดินของผู้ลงทุนต่างประเทศ

(6) การกำหนดนโยบายส่งเสริมที่ไม่ได้บัญญัติไว้ใน *Law on Investment Promotion 2009*¹⁶⁶

นอกจากนโยบายส่งเสริมที่ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 1 และหมวดที่ 2 ของภาคที่ 4 แล้วถาเห็นว่ามี ความจำเป็นต้องมีนโยบายส่งเสริมเพิ่มเติมในบางสาขา เขตการลงทุน เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขต เศรษฐกิจเฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่งนั้น รัฐบาลมีสิทธินำเสนอต่อที่ประชุมสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภา แห่งชาติในวงที่สภาแห่งชาติไม่เปิดการประชุมเพื่อพิจารณาและตกลง

3.2.3.2 สิทธิประโยชน์จากการลงทุนตามลักษณะการลงทุน

การลงทุนของผู้ลงทุนสัญชาติลาวและผู้ลงทุนชาวต่างประเทศ ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของ กฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมการลงทุน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวแบ่งการลงทุนออกเป็น 3 ประเภท คือ กิจการทั่วไป กิจการสัมปทาน และกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) กิจการทั่วไป

กิจการทั่วไปได้รับนโยบายส่งเสริมการลงทุน เช่น นโยบายยกเว้นภาษีกำไร ในการลงทุนสาขา เกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม และบริการ โดยแบ่งสิทธิประโยชน์เป็น 3 ระดับคือ กิจการที่ได้รับการส่งเสริมสูงสุด ปานกลาง และต่ำสุด และเขตที่ตั้งของกิจการแบ่งเป็น 3 เขตคือ เขตพื้นที่ห่างไกลและ ยังมีสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ เขตมีสาธารณูปโภคบางส่วน และเขตเมืองที่มีความพร้อมในส่วนของ สาธารณูปโภค ยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ อุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ในการผลิต ยกเว้นภาษีขาออกสำหรับ ผลิตภัณฑ์ทั่วไป นโยบายเข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ สำหรับการยกเว้นภาษีกำไรนั้นจะใช้ได้ภายหลัง ที่กิจการ การผลิตสินค้าใหม่ได้รับการส่งเสริมได้ดำเนินธุรกิจไปแล้ว ส่วนกิจการค้นคว้าและสร้างเทคโนโลยีใหม่ให้ นับตั้งแต่วันที่เริ่มกำไรเป็นต้นไป

¹⁶⁵ มาตรา 58 Law on Investment Promotion 2009

¹⁶⁶ มาตรา 59 Law on Investment Promotion 2009

นอกจากการแบ่งเขตที่ตั้งของธุรกิจในการยกเว้นภาษีกำไรดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น ยังมีการส่งเสริมการลงทุน ในประเภทการลงทุนที่มีศักยภาพและควรส่งเสริมอีก 7 ประเภท คือ

ประเภท 1 ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่

ประเภท 2 ธุรกิจด้านการโรงแรม การท่องเที่ยวและสปา

ประเภท 3 ธุรกิจประกอบรถบรรทุก เพื่อขนส่งสินค้าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ประเภท 4 การเพาะปลูกสินค้าเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง ข้าวที่ไม่ใช่อาหาร สัตว์ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมันและละหุ่ง

ประเภท 5 อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เช่น ผักและผลไม้ดอง หรือบรรจุกระป๋อง

ประเภท 6 สินค้าหัตถกรรมที่ผลิตจากไม้ ไม้ไผ่ และหวายเพื่อการส่งออก

ประเภท 7 อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สปป. ลาว ได้รับสิทธิทางศุลกากรจากประเทศพัฒนาแล้ว เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อัญมณี และเครื่องประดับ

โดยธุรกิจทั้ง 7 ประเภทข้างต้นนี้ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในอัตราภาษีกำไร ดังนี้

เขตที่	ปีที่	อัตราภาษีกำไร
เขตที่ 1	0-7 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร
	ปีที่ 8 เป็นต้นไป	10%
เขตที่ 2	0-5 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร
	6-8 ปี	7.5%
	ปีที่ 8 เป็นต้นไป	15%
เขตที่ 3	0-2 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร
	3-4 ปี	10%
	ปีที่ 8 เป็นต้นไป	20%

ที่มา: ตารางแสดงอัตราภาษีของการลงทุนธุรกิจในแต่ละเขต¹⁶⁷

นอกจากได้รับการยกเว้นภาษีกำไร ค่าสัมปทาน และการยกเว้นภาษีกำไรแล้ว ยังมีสิทธิในการส่งเสริมด้านอื่น ๆ อีก เช่น ได้รับการยกเว้นภาษีกำไรในปีการบัญชีถัดไป ในกรณีนำเอาเงินกำไรสุทธิที่ได้รับจากการดำเนินธุรกิจของตนไปลงทุนเพื่อขยายกิจการได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ อุปกรณ์ และพาหนะที่ใช้เพื่อการผลิตโดยตรง เว้นแต่การนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงทุกประเภทได้รับการยกเว้นภาษี

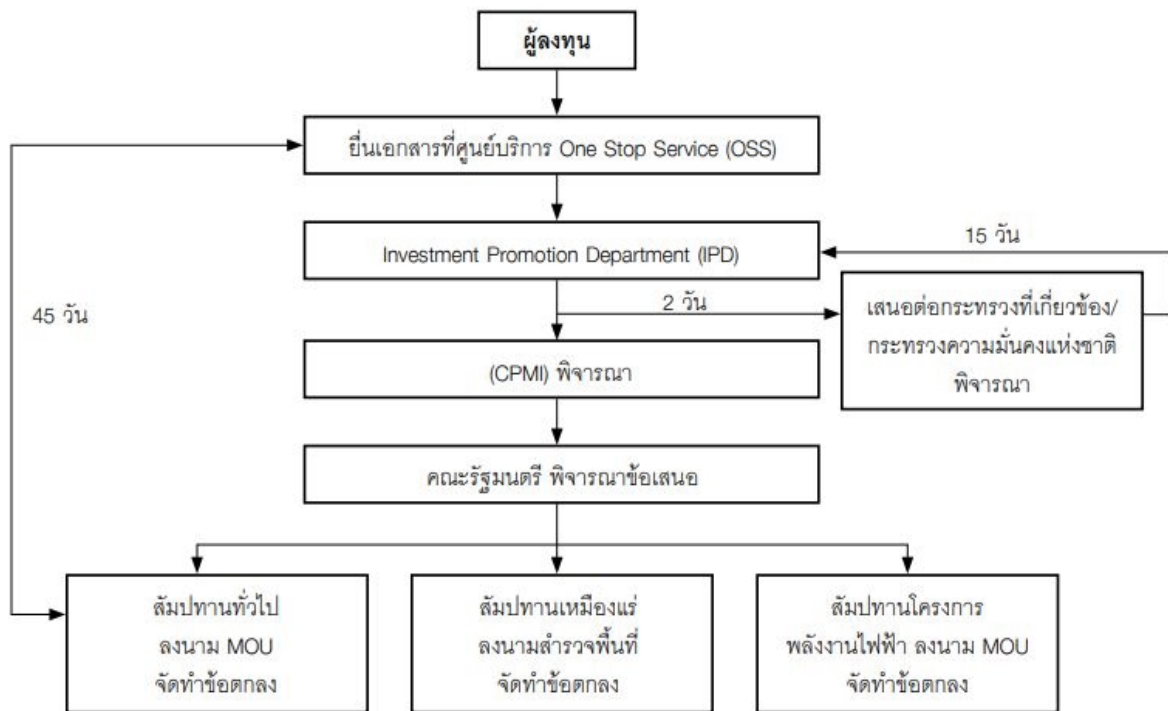
¹⁶⁷ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, อ่างแก้ว, หน้า 75

ส่งออกสำหรับผลิตภัณฑ์ทั่วไปเพื่อการส่งออก เว้นแต่การส่งออกทรัพยากรธรรมชาติและ การส่งออก ทรัพยากรธรรมชาติให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องยกเว้นเงินขาดทุนประจำปีไปหักออกในปีถัดไปได้ หาก มีการขาดทุนประจำปีตามที่ได้รับตรวจสอบรับรองจากเจ้าหน้าที่ภาษีอากรภายในกำหนดเวลา 3 ปี อนุญาตให้ชาวต่างชาติที่ลงทุนในสปป. ลาว มากกว่า 500,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ มีสิทธิถือครองที่ดิน เพื่อยู่ออาศัยหรือใช้เป็นสถานที่ดำเนินธุรกิจตามระยะเวลาของโครงการลงทุน แต่สิทธิในการซื้อสิทธิ เหนือที่ดินดังกล่าวนี้มีข้อจำกัด กล่าวคือมีสิทธิเหนือที่ดินเฉพาะส่วนของที่ดินที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด เท่านั้น และซื้อสิทธิได้เพียง 800 ตารางเมตร สำหรับการลงทุนของผู้ลงทุนชาวต่างประเทศที่ลงทุนทั่วไป ต้องลงทุนไม่น้อยกว่า 1 พันล้านกีบ (ประมาณ 4 ล้านบาท) กิจกรรมทั่วไปที่ไม่ใช่กิจการควบคุมจะได้รับ แจ้งผลการพิจารณาคำร้องขอใบทะเบียนวิสาหกิจภายใน 10 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับความร้องขอขึ้น

ใบทะเบียนวิสาหกิจสำหรับกิจการควบคุมเวลาพิจารณาไม่เกิน 30 วันทำการนับแต่วันที่ได้รับความ ร้องขอขึ้นใบทะเบียนวิสาหกิจ เมื่อรับใบทะเบียนวิสาหกิจแล้ว ผู้ลงทุนต้องนำใบทะเบียนวิสาหกิจไป ออกเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ณ กรมอากร กระทรวงการเงิน จากนั้นถ้าหากกิจการไปเกี่ยวข้องกับ หน่วยงานใดก็ไปขออนุญาตกับหน่วยงานนั้น แล้วจึงดำเนินธุรกิจได้ ในเรื่องระยะเวลาการลงทุนโดยทั่วไป จะไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเป็นการเฉพาะไว้สำหรับธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง

(2) กิจการสัมปทาน

กิจการสัมปทาน เช่น สัมปทานที่ดินจากรัฐบาล สัมปทานขุดบ่อแร่ สัมปทานผลิตกระแสไฟฟ้า สัมปทาน สายการบิน สัมปทานโทรคมนาคม หรือสถาบันการเงิน ผู้ลงทุนสัญชาติลาวและผู้ลงทุนชาว ต่างประเทศต้องดำเนินการ ยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการ One Stop Service เพื่อขอขึ้นทะเบียน และขอ ใบทะเบียนสัมปทานจากกระทรวงแผนการ และการลงทุน หรือแผนกห้องการแผนการและการลงทุนเป็น ผู้ออกใบสัมปทานในเขตท้องถิ่นที่ตนเองมีความรับผิดชอบ เมื่อได้ใบสัมปทานแล้วผู้ลงทุนต้องดำเนินการ ภายใน 90 วัน โดยระยะเวลาในการดำเนินการของกิจการสัมปทานนั้น กฎหมายกำหนดให้สูงสุดไม่เกิน 99 ปี แต่อาจจะมีการขอยกเว้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นภายใต้กฎหมายเฉพาะหรืออาจจะมีการขอต่อ ระยะเวลาของกิจการสัมปทานจากรัฐบาลก็ได้

ที่มา: การขออนุมัติการลงทุนในกิจการสัมปทาน¹⁶⁸

(3) กิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือเขตที่รัฐบาลกำหนดให้พัฒนาเป็นตัวเมืองใหม่รอบด้านเพื่อดึงดูดการลงทุน มีนโยบาย ส่งเสริมพิเศษและมีระบบเศรษฐกิจการเงินเป็นของตนเอง มีคณะกรรมการและสภาบริหารกำกับดูแลการดำเนินการภายในมีพื้นที่เป็น 1,000 เฮกตาร์ หรือ 6,250 ไร่ ขึ้นไป หากมีประชาชนที่อาศัยอยู่ก่อนแล้วในพื้นที่ก็ไม่จำเป็นต้องย้ายออก เช่น เขตพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร เขตเศรษฐกิจชายแดน เขตจัดสรรตัวเมือง หรือเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลอนุมัติ ให้ผู้ลงทุนพัฒนาโครงการสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการลงทุนและการประกอบธุรกิจในเขตดังกล่าว จึงมีระเบียบที่ต่างจากพื้นที่เขตเศรษฐกิจเฉพาะคือเขตที่รัฐบาลกำหนดให้เพื่อส่งเสริมในสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เขตอุตสาหกรรม การผลิตเพื่อส่งออก เขตท่องเที่ยว เขตการค้าปลอดภาษี เขตเศรษฐกิจชายแดน มีสภาบริหารกำกับดูแลการดำเนินการภายในโดยต้องเป็นเขตที่ไม่มีประชาชนอาศัยอยู่ ปัจจุบันเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะมีทั้งหมด 10 เขต ตามการประกาศกำหนดของรัฐบาลเพื่อดึงดูดการพัฒนาสาธารณูปโภค หากผู้ลงทุนสนใจดำเนินการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผู้ลงทุนต้องดำเนินการเสนอแผนการลงทุนต่อคณะบริหารของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาตามระเบียบและสิทธิประโยชน์ทางภาษีของ แต่ละเขตเศรษฐกิจพิเศษจะแตกต่างกันไปตามแต่ละเขตเศรษฐกิจ

¹⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, 76

อายุการลงทุนในกิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะกำหนดไว้ตามประเภท ขนาด เงื่อนไขในแต่ละเขตของเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ ซึ่งสูงสุดไม่เกิน 99 ปี และสามารถต่อได้แล้วแต่กรณีตามการตกลงของรัฐบาล เช่น ในกรณีที่ผู้ลงทุนได้ยื่นโครงการที่นำผลประโยชน์สูงสุดมาสู่ประเทศชาติได้ปฏิบัติตามสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลงานในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹⁶⁹

สำหรับการกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะนั้น คณะบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเขตเศรษฐกิจเฉพาะ เป็นผู้ค้นคว้ากำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุน และนโยบายด้านเศรษฐกิจภายในเขตของตนตามขอบเขตที่รัฐบาลกำหนดในระเบียบวาทด้วยการจัดตั้ง การดำเนินการและการคุ้มครองของแต่ละเขต¹⁷⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาของสปป. ลาว ซึ่งต้องการพัฒนาประเทศในทุกด้านอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปัจจุบันใช้แนวทาง “นโยบาย 3 เปิด” ได้แก่ “เปิดประตู เปิดอุปสรรค และเปิดใจ” ประสงค์ที่จะให้ประเทศเกิดความสะดวกสบายสำหรับการประกอบธุรกิจ โดยมีแนวโน้มการลงทุนในปัจจุบันที่รัฐบาลลาวต้องการรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมั่นคง โดยเฉพาะในส่วนของการส่งเสริมและการกระตุ้นการลงทุนในภาคธุรกิจซึ่งถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาของลาวภายในปีพ.ศ. 2563 ซึ่งรัฐบาลลาวให้ความสำคัญกับการลงทุนในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ การพัฒนาการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม การปรับปรุงด้านโลจิสติกส์ และการพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองป่าไม้และห้ามส่งออกไม้ แม้ว่าสินค้าส่งออกสำคัญของลาวจะมาจากภาคการเกษตรและป่าไม้คิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 21 ของ GDP

แต่อย่างไรก็ดีพบว่า ปัจจุบันปรากฏข้อมูลว่ารัฐบาลลาวพบว่าการลงทุนตามเป้าหมายยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จากการสะท้อนผลการจัดอันดับประเทศด้านการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ (Ease of doing business index) ซึ่งจัดทำโดยธนาคารโลกระบุว่า ลาวยังอยู่ในลำดับที่ 139 จากจำนวนทั้งสิ้น 190 ประเทศ ซึ่งจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ขึ้นมาอยู่ในลำดับตัวเลขสองหลัก โดยรัฐบาลเล็งเห็นว่าลาวเองจะต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมภาคเอกชนทั้งภายในและจากต่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

¹⁶⁹ มาตรา 42 Law on Investment Promotion 2009

¹⁷⁰ มาตรา 39 Law on Investment Promotion 2009

ทั้งนี้ เมื่อปลายเดือนมีนาคม 2560 รัฐบาลลาวได้จัดประชุมเพื่อรับทราบปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจในลาวจากภาคเอกชนต่าง ๆ โดยพบว่าปัญหาสำคัญที่รัฐบาลลาวจะต้องแก้ไขมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

- (1) การขอคืนภาษีสำหรับธุรกิจที่ส่งออกใช้ระยะเวลาสั้นกว่าที่กำหนดไว้
- (2) การเก็บภาษีในการขนส่งสินค้าผ่านแดนลาวเพื่อไปยังประเทศที่สามทำให้ต้นทุนสูงขึ้น
- (3) การเก็บภาษีในภาคการวิจัยและพัฒนาที่มีมูลค่าสูงเท่ากับภาคบริการอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ
- (4) กระบวนการและเอกสารสำหรับการนำเข้าส่งออกยังมีความซับซ้อนและใช้เวลานาน
- (5) ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลการส่งออกที่น่าเชื่อถือและชัดเจน
- (6) การขนส่งในลาวยังมีราคาสูง
- (7) รถขนส่งจากลาวยังถูกจำกัดเส้นทางสำหรับการขนส่งในประเทศเพื่อนบ้าน
- (8) มูลค่าต้นทุนการจดทะเบียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติมีจำนวนสูง¹⁷¹

3.2.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

จากสถานการณ์ปัจจุบันในการลงทุนค้าขายระหว่างประเทศเติบโตเป็นอย่างมากทั้งทางด้านสินค้าและการให้บริการ นอกจากนี้การเข้าไปประกอบธุรกิจลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานยังประเทศต่าง ๆ ก็เป็นที่นิยมจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนทางด้านถนน ด้านพลังงานไฟฟ้า ท่าเรือ เป็นต้น ซึ่งในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศคู่ค้าเหล่านี้ นอกจากที่จะต้องศึกษาถึงกระบวนการขั้นตอนในการเข้าไปลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการทำพื้นที่ลงทุน แหล่งเงินทุน ขั้นตอนการตกลงร่วมทุนหรือแม้กระทั่งการทำสัญญาในการร่วมทุน ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือเมื่อเข้าไปร่วมลงทุนแล้วได้เกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างการลงทุน จำเป็นที่จะต้องมีการระงับข้อพิพาทเพื่อให้เกิดข้อยุติในการเข้าไปร่วมทุนได้อย่างยุติธรรม ในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ นอกจากระเบียบขั้นตอนวิธีการดำเนินการเข้าไปลงทุนประกอบกิจการโครงสร้างพื้นฐานแล้วนั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่การระงับข้อพิพาทในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งการระงับข้อพิพาทในการเข้าไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการกำหนดการระงับข้อพิพาทการลงทุนระหว่างประเทศโดยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การไกล่เกลี่ย (Mediation)
2. อนุญาโตตุลาการ (Arbitration)
3. การระงับข้อพิพาททางปกครอง (Administrative Resolution)

¹⁷¹ ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต นครเวียงจันทน์, การลงทุนในลาวกับข้อจำกัดที่ผู้ประกอบการไทยต้องรู้, http://globthailand.com/lao_0009/, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 มกราคม 2561)

4. การระงับข้อพิพาททางเศรษฐกิจโดยคณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาททางด้านเศรษฐกิจ (Committee for Economic Dispute Resolution)
5. การฟ้องคดีต่อศาล (Litigation)

3.2.4.1 การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

จากการระงับข้อพิพาทดังกล่าวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นทางสัญญาจากการประกอบธุรกิจภายใต้สัญญาที่ได้มีการตกลงกันไว้ระหว่างผู้เข้าไปลงทุนกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้มีการดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้มีการกำหนดการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยไว้ ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการระงับข้อพิพาทดังนี้

1) เมื่อได้มีการเกิดกรณีพิพาทขึ้นระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับผู้ประกอบกิจการที่ได้เข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้มีการดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยกันก่อน เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหาข้อยุติร่วมกันในการประกอบกิจการการลงทุน

2) หากมีการไกล่เกลี่ยกันแล้วเสร็จ แต่ยังคงหาข้อยุติของข้อพิพาทดังกล่าวไม่ได้ภายในระยะเวลา 30 วันทำการ ให้คู่พิพาทสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการส่งเสริมและบริหารการลงทุน (Committee for Promotion and Management of Investment: CPMI) ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้ออกใบอนุญาตลงทุนให้กับผู้ประกอบกิจการที่เข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นผู้ตัดสินเพื่อหาข้อยุติในกรณีพิพาทดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นการระงับข้อพิพาททางปกครองและทางเศรษฐกิจโดยคณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาททางด้านเศรษฐกิจ ในการเข้ามาดำเนินการระงับข้อพิพาทดังกล่าว

ในส่วนนี้คณะกรรมการส่งเสริมและบริหารการลงทุน (Committee for Promotion and Management of Investment: CPMI) ได้ถือเป็นหน่วยงานในการดำเนินการอนุมัติธุรกิจที่จะต้องมีการขอสัมปทานเท่านั้น ซึ่งทางรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ตั้งขึ้นทั้งในส่วนกลางและในส่วนท้องถิ่น

โดยในส่วนกลาง กำหนดให้มีการแต่งตั้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแผนพัฒนาและการลงทุน (Minister of Planning and Investment) เป็นประธานโดยตำแหน่ง และให้มีกรมคุ้มครองการลงทุน (Investment Protection Department: IPD) มีหน้าที่ในการเสนอกลยุทธ์ในการสนับสนุนและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการออกคำสั่ง คำตัดสิน การเผยแพร่นโยบาย กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ให้กับผู้ลงทุนต่างชาติ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นในการปรับใช้กฎหมาย เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าในแต่ละท้องถิ่นได้มีเจ้าแขวงเป็นผู้ปกครองซึ่งมีอำนาจในแต่ละแขวงที่ตนปกครองนั้น ๆ อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือประสานงานเมื่อเกิดกรณี

พิพาทเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติอีกด้วย โดยเป็นหน่วยงานที่ได้มีการให้บริการเป็น One-Stop-Service Unit (OSU)

สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีเจ้าแขวงหรือเจ้าครองนครหลวงของนครหลวงเวียงจันทน์ ดำรงตำแหน่งประธาน ซึ่งมีกรมวางแผนและการลงทุนในแต่ละแขวง (Provincial Department for Planning and Investment) เป็นสำนักงานประจำแต่ละท้องที่ในการให้บริการ One-Stop-Service Unit โดยตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่การลงทุนของกรมวางแผนและการลงทุน (Department for Planning and Investment: DPI) ภายในพื้นที่นั้น ๆ¹⁷²

เมื่อมีคำตัดสินของคณะกรรมการส่งเสริมและบริหารการลงทุน (Committee for Promotion and Management of Investment: CPMI) หากคู่พิพาทในกรณีดังกล่าวไม่พอใจคำตัดสิน คู่กรณีอาจมีการยื่นคำร้องขอต่อองค์การอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาททางเศรษฐกิจ หรือกระบวนการยุติธรรมตามที่ได้มีการตกลงกันไว้ระหว่างคู่พิพาท

3.2.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

การระงับข้อพิพาทโดยใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น เนื่องจากว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เป็นภาคีสมาชิกตามอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ค.ศ. 1958 (The Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitration Awards, 1958) ซึ่งได้ทำขึ้น ณ กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการนำเอาหลักการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการมาใช้ภายใต้สนธิสัญญาหรือความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Bilateral Investment Treaties: BITs) ซึ่งถือได้ว่าเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้มีการจัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนที่ได้รับอนุญาตให้สามารถเข้าไปลงทุนตามกฎหมายของประเทศที่เข้าไปลงทุน ส่งผลให้นักลงทุนส่วนใหญ่ที่ได้เข้าไปลงทุนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงการขนาดใหญ่นิยมที่จะใช้การอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้ให้นักลงทุนต่างชาติสามารถที่จะฟ้องร้องรัฐได้โดยตรงและบังคับให้รัฐปฏิบัติตามผลการระงับข้อพิพาทมากกว่าการที่จะมีการดำเนินคดีทางศาลซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของนักลงทุนเอกชนจากการกระทำของรัฐ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่รัฐมีอำนาจเหนือเอกชนเป็นทุนเดิม จึงได้มีการกำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาท

¹⁷² กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ลาว (Laos), จาก http://www.asean thai.net/mobile_detail.php?cid=50&nid=6161, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 มกราคม 2560)

ระหว่างรัฐและเอกชนโดยใช้อินญาโตตุลาการ (Investor-state Dispute Settlement: ISDS) ขึ้นในสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ¹⁷³

อย่างไรก็ดีการใช้อินญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทในปัจจุบัน ยังคงพบปัญหาในเรื่องกระบวนการดำเนินการอยู่ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างคดีใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวดังนี้

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการเพิกถอนสัมปทานแหล่งถ่านหินกับบริษัท ไทย-ลาว ลิกไนต์ สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการให้สัมปทานโครงการเหมืองถ่านหินและการสร้างโรงไฟฟ้าขนาด 700 เมกกะวัตต์ ที่เมืองหงสา แขวงไซยะบูลี ซึ่งโครงการดังกล่าวไม่สามารถเริ่มดำเนินโครงการได้ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงได้มีการยกเลิกสัมปทาน เพื่อเชิญชวนนักลงทุนรายใหม่ เป็นเหตุให้บริษัท ไทย-ลาว ลิกไนต์ จำกัด ได้ขอตั้งอินญาโตตุลาการขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ในข้อหาละเมิดสัญญา โดยมีคำชี้ขาดให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวชดใช้ค่าเสียหายแก่บริษัทไทย-ลาว ลิกไนต์ เป็นเงิน 25 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ รวมกับดอกเบี้ย 9% ต่อปี จากคำตัดสินของอินญาโตตุลาการดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ปฏิเสธคำชี้ขาดของอินญาโตตุลาการ และได้นำเรื่องขึ้นร้องต่อศาลมาเลเซีย จนมีคำพิพากษาศาลสูงสุด ประเทศมาเลเซีย ให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นฝ่ายชนะคดี ซึ่งรวมระยะเวลาคดีความดังกล่าวแล้วเป็นระยะเวลา 8 ปี¹⁷⁴ และเมื่อพิจารณาจากระยะเวลาการพิจารณาคดีแล้วหากการระงับข้อพิพาทโดยการใช้อินญาโตตุลาการสามารถเป็นผลในการชี้ขาดข้อพิพาทได้ระยะเวลาดังกล่าวอาจจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งผลจากระยะเวลาที่ยืดเยื้อทำให้เสียระยะเวลาการลงทุนและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะได้รับจากการลงทุนดำเนินโครงการจนเป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้วย

3.2.4.3 คณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาททางด้านเศรษฐกิจ

(Committee for Economic Dispute Resolution)

ส่วนที่ 7 การระงับข้อพิพาท มาตรา 67 การระงับโดยคณะอินญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ กำหนดให้ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถไกล่เกลี่ยและแก้ไขได้นั้น คู่กรณีมีสิทธิเสนอต่อคณะอินญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจเพื่อพิจารณาแก้ไขตามกฎหมาย

¹⁷³ วิภาณันท์ ประสมปลื้ม, การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน, จาก<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/595878>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 มกราคม 2560)

¹⁷⁴ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในลาว, รัฐบาลลาวชนะคดีเพิกถอนสัมปทานแหล่งถ่านหินกับบริษัทไทย-ลาว ลิกไนต์, จาก <http://www.thaibizlao.com/lao/rules/detail.php?cate=news-highlight&id=21035>, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 มกราคม 2560)

3.2.4.4 การระงับข้อพิพาทโดยให้ฝ่ายปกครองเป็นผู้วินิจฉัย

ส่วนที่ 7 การระงับข้อพิพาท มาตรา 66 การจัดการทางปกครอง บัญญัติไว้ว่าในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขโดยการประนีประนอมแล้ว ให้คู่กรณีสามารถเสนอข้อพิพาทต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้อนุญาตการก่อสร้างเป็นผู้วินิจฉัย

3.2.4.5 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางศาล

นอกจากการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการแล้วยังได้มีการระงับข้อพิพาทโดยการวินิจฉัยของศาล ซึ่งตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 68¹⁷⁵ แห่งกฎหมายว่าด้วยการก่อสร้าง พ.ศ. 2552 กล่าวคือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่สามารถหาข้อยุติได้ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ย การประนีประนอม การจัดการทางปกครองหรือโดยการอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลได้เพื่อพิจารณาตัดสินตามกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ

ศาลยุติธรรมใน สปป. ลาวนั้นจะเรียกว่า “ศาลประชาชน” มีอำนาจหน้าที่ตัดสินคดีความต่าง ๆ โดยการดำเนินคดีทั้งหมดจะกระทำเป็นภาษาลาว ทั้งนี้ สปป. ลาวได้มีการจัดตั้งศาลต่าง ๆ ขึ้นเพื่อพิจารณาคดีใน 3 ระดับชั้น โดยการพิจารณาตัดสินคดีในชั้นต้นกระทำโดยศาลประชาชนเขตและศาลประชาชนแขวง หรือศาลประชาชนนครสำหรับคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลประชาชนเขต การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์กระทำโดยศาลประชาชนแขวงหรือนคร ในที่ศาลประชาชนเขตตัดสินคดีในชั้นต้น) และศาลประชาชนภาคสำหรับคดีที่ศาลประชาชนแขวงหรือนครตัดสินคดีในชั้นต้น สำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์ (ศาลฎีกา) ให้กระทำโดยศาลประชาชนภาคสำหรับคดีที่ศาลประชาชนแขวงหรือนครได้พิพากษาเป็นชั้นอุทธรณ์ และศาลประชาชนสูงสุดสำหรับคดีที่ศาลประชาชนภาคได้พิพากษาเป็นชั้นอุทธรณ์

สำหรับข้อพิพาทเกี่ยวกับการลงทุนนั้นในมาตรา 82¹⁷⁶ แห่งกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2559 กำหนดให้กรณีที่เป็นข้อขัดแย้งการลงทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐให้

¹⁷⁵ มาตรา 68 การวินิจฉัยของศาลแห่งกฎหมายว่าด้วยการก่อสร้าง พ.ศ. 2552

“ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจก่อสร้างซึ่งไม่สามารถระงับข้อพิพาทกันได้ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอม หรือการจัดการทางปกครอง หรือโดยการระงับโดยคณะอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิยื่นคำฟ้องต่อศาลประชาชน เพื่อพิจารณาตัดสินตามกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ” แปลโดย กรมโยธาธิการและผังเมือง, โครงการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบและแปลกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียน, หน้า 24

¹⁷⁶ มาตรา 82 การฟ้องร้อง แห่งกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2559

เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากเห็นว่าตนเองยังไม่ได้ได้รับความยุติธรรมในการแก้ไขข้อขัดแย้งจากองค์การที่เกี่ยวข้องหรือได้รับความเสียหายเนื่องจากการลงทุนในกิจการใดกิจการหนึ่งแล้ว ก็มีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลประชาชน เพื่อทำการพิจารณาตัดสินตามระเบียบกฎหมาย

ปฏิบัติตามข้อที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วในการระงับข้อพิพาทของนักลงทุนไม่นิยมใช้กระบวนการวิธีการดังกล่าว เนื่องจากว่าในการตัดสินข้อพิพาทโดยใช้ศาลมักจะมีข้อสงสัยในเรื่องความโปร่งใสในกระบวนการตัดสิน เนื่องจากศาลอยู่ภายใต้ประเทศที่นักลงทุนได้เข้าไปลงทุน อีกทั้งยังเป็นการใช้กฎหมายของประเทศนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการพิจารณาตัดสินคดีได้ ดังนั้นนักลงทุนส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

จากการศึกษาการระงับข้อพิพาทในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า การระงับข้อพิพาทถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในการเข้าไปลงทุนประกอบธุรกิจ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองผู้ลงทุน ดังนั้นหากในการทำสนธิสัญญาหรือทำการตกลงร่วมลงทุนได้มีการกำหนดมาตรการหรือกลไกในการระงับข้อพิพาทไว้อย่างมีประสิทธิภาพก็เป็นการส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในการเข้าไปลงทุน ทั้งนี้เนื่องจากในการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศอาจเกิดกรณีพิพาทได้โดยง่าย ประกอบกับการไม่มั่นใจในการใช้ระบบศาลของประเทศที่เข้าไปลงทุนส่งผลให้การระงับข้อพิพาทยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

3.3 ประเทศเมียนมาร์

3.3.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ

ประเทศเมียนมาร์เป็นประเทศที่เคยปกครองภายใต้อาณานิคมอังกฤษมาก่อน หลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ของเอกชนและสัญญาที่ใช้ภายในประเทศจึงได้รับอิทธิพลจากกฎหมายอังกฤษและระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในประเทศเมียนมาร์โดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากยุคสมัยอาณานิคมอังกฤษเช่นเดียวกัน¹⁷⁷ ซึ่งกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรมีหลายฉบับ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- 1) ประมวลกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา Civil and Criminal Procedure Codes
- 2) พระราชบัญญัติสัญญา Contract Act (1872)
- 3) พระราชบัญญัติการบรรเทาความเสียหายเฉพาะ Specific Relief Act (1877)
- 4) พระราชบัญญัติการโอนทรัพย์สิน Transfer of Property Act (1882)
- 5) พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ Myanmar Companies Act (1914)
- 6) พระราชบัญญัติทรัสต์ Trusts Act 1920
- 7) พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ Arbitration Act 1944
- 8) พระราชบัญญัติการขายสินค้า Sale of Goods Act (1930)

สำหรับข้อขัดแย้งของการลงทุนที่ได้มีสัญญากับรัฐ ให้ปฏิบัติตามวิธีการแก้ไขข้อขัดแย้งที่กำหนดไว้ในสัญญา

¹⁷⁷ OECD, OECD Investment Policy Reviews: Myanmar 2014. Paris: OECD Publishing, (2014), p. 86-87.

- 9) พระราชบัญญัติบริษัทพิเศษ Special Company Act (1950)
- 10) กฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ State-owned Economic Enterprises Law (1989)
- 11) กฎหมายการลงทุนของคนชาติเมียนมาร์ Myanmar Citizens Investment Law (1994)
- 12) กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ Special Economic Zones Law (2014)
- 13) กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว Foreign Investment Law (2012)

โดยกฎหมายกลางซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป¹⁷⁸ ที่สำคัญเกี่ยวกับการลงทุนของคนชาติเมียนมาร์ คือ พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ Myanmar Companies Act (1914) ซึ่งยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ อันมีขอบเขตใช้บังคับกับการประกอบธุรกิจเอกชนทุกกิจการที่มีได้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว Foreign Investment Law (2012)¹⁷⁹

นอกจากนี้กฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ (State-owned Economic Enterprises Law 1989) ก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดประเภทกิจการที่รัฐสงวนไว้สำหรับกิจการสำหรับรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายหลายฉบับประกาศใช้มาตั้งแต่สมัยที่ประเทศเมียนมาร์ปกครองภายใต้อาณานิคมอังกฤษ หลักเกณฑ์อาจจะไม่สอดคล้องกลับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน นอกจากนี้เพื่อเป็นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจตามแนวนโยบายของประเทศในปัจจุบัน รัฐบาลเมียนมาร์จึงแสดงความประสงค์ที่จะปฏิรูปกฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะกฎหมายพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ Arbitration Act 1944 กฎหมายการลงทุนของคนชาติเมียนมาร์ Myanmar Citizens Investment Law 1994¹⁸⁰ และกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว Foreign Investment Law 2012¹⁸¹

3.3.2 การลงทุนระหว่างต่างชาติกับรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ

กฎหมายหลักที่ใช้บังคับกับนักลงทุนต่างด้าว คือ กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones Law 2014) และกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว (Foreign Investment Law 2012)

อย่างไรก็ดีนอกจากกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้ว ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยอีกสองฉบับ ได้แก่ กฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ *State-owned Economic Enterprises Law (1989)* ซึ่งใช้บังคับกับธุรกิจของคนต่างด้าวประเภทกิจการค้าร่วม (Joint-Venture) กับรัฐในรูปแบบนิติบุคคล

¹⁷⁸ เรื่องเดียวกัน

¹⁷⁹ เรื่องเดียวกัน

¹⁸⁰ เรื่องเดียวกัน

¹⁸¹ ในปีพ.ศ. 2558 รัฐบาลเมียนมาร์ได้มีการร่างกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวฉบับใหม่ที่กำหนดกฎเกณฑ์การอนุญาตให้คนต่างด้าลงทุนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประเภทรัฐวิสาหกิจ และกฎหมายอีกฉบับคือ พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ *Myanmar Companies Act (1914)* โดยเป็นกรณีที่นักลงทุนต่างด้าวเลือกจัดตั้งนิติบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ แทนที่จะเป็นกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว แต่หากนักลงทุนต่างด้าวเลือกที่จะจัดตั้งนิติบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ จะทำให้ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ที่มีสิทธิดีกว่า ยกตัวอย่างเช่น มีความเสี่ยงต่อการถูกยึดกิจการของคนต่างด้าวน้อยกว่าและได้รับสิทธิประโยชน์จากการใช้สิทธิสิทธิประโยชน์ระยะยาว¹⁸²

นอกจากกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เป็นกฎหมายที่ออกโดยนิติบัญญัติแล้ว ยังมีกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยฝ่ายบริหารโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว อีกหลายฉบับ ซึ่งรวมถึงกฎหมายดังต่อไปนี้

1) กฎการลงทุนของคนต่างด้าว พ.ศ. 2556 (Foreign Investment Rules, 2013) ออกโดยกระทรวงการวางแผนและการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (Ministry of National Planning and Economic Development หรือ MNPED) ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 และ

2) คำสั่ง ประกาศ และระเบียบที่ออกโดย คณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ (Myanmar Investment Commission) อยู่ภายใต้สังกัด MNPED ซึ่งออกเป็นครั้งคราวไป¹⁸³ เช่น

2.1) ประกาศลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) โดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ อันมีเป้าหมายเพื่อกำหนดธุรกิจต้องห้ามและจำกัดสำหรับการลงทุนของคนต่างด้าวและกำหนดกิจการที่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการ Environment Impact Assessment (EIA)

2.2) ประกาศ ฉบับที่ 49/20144 ลงวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเภทธุรกิจต้องห้ามและจำกัดสำหรับการลงทุนของคนต่างด้าว

2.3) ประกาศ ฉบับที่ 50/20145 ลงวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ เพื่อแก้ไขกิจการจำเป็นต้องผ่านกระบวนการ Environment Impact Assessment (EIA) เป็นต้น

โดยกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว Foreign Investment Law (2012) ของประเทศเมียนมาร์ มุ่งหมายที่จะให้นักลงทุนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองภายใต้หลักการทั่วไปของกฎหมายว่าด้วยการลงทุนซึ่งกฎหมายฉบับอื่นก่อนหน้านี้ไม่มี¹⁸⁴ อย่างไรก็ตามจากการเปรียบเทียบกับกฎหมายการลงทุนของ

¹⁸² OECD, *Ibid*, 86-87.

¹⁸³ Allen & Overy, September 2014.

¹⁸⁴ OECD, *Ibid*, 100-103.

คนต่างด้าวหรือกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของต่างประเทศแล้ว กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวของประเทศเมียนมาร์ยังให้ความคุ้มครองในระดับที่น้อยกว่ากฎหมายของประเทศอื่นมาก¹⁸⁵ เช่น การกำหนดเหตุของการระงับหรือเพิกถอนกิจการของคนต่างด้าวอย่างกว้างขวางซึ่งเท่ากับเป็นการยึดกิจการของคนต่างด้าวได้ในทางอ้อม โดยมาตรา 29 ของกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว บัญญัติให้การลงทุนของคนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกระงับโดยรัฐบาลโดยปราศจากสาเหตุที่เพียงพอใด ๆ “sufficient clause” คำว่า “สาเหตุที่เพียงพอ” เป็นคำที่กว้างและไม่ชัดเจน จนอาจเท่ากับเป็นการให้อำนาจของฝ่ายบริหารในการใช้อำนาจอย่างกว้างขวางและทำให้กิจการของคนต่างด้าวไม่ได้รับการคุ้มครองต่อการใช้อำนาจของรัฐ¹⁸⁶

หลักการของกฎหมายลงทุนของคนต่างด้าวโดยทั่วไป มักจะให้ความคุ้มครองในการส่งเงิน กำไร และทุนกลับหลังจากการชำระภาษีได้อย่างเสรี นอกจากนี้ยังให้การคุ้มครองจากการถูกยึดทรัพย์สินโดยรัฐโดยมิชอบ และเสรีภาพในการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการซึ่งหลักการดังกล่าวก็ได้กล่าวไว้ใน กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวของประเทศเมียนมาร์เช่นเดียวกัน¹⁸⁷

3.3.2.1 กิจการที่สงวนไว้เฉพาะสำหรับรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ

ภายใต้มาตรา 3 กฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ *State-owned Economic Enterprises Law (1989)* กิจการต้องห้ามมิให้คนต่างด้าวและเอกชนเมียนมาร์ทำ แต่รัฐเป็นผู้จัดทำบริการเอง ได้แก่

- การสกัดชา
- การเพาะปลูกและการอนุรักษ์ป่า เว้นแต่เป็นการทำฟืนโดยหมู่บ้านเป็นเจ้าของ
- การสำรวจ การสกัด และการขายปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติและการผลิตสินค้าดังกล่าว
- การสำรวจ และการผลิตเจียรไนหยกและพลอย และการส่งออกสินค้าดังกล่าว
- การปรับปรุงพันธุ์และการผลิตปลาและกุ้ง การประมงที่ได้รับการสงวนเพื่อการวิจัยโดยรัฐบาล
- การไปรษณีย์และการบริการสื่อสารโทรคมนาคม
- การบริการขนส่งทางอากาศและการบริการขนส่งทางรถไฟ
- บริการธนาคารและการประกันภัย
- การให้บริการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
- การสำรวจและการสกัดโลหะและการส่งออกสินค้าดังกล่าว
- บริการการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ที่นอกเหนือไปจากที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายโดยความร่วมมือของภาคเอกชนและการบริการการผลิตไฟฟ้าโดยความร่วมมือ

¹⁸⁵ *Ibid*, 100-103 and 97-98.

¹⁸⁶ *Ibid*, 100-103

¹⁸⁷ *Ibid*.

- การผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยและการป้องกันประเทศซึ่งรัฐบาลประกาศกำหนดเป็นครั้งคราว

3.3.2.2 รูปแบบกิจการที่อนุญาตให้คนต่างด้าวลงทุน

ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว *Foreign Investment Law (2012)* คนต่างด้าวสามารถลงทุนในกิจการในประเทศเมียนมาร์ได้อย่างเต็มที่ถึงร้อยละ 100 ยกเว้นเป็นกิจการที่สงวนไว้เฉพาะรัฐในการให้บริการตามกฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ *State-owned Economic Enterprises Law (1989)* กิจการที่คณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ประกาศห้ามคนต่างด้าวทำ และกิจการอื่นที่ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจการนั้น ๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับปุ๋ย เมล็ดพันธุ์หรือกฎหมายเกี่ยวกับการเกษตรอื่น ๆ ดังปรากฏให้เห็นตามตารางในหน้าถัดไป ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- (1) กิจการต้องห้ามคนต่างด้าวลงทุนตามกฎหมาย เช่น ประกาศฉบับที่ 1/2013 ออกตามกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว และกฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ 1989
- (2) กิจการที่สงวนไว้สำหรับคนชาติ/นิติบุคคลเมียนมาร์ (อนุญาตให้ร่วมลงทุนกับคนเมียนมาร์ในรูปแบบกิจการร่วมลงทุน *Joint-Venture*)
- (3) กิจการที่อนุญาตภายใต้เงื่อนไขและประกาศที่กำหนดเฉพาะโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศในปีพ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) ได้กำหนดรายละเอียดกิจการประเภท (3) ไว้เป็นการเพิ่มเติม

ตารางกิจการที่ห้ามคนต่างด้าว และกิจการที่สงวนสำหรับคนชาติ¹⁸⁸

กฎหมาย / ประเภท	ประกาศฉบับที่ 1/2013 กิจการที่ห้ามคนต่างด้าวทำ	ประกาศฉบับที่ 11/2013 กิจการที่สงวนไว้สำหรับ คนชาติ/นิติบุคคลเมียนมาร์	กฎหมายรัฐวิสาหกิจ เศรษฐกิจ 1989 กิจการที่สงวนไว้สำหรับรัฐ
ความมั่นคง ของรัฐ	อาวุธและกระสุนปืนที่ใช้ใน การป้องกันประเทศ		สินค้าหรืออุปกรณ์ที่ เกี่ยวกับการรักษาความ ปลอดภัยและการป้องกัน ประเทศ
สิ่งแวดล้อม	- โรงงานที่ก่อสร้างโดยมี การปล่อยของเสียทาง อุตสาหกรรมสารเคมีและ		

¹⁸⁸ Allen & Overy, *Myanmar revises scope of prohibited and restricted activities for foreign investment*, (September 2014), p. 3-7.

กฎหมาย / ประเภท	ประกาศฉบับที่ 1/2013 กิจการที่ห้ามคนต่างด้าวทำ	ประกาศฉบับที่ 11/2013 กิจการที่สงวนไว้สำหรับ คนชาติ/นิติบุคคลเมียนมาร์	กฎหมายรัฐวิสาหกิจ เศรษฐกิจ 1989 กิจการที่สงวนไว้สำหรับรัฐ
	<p>สารอื่นใดที่กฎหมายห้ามหรือก่อให้เกิดอันตรายหรือใช้วัตถุอันตราย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การผลิตใด ๆ ที่ก่อให้เกิดควัน กลิ่น ฝุ่นละออง เสียง สารเคมี แร่ธาตุ หรือรังสีที่ก่อให้เกิดมลพิษและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชน - กิจการที่เป็นอันตรายต่อป่าโกงกาง ไร่เกษตร 		
ป่าไม้	การรักษาและจัดการป่าไม้ธรรมชาติ	การรักษาและจัดการป่าไม้ธรรมชาติ	การตัดหรือขายไม้สัก การตัดหรือการสงวนรักษาป่าไม้
การทำเหมืองแร่	<ul style="list-style-type: none"> - การแสวงหาหรือผลิตหยก/อัญมณี - กิจการขนาดเล็กและขนาดกลางใด ๆ เพื่อแสวงหาเหมืองแร่ ทองและแร่ธาตุอื่นๆ ภายในเขตของเส้นทางน้ำภายในประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - กิจการขนาดเล็กและขนาดกลางใด ๆ เพื่อแสวงหาเหมืองแร่ - การสกัดน้ำมันดิบลึกถึง 1,000 ฟุต - การขายส่งผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปและแร่เหล็ก 	การสำรวจ การสกัด และการขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การสำรวจ การสกัดและการส่งออกโลหะ
การเกษตร	กิจการเกี่ยวกับการเกษตรและการผลิตที่ไม่ได้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเกี่ยวกับปุ๋ย เมล็ดพันธุ์หรือกฎหมายเกี่ยวกับการเกษตรอื่น ๆ	กิจการเกี่ยวกับการเกษตรหรือการปศุสัตว์ การเกษตรการเพาะพันธุ์ ที่มีเงินลงทุนอยู่ในประเภทกิจการขนาดเล็ก การทำสวนเกษตรแบบดั้งเดิมซึ่งไม่เกี่ยวกับการสกัดพืชและการปรับปรุงพันธุ์ <ul style="list-style-type: none"> - ปศุสัตว์แบบดั้งเดิมซึ่งไม่ใช่เครื่องจักรสมัยใหม่ 	

กฎหมาย / ประเภท	ประกาศฉบับที่ 1/2013 กิจการที่ห้ามคนต่างด้าวทำ	ประกาศฉบับที่ 11/2013 กิจการที่สงวนไว้สำหรับ คนชาติ/นิติบุคคลเมียนมาร์	กฎหมายรัฐวิสาหกิจ เศรษฐกิจ 1989 กิจการที่สงวนไว้สำหรับรัฐ
การไฟฟ้า	การบริหารระบบไฟฟ้า การซื้อขายพลังงานไฟฟ้า	การผลิตพลังงานไฟฟ้าต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์	การผลิตกระแสไฟฟ้า เว้นแต่ที่ได้รับอนุญาตตาม กฎหมาย
การขนส่ง	กิจการการบินและบริการ เดินเรือทางทะเล		กิจการการบินและ การขนส่งทางทะเล

เนื่องจากการกำหนดประเภทกิจการภายใต้ประกาศของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ ในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) และกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ไม่มีความชัดเจนและก่อให้เกิดข้อสงสัย ประกอบกับความพยายามของรัฐบาลที่จะแก้ไขข้อบกพร่องอื่น ๆ และดึงดูดนักลงทุนต่างด้าวภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวนมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2558 รัฐบาลเมียนมาร์จึงได้เสนอร่างกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวขึ้นมาใหม่ (Myanmar Investment Law 2015) ซึ่งร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว ได้กำหนดประเภทกิจการที่ห้ามมิให้คนต่างด้าวทำโดยเด็ดขาดตามกฎหมาย เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ยังได้กำหนดประเภทกิจการของคนต่างด้าวไว้ อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น¹⁸⁹ ดังนี้

- 1) กิจการที่สงวนสำหรับรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิให้บริการ
- 2) กิจการที่ห้ามคนต่างด้าวลงทุน
- 3) กิจการที่อนุญาตให้คนต่างด้าวลงทุน ภายใต้รูปแบบกิจการร่วมทุนกับคนชาติ หรือนิติบุคคลเมียนมาร์
- 4) กิจการที่อนุญาตให้คนต่างด้าวลงทุน ภายใต้การอนุญาตโดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน

3.3.3.1 ประเภทของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน

นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว จะได้รับสิทธิประโยชน์หลายประการ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

¹⁸⁹ Luther News. (December 2015). *Updated Drafts of the Companies Law 2015 and the Myanmar Investment Law 2015*. Yangon: Luther Rechtsanwalts-gesellschaft mbH, pp. 2-3

(1) สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี

ภายใต้ดุลพินิจของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ ผู้ลงทุนสามารถร้องขอสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี ดังนี้¹⁹⁰

- 1) การยกเว้นภาษีเงินได้เป็นระยะเวลา 5 ปี สำหรับกิจการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าหรือบริการ สิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีอาจขยายต่อไปได้อีกเป็นระยะเวลาอันสมควร โดยการอนุญาตของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์
- 2) การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้จากกำไรของกิจการที่มีการรักษาทุนสำรองและต่อมาได้ทำการลงทุนต่อภายในหนึ่งปีหลังจากทำเงินทุนสำรอง
- 3) การหักค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักร อุปกรณ์ อาคาร หรือ สินทรัพย์ อื่น ๆ ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจในอัตราที่กำหนดโดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์
- 4) การลดหย่อนภาษีเงินได้สูงสุดถึง 50% ของกำไรที่เกิดขึ้นจากสินค้าส่งออกที่ผลิตโดยกิจการการผลิตใด ๆ
- 5) สิทธิประโยชน์ในการจ่ายภาษีเงินได้จากรายได้ของลูกจ้างซึ่งเป็นคนต่างด้าวในอัตราที่ใช้บังคับกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศ
- 6) สิทธิประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายจากรายได้ถึงประเมิน โดยค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวกับกิจการตามที่ต้องดำเนินการภายในประเทศ
- 7) สิทธิในการดำเนินการสะสมและชดเชยการขาดทุนถึงสามปีติดต่อกันนับจากปีที่ขาดทุนสะสม
- 8) การยกเว้นหรือการลดหย่อนภาษีศุลกากรหรือภาษีภายในอื่น ๆ เกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องจักร อะไหล่ ที่ใช้ในกิจการที่นำเข้าและจำเป็นต้องใช้ในการก่อสร้างภายในระยะเวลาที่ประกอบกิจการ
- 9) การยกเว้นหรือการลดหย่อนภาษีศุลกากรหรือภาษีภายในอื่น ๆ เกี่ยวกับวัตถุดิบสำหรับสามปีแรกของการผลิตในเชิงพาณิชย์ หลังจากเสร็จสิ้นระยะการก่อสร้าง
- 10) หากผู้ลงทุนเพิ่มจำนวนการลงทุนและขยายกิจการภายในระยะเวลาที่อนุญาต อาจได้รับการยกเว้น/ลดหย่อนภาษีศุลกากรหรือภาษีภายในเกี่ยวกับเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรกล ชิ้นส่วนอะไหล่ และวัสดุ ที่นำเข้าสำหรับการขยายกิจการ
- 11) การยกเว้นภาษีการค้าในสินค้าที่ผลิตเพื่อการส่งออกตามประกาศของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ ฉบับที่ 51/2014 ซึ่งเป็นกิจการที่ไม่ได้รับการยกเว้นและลดหย่อนภาษีศุลกากรและภาษีการค้าภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ซึ่งรวมถึงการ

¹⁹⁰ PricewaterhouseCoopers Myanmar Co., Ltd, July 2015 (Third edition), p.23.

ผลิตสุราและบุหรี การขายน้ำมันเบนซิน ดีเซล น้ำมันเครื่อง และก๊าซธรรมชาติ, การ
 ข่อมยานพาหนะ การเช่ารถยนต์ และเครื่องจักรกล การสำรวจและผลิตทรัพยากรทาง
 ธรรมชาติ ฯลฯ

(2) สิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระยะยาว

ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว นิติบุคคลต่างด้าวสามารถทำนิติกรรมสัญญาเพื่อ
 เช่าอสังหาริมทรัพย์ได้ในระยะยาว กล่าวคือ ระยะเวลาสูงสุด 50 ปี และสามารถต่อได้อีกสองครั้ง ครั้งละ
 10 ปี¹⁹¹

(3) การได้รับการคุ้มครองจากการยึดกิจการของคนต่างด้าวโดยรัฐ

ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว นิติบุคคลต่างด้าว ได้รับการคุ้มครองจากการถูกยึด
 กิจการหรือเพิกถอนกิจการโดยอำนาจอำเอใจของรัฐ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดว่า โดยมาตรา 29 ของ
 กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว บัญญัติให้การลงทุนของคนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกระงับโดย
 รัฐบาลโดยปราศจากสาเหตุที่เพียงพอใด ๆ (sufficient clause) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากถ้อยคำของ
 กฎหมายที่ว่า “สาเหตุที่เพียงพอ” มีลักษณะเป็นนามธรรมและมีได้กำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจนโดย
 กฎหมาย จึงอาจมีขอบเขตที่กว้างและไม่ชัดเจน ซึ่งในการใช้บังคับกฎหมายของรัฐอาจเสี่ยงที่จะใช้อำนาจ
 ไปโดยไม่มีขอบเขตอันเท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิของคนต่างด้าวในขณะนี้ จึงเท่ากับว่าคนต่างด้าวอาจ
 ไม่ได้รับการคุ้มครองจากการยึดกิจการโดยรัฐอันเป็นการขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย¹⁹² รัฐบาล
 เมียนมาร์จึงได้พยายามแก้ไขปัญหานี้โดยกำหนดขอบเขตของเหตุในการยึดกิจการของคนต่าง
 ด้าวไว้อย่างชัดเจนขึ้นในกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว 2015 ซึ่งกำหนดกรอบในการพิจารณาเพิก
 ถอนหรือยึดกิจการของคนต่างด้าวไว้ดังนี้

1. อยู่ภายใต้หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี
2. เป็นไปตามหลักห้ามเลือกปฏิบัติ
3. มีการชำระค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรมและเพียงพอ
4. ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย¹⁹³

¹⁹¹ Luther News, December 2015, p. 3 อย่างไรก็ตามสิทธินี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้กฎหมายการลงทุน
 ของคนต่างด้าวฉบับใหม่

¹⁹² OECD, *Ibid*, p. 100-103.

¹⁹³ Luther News, *Ibid*.

3.3.3.2 กระบวนการในการขอสิทธิประโยชน์และขั้นตอนการพิจารณา

ขั้นตอนและกระบวนการขออนุญาตจัดตั้งนิติบุคคลภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวเพื่อรับสิทธิประโยชน์ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) ขั้นตอนการจัดตั้งนิติบุคคล

ข้อกำหนดในการจดทะเบียนนิติบุคคลในประเทศเมียนมาร์ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ *Myanmar Companies Act (1914)* กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ *Special Economic Zones Law (2011)* และกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว *Foreign Investment Law (2012)*

โดยข้อกำหนดในการจดทะเบียนนิติบุคคลของคนต่างด้าวภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ได้กำหนดขั้นตอนไว้เหมือนกันกับพระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ เพียงแต่มีข้อแตกต่างประการเดียวคือ นิติบุคคลภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ต้องได้รับการอนุญาตโดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์¹⁹⁴

(2) ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตการลงทุนจากคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์

ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ในการพิจารณาออกใบอนุญาตการลงทุนของคนต่างด้าว โดยการยื่นข้อเสนอตามแบบที่กำหนดโดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ พร้อมกับเอกสารประกอบอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงรายละเอียดการดำเนินกิจการและความน่าเชื่อถือทางการเงินของนิติบุคคล/บุคคล เอกสารแสดงว่ามีได้ดำเนินการต้องห้ามมิให้คนต่างด้าวทำ และรายงานประจำปีสองรอบการเงิน หรือสำเนากระแสการเงินของประธานบริษัทและบัญชีกำไร-ขาดทุน สองรอบการเงิน ซึ่งได้รับการรับรองโดยสถานทูตเมียนมาร์ในประเทศที่บริษัทดังกล่าวจัดตั้งขึ้น คณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์จะทำการพิจารณารับ-ไม่รับคำขอภายใน 15 วัน และจะทำการอนุมัติ-ไม่อนุมัติตามคำขอภายใน 90 วัน โดยคำสั่งอนุมัติ-ไม่อนุมัติของประธานคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์เป็นที่สิ้นสุด

ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว คณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตข้อเสนอทางธุรกิจ ออกกฎเกณฑ์และระเบียบกำหนดเงื่อนไขสำหรับการขออนุญาตลงทุน และใช้บังคับกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวและออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยอำนาจ

¹⁹⁴ อย่างไรก็ตามร่างกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว 2015 ฉบับใหม่ได้พยายามลดเงื่อนไขและข้อจำกัดดังกล่าวโดยกำหนดให้เฉพาะกิจการของคนต่างด้าวบางประเภทเท่านั้นที่ต้องได้รับอนุญาตโดยคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์ เช่นกิจการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม โปรดดู Luther News. *อ้างแล้ว*

ของกฎหมายดังกล่าว เว้นแต่เป็นกิจการของคนต่างด้าวภายใต้กฎหมายว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะได้รับพิจารณาโดยหน่วยงานกลางของเขตเศรษฐกิจ หรือคณะกรรมการเฉพาะที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายเฉพาะดังกล่าว หรือกิจการร่วมทุนระหว่างนักลงทุนต่างด้าวและรัฐซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและความรับผิดชอบของกระทรวงที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ

สำหรับกิจการเฉพาะที่กำหนดโดยกฎหมาย ก่อนคณะกรรมการการลงทุนเมียนมาร์จะพิจารณาอนุญาต จะต้องทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหรือภาคประชาสังคมระดับภูมิภาคหรือรัฐบาลท้องถิ่นหรือสภาเนปิดอร์ (Nay Pyi Taw) ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของกิจการก่อน (มาตรา 14) นอกจากนี้ในบางกิจกรรม กฎหมายยังกำหนดด้วยว่าต้องได้รับการอนุมัติจากกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะส่งโครงการไปยังคณะกรรมการการลงทุนเพื่อพิจารณา เช่น กระทรวงเกษตรและการชลประทานต้องอนุมัติโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลการเกษตร และกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกพืชและการผลิตและการใช้เครื่องจักรกลฟาร์มก่อน เป็นต้น

ทั้งนี้ ขั้นตอนการจดทะเบียนและขั้นตอนการอนุมัติลงทุน สรุปเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้¹⁹⁵

ขั้นตอนที่ 1. นักลงทุนเตรียมเอกสารเพื่อยื่นขออนุมัติการลงทุนต่อคณะกรรมการลงทุน (MIC) ได้แก่ Proposal Form และสัญญาเช่าที่ดิน โดยข้อมูลที่จะต้องกรอกใน Proposal Form ประกอบด้วย

- 1) ชื่อผู้ก่อตั้งหรือผู้ลงทุน หลักฐานการถือ สัญชาติ ที่อยู่สถานที่ประกอบการค้า ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ สถานที่จดทะเบียนบริษัท ประเภทบริษัท

- 2) หากการลงทุนอยู่ในรูปแบบการร่วมทุนต้องมีรายละเอียดของผู้ร่วมทุนตามข้อ 1 ด้วย

- 3) หลักฐานสนับสนุน ตามข้อ 1 และ ข้อ 2

- 4.) หลักฐานทางการค้าและการเงินของผู้ก่อตั้ง หรือผู้ร่วมลงทุน

- 5.) รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมการผลิตและ บริการของการลงทุนนั้น

- 6.) ระยะเวลาในการลงทุน เวลาที่ใช้ในการก่อสร้าง

- 7.) สถานที่ที่ตั้งใจทำการลงทุน

- 8.) เทคนิคและระบบที่จะใช้ในการผลิตและการขาย

- 9.) ชนิดและหน่วยของพลังงานที่ใช้

- 10) ปริมาณและมูลค่าของเครื่องจักรหลัก อุปกรณ์วัสดุและวัสดุใกล้เคียงที่จำเป็นต้องใช้ในช่วงก่อสร้าง

- 11) ประเภทและพื้นที่ของที่ดินที่ต้องการใช้ประโยชน์

¹⁹⁵ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, อ่างแก้ว, หน้า 76

- 12) ปริมาณและมูลค่าของการผลิตและการ บริการต่อปี
- 13) ความต้องการเงินตราต่างประเทศต่อปีเพื่อดำเนินธุรกิจและประมาณการรายได้ในรูปแบบ ของเงินตราต่างประเทศต่อปี
- 14) ปริมาณและมูลค่าสินค้าที่จะขายในประเทศ และต่างประเทศต่อปี
- 15) ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการ
- 16) แผนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตาม กฎหมายปัจจุบัน
- 17) รูปแบบขององค์กรที่ตั้งใจจัดตั้งในสหภาพ สำหรับการลงทุนดังกล่าว
- 18) ในกรณีของห้างหุ้นส่วน ร่างข้อตกลง ห้างหุ้นส่วน อัตราส่วนและจำนวนเงินลงทุนโดยแต่ละหุ้นส่วนอัตราส่วนการแบ่งกำไรและสิทธิและความรับผิดชอบของหุ้นส่วน
- 19) ในกรณีของบริษัทจำกัด ร่างสัญญา ร่าง หนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับ บริษัททุนจดทะเบียน ชนิดของหุ้น และจำนวนหุ้นที่จะ จัดสรรให้แก่ผู้ถือหุ้น
- 20) ชื่อสัญชาติ ที่อยู่ และตำแหน่งของผู้บริหาร องค์กรสำหรับการลงทุนดังกล่าว
- 21.) เงินทุนทั้งหมดขององค์กรสำหรับการลงทุน นั้นอัตราส่วนเงินลงทุนในประเทศและต่างประเทศ จำนวนเงินลงทุนต่างชาติที่ จะนำเข้ามาในสหภาพทั้งหมด มูลค่าของ เงินลงทุนต่างชาติ ประเภทต่าง ๆ และระยะเวลาที่จะนำเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามา

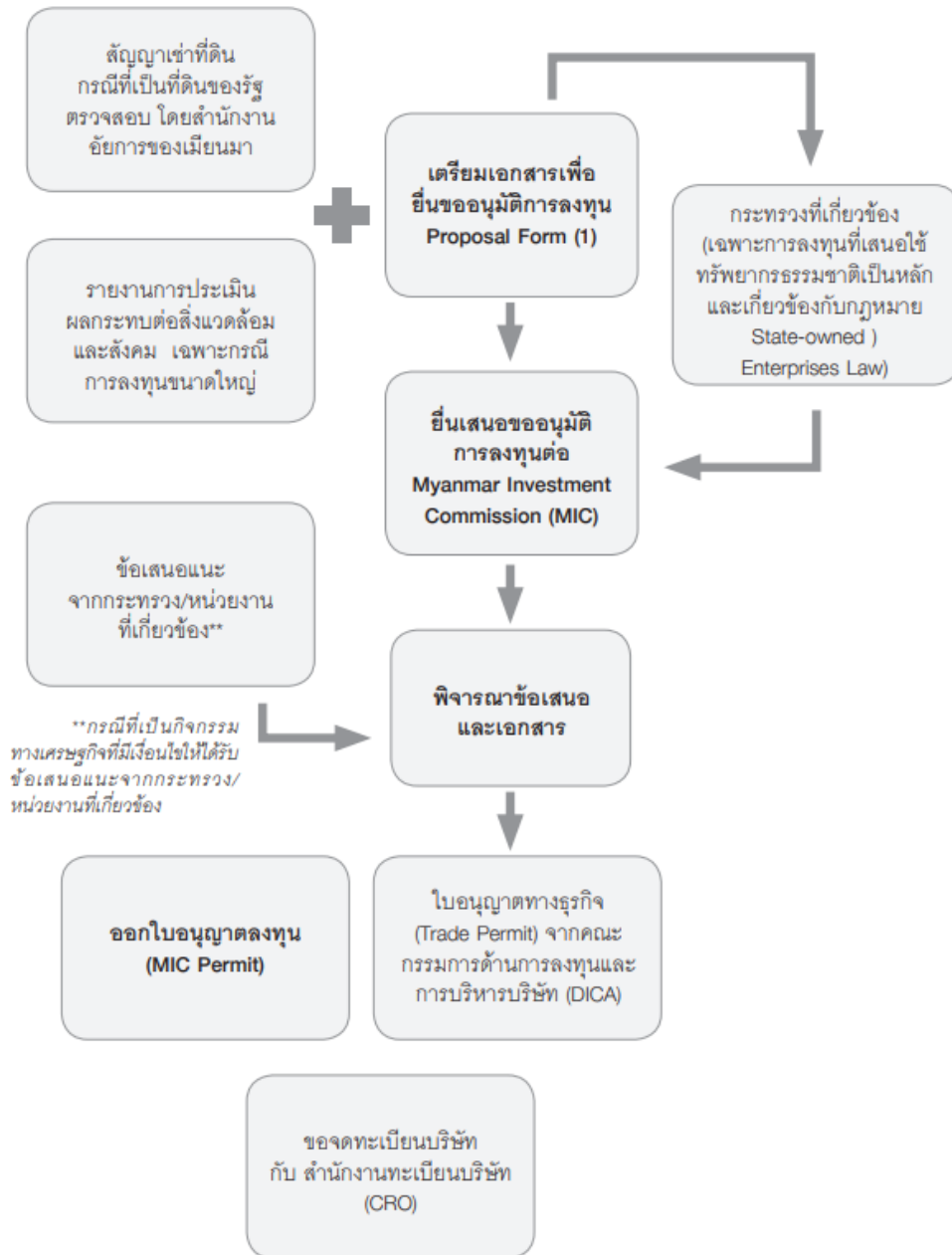
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนยื่นเสนอขออนุมัติการลงทุนต่อ Myanmar Investment Commission (MIC) หากเป็นการลงทุนที่เสนอใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักและเกี่ยวข้องกับกฎหมาย State-owned Enterprises Law ต้องยื่นคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการผ่านกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 กรณีได้รับการอนุมัติ ให้นำใบอนุญาตการลงทุน (MIC Permit) ไปขอใบอนุญาตทำการค้า (Permit to trade) จากคณะกรรมการด้านการลงทุนและการบริหาร บริษัท (Directorate Registration Office: DICA) เพื่อใช้ในการจดทะเบียนบริษัท

ขั้นตอนที่ 4. นำใบอนุญาตทางการค้าไปจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัทกับ Companies Registration Office (CRO)

โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพขั้นตอนการจดทะเบียนและขั้นตอนการอนุมัติลงทุน¹⁹⁶

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

¹⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 76

3.3.3 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะ

นอกเหนือจากการลงทุนในต่างประเทศภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวแล้ว นักลงทุนต่างชาติอาจเลือกลงทุนภายใต้กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ *Special Economic Zones Law (2014)*¹⁹⁷ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เพื่อดึงดูดนักลงทุนขนาดใหญ่ที่ต้องการลงทุนระยะยาวในกิจการเฉพาะตามนโยบายทางเศรษฐกิจหรือตามข้อตกลงของรัฐบาลเมียนมาร์กับรัฐบาลต่างประเทศ โดยกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นกฎหมายทั่วไปสำหรับการลงทุนภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเมียนมาร์ โดยองค์กรที่ทำหน้าที่หลักในการบังคับการตามกฎหมายคือ หน่วยงานกลางสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเนื้อหาของกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์อันเป็นสิ่งจูงใจสำหรับนักลงทุนในการทำงานเดียวกันกับกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว เช่น สิทธิประโยชน์ในการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร การใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ระยะยาว ความคุ้มครองให้มีการยึดกิจการของคนต่างด้าวโดยอำเภอใจ สิทธิในการยุติของพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ¹⁹⁸ โดยสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท ดังนี้

(1) สิทธิประโยชน์ของนักลงทุน

- วันหยุดภาษีเงินได้สำหรับเจ็ดปีแรกนับจากวันที่ของการดำเนินการสำหรับนักลงทุนกิจการในเขตเศรษฐกิจที่ได้รับการยกเว้นและเขตส่งเสริมการลงทุน
- ลดหย่อนภาษีเงินได้ 50% สำหรับการลงทุนในกิจการที่ดำเนินการในเขตเศรษฐกิจที่ได้รับการยกเว้นและเขตส่งเสริมการลงทุนสำหรับระยะเวลาห้าปีที่สอง
- การยกเว้นภาษีศุลกากรและภาษีอื่น ๆ สำหรับวัตถุดิบเครื่องจักรและอุปกรณ์และสินค้าบางประเภท ที่นำเข้าสำหรับนักลงทุนในเขตเศรษฐกิจที่ได้รับการยกเว้นและเขตส่งเสริมการลงทุน
- สิทธิในการสะสมและชดเชยการขาดทุนถึงห้าปีนับจากปีที่ขาดทุนสะสม

(2) สิทธิประโยชน์ของนักพัฒนา

- ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับแปดปีแรกนับจากวันที่ดำเนินการ
- การยกเว้นภาษีเงินได้ 50% สำหรับระยะเวลาห้าปีที่สอง

¹⁹⁷ กฎหมายที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะสำหรับนักลงทุนต่างด้าวที่สำคัญมี 5 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ *Myanmar Companies Act (1914)*
2. ระเบียบการจัดตั้งบริษัทเมียนมาร์ *Myanmar Company Rules* ปีค.ศ.1975
3. พระราชบัญญัติบริษัทพิเศษ *Special Company Act (1950)*
4. กฎหมายรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ *State-owned Economic Enterprises Law (1989)*
5. กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ *Special Economic Zones Law (2014)*

¹⁹⁸ PricewaterhouseCoopers Myanmar Co., Ltd, Ibid, p.25.

- สำหรับระยะเวลาห้าปีที่สามการยกเว้นภาษีเงินได้ 50% จากผลกำไรของกิจการหากต้องรักษาการลงทุนในกองทุนสำรอง แล้วลงทุนอีกครั้งภายในหนึ่งปีหลังจากนั้น
- ได้รับการยกเว้นภาษีศุลกากรและภาษีอื่น ๆ สำหรับวัตถุดิบเครื่องจักรและอุปกรณ์และสินค้าบางประเภทที่นำเข้า
- สิทธิในการสะสมและชดเชยการขาดทุนถึงห้าปีนับจากปีที่ขาดทุนสะสม

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกสี่ฉบับได้แก่พระราชบัญญัติบริษัทเมียนมาร์ Myanmar Companies Act (1914) ระเบียบการจัดตั้งบริษัทเมียนมาร์ Myanmar Company Rules ปีค.ศ. 1975 และพระราชบัญญัติบริษัทพิเศษ Special Company Act (1950) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเป็นบริษัทในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติบริษัทพิเศษ เป็นกรณีเฉพาะสำหรับการจัดตั้งบริษัทพิเศษร่วมกับรัฐวิสาหกิจของเมียนมาร์

ทั้งนี้ ตามรายงานของ หน่วยงาน “Myanmar Survey Research: MRS” ทำให้ทราบว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเมียนมาร์มีทั้งหมด 5 เขต ได้แก่ ทิราวา จ้าวผิว ทวาย และเมียวดี และเมืองปะเต็น (Patheingyi) ในเขตอิระวดี และภายใต้กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ คณะกรรมการลงทุนเมียนมาร์ หรือ “Myanmar Investment Commission” หรือ “MIC” ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของเมียนมาร์ โดยมีอธิบดีการลงทุนและการบริหารบริษัท หรือ “Directorate of Investment and Company Administration” หรือ “DICA” ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการและการบริหารงาน

นอกจากนี้ในปีพ.ศ. 2558 ที่ ประเทศเมียนมาร์ได้ทำความร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่นจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา (Thilawa Special Economic Zone) ซึ่งมุ่งหมายที่จะใช้เป็นฐานการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศเมียนมาร์ โดยกิจการที่อนุญาตให้ลงทุนและพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา (Thilawa Special Economic Zone) มีหลากหลายซึ่งรวมถึงกิจการเกี่ยวกับด้านวิศวกรรมและการออกแบบและการขนส่ง โรงพยาบาลและบริการทางการแพทย์และบริการบำบัดสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.3.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

3.3.4.1 การระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการทางศาล

ประเทศเมียนมาร์ถูกปกครองภายใต้การบริหารของรัฐบาลทหารซึ่งกุมอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และมีอิทธิพลและแทรกแซงอำนาจตุลาการมาเป็นระยะเวลานาน จนบรรยากาศในการลงทุนเสียไป¹⁹⁹ แม้ว่ามาตรา 11 ของรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 2008 ของประเทศเมียนมาร์จะรับรองหลักการแบ่งแยกอำนาจ แต่ในข้อเท็จจริงพบว่าอำนาจตุลาการนอกจากจะได้รับการบัญญัติไว้โดย หมวด 6 แห่งรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 2008 แล้ว ยังได้รับการบัญญัติโดยพระราชบัญญัติตุลาการ Union Judiciary Law 2010 ซึ่งออกโดย

¹⁹⁹ OECE, *Ibid.*, 113-114.

คณะรัฐประหาร State Peace and Development Council นอกจากนี้ฝ่ายตุลาการของประเทศเมียนมาร์ยังถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตและถูกแทรกแซงโดยฝ่ายบริหาร²⁰⁰

ฝ่ายตุลาการของเมียนมาร์ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีการแยกเขตอำนาจออกเป็นสี่ระดับ ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลสูงรัฐแห่งรัฐ ศาลแผนกหรือเขตที่ปกครองตนเอง ศาลแขวง ศาลชั้นต้น (Township Court) และศาลพิเศษ เช่น ศาลทหารและศาลรัฐธรรมนูญ

การพิจารณาคดีทั่วไปทำในศาลชั้นต้น (Township Court) หรือศาลแขวง ซึ่งอาจสามารถอุทธรณ์โดยการอุทธรณ์ไปยังศาลแห่งรัฐและท้ายที่สุดไปยังศาลฎีกา ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลที่สูงที่สุดทำหน้าที่วินิจฉัยคดีที่มีการอุทธรณ์และมีอำนาจกำกับดูแลมากกว่าศาลทั้งหมดของประเทศ นอกจากนี้ยังมีเขตอำนาจเดิมในพิพาทคดีที่เป็นข้อพิพาทอันเกิดขึ้นจากสนธิสัญญาทวิภาคีที่รัฐบาลเมียนมาร์ได้ทำขึ้นกับรัฐบาลต่างประเทศ นอกจากนี้ ภายใต้รัฐธรรมนูญเมียนมาร์ ศาลฎีกาก็ยังมีอำนาจในการออกคำสั่งที่จะบังคับให้ชดเชยหรือห้ามการกระทำของรัฐที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ปรากฏในข้อเท็จจริงว่า ฝ่ายบริหารยังคงมีอำนาจแทรกแซงอำนาจตุลาการต่อไปในรูปแบบการแต่งตั้งตุลาการ โดยไม่มีหน่วยงานที่กำกับดูแลการแต่งตั้งตุลาการเป็นการเฉพาะ แต่ประธานกลับมีอำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกของศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกา ซึ่งรวมถึงหัวหน้าผู้พิพากษาศาลฎีกา ศาลแห่งรัฐ และศาลระดับภูมิภาค นอกจากนี้ในด้านงบประมาณขององค์กรตุลาการ ก็ยังถูกควบคุมโดยประธานาธิบดี ภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนได้แสดงความเป็นห่วงถึงปัญหาประสิทธิภาพและปัญหาการทุจริตในวิชาชีพกฎหมาย ซึ่งรัฐบาลทหารเมียนมาร์ตอบโต้โดยการจับกุมและคุมขังผู้วิพากษ์วิจารณ์ต่อกรณีดังกล่าว²⁰¹

นอกจากนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความที่ใช้บังคับแก่การทำสัญญาที่มีความซับซ้อนและไม่แน่นอนด้วยเหตุนี้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในศาลยุติธรรมของประเทศเมียนมาร์ยังคงเป็นปัญหาอยู่มาก รายงานหนึ่งของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติปีพ.ศ. 2555 ระบุว่า “เมียนมาร์ขาดองค์กรตุลาการที่มีความเป็นอิสระ เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ”²⁰² ด้วยเหตุนี้ในการลงทุนของคนต่างด้าว การระงับข้อพิพาทในรูปแบบอนุญาโตตุลาการจึงมีส่วนประกอบที่สำคัญ

3.3.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการของประเทศเมียนมาร์ในช่วงต้นมีสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการค.ศ. 1944 ซึ่งเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการภายในประเทศ และ

²⁰⁰ International Bar Association, 2013

²⁰¹ *Ibid.*

²⁰² OECE, *Ibid*, 114.

พระราชบัญญัติว่าด้วยพิธีสารและอนุสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Protocol and Convention Act) ซึ่งเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ตามกฎการนำเข้า ส่งออกของเมียนมาร์ และกฎระเบียบที่ออกโดยกระทรวงพาณิชย์ผู้ประกอบการที่มีข้อพิพาททางการค้ากับนิติบุคคลต่างประเทศสามารถยุติข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ. 1944 ได้ หากสัญญาที่กำหนดให้อยู่ในอำนาจของการอนุญาโตตุลาการเมียนมาร์²⁰³

แต่ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว ทำให้กลไกการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการขยายต่อไปอีก โดยหมวดที่ 19 ของกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว 2012 บัญญัติว่า

“ข้อพิพาทใด ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับธุรกิจการลงทุน:

(ก) ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลผู้พิพาทต้องได้รับการยุติโดยสมานฉันท์

(ข) หากข้อพิพาทดังกล่าวไม่สามารถยุติได้ตาม (ก)

(i) ให้ได้รับการยุติและดำเนินการตามกฎหมายที่มีอยู่ของเมียนมาร์ หากมิได้รับบุกลไกการระงับข้อพิพาทไว้ในสัญญาที่เกี่ยวข้อง

(ii) ให้ได้รับการยุติและการดำเนินการตามกฎหมายกลไกการยุติข้อพิพาทตามที่ระบุไว้ในสัญญาที่เกี่ยวข้อง หากมีการระบุกลไกการยุติข้อพิพาทไว้ในสัญญา”

บทบัญญัติหมวดที่ 19 ของกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว 2012 กำหนดไว้ชัดเจนว่า ในกรณีข้อพิพาทที่ไม่สามารถยุติได้โดยสมานฉันท์ กลไกการระงับข้อพิพาทให้เป็นไปตามหลักความสมัครใจของคู่สัญญา (ii) ซึ่งเป็นไปตามที่ระบุในสัญญา แต่หากมิได้มีการแสดงเจตนาหรือระบุในสัญญา จึงให้ดำเนินการตามกฎหมายภายใต้การพิจารณาปกติในศาลยุติธรรม (i)

อย่างไรก็ดีกฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวข้างต้น มิได้ใช้บังคับกับข้อตกลงว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศที่ประเทศเมียนมาร์กับต่างประเทศ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอาจกำหนดให้ยุติข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ²⁰⁴ และนอกจากนี้เนื่องจากข้อ 17 ข้อตกลง Framework Agreement on the ASEAN Investment Area ได้กำหนดให้นำพิธีสารเกี่ยวกับกลไกการระงับข้อพิพาทสำหรับอาเซียนไปใช้ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการตีความหรือการใช้บังคับตามข้อตกลง AIA หรือข้อตกลงใด ๆ ที่เกิดจากการดำเนินการตามข้อตกลง AIA และอาจมีการจัดตั้งกลไกการระงับข้อพิพาทโดยเฉพาะภายใต้วัตถุประสงค์ของข้อตกลงนี้ในกรณีที่จำเป็น ดังนั้น ในอนาคตกลไกการยุติข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการอาจเข้ามามีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากสัญญาที่ทำขึ้นในประเทศเมียนมาร์หรือที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศเมียนมาร์

²⁰³ *Ibid*, 101-102.

²⁰⁴ *Ibid*, p. 102.

อีกทั้งข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลง Framework Agreement on the ASEAN Investment Area

3.4 ประเทศเวียดนาม

รัฐบาลเวียดนามได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีหลากหลายโครงการที่มุ่งปรับปรุงและขยายโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เครื่องมือการคมนาคมและขนส่งหลักของเวียดนามคือ ถนน รางรถไฟ เส้นทางเดินเรือ และเส้นทางการบิน ถนนสายหลักของประเทศคือทางหลวงหมายเลข 1A ซึ่งทอดยาวตั้งแต่ชายแดนที่ติดกับประเทศจีนทางด้านเหนือผ่านนครโฮจิมินห์ซิตี้จนถึงสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงทางด้านใต้ ปัจจุบันยังคงมีการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างนครโฮจิมินห์ซิตี้ถึงกรุงพนมเปญระยะทาง 1,690 กิโลเมตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการถนนสายเอเชีย

สำหรับเส้นทางคมนาคมส่วนอื่น ๆ นั้น เวียดนามมีรางรถไฟความยาว 3,200 กิโลเมตร 60% ของรางรถไฟอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ และมีศูนย์กลางการบินที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งในโลก เชื่อมโยงกับเครือข่ายเส้นทางการบินอื่น ๆ

การคมนาคมขนส่งในเวียดนามมีความสำคัญต่อการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ ท่าเรือสำคัญของเวียดนามตั้งอยู่ที่เมืองไฮฟอง ดานัง และนครโฮจิมินห์ซิตี้ ท่าเรือจำนวนมากได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและอีกหลายแห่งที่ได้รับการวางแผนว่าจะปรับปรุงต่อไป

3.4.1 การให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ

3.4.1.1 การลงทุนภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การประชุมพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 11 ได้พิจารณาการปรับปรุงแก้ไข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประจำปี ค.ศ. 2001 ถึง 2010 และได้มีมติให้กำหนดกลยุทธ์ในการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และยั่งยืน เพื่อสร้างเสริมความแข็งแกร่งของประชากรและสร้างให้ชาติได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาไปพร้อมกับแนวคิดสังคมนิยม ตลอด 10 ปีที่ผ่านมาของการปรับปรุงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงทศวรรษ 2001 ถึง 2010 ประเทศเวียดนามได้รับผลประโยชน์ในด้านโอกาสและผลลัพธ์มากมาย ส่งผลต่อการก้าวข้ามอุปสรรคและความท้าทายทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางการเงินและวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคและในโลก ประเทศชาติได้รับเสียงชื่นชมและประสบความสำเร็จในการออกจากกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและก้าวเข้าสู่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีฐานรายได้ระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ใหญ่ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงระยะเวลา 2001 ถึง 2010 ได้ถูกปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมการพัฒนาให้มุ่งเน้นภาคการผลิต ความสัมพันธ์ด้านการผลิต และความร่วมมือระหว่างประเทศ เศรษฐกิจมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยอัตราเฉลี่ย 7.26 เปอร์เซ็นต์ต่อปี และ

ในปี 2010 GDP พื้นฐานต่อจำนวนประชากรมีมูลค่า 1,168 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ โครงสร้างเศรษฐกิจได้มีการเคลื่อนตัวไปในทางบวก และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกลไกการตลาดก็ได้ถูกปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จที่สำคัญเป็นผลมาจากภาคสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ เสรีภาพในทางความเชื่อและศาสนา การยอมรับความเท่าเทียมทางเพศมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและประชาธิปไตยในสังคมถูกขยายออกไปไม่จำกัด แรงงานในต่างประเทศได้รับการคุ้มครองและสนับสนุน ส่วนการป้องกันประเทศและความมั่นคงยังคงมีการดำเนินการอย่างเข้มแข็งในการที่จะรักษาสันติภาพและความมั่นคงทางการเมืองเช่นเดียวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ²⁰⁵

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเวียดนามกำหนดแนวทางในการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมข้อที่ 4.5 เพื่อที่จะสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีความครอบคลุมเป็นหนึ่งในการพัฒนาเชิงกลยุทธ์และเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะสร้างหนทางไปสู่การฟื้นฟูเศรษฐกิจและเปลี่ยนแปลงไปสู่การเจริญเติบโต โดยมุ่งมั่นในการตรวจสอบและทำให้แผนงานด้านโครงสร้างพื้นฐานสำเร็จลุล่วงทั้งประเทศและในภูมิภาค เร่งปรับปรุงการคมนาคม การใช้ไฟฟ้าพลังน้ำ และการชลประทาน โดยอาศัยความคิดความสามารถในด้านทรัพยากรสังคมและสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันก็ปกป้องสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลาย

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะใช้ทรัพยากรของรัฐในการลงทุนในด้านถนนรถไฟความเร็วสูงในเส้นทางเหนือถึงใต้ และทำเรื่อน้ำลึก รวมถึงสายการบินที่มีความเป็นมาตรฐานเช่นเดียวกับโครงสร้างพื้นฐานในกรุงฮานอยและนครโฮจิมินห์ซิตี้ ส่งเสริมและสร้างเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการลงทุนของชาวต่างชาติในการที่จะร่วมลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานในการลงทุนทุกรูปแบบ โดยขั้นแรกจะเริ่มจากการสร้างการเชื่อมโยงทั้งระบบตั้งแต่การขนส่งตั้งแต่ภาคเหนือถึงภาคใต้และระเบียบเศรษฐกิจทางด้านตะวันออกและตะวันตกที่จะทำให้การขนส่งทั้งระบบมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งการสร้างระบบการขนส่งทางถนนจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางสากลและการพัฒนาทั้งระบบ การพัฒนาต่อมาจะต้องให้ความสำคัญแก่การสร้างเขื่อนในแม่น้ำและทะเล การสร้างสถานีสูบน้ำและโครงการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันน้ำเค็มในทะเล และป้องกันน้ำท่วม เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาด้านพลังงานและเร่งให้มีการใช้พลังงานไฟฟ้าได้อย่างสมบูรณ์ทั้งระบบพร้อมไปกับการใช้พลังงานที่มีความประหยัดและสามารถรับรองว่าพลังงานนั้นมีความเพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาโครงสร้างในด้านการชลประทานให้มี

²⁰⁵ Economica, vietnam's socio-economic development strategy for the period of 2011-2020, Retrieved February 20, 2016 from <http://www.economica.vn/Portals/0/MauBieu/1d3f7ee0400e42152bdcaa439bf62686.pdf>, p. 1-2.

ความสะอาดและถูกสุขอนามัยเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ที่มีประชากรในเขตอุตสาหกรรมและในพื้นที่ชนบท และสุดท้ายแก้ไขปัญหาการระบายน้ำและการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เขตเมือง²⁰⁶

3.4.1.2 กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

รัฐบาลเวียดนามได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนหรือ Decree No.15 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการลงทุนในโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน กฎหมายฉบับดังกล่าวประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2015 และจะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2015 เป็นต้นไปกฎหมายดังกล่าวจะมาแทนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมที่เกี่ยวข้องกับโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งแต่เดิมคือ Decree No.71 และยังใช้บังคับถึงระบบการลงทุนก่อสร้างโครงการบริหารโอนทรัพย์สิน (Operate-Transfer) โครงการก่อสร้างโอนทรัพย์สินบริหาร (Build-Transfer-Operate) และโครงการก่อสร้างโอนทรัพย์สิน (Build-Transfer) ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้ Decree No.108

ในการพัฒนากฎหมายฉบับดังกล่าวมีบทเรียนและประสบการณ์มากมายจากความท้าทายที่เกิดขึ้นกับนักลงทุนและรัฐบาล กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งระบบในการลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้กำหนดแนวทางสำหรับทางภาครัฐและภาคเอกชนในการที่จะบริหารและพัฒนาโครงการ กฎหมายฉบับนี้สร้างขึ้นด้วยมุ่งเน้นย้ำที่จะทำให้โครงการลงทุนมีความโปร่งใสในทุกขั้นตอนเพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานผ่านหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เช่น การคมนาคม พลังงาน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น²⁰⁷

3.4.2 รูปแบบการร่วมลงทุนในเวียดนาม

3.4.2.1 สัญญาร่วมลงทุนธุรกิจ (Business Co-operation Contract : BCC)

สัญญาร่วมลงทุนธุรกิจเป็นการร่วมทุนทางธุรกิจระหว่างนักลงทุนต่างชาติกับนักลงทุนเวียดนาม ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 รายเข้าร่วมทำธุรกิจด้วย ซึ่งมีความยืดหยุ่นมากที่สุด นิยมทำในอุตสาหกรรมประเภทน้ำมัน โทคมนาคม และการโฆษณา

ตามกฎหมายสัญญาลักษณะนี้ไม่ถือว่าเป็นการจัดตั้งบริษัทจำกัดแห่งใหม่แต่เป็นการสร้างความผูกพันโดยสัญญาของโครงการนั้น ๆ ด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายในการจัดสรรหน้าที่ ความ

²⁰⁶ *Ibid*, p. 12-13.

²⁰⁷ Frontier Law & Advisory Ltd, Introduction to Decree 15 on PPP, Retrieved February 20, 2016 from http://www.boldfrontier.com/uploads/4/0/6/5/40657617/vietnam's_new_ppp_decree_overview.pdf, p. 1.

รับผิดชอบกำไรและขาดทุนและไม่มีข้อกำหนดเรื่องเงินทุนขั้นต่ำของต่างชาติ โดยระยะเวลาของสัญญาขึ้นอยู่กับข้อตกลงกันและนักลงทุนต่างชาติสามารถโอนเงินกำไรกลับประเทศได้ค่อนข้างง่าย แม้ว่าจะไม่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาแต่โดยส่วนใหญ่แล้วสัญญาชนิดนี้จะเป็นสัญญาระยะสั้น ข้อเสียของการลงทุนประเภทนี้ คือไม่มีการจำกัดความรับผิดชอบหากเกิดการขาดทุน อีกทั้งนักลงทุนต่างชาติยังขาดความเป็นอิสระในการบริหารงาน

3.4.2.2 กิจการร่วมทุน (Joint-Venture : JV)

ในอดีต กิจการร่วมทุนเป็นรูปแบบที่นิยมกันมากในเวียดนาม แต่ปัจจุบันเริ่มลดลง เนื่องจากมักมีปัญหาด้านการบริหารงานและการขยายธุรกิจ กิจการร่วมทุนก่อตั้งโดยสัญญาร่วมทุนระหว่างนักลงทุนต่างชาติรายเดียวหรือหลายรายกับนักลงทุนของเวียดนามรายเดียวหรือหลายราย เพื่อดำเนินกิจการทางธุรกิจร่วมกัน หรือบางกรณีอาจเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐบาลต่างประเทศกับรัฐบาลเวียดนามก็ได้

การลงทุนประเภทนี้เป็นการตั้งบริษัทใหม่ในรูปหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิดชอบ มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของเวียดนาม ดังนั้นการก่อตั้งต้องได้รับใบอนุญาตและจดทะเบียนก่อตั้งจากกระทรวงวางแผนและการลงทุน (Ministry of Planning and Investment : MPI) ทั้งนี้ ผู้ที่เข้าร่วมลงทุนจะมีกฎหมายกำหนดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลงทุน โดยมีสัดส่วนหุ้น เงินลงทุน²⁰⁸ ของแต่ละฝ่ายที่ชัดเจนตามข้อตกลง

สำหรับนักลงทุนต่างชาติอาจลงทุนในกิจการร่วมทุนในรูปของเงินตราต่างประเทศ โรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์สิทธิบัตร ความรู้ทางเทคนิค กระบวนการทางเทคนิค และการบริการทางเทคนิค ซึ่งจะมีการประเมินค่าหุ้นเหล่านั้นเป็นตัวเงินโดยใช้ราคาตลาด ณ เวลานั้น

สำหรับนักลงทุนเวียดนามอาจลงทุนในรูปเงินตราของเวียดนามหรือเงินตราต่างประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน โรงงาน หรือแรงงาน

กิจการร่วมทุนไม่มีการกำหนดเพดานของการลงทุนร่วม หรือสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ แต่โดยทั่วไปสัดส่วนการลงทุนจากต่างชาติต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในส่วนของกำไรและความเสี่ยงต่าง ๆ ของกิจการร่วมทุนจะเฉลี่ยไปในแต่ละฝ่ายที่ร่วมลงทุนตามสัดส่วนของหุ้น ระยะเวลาของการลงทุนจะกำหนดไว้ชัดเจนในสัญญา หากไม่สามารถทำได้ตามเวลาที่กำหนด อาจถูกยกเลิกสัญญาทันที

²⁰⁸ คำว่า “เงินลงทุน” ในเวียดนามมีศัพท์สำคัญ 2 คำคือ “Registered Capital” หมายถึงมูลค่าลงทุนทั้งหมดของโครงการนั้น และ “Legal Capital” หมายถึง เงินลงทุนตามกฎหมายที่นักลงทุนต่างชาติจะต้องนำเข้ามาลงทุนในประเทศ คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมดในโครงการนั้น ซึ่งอาจนำเข้ามาเป็นเงินสด หรือเครื่องจักร อุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ก็ได้ โดยนักลงทุนจะต้องเปิดบัญชี “Capital Account” กับธนาคาร เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการนำเงินเข้ามาลงทุน และสามารถใช้ในการโอนเงินระหว่างประเทศได้ แต่สำหรับการใช้จ่ายในการดำเนินงานประจำวัน ต้องแยกบัญชีต่างหากที่เรียกว่า “Operating Account” นอกจากนี้ นักลงทุนไม่สามารถกู้เงินระยะยาว (เกิน 1 ปี) จากธนาคารเกินร้อยละ 70 ของมูลค่าลงทุนของโครงการ แต่ไม่มีข้อจำกัดในการกู้ระยะสั้น

ระยะเวลาของสัญญากิจการร่วมทุนกำหนดไว้ไม่เกิน 50 ปี แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นกับเงินลงทุนด้วย กิจการร่วมทุนจะดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร (Board of Management: BOM) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากแต่ละฝ่ายตามสัดส่วนของเงินลงทุน ทั้งนี้สมาชิกอย่างน้อย 2 คน ใน BOM จะต้องมาจากฝ่ายเวียดนาม ส่วนประธานของ BOM มาจากการแต่งตั้งโดยผู้ร่วมกิจการทั้งสองฝ่าย ซึ่งเห็นชอบร่วมกันเป็นเอกฉันท์ และ BOM จะแต่งตั้งผู้อำนวยการทั่วไปและรองผู้อำนวยการทั่วไป เพื่อรับผิดชอบในการบริหารกิจการ ซึ่งผู้อำนวยการทั่วไปหรือรองผู้อำนวยการทั่วไปคนที่ 1 คนใด คนหนึ่งจะต้องเป็นตัวแทนจากฝ่ายเวียดนาม

3.4.2.3 กิจการที่ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด (Wholly Foreign-owned Enterprise)

กิจการที่ต่างชาติเป็นเจ้าของเองทั้งหมด นับเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการลงทุนในเวียดนาม โดยเป็นการลงทุนขององค์กรหรือเอกชนจากต่างประเทศทั้งหมด การลงทุนดังกล่าวจะต้องได้รับอนุมัติจาก MPI หรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นก่อน การลงทุนในลักษณะนี้มีสถานะเป็นบริษัทจำกัดตามกฎหมายการลงทุนของเวียดนาม และผู้ลงทุนมีอำนาจเต็มในการบริหาร

3.4.2.4 กิจการที่ทำสัญญากับภาครัฐ

กิจการที่ทำสัญญากับภาครัฐเป็นรูปแบบการลงทุนที่เป็นข้อตกลงระหว่างหน่วยงานราชการของเวียดนามกับนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งอาจเป็นบริษัทต่างชาติถือหุ้นทั้งหมดหรือบริษัทร่วมทุนกับเวียดนามก็ได้ เพื่อที่จะสร้างหรือดำเนินการในโครงการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น สะพาน ถนน สนามบิน ท่าเรือ ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น

โดยผู้ลงทุนจะได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการในระยะเวลาที่เพียงพอที่จะทำให้ได้รับเงินลงทุนคืนพร้อมกำไรที่สมเหตุสมผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในสัญญา โดยอาจเป็นสัญญาในรูปแบบ BOT (Build-Operate-Transfer) คือ เมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วสามารถหาผลประโยชน์ได้ในช่วงเวลาหนึ่งก่อนโอนกิจการเป็นของรัฐ หรือ BTO (Build-Transfer-Operate) คือ เมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วต้องโอนให้รัฐก่อน จึงเปิดดำเนินการเพื่อหาผลประโยชน์ได้ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือ BT (Build-Transfer-Contract) คือ สร้างเสร็จแล้วต้องโอนให้รัฐทันที โดยรัฐจะอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติไปลงทุนในโครงการอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนตามสมควร เป็นต้น

ทั้งนี้ รัฐบาลเวียดนามได้สนับสนุนการลงทุนต่างชาติในรูปแบบดังกล่าว โดยการให้สิทธิพิเศษในการใช้ที่ดินและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งสิทธิพิเศษทางด้านภาษี เป็นต้น

3.4.3 การให้สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุน

ประเทศเวียดนามมีการประกาศใช้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ (Law on Foreign Direct Investment) เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 ภายหลังจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 6 ของเวียดนามเมื่อปีพ.ศ. 2529 โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจสู่ระบบตลาด

ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง²⁰⁹ เพื่อให้มีการส่งเสริมและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยปัจจุบันกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศฉบับล่าสุดที่ใช้คือ Unified Enterprise Law และ Common Investment Law

กฎหมายการลงทุนของเวียดนามค่อนข้างชัดเจนและเอื้อประโยชน์แก่นักลงทุน โดยรัฐบาลส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติและยืนยันที่จะไม่ยึดกิจการเป็นของรัฐ รวมทั้งอนุญาตให้ส่งเงินทุนและกำไรกลับประเทศได้ รัฐบาลจะไม่เก็บภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์ และวัสดุก่อสร้างที่นำเข้ามา เพราะผลผลิตสินค้าส่งออก นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการอนุมัติโครงการลงทุนจากต่างชาติ โดยใช้ระบบ “One-stop Service” เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าเกี่ยวกับการขออนุญาตลงทุน รัฐบาลเวียดนามมีการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมและควบคุมการลงทุนในเวียดนามหลายมาตรการ ดังนี้

3.4.3.1 มาตรการด้านภาษี

ภาษีเงินได้นิติบุคคล เริ่มปีพ.ศ. 2552 อัตรามาตรฐานร้อยละ 25 (เท่ากับทั้งบริษัทเวียดนามและบริษัทต่างประเทศ) ในอดีต บริษัทท้องถิ่นเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 32 และบริษัทต่างชาติเสียภาษี ร้อยละ 25 แต่หลังจากรัฐบาลประกาศใช้ Decree No.164/2003/ND-CP เมื่อ 22 ธันวาคม 2546 ใน Chapter II Article 9 ระบุว่ากิจการทุกประเภททั้งของรัฐบาล เอกชนท้องถิ่น และบริษัทต่างชาติ เสียภาษีในอัตราเท่ากันคือ ร้อยละ 28 และสำหรับกิจการที่ได้รับส่งเสริมพิเศษ และมีการจ้างงานตามที่กำหนดจะได้รับสิทธิประโยชน์ โดยเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10-20 เป็นเวลา 10-15 ปี แล้วแต่เงื่อนไขของกิจการ รวมทั้งมีการยกเว้นและลดหย่อนภาษีอีกระยะหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์ของนักลงทุนต่างชาติที่ได้รับตาม Decree No. 164 ลดลงจากเดิมหลายประการ และส่งผลกระทบต่อการลงทุนของต่างชาติในเวียดนามอย่างชัดเจนรัฐบาลจึงมีการทบทวน และในที่สุดเมื่อ 6 สิงหาคม 2547 ได้ประกาศ Decree No.152/2004/ND-CP ปรับปรุงแก้ไข Decree No.164 ดังกล่าว ซึ่งทำให้สิทธิประโยชน์ของนักลงทุนสูงขึ้นและชัดเจนขึ้น

อนึ่ง โครงการลงทุนก่อนที่ Decree No.152/2004/ND-CP มีผลบังคับใช้และได้รับสิทธิประโยชน์ต่ำกว่า Decree ฉบับนี้ ให้ใช้สิทธิประโยชน์ตาม Decree ฉบับนี้สำหรับอายุโครงการที่เหลือ ส่วนโครงการลงทุนจาก วันที่ 1 มกราคม 2547 จนถึงวันที่ Decree ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ และได้รับสิทธิประโยชน์ตาม Decree No.164/2003/ND-CP สูงกว่า Decree ฉบับนี้ให้ใช้สิทธิประโยชน์ตาม Decree No.164/2003/ND-CP ได้ตลอดอายุโครงการที่เหลือ

²⁰⁹ ปัจจุบัน มีการปรับปรุงแก้ไขไปแล้ว 4 ครั้ง เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2533 วันที่ 23 ธันวาคม 2535 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2539 และวันที่ 9 มิถุนายน 2543 หลังจากนั้น มีการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเป็นระยะ ๆ

โดยธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริม อัตราภาษีเป็นไปตามใบอนุญาต เช่น ร้อยละ 10 หรือ 20 ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นภาษี เช่น 2-4 ปี การยกเว้นให้เริ่มนับตั้งแต่ปีที่มีกำไร (ไม่ใช่ปีที่เริ่มดำเนินการ) ในการโอนกำไรกลับประเทศ สามารถทำได้เป็นรายไตรมาสและไม่ต้องเสีย Withholdings Tax

3.4.3.2 มาตรการด้านการเงินการธนาคาร

รัฐบาลเวียดนามอนุญาตให้สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกอบธุรกิจที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ทำให้ธุรกิจสามารถใช้บริการชำระบัญชีการค้าระหว่างประเทศ และเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ

3.4.3.3 การจัดตั้งเขตส่งเสริมการส่งออก และเขตพื้นที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ

ปัจจุบันเวียดนามมีเขตส่งเสริมการลงทุน 2 ประเภท คือ Export Processing Zone (EPZ) และ Industrial Zone (IZ) โดยเฉพาะในนครโฮจิมินห์ ไฮฟอง ฮานอย ฯลฯ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติ โดยกำหนดอัตราภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษ สำหรับธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในเขตอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเภท

3.4.3.4 มาตรการเกี่ยวกับที่ดิน

สำหรับมาตรการเกี่ยวกับที่ดินนั้น ระยะเวลาที่ได้รับสิทธิในการเช่าที่ดินขึ้นกับใบอนุญาตการลงทุน (Investment License) เป็นหลัก โดยปกตินักลงทุนต่างชาติได้รับสิทธิในการเช่าที่ดินประมาณ 50 ปี และอาจขยายเป็น 70 ปี หากโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก The Standing Committee of the National Assembly สำหรับโครงการลงทุนจากต่างชาติประเภท BOT (Build-Operate-Transfer Contract) นักลงทุนต่างชาติไม่ต้องเช่าที่ดิน เมื่อตกลงเริ่มทำโครงการแล้วรัฐบาลจะมอบที่ดินให้ดำเนินการ เมื่อโครงการแล้วเสร็จนักลงทุนต้องโอนสิทธิของโครงการนั้นให้แก่รัฐบาลตามรูปแบบ BOT

นักลงทุนต่างชาติ สามารถนำสิทธิการใช้ที่ดินมาเป็นหลักประกันการกู้เงินได้ และอนุญาตให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในเวียดนามสามารถรับจำนองสิทธิการใช้ที่ดินได้ประกันความมั่นใจให้แก่นักลงทุนต่างชาติ โดยให้การรับรองว่าหากรัฐบาลเวียดนามมีการออกกฎหมายใหม่ที่อาจจะทำให้นักลงทุนต่างชาติได้รับความเสียหาย นักลงทุนสามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์ตามที่ได้รับอยู่เดิมได้

3.4.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ระบบพิจารณาความของประเทศเวียดนามจะกำหนดภารกิจที่หลากหลาย อันได้แก่ หน่วยงานในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความ (Conciliation) ศาลประชาชน (People's Court) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชั้นศาล ศาลทหาร (Military Court) ซึ่งผู้วินิจฉัยชี้ขาดเป็นเจ้าของพนักงานที่เกี่ยวข้องในทางทหาร และคณะอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) ซึ่งกฎหมายสารบัญญัติของเวียดนามได้ถูกปรับปรุงในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยได้ปรับเปลี่ยนกลไกในการระงับข้อพิพาทและการบังคับใช้กฎหมาย และกำหนดหลักการในการวางกฎที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ซึ่ง

จากปัญหาที่ผ่านมาราชการส่วนภูมิภาคมักจะมีการใช้อำนาจหน้าที่เกินกว่าหรือไม่เป็นไปตามนโยบายของส่วนกลางที่วางไว้

3.4.4.1 การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยเป็นรูปแบบในการระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ ยกตัวอย่างเช่น รูปแบบของการไกล่เกลี่ยโดยความช่วยเหลือของผู้อาวุโสในหมู่บ้านหรือผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งการไกล่เกลี่ยดังกล่าวได้มีการปฏิบัติมาช้านานในประเทศเวียดนาม รูปแบบของการไกล่เกลี่ยที่หลากหลายจะได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายสังคมนิยม การไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการจึงได้รับการยอมรับในสังคม

การไกล่เกลี่ยมักจัดเป็นกลุ่มซึ่งประกอบด้วยคน 3 ถึง 10 คนในการจัดการไกล่เกลี่ยในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านกฎหมายครอบครัว กฎหมายแพ่ง และกฎหมายอาญาอาญาโทษ ข้อพิพาทในกฎหมายครอบครัวจะต้องจัดให้มีการไกล่เกลี่ยก่อนที่จะมีการเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีตามปกติ และนอกจากกฎหมายครอบครัว ข้อพิพาททางแพ่งอื่นก็สามารถนำหลักการไกล่เกลี่ยมาใช้ได้เช่นกัน การไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นมิตรต่อคู่พิพาททุกฝ่าย ปัจจุบันข้อพิพาทร้อยละ 30 ได้รับการไกล่เกลี่ยจนเสร็จสิ้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล อย่างไรก็ตาม ผลของการไกล่เกลี่ยไม่ได้ผูกพันคู่พิพาทและคู่พิพาทยังคงสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ แม้จะมีการไกล่เกลี่ยไปแล้วก็ตาม

กระทรวงยุติธรรมของคณะกรรมการประชาชนได้กำกับดูแลหน่วยงานด้านการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในภูมิภาค บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทจะถูกแต่งตั้งโดยคณะกรรมการประชาชน และหน่วยงานด้านการไกล่เกลี่ยจากประกอบด้วยรองประธานคณะกรรมการประชาชนและผู้ที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพและตัวแทนจากสหภาพสตรีและเยาวชน ถึงแม้การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทดูเหมือนว่าจะได้รับความนิยม แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นที่มาของปัญหาที่อาจจะตามมา แรงกดดันทางสังคมส่งผลให้คู่พิพาทจำเป็นต้องละทิ้งสิทธิในทางกฎหมาย เช่นเดียวกับวิธีพิจารณาคดีที่ไม่เป็นทางการ อันไม่ส่งผลดีต่อความคุ้มครองในทางกฎหมายที่เหมาะสม และตัดโอกาสที่จะมีการนำข้อพิพาทจะก้าวเข้าสู่ศาล

3.4.4.2 การระงับข้อพิพาทโดยคณะอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ

คณะอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจเป็นหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐบาลที่มีส่วนในการทำหน้าที่สำคัญในการระงับข้อพิพาทของประชาชนเวียดนาม เพื่อหลีกเลี่ยงการต้องระงับข้อพิพาทต่อหน้าสาธารณะ เช่น ศาลประชาชน คณะอนุญาโตตุลาการนี้อาจมีส่วนในการช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยความช่วยเหลือของบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและด้วยความช่วยเหลือของนักกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งปัจจุบันพบว่านักลงทุนชาวต่างประเทศและคู่สัญญาชาวเวียดนามนิยมใช้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการมากกว่าการฟ้องร้องคดี

จากรัฐกฤษฎีกา Decree No. 116/CP ลงวันที่ 5 กันยายน 1994 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการส่วนกลางขึ้นในเวียดนาม และกำหนดสถานะการจัดตั้งองค์กรและภารกิจ ของคณะกรรมการดังกล่าว ผู้ที่มีความประสงค์จะเป็นอนุญาโตตุลาการจะต้องขอรับใบอนุญาตจาก กระทรวงยุติธรรม โดยออกเป็นบัตรประจำตัวอนุญาโตตุลาการ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติเทียบเท่าคุณสมบัติ นิติศาสตร์บัณฑิต

เขตอำนาจการชี้ขาดคดีของคณะอนุญาโตตุลาการกว้างขวางมาก คณะอนุญาโตตุลาการสามารถ ระบุข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางเศรษฐกิจ ข้อพิพาทระหว่างบริษัทและคณะกรรมการ ข้อพิพาท ระหว่างคณะกรรมการบริษัทอื่นเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งบริษัท การปฏิบัติงานหรือการเลิกบริษัท และข้อ พิพาทที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยคณะอนุญาโตตุลาการไม่ได้มีการจัดรูปแบบดังเช่นการ ฟ้องร้องคดีในศาล คู่พิพาทสามารถเลือกผู้ที่จะมาเป็นคณะอนุญาโตตุลาการได้ และหากคู่พิพาทไม่ สามารถที่จะเลือกได้ หน่วยงานกลางสามารถแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการให้แทนได้ คำชี้ขาดของคณะ อนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นโดยเป็นเอกเทศจากระบบศาลและหากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธที่จะปฏิบัติ ตามคำชี้ขาดคู่สัญญาอีกฝ่ายมีสิทธิ์ที่จะร้องขอต่อศาลประชาชนให้บังคับตามกฎหมายได้

คณะอนุญาโตตุลาการถือเป็นผลผลิตของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและมีส่วนสำคัญต่อธุรกิจของ ชาวเวียดนาม อย่างไรก็ตาม คณะอนุญาโตตุลาการยังคงมีจุดอ่อนอยู่ ความยุ่งยากที่สำคัญคือการบังคับ ใช้คำชี้ขาด เนื่องจากหากศาลไม่ได้รับรู้คำชี้ขาดมาตั้งแต่ต้น จะทำให้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในทางกลับกัน New York Convention ซึ่งเวียดนามยังมีพันธกรณีที่จะต้องบังคับตามคำชี้ขาดของ คณะ อนุญาโตตุลาการประเทศอื่น ๆ ซึ่งขณะนี้กำลังมีการปรับปรุงคณะอนุญาโตตุลาการให้สามารถบังคับใช้ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในประเทศได้

ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศจะถูกชี้ขาดโดยคณะ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หากคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องยินยอมที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ คณะอนุญาโตตุลาการได้รับการแต่งตั้งโดยสภาหอการค้าเวียดนามและ สภาอุตสาหกรรม ทั้งนี้ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศอาจได้รับเชิญให้ร่วมเป็นหนึ่งในคณะ อนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทปกติได้ คำชี้ขาดที่เกิดขึ้นโดยคณะอนุญาโตตุลาการต่างประเทศถือเป็นที่สุด และไม่สามารถอุทธรณ์ต่อศาลเวียดนามหรือหน่วยงานใด ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีวิธีการในการบังคับให้ คู่พิพาทปฏิบัติตามคำชี้ขาดได้ แต่ระเบียบที่กำลังอยู่ในระหว่างร่างขึ้นในขณะนี้จะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัย ยะสำคัญต่อกฎหมายที่จะทำให้ศาลประชาชนมีอำนาจบังคับให้คู่พิพาทต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาด

3.4.4.3 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางศาล

ระบบศาลประชาชนเวียดนามประกอบด้วยศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนจังหวัด และศาล ประชาชนสูงสุด ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือคณะตุลาการทหาร ซึ่งทำหน้าที่ในการกำกับดูแลศาล แขวงและศาลจังหวัด แต่ในงานส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาล ก็จะมีการตั้งผู้ตรวจการจากกระทรวง

ยุติธรรมเพื่อไปดูแล และศาลสูงสุดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐสภา ทั้งนี้ ไม่มีหน่วยงานใดสามารถออกคำสั่งต่อศาลเป็นกรณีเฉพาะเจาะจงได้ แต่สภาประชาชนสามารถเข้ามาได้เช่นมีคำสั่งให้ศาลเร่งพิจารณาคดีในกรณีที่มีความล่าช้า และนอกจากนี้ ประธานศาลแขวงและศาลจังหวัดจะต้องรายงานขึ้นตรงต่อสภาประชาชน

(1) ศาลประชาชนแขวง

ในการปกครองส่วนภูมิภาค แขวงคือเป็นหน่วยทางปกครองแห่งหนึ่ง ซึ่งมีศาลประชาชนแขวงซึ่งเป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจหน้าที่การพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ข้อพิพาททางแพ่งจะได้รับการพิจารณาคดีภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่มีการยื่นฟ้องคดี หากเป็นคดีที่มีความยุ่งยากสามารถพิจารณาคดีเกินกว่า 6 เดือนได้ แต่ทั้งนี้กรณีคดีที่มีความยุ่งยากมักจะไม่ค่อยพบ

คดีส่วนใหญ่ตามปกติได้รับการจัดการโดยผู้พิพากษาอาชีพ 1 คน และผู้พิพากษาสมทบ 2 คน กรณีคดีที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ จะได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดโดยผู้พิพากษาอาชีพ 2 คนและผู้พิพากษาสมทบ 1 คน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งกำหนดไว้ว่าผู้พิพากษาอาชีพจะต้องมีคุณวุฒิต่ำสุดคือระดับนิติศาสตรบัณฑิต แต่ภาวะขาดแคลนผู้พิพากษาที่ผ่านการฝึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกเขตเมืองทำให้เป็นปัญหาในการปฏิบัติตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตปัจจุบันได้รับโอกาสในการศึกษาต่อและเข้ารับการทดสอบ ส่วนผู้พิพากษาสมทบไม่ได้มีข้อกำหนดให้ต้องมีความรู้ในด้านกฎหมาย แต่จะต้องผ่านการอบรมขั้นพื้นฐานในศาลจึงจะสามารถทำคำพิพากษาได้ ในการลงมติ คำพิพากษาศาลประชาชนจะต้องได้รับคะแนนเสียงส่วนใหญ่ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีคะแนนเสียงคนละ 1 เสียงและเช่นเดียวกับผู้พิพากษาทั่วไป ผู้พิพากษาสมทบสามารถใช้สิทธิคำพิพากษาคัดค้านได้ในส่วนของตน

ผู้พิพากษาอาชีพได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีเป็นระยะเวลา 5 ปีและผู้พิพากษาที่สามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีจะได้รับการแต่งตั้งต่ออีกวาระหนึ่ง ส่วนผู้พิพากษาสมทบได้รับการเลือกตั้งโดยสภาประชาชนแขวง ทั้งนี้ ผู้พิพากษาทั้งหมดถูกแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี

(2) ศาลประชาชนจังหวัด

ศาลประชาชนจังหวัดเป็นสถานที่ถูกจัดตั้งขึ้นในแต่ละเขตพื้นที่จังหวัดของประเทศ ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ที่รับคดีจากศาลประชาชนแขวง และนอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นสำหรับกรณีบางประเภทการปกครองของศาลประชาชนจังหวัดแบ่งออกเป็นหลายคณะ เช่น ศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลเศรษฐกิจ ศาลแรงงาน ศาลปกครอง หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานปฏิบัติการของรัฐบาล

คดีที่เกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ในศาลจังหวัดคือ คดีอาญาและคดีแพ่ง ศาลเศรษฐกิจ ศาลแรงงาน และศาลปกครองเป็นศาลที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างการริเริ่ม

ทั้งนี้ อัตราคดีที่ยื่นฟ้องในศาลทั้งสาม อยู่ในระดับที่ต่ำหรือบางครั้งแทบไม่มีเลย ซึ่งตัวแทนของศาลกล่าวว่าเพราะประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจในการยื่นฟ้องข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจและแรงงาน

เนื่องจากไม่ทราบว่าศาลสามารถตัดสินคดีเหล่านี้ได้ด้วย เช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ศาลจังหวัดประกอบด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 1 คนและผู้พิพากษาสมทบ 2 คน ในข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจจะมีผู้พิพากษาอาชีพ 2 คน และผู้พิพากษาสมทบ 1 คน หากศาลทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์หรือเป็นคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต หรือคดีอาชญากรรมหรือเกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศ จะประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน หากศาลพิจารณาคดีอาญาในฐานะศาลชั้นต้นและการกำหนดโทษปรับอยู่ภายในอำนาจของศาลที่สามารถทำได้ จะประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 2 คนและผู้พิพากษาสมทบ 3 คน ผู้พิพากษาอาชีพเหล่านี้จะเป็นหนึ่งในสมาชิกสภาประชาชนด้วย ผู้พิพากษาจะรับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ส่วนผู้พิพากษาสมทบรับการเลือกตั้งจากสภาประชาชนจังหวัด ผู้พิพากษาจะมีวาระ 5 ปีและผู้พิพากษาส่วนใหญ่ในศาลประชาชนจังหวัดมักจะเป็นเพศชาย แต่ในขณะเดียวกันจำนวนของผู้พิพากษาเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คำตัดสินของศาลจังหวัดอาจจะถูกอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงสุด ตราบใดที่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด

(3) ศาลประชาชนสูงสุด

ศาลประชาชนสูงสุดเป็นศาลที่ทำหน้าที่ทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นล่าง ประธานศาลได้รับเลือกตั้งโดยรัฐสภา ส่วนผู้พิพากษาคนอื่น ๆ ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสรรหาจากส่วนกลาง ซึ่งผู้พิพากษาในศาลสูงสุดทั้งหมดอาจถูกแต่งตั้งหรือถอดถอนโดยคณะกรรมการธิการสามัญประจำรัฐสภา ส่วนผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสมทบจะต้องได้รับความยินยอมจากกองทัพเสียก่อน ศาลสูงสุดได้แบ่งหน่วยงานออกเป็นคณะกรรมการตุลาการ สภาตุลาการ สำนักงานคดีแพ่ง สำนักงานคดีอาญา สำนักงานคดีเศรษฐกิจ และหน่วยงานทบทวนคดี ซึ่งทบทวนคดีที่ถูกฎีกามาเพื่อทำการทบทวน โดยอาจสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ หรือส่งกลับไปยังศาลจังหวัดให้ปฏิบัติตามแนวทางของศาลสูงสุด คำวินิจฉัยของหน่วยงานทบทวนมีผลทางกฎหมายทันที เว้นแต่คณะกรรมการตุลาการศาลประชาชนสูงสุดจะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น โดยศาลประชาชนสูงสุดได้ประกาศคำพิพากษาโดยสรุปเป็นรายปีไว้ในจดหมายข่าวของศาลประชาชนสูงสุด อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลมิได้ถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย เพราะศาลล่างยังมีความยุ่งยากในการรับข้อมูลคำพิพากษาจากศาลประชาชนสูงสุด

บทที่ 4

บทวิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จากการศึกษาการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในกลุ่มประเทศ CLMV รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมระดมความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง²¹⁰ นำมาสู่ประเด็นในการวิเคราะห์ปัญหาการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ 5 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยในการพิจารณาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV (4.1) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV (4.2) กฎหมายด้านการลงทุนที่และสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนกับรัฐ (4.3) วิเคราะห์กลไกในการระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุนในประเทศ CLMV (4.4) และวิเคราะห์การให้ความช่วยเหลือของไทยแก่นักลงทุนในประเทศ CLMV (4.5) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัจจัยในการพิจารณาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV

จากการศึกษาพบว่า การเข้าไปลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV มีปัจจัยในการพิจารณาการลงทุนสรุปได้ 4 ประการ กล่าวคือ

1. **แผนการลงทุนของประเทศ** โดยจะต้องพิจารณาตั้งแต่การเวนคืนที่ดินไปจนถึงการประกอบกิจการต่อภายในประเทศนั้น ว่าจะมีความเหมาะสมในการลงทุนหรือคุ้มค่าต่อการเข้าไปลงทุนหรือไม่
2. **กฎหมาย** ซึ่งในประเทศกลุ่มอาเซียนส่วนใหญ่ได้มีการมองไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการบัญญัติกฎหมายจะมีการขับเคลื่อนกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้มีอุปสรรคในการเข้าไปลงทุนของนักลงทุนหรือไม่ รวมทั้งกฎหมายในการเข้าไปลงทุนเอื้อประโยชน์หรือก่อให้เกิดความยุติธรรมกับผู้เข้าไปลงทุนหรือไม่ ซึ่งกฎหมายจะต้องไม่เป็นการเอาเปรียบซึ่งกันและกันจนเกินไป
3. **มาตรการและกลไกในการสนับสนุนการลงทุน** ในกรณีที่บางโครงการไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน โดยเฉพาะโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม ดังนั้นจะต้องพิจารณาถึงมาตรการและกลไกของรัฐที่จะเข้ามาสนับสนุนการลงทุนและสิทธิประโยชน์ที่ผู้ลงทุนจะได้รับมีความจูงใจมากน้อยเพียงไรในการที่จะเข้าไปลงทุน เช่น ภาษี ผลกำไรตอบแทนที่จะได้รับ เป็นต้น

²¹⁰ โปรดดูภาคผนวกที่ 2

จากปัจจัยในการพิจารณาการลงทุนทั้ง 4 ประการข้างต้น นักลงทุนจึงจะมีการดำเนินการเข้าไปลงทุนในด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากการเข้าไปลงทุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมีการใช้ค่าใช้จ่ายสูงและมีขั้นตอนมาก เช่น การออกแบบ มีการสำรวจ และอื่น ๆ ดังนั้นหากพิจารณาแล้วไม่เป็นการคุ้มค่าต่อประโยชน์หรือผลกำไรที่จะได้รับก็จะไม่มีการดำเนินการลงทุน แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการมีข้อจำกัดบางประการ เช่นในประเทศกัมพูชาพบว่าการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการทำได้ยาก เนื่องจากขาดแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ความร่วมมือด้านข้อมูลรวมทั้งมีต้นทุนในการจัดหาข้อมูลสูง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน

นอกจากนี้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ได้มีกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่เข้าไปลงทุนจำนวนมากและส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้โอกาสร่วมพัฒนาหรือทำสัญญากับภาครัฐสำหรับกลุ่มนักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็กยังขาดโอกาสในการแข่งขันในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับนักลงทุนที่มีโครงการที่จะเข้าไปลงทุนหรือนักลงทุนรายใหม่ที่ประสงค์จะเข้าไปลงทุนในการเข้าไปลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ปรากฏช่องทางในการลงทุน 2 วิธีการ ได้แก่ (1) รัฐบาลจะชักจูงให้เข้าไปลงทุน ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากการทำงานตกลงระหว่างรัฐบาล โดยกิจการที่จะชักจูงให้เข้าไปลงทุนนั้นจะเป็นการเข้าทำสัญญาหรือการลงทุนในโครงการระดับใหญ่ (2) เอกชนสนใจเข้าไปลงทุนเองซึ่งเป็นการเข้าไปลงทุนเพื่อหวังผลกำไรเป็นการตอบแทน องค์กรประกอบของเอกชนที่ใช้พิจารณาการเข้าไปลงทุน

4.2 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV

จากการศึกษาพบว่าการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV พบปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวกับการลงทุนโดยสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้

4.2.1 โอกาสในการเข้าไปทำธุรกิจในประเทศ CLMV

ปัญหาการกีดกันโดยอำนาจทางการเมืองในการเข้าไปลงทุนในเรื่องของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่ม CLMV เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องของอำนาจทางการเมือง เช่น ในประเทศเมียนมาร์ช่วงที่ผ่านมาประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นได้มีการพยายามเข้ามาแพร่ขยายอำนาจในอาเซียน โดยการเข้ามาเป็นผู้สนับสนุนเงินลงทุนให้กับประเทศเมียนมาร์ ซึ่งจากตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในกรณีนี้คือการให้สัมปทานเขตเศรษฐกิจพิเศษของเมียนมาร์เองซึ่งมี 3 ซึ่งเขตเจ้าฉิวได้มีการจัดสรรให้จีนไปเพราะว่ามีอาณาเขตใกล้กับจีน เขตย่างกุ้งได้มีการจัดสรรให้ญี่ปุ่นเพื่อถ่วงดุลอำนาจระหว่างจีนกับญี่ปุ่นไปในตัว เช่นเดียวกับการจัดสรรการลงทุนเขตพื้นที่ส่วนเขตทวายให้ประเทศไทย ดังนั้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในระดับรัฐกับรัฐ หรือกลุ่มธุรกิจรายใหญ่กับรัฐ ทั้งในกรณีที่มีการทำงานตกลงระดับชาติหรือการเจรจาระหว่างกลุ่มทุนต่างประเทศและกลุ่มทุนในประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุนหรือหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เช่นเงินกู้จากสถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้โอกาสในเรื่องของระยะเวลาการคืนทุนก็ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการลงทุน ตัดสินใจที่จะร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่มีความแตกต่างกับการลงทุนรูปแบบอื่น ๆ ที่มีมูลค่าสูงตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะใช้ระยะเวลาคืนทุนที่นานและทำให้เกิดความเสี่ยงในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว บางประการ เช่น ในระหว่างที่ลงทุนมีความต้องการในการรับบริการ อาจเหมาะสมในระยะเวลาขณะร่วมทุนแต่เมื่อเวลาผ่านไปอาจจะไม่เหมาะสมที่จะลงทุนในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นการประเมินความคุ้มค่าหรือการศึกษาความเป็นไปได้จึงเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจในการลงทุน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการลงทุนอีกประการหนึ่งคือความสัมพันธ์กับรัฐบาลหรือกลุ่มการเมืองซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากฎหมาย เช่นที่ปรากฏในประเทศเมียนมาร์หรือประเทศกัมพูชาจะต้องให้มีการเข้าไปร่วมลงทุนกับคนในท้องถิ่นด้วยซึ่งถ้าไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในท้องถิ่นมากก่อนในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถเข้าไปลงทุนกับรัฐในโครงการอื่น ๆ ได้ เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับประเทศกลุ่ม CLMV ซึ่งถ้าหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางการเมืองก็จะไม่สามารถที่จะเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศเหล่านั้นได้ เช่น

ประเทศเมียนมาร์ หากผู้มีอิทธิพลทางการเมืองไม่เห็นชอบ โครงการนั้นก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ประเทศเวียดนาม ฐานะทางการเงินทางธนาคารกลางหรือว่าทางด้านเศรษฐกิจการเงินจะขึ้นตรงต่อรัฐบาล เพราะฉะนั้นการกำหนดนโยบายต่าง ๆ จะต้องให้ทางคณะรัฐบาลเห็นชอบด้วย

ประเทศลาว เจ้าแขวงเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากหากโครงการใดที่รัฐส่วนกลางอนุมัติ แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าแขวงนั้น โครงการดังกล่าวก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้

4.2.2 ความสำคัญของปัญหาทางการเมืองในประเทศ CLMV ที่มีผลต่อการลงทุน

จากการศึกษาพบว่าปัญหาในการลงทุนอีกประการหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างโครงการ ปรากฏให้เห็นในประเทศไทยและของประเทศกลุ่ม CLMV ซึ่งส่งผลให้โครงการบางโครงการมีการยกเลิกโครงการหรือพักโครงการไว้ชั่วคราว ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของรัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่นในขณะนั้นว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้ในด้านใด ดังนั้นสถานการณ์ทางการเมืองจึงทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV

นอกจากนี้ปัญหาทางการเมืองภายในประเทศเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในการลงทุน หากรัฐบาลที่มีเสถียรภาพในการบริหารประเทศก็คาดว่าเศรษฐกิจในประเทศน่าจะมีแรงขับเคลื่อนจากภายในประเทศที่จะช่วยผลักดันให้เศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น รวมทั้งโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นและผลักดันให้เศรษฐกิจเติบโตได้ตามเป้าหมายตามกรอบความเชื่อมโยงในอาเซียน

เช่นเดียวกับผลกระทบต่อการลงทุนจากเม็ดเงินที่บริษัทต่างชาตินำมาใช้ในการลงทุนที่ส่วนใหญ่ได้มาจากการขอเครดิตหรือสินเชื่อจากสถาบันการเงินในประเทศของตนหรือสถาบันการเงินระหว่าง

ประเทศ ซึ่งปัญหาทางการเมืองหรือเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอีกปัจจัยหนึ่งส่งผลให้ไม่เกิดการลงทุนจากต่างประเทศหรือการลงทุนมีการชะลอตัว

ดังนั้นความมีเสถียรภาพทางการเมือง นโยบายของรัฐบาล ทิศทางของนโยบายและข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและสภาพเศรษฐกิจในประเทศ รัฐบาลควรพิจารณาการลงทุนในโครงการที่มีความสำคัญในลำดับต้น

4.2.2 วิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติของกลุ่มประเทศ CLMV

จากการศึกษาพบว่ากฎหมาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติของการลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาตัดสินใจของเอกชนในการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับรัฐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 การบังคับใช้กฎหมาย

จากสภาพข้อเท็จจริงในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของกลุ่มประเทศ CLMV พบว่ากฎหมายส่วนใหญ่มีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ เช่นที่ปรากฏในประเทศลาว เมื่อรัฐบาลได้มีการตอบรับผู้ลงทุนแล้วไม่ได้หมายความว่าผู้ลงทุนจะเข้ามาลงทุนได้จริง เนื่องจากแต่ละจังหวัดของลาวปกครองโดยเจ้าแขวง ซึ่งเจ้าแขวงมีอำนาจในทางปฏิบัติในการปฏิเสธการดำเนินการตามที่รัฐบาลได้มีข้อสั่งการหรือกฎหมายที่รัฐบัญญัติ ซึ่งหากเจ้าแขวงไม่ปฏิบัติตามรัฐบาลกลางก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปดำเนินการได้ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาว่ากฎหมายที่บัญญัติออกมาไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้

เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม แม้จะมีกฎหมายที่บัญญัติไว้ชัดเจนแต่ก็มีปัญหาในเรื่องการบังคับการตามกฎหมาย ซึ่งประเทศเวียดนามได้มีการออกกฎหมายการจดทะเบียนภาษีโดยให้มีการจดทะเบียนภาษีย้อนหลัง ถึงแม้ว่าสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับจะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ยังพบความล่าช้าในการบังคับการตามกฎหมาย เช่นระบบราชการของประเทศลาวมีความล่าช้าในกระบวนการและขั้นตอนเกี่ยวกับการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนกระบวนการใช้เวลาเฉลี่ยขั้นตอนละ 4 เดือน และมีขั้นตอนที่ซับซ้อน อีกทั้งข้าราชการหรือพนักงานราชการไม่มีความรู้ความสามารถที่จะให้ความกระจ่างกับนักลงทุนที่เข้าไปลงทุนภายในประเทศได้

4.2.2.2 ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการลงทุน

จากการศึกษาพบว่าแม้ประเทศในกลุ่ม CLMV จะมีกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน แต่พบว่ายังขาดกฎหมายลำดับรองในการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจน เช่น ในประเทศเมียนมาร์ พบว่ามีกฎระเบียบยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร การพิจารณาขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้มีอำนาจ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังขาดประสบการณ์ในเรื่องกฎระเบียบใหม่ ๆ กฎระเบียบเดิมในอดีตที่เคยผ่อนปรน และอนุโลม

ให้ผู้ประกอบการดำเนินการได้ กลับเข้มงวดมากขึ้นในประเด็นอย่างไม่สมเหตุผล ในบางประเด็นที่เจ้าหน้าที่ยังขาดความเข้าใจ การพิจารณาจะต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้มีอำนาจ

เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศลาวไม่มีความชัดเจน จึงพบปัญหาในเรื่องการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของสัญญาซึ่งได้มีการกำหนดกรอบการทำสัญญาไว้กว้าง ๆ เช่น ในสัญญาจะระบุว่าให้ผลตอบแทนภายใน 5 ปี แต่ไม่ได้บอกถึงบทลงโทษหรือสิทธิที่จะได้รับการชดเชยซึ่งทำให้เกิดการบังคับตามกฎหมายและสัญญาไม่บรรลุผล จึงขึ้นกับเจ้าแขวงในขณะนั้นว่าสามารถดำเนินการตามสัญญาได้หรือไม่

4.2.2.3 กฎระเบียบเปลี่ยนแปลงบ่อย

ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ ในสภาพข้อเท็จจริงพบว่ากฎระเบียบมักเปลี่ยนไปตามกระแสของการลงทุนและธุรกิจภายในประเทศและการบัญญัติหลักเกณฑ์มีความทับซ้อนกันและขัดกันเอง

กฎหมายของ**ประเทศเมียนมาร์**มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาไม่แน่นอน อีกทั้งยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ เนื่องจากว่าประเทศเมียนมาร์มีชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลต่อคนกลุ่มนี้คือ NGO ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ในกรณีที่มีการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานนอกจากที่จะต้องผ่านทางรัฐบาลแล้วในทางปฏิบัติพบว่ายังมีความจำเป็นในการได้รับความเห็นชอบจากองค์กรภาคประชาชนต่าง ๆ ในเขตนั้นด้วย เช่น NGO ด้วยมิเช่นนั้นแล้วจะไม่สามารถเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานได้จริง

ประเทศเวียดนามกฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงนโยบายของภาครัฐที่ไม่มี ความชัดเจน ซึ่งปัจจุบันประเทศเวียดนามได้มีการลงโทษในเรื่องของปัญหาคอร์รัปชันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐไม่กล้าที่จะตีความกฎหมายว่ากฎหมายดังกล่าวจะต้องไปในทิศทางให้ส่งผลให้กระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานเกิดความล่าช้าต่อผู้ลงทุน

นอกจากปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมายของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV แล้วนั้น ปัญหาในภาพรวมทางด้านกฎหมายของประเทศเหล่านี้คือ กลุ่มประเทศ CLMV ต้องการการเข้าไปลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานจากต่างประเทศ แต่ในด้านของกฎหมายภาษีก็ยังคงมีการเก็บภาษีที่สูงไม่เอื้อต่อการเข้าไปลงทุน

4.2.2.4 กฎหมายภายในเป็นอุปสรรคในการเข้าไปร่วมลงทุน

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายมีลักษณะที่เป็นอุปสรรคในการร่วมลงทุน เช่นกฎหมายภาษี กฎหมายแรงงาน เป็นต้น ดังนั้นการเข้าไปลงทุนไม่สามารถใช้กฎหมาย PPP ได้เพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณากฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เช่นประเทศเวียดนาม ได้มีนโยบายห้ามเข้าไปลงทุนทางด้านภาคธนาคาร ดังนั้นแม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนจึงไม่ได้หมายความว่าสามารถเข้าไปลงทุนได้แบบสะดวกและเสรี

สำหรับกฎหมายของประเทศกัมพูชายังคงมีข้อจำกัดในบางประการอันเป็นการเกี่ยวข้องกับเรื่องสัมปทาน ส่งผลให้ประชาชนเป็นผู้รับภาระหากเกิดความเสียหายขึ้น อีกทั้งกฎหมายยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขาดความมั่นคงในการเข้าไปลงทุน เช่นในการเสียภาษีนำเข้าสินค้าเข้าไปลงทุนบางที่เสีย 20% แต่อีกที่หนึ่งเสีย 30-40% และปรากฏว่ากฎหมายที่ออกมาส่วนใหญ่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

4.3 การให้ความช่วยเหลือและการส่งเสริมการลงทุน

4.3.1 กฎหมายด้านการลงทุนที่และสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการร่วมลงทุนกับรัฐ

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายด้านการลงทุนในหลาย ๆ ประเทศได้มีการพัฒนา มีการจูงใจให้ผู้ลงทุนเข้าไปร่วมลงทุน โดยเฉพาะในเรื่องของด้านภาษีและสิทธิสัมปทาน โดยให้มีการยืดหยุ่นในการเข้าไปปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจุบันประเทศเมียนมาร์ เวียดนาม ได้มีการกำหนดในเรื่องดังกล่าว แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าในทางปฏิบัติประเทศเหล่านี้ได้กำหนดออกมาจูงใจต่อผู้เข้าไปลงทุนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้กฎหมายที่เป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการลงทุนคือ กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายภาษี และกฎหมายแรงงานซึ่งเป็นกฎหมายหลัก ซึ่งควรต้องพัฒนาไปพร้อมกัน

4.3.2 การสนับสนุนด้านการเงินการธนาคารสำหรับนักลงทุนไทยและต่างชาติ

การสนับสนุนด้านการเงินการธนาคารสำหรับนักลงทุนไทยและต่างชาติเป็นการช่วยเหลือที่สำคัญประการหนึ่งโดยการสนับสนุนเงินลงทุนจากแหล่งเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กจากสถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการให้เงินกู้จะพิจารณาจากศักยภาพของแต่ละประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และผลกำไรหรือผลประโยชน์ในการลงทุน ซึ่งหากความต้องการในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานขาดความชัดเจนก็จะส่งผลต่อการลงทุน อย่างเช่นในประเทศเวียดนามขณะนี้หนี้สาธารณะอยู่ที่ GDP ประมาณ 60-70% ดังนั้นในการเข้าไปลงทุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานจะอาจไม่เป็นการคุ้มค่าที่จะเข้าไปลงทุน

นอกจากนี้หลักเกณฑ์และข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้เงินกู้มีความหลากหลาย เช่นการปล่อยเงินกู้ของประเทศลาวนั้น ธนาคารในประเทศลาวสามารถที่จะปล่อยเงินกู้เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศได้ แต่การปล่อยกู้หากเป็นการกู้เพื่อใช้ทำธุรกิจในประเทศลาวจะมีข้อจำกัดว่าต้องใช้เป็นสกุลเงินกีบเท่านั้น ซึ่งสกุลเงินอื่นไม่สามารถนำมาใช้ได้ เช่นเดียวกับในการปล่อยเงินกู้ของประเทศเมียนมายังมีข้อจำกัดกับทางธนาคารต่างชาติอยู่หลายข้อจำกัด จึงทำให้สามารถปล่อยเงินกู้ได้เฉพาะบางส่วนเท่านั้น

4.4 กลไกในการระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุนในประเทศ CLMV

ปัจจุบันปัญหาในเรื่องของการระงับข้อพิพาท ยังคงเป็นสิ่งที่นักลงทุนพบปัญหาในการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เนื่องจากว่าในบางประเทศไม่ได้มีการวางระบบในเรื่องของการแก้ไขข้อพิพาท

พิพาทระหว่างกัน สำหรับการทำสัญญาร่วมลงทุนในประเทศ CLMV นั้น การจัดทำบริการสาธารณะในลักษณะของภาครัฐกับภาคเอกชนที่เป็นคู่สัญญามีสถานะทางกฎหมายที่ไม่เท่ากัน จึงทำให้เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นไม่สามารถสิ้นสุดได้ที่อนุญาโตตุลาการแต่ยังคงต้องมีการพิจารณาในชั้นศาล นอกจากนี้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กประสบปัญหาการไม่มีผู้ช่วยเหลือในด้านการไกล่เกลี่ยก่อนที่ข้อพิพาทจะมาถึงอนุญาโตตุลาการ และพบว่าเอกชนยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความรู้ทางด้านการระงับข้อพิพาทที่ชัดเจน

นอกจากนี้พบว่าปัจจุบันขาดหน่วยงานกลางในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าการลงทุนที่มีลักษณะร่วมกันในอาเซียนที่จะช่วยเหลือเป็นประโยชน์กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่ได้มีการจ้างบริษัททางด้านกฎหมายชั้นนำในการดำเนินการทางด้านสัญญา การขาดเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่ายเป็นส่วนสำคัญต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนของนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ

4.5 วิเคราะห์การให้ความช่วยเหลือของไทยแก่นักลงทุนในประเทศ CLMV

ในประเด็นนี้กล่าวถึงการที่รัฐบาลไทยควรกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย ระเบียบในเรื่องใดเพื่อช่วยเหลือนักลงทุนในการประกอบธุรกิจในประเทศในกลุ่ม CLMV มีผลการศึกษาดังนี้

4.5.1 การให้ความช่วยเหลือและการประสานงานด้านเงินทุน

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของกระบวนการขอสินเชื่อเพื่อไปประกอบธุรกิจในต่างประเทศของไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานกับหลายหน่วยงานในการดำเนินการดังกล่าว เช่น กรมสรรพากร กรมศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกสินค้า กระทรวงพาณิชย์ของต่างชาติ แต่พบปัญหาว่าจะกระบวนการติดต่อดังกล่าวส่งผลให้ในการขอใบอนุญาตที่นอกจากจะต้องขอใบอนุญาตในการเข้าไปประกอบกิจการในต่างประเทศแล้ว ยังจะต้องขอใบอนุญาตตามกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งกระบวนการอนุมัติเหล่านี้ใช้เวลานาน เพราะว่าได้มีการวางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่ใช่การใช้ดุลพินิจทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงดุลพินิจทางการเมืองและเศรษฐกิจด้วย ดังนั้นในมุมมองของภาคปฏิบัติกระบวนการอนุมัติเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาอยู่จากการที่จะต้องผ่านการอนุมัติของหลายหน่วยงาน ส่งผลให้เวลาในการพิจารณาล่าช้า

สำหรับการให้ความช่วยเหลือทางการเงินนั้น ปัจจุบันขาดการสนับสนุนทางการเงินให้กับเอกชนในรูปแบบของการบังคับใช้เงินอุดหนุนตั้งแต่การให้เงินก่อนในการเริ่มโครงการเพื่อให้เอกชนรายใดก็ตามที่เข้ามาสามารถจัดการโครงการบนพื้นฐานที่รัฐสนับสนุน หรืออย่างน้อยที่สุดเอกชนรายนั้นก็จะได้เป็นผู้จัดทำโครงการนั้นไป ซึ่งในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV รัฐบาลไทยได้มีนโยบายที่จะเข้าไปส่งเสริมช่วยเหลือในเรื่องทุนของภาคเอกชน โดยเป็นการให้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือเอกชนที่จะลงทุน แต่ปัจจุบันพบว่าจากการเจรจากับทางสำนักงบประมาณยังคงมีปัญหาใน

เรื่องของการให้เงินอุดหนุนอยู่รวมถึงการติดขัดในเรื่องของกฎหมายการคลังทางเรื่องการเงินสาธารณะในบางประการที่ไม่สนับสนุนให้ใช้งบประมาณ

อนึ่ง สถาบันทางการเงินของไทยได้มีการสนับสนุนเกี่ยวกับเงินให้นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าของการลงทุนและความน่าสนใจของโครงการ โดยได้ให้สินเชื่อแก่นักลงทุนในวงเงิน 100 กว่าล้านเหรียญ สำหรับเอกชนที่จะเข้าไปร่วมลงทุนในการให้บริการสาธารณะกับรัฐ ซึ่งถ้าหากโครงการดังกล่าวไม่เป็นที่สนใจของทางธนาคาร ธนาคารก็จะไม่ดำเนินการอนุมัติสินเชื่อให้ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า การขอกู้เงินในธนาคารของไทยมีความยุ่งยากในเรื่องของข้อกฎหมายที่ควบคุมธนาคารไทยอยู่ โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการฟอกเงิน หรือกฎหมายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยควบคุมการส่งเงินเข้าออกประเทศ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ยุ่งยากในการติดต่อกับธนาคารภายในประเทศที่เข้าไปลงทุน

4.5.2 การให้ความช่วยเหลือในการเจรจาการลงทุน

ประเทศไทยรัฐบาลยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเอกชนผู้ลงทุนกับประเทศในกลุ่ม CLMV โดยพบว่าขาดเจรจาในเรื่องของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานพร้อมทั้งรัฐได้ เนื่องจากมีมุมมองว่าการที่รัฐนำเหล่าบริษัทใหญ่เข้าไปเจรจาเรื่องโครงสร้างพื้นฐานนั้นจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเอกชนหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนในโครงการดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี เนื่องจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของผู้ลงทุนในต่างประเทศ รัฐบาลจะเป็นผู้เจรจาร่วม โดยรวมผู้ประกอบการรายใหญ่ของประเทศเข้ามาเพื่อชี้แจงว่าจะเข้ามาดำเนินธุรกิจอะไร มีการแบ่งพื้นที่ในการใช้สอยอย่างไรบ้าง โดยจะมาเจรจากับรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลประเทศที่จะไปลงทุนเพื่อให้ช่วยเหลือในเรื่องของนโยบายหรือกฎหมายต่าง ๆ

4.5.3 การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

ปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยถึงแม้ว่าจะมีความชัดเจนในเรื่องของกระบวนการ ขั้นตอนการลงทุน แต่ยังคงขาดในส่วนของการสนับสนุนเรื่องของการลงทุนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลควรที่จะมีกฎหมายหรือระเบียบออกมาในเชิงส่งเสริมทางด้านการลงทุนดังกล่าว เพื่อให้เอกชนทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ

4.5.4 การให้ความช่วยเหลือในกระบวนการระงับข้อพิพาท

ควรมีกฎหมายกำหนดในเรื่องของการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเพื่อให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางการลงทุน

โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. จัดทำข้อตกลงอนุญาโตตุลาการในระดับอนุญาโตตุลาการสากล

2. จัดตั้งอนุญาโตตุลาการในระดับอนุญาโตตุลาการที่อยู่ในกลุ่มของประเทศ CLMV ซึ่งจะตั้งให้ อนุญาโตตุลาการของกลุ่มประเทศ CLMV อยู่ในระดับมาตรฐานหรือเป็นสมาชิกของทาง International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

นับแต่การก่อตั้งประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2510 เพื่อสร้างความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค โดยมีกฎบัตรอาเซียนเป็นกติการ่วมกันในการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง มั่นคง และมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนารอบด้านของประชาคมและประเทศสมาชิก โดยการพัฒนาประเทศไปสู่ Highly Competitive Economies Region นั้น การพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะโดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงและบูรณาการในอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาใช้ศักยภาพของอาเซียนได้อย่างเต็มที่ ลดช่องว่างของการพัฒนาและจะช่วยให้เชื่อมโยงอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียใต้ ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ได้เห็นชอบกับข้อเสนอของไทยเกี่ยวกับ ASEAN Connectivity เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน และได้ออกแถลงการณ์ว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน รวมทั้งได้จัดตั้ง High Level Task Force on ASEAN Connectivity เพื่อจัดทำ Master Plan on ASEAN Connectivity เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนปี โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง เป็นศูนย์กลางของความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศนอกภูมิภาคที่มีผลประโยชน์ต่อกัน โดยแผนการเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนนี้มีสาระสำคัญครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงองค์กร และการเชื่อมโยงประชาชน เพื่อให้การพัฒนาของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศให้มีมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประชากร โดยมุ่งเน้นความเชื่อมโยงในการจัดทำบริการสาธารณะ ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการบริการสาธารณะที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วถึง มียุทธศาสตร์ในการจัดทำบริการสาธารณะที่เชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้มีความมุ่งหมายให้ประชาคมมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับความต้องการของประชาชนในความจำเป็นพื้นฐานด้านต่าง ๆ และเป็นเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประชาคมต่อไป

การดำเนินงานของรัฐบาลในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนมีระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการโดยรวมของประชาชนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและประชาคมอาเซียนให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกัน ซึ่งโดยปกติแล้ว รัฐบาลจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะเองทั้งการลงทุน การบริหารงาน การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการ แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องเทคโนโลยี งบประมาณ บุคลากร การบริหารงาน หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง รัฐจึงเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปดำเนินกิจการบริการสาธารณะนั้นแทนรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำสัญญา

สัมปทาน การทำสัญญาเข้าเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางอันจะเกิดประโยชน์ต่อการบริการสาธารณะมากที่สุดด้วย

การร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ (Public-Private Partnership) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดทำบริการสาธารณะที่ให้เอกชนเข้ามาร่วมในกิจการบริการสาธารณะของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ เช่น ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา หรือการคมนาคม เช่น ถนน ท่าเรือ รถไฟ รถไฟฟ้า การขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลายประการทั้งเป็นการลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐ และการก่อกำเนิดสาธารณะของรัฐบาล เพื่อให้รัฐได้จัดทำบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงทีและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด มีการดำเนินการโดยบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีการบริหารงานจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เปิดโอกาสให้เอกชนได้มีการลงทุนอันเป็นการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาประเทศระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละประเทศ ตามรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระบบกฎหมาย ความต้องการในการลงทุนของภาคเอกชน ขนาดของโครงการลงทุน และเงื่อนไขในความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

สำหรับกลุ่มประเทศ CLMV นั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้นจากการศึกษาภาพรวมของการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการลงทุนของภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะมีรายละเอียดดังนี้

ราชอาณาจักรกัมพูชา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาเน้นการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยแผนงานต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือจาก IMF, ADB, United Nations Development Program รวมทั้งประเทศที่ให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ประกอบด้วย 3 แผนงานหลักที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปโครงสร้างระบบบริหารจัดการของภาครัฐด้านต่าง ๆ การปรับปรุงกฎหมาย การปฏิรูประบบจัดเก็บภาษีเงินได้ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบิน ถนน ไฟฟ้าและประปา เป็นต้น จากที่กัมพูชาต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทให้ดีขึ้น จึงได้กำหนด Cambodia's Millennium Development Goals มุ่งหมายให้กัมพูชาไปสู่การพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าที่มีมั่นคงและยั่งยืน จึงได้มียุทธศาสตร์สำคัญในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศและกระตุ้นการเคลื่อนย้ายเงินทุน โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงของภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ และเพื่อเสริมสร้างให้กัมพูชาเป็นแหล่งลงทุนที่น่าสนใจ รัฐบาลกัมพูชาจึงได้ดำเนินการมาตรการต่าง ๆ อาทิ การให้สิทธิประโยชน์การลงทุนทั้งด้านภาษีและที่มิใช่ภาษี การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การดำเนินการด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้อ่อนอำวยต่อภาคธุรกิจ โดยสมเด็จพระนเรศวร ได้กำหนด Triangular Strategy

เน้นการพัฒนาพัฒนาประเทศใน 4 สาขาหลัก ได้แก่ การเกษตร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาภาคเอกชนและสนับสนุนการสร้างงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ด้วยความต้องการในการพัฒนาดังกล่าว กัมพูชาจึงมีนโยบายส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขระเบียบการลงทุนที่เอื้อต่อนักลงทุนต่างชาติ จูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างงานที่ก่อให้เกิดรายได้กับประชาชน และเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้สิทธิเป็นเจ้าของสินทรัพย์ทุกอย่างยกเว้นที่ดิน ให้สิทธิการเช่าได้นานถึง 99 ปี อนุญาตให้นักลงทุนเป็นเจ้าของกิจการบางประเภทได้ร้อยละ 100 และเร่งปรับปรุงกฎระเบียบ ให้มีความโปร่งใสและลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตประกอบการลงทุนมากขึ้น โดยกฎหมายส่งเสริมการลงทุน 1994 เป็นสร้างความมั่นใจแก่นักลงทุนว่าจะได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินในทุก ๆ ด้านเท่าเทียมกับบุคคลในชาติและไม่ใช้นโยบายกำหนดราคาสินค้าหรือบริการกับโครงการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริม พร้อมให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ อาทิ Tax holiday การยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง สำหรับโครงการที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า สามารถจ้างและนำคนต่างด้าวเข้ามาอยู่และทำงานในหน้าที่ผู้จัดการช่างเทคนิค ช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับสัมปทานจากภาครัฐและการนำที่ดินดังกล่าวไปเป็นหลักประกันการกู้เงินในระยะเวลาที่ได้รับสัมปทานหรือเช่า เป็นต้น สำหรับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐนั้น กัมพูชาไม่มีกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นการร่วมลงทุนของเอกชนจึงอยู่ภายใต้ Law on concession 2007 เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานผ่านการทำสัมปทานของรัฐบาล โดยสัญญาสัมปทานมีหลายรูปแบบเช่น BOT BTO BLO ครอบคลุมการพัฒนาการร่วมลงทุนของเอกชนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ถนน สะพาน ท่าเรือ สนามบิน รถไฟ โดยโครงการตามกฎหมายดังกล่าวอยู่ภายใต้หน่วยงานกำกับดูแล 3 หน่วยงาน ได้แก่ CDC CIB และ MEF ปัจจุบัน CIB ได้อนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานเงินลงทุนรวม 20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ ได้แก่ การลงทุนในระบบสายส่งไฟฟ้า โรงงานผลิตไฟฟ้าขนาด 338 กิโลวัตต์ โรงงานบรรจุแก๊สและการผลิตไบโอดีเซล โดยนักลงทุน จีน เกาหลีใต้ ฮองกง มาเลเซียและสหรัฐอเมริกา และโครงการเกี่ยวกับการขนส่ง 2 โครงการ เงินลงทุนรวม 3 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ โครงการที่น่าสนใจคือโครงการก่อสร้างสนามบินเสียมเรียบแห่งใหม่มูลค่าเงินลงทุนเกือบ 1 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ ของนักลงทุนเกาหลีใต้ และการพัฒนารถไฟ โดยนักลงทุน กัมพูชาร่วมกับออสเตรเลีย อีกทั้งปัจจุบันกัมพูชาพยายามฟื้นฟูระบบการขนส่งทางรถไฟอีกครั้ง ด้วยโครงการซ่อมแซมและสร้างรางรถไฟในเส้นทางที่มีอยู่เดิม ทั้งในเส้นทางสายเหนือและสายใต้ รวมระยะทาง 650 กิโลเมตร จากการสนับสนุนของ ADB 84 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ OPEC 13 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ รัฐบาลกัมพูชา 15.2 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และรัฐบาลมาเลเซีย 2.8 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งปรับปรุงสถานีรถไฟกรุงพนมเปญ มูลค่าลงทุนรวม 73 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ หากโครงการดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์กัมพูชาจะเป็นส่วนที่เชื่อมระบบโครงข่ายเส้นทางรถไฟจาก

สิงคโปร์ถึงจังหวัดยูนนาน เมืองคุนหมิง ประเทศจีนด้วยระยะทาง 5,382 กิโลเมตรในเส้นทางที่เรียกว่า “Singapore-Kunming Railway Link (SKRL)”

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 และเริ่มปฏิรูประบบเสรี เมื่อปีค.ศ. 1986 โดยการใช้ New Economic Mechanism เน้นความสำคัญของระบบราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด และการบริหารในเชิงธุรกิจมากขึ้นและส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศมากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของลาวมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนที่ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยมีรูปแบบการลงทุน 3 ลักษณะ คือ ธุรกิจร่วมสัญญา วิชาทิจร่วมทุน วิชาทิจลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด สำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้นมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและการโทรคมนาคมมากที่สุด เช่นโครงการโครงการพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าน้ำ Nam Ngum 2, ผลิตกระแสไฟฟ้าตามสัญญาสัมปทาน โดย Tad Salen Power Co., Ltd

จากสภาพการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของลาวปัจจุบันพบปัญหาาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่เพียงพอต่อการใช้ในประเทศ เช่น น้ำประปามีราคาสูงมาก และการสื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง ทำให้เป็นอุปสรรคด้านต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ สภาพเส้นทางการคมนาคมขนส่งภายในประเทศยังไม่ดี ทำให้การขนส่งสินค้าต้องใช้เวลาาน และสินค้าได้รับความเสียหาย ขาดแคลนรถขนส่งที่มีมาตรฐาน ในส่วนนี้เมื่อรัฐบาลลาวต้องการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคให้มากขึ้น จึงมีนโยบายพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการก่อสร้างระบบคมนาคมเป็นลำดับต้น รวมทั้งยังมีเป้าหมายจะพัฒนาประเทศจากการที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Land Locked) ไปสู่ศูนย์กลางการเชื่อมต่อด้านคมนาคมขนส่ง (Land Linked) ในลุ่มแม่น้ำโขงให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันลาวอยู่ในระหว่างพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านคมนาคมเป็นไปตาม Greater Mekong Subregion ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก

สำหรับโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน นอกจากกรอบในการลงทุนของเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะไม่มีกฎหมาย PPP โดยเฉพาะ แต่อยู่ภายใต้บังคับของ Investment Promotion Law 2009 และ Decree on Public Private Partnerships in the Lao PDR ที่กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเงื่อนไขในการลงทุนของเอกชน การสนับสนุนจากรัฐบาล คุณสมบัติของเอกชนผู้ลงทุน รวมทั้งกระบวนการทางสัญญา ขั้นตอน ระยะเวลา และสิทธิหน้าที่ระหว่างรัฐกับผู้ลงทุน ทั้งนี้โครงการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องมีความสอดคล้องกับ Public-Private Partnership Operational Plan 2012-2020 ของ ADB ซึ่งมีนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์ปี 2020 ในการสนับสนุนการลงทุนในประเทศกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานภายใต้เงื่อนไข 3 ประการคือ 1) เป็นการเพิ่มเติมเงินทุนสนับสนุนเดิม 2) เป็นเงินทุนในการลงทุนซึ่งเป็นเงินทุนนอกงบประมาณ และ

3) พิจารณาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศด้วย โดย MPI เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลบริหารโครงการร่วมลงทุนต่าง ๆ และ IPD เป็นผู้พิจารณาให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ตาม National Comprehensive Development Plan ที่กำหนดโดยประธานาธิบดี เต็งเส่ง ได้แถลงนโยบายว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2012 ว่ารัฐบาลจะเดินหน้าสู่การปฏิรูประยะที่ 2 ในการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเมียนมาร์ให้ดีขึ้น โดย the Framework on Economic and Social Reform กำหนดโครงการเร่งด่วนเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาระบบโทรคมนาคมและการสื่อสารให้ทันสมัย เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ และพลังงานรวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานและการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ

รัฐบาลเมียนมาร์มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรง Foreign Direct Investment และได้ประกาศใช้ Myanmar Foreign Investment Law 1988 กำหนดกิจการที่ลงทุน 9 ประเภท ซึ่งรวมถึงกิจการพลังงาน การคมนาคม การสื่อสารและกิจการร่วมทุนกับรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ อยู่ในข่ายที่จะได้รับการพิจารณาส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติ และเมื่อเมียนมาร์เปิดประเทศเพื่อการค้าและการลงทุนอย่างเสรี รัฐบาลทหารตระหนักถึงการพัฒนาและสร้างโครงสร้างพื้นฐานอย่างจริงจัง เพื่อให้สอดคล้องกับการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังประสบภัย Cyclone Nargis ถนนและสะพานบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนใต้ของเมียนมาร์ถูกตัดขาด รวมทั้งในช่วงฤดูฝน ถนนเกือบทุกพื้นที่ไม่สามารถใช้สัญจรได้ การคมนาคมที่สะดวกยังคงจำกัดในเขตเมืองเท่านั้น และได้มีโครงการ PPP ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศขึ้นมาใหม่จำนวนมาก

เมียนมาร์ไม่มีกฎหมาย PPP และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ PPP โดยเฉพาะ แต่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปคือ Myanmar Companies Act 1914 และ Foreign Investment Law 2012 กำหนดเงื่อนไขการลงทุนจากต่างประเทศและการควบคุมพื้นที่ในการทำธุรกิจของทุนต่างประเทศ นอกจากนี้ State-owned Economic Enterprises Law 1989 กำหนดประเภทกิจการที่รัฐสงวนไว้สำหรับกิจการสำหรับรัฐวิสาหกิจเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเนื่องจากกฎหมายหลายฉบับประกาศใช้มาตั้งแต่สมัยที่ประเทศเมียนมาร์ปกครองภายใต้อาณานิคมอังกฤษ หลักเกณฑ์อาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน นอกจากนี้เพื่อเป็นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจตามแนวนโยบายของประเทศในปัจจุบัน รัฐบาลเมียนมาร์จึงแสดงความประสงค์ที่จะปฏิรูปกฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะ Arbitration Act 1944, Myanmar Citizens Investment Law 1994, Foreign Investment Law 2012

ในส่วนของการลงทุนของคนต่างด้าว นั้น Foreign Investment Law 2012 มุ่งหมายที่จะให้นักลงทุนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองภายใต้หลักการทั่วไป แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าวหรือกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของต่างประเทศแล้ว มีระดับความคุ้มครองและส่งเสริมน้อยกว่า

กฎหมายของประเทศอื่นมาก เช่น การกำหนดเหตุของการระงับหรือเพิกถอนกิจการของคนต่างด้าวอย่างกว้างขวางซึ่งเท่ากับเป็นการยึดกิจการของคนต่างด้าวได้ในทางอ้อม โดยมาตรา 29 ของ Foreign Investment Law 2012 บัญญัติให้การลงทุนของคนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกระงับโดยรัฐบาลโดยปราศจากสาเหตุที่เพียงพอใด ๆ โดยคำว่า “sufficient clause” นั้นกว้างและไม่ชัดเจน นอกจากนี้ยังกำหนดให้การจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานบางประเภทสงวนไว้เฉพาะคนเมียนมาร์เท่านั้น เช่น บริการการสื่อสารคมนาคม การผลิตไฟฟ้า กิจการการบินและเดินเรือทางทะเล ทั้งนี้ในการลงทุน PPP ด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐนั้น เอกชนสามารถขอส่งเสริมการลงทุนได้ โดย MIC อาจพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี สิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระยะยาวสูงสุด 50 ปี และสามารถต่อได้อีกสองครั้ง ครั้งละ 10 ปี หรือในกรณีเลือกลงทุนภายใต้ Special Economic Zones Law 2014 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เพื่อดึงดูดนักลงทุนขนาดใหญ่ที่ต้องการลงทุนระยะยาวในกิจการเฉพาะตามนโยบายทางเศรษฐกิจหรือตามข้อตกลงของรัฐบาลเมียนมาร์กับรัฐบาลต่างประเทศก็จะได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับประเทศเวียดนาม เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 15 กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะ 10 ปี (2011-2020) ตามทิศทางที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้วางเอาไว้หลังการประชุมสมัชชาใหญ่ของพรรค โดยเวียดนามตั้งเป้าจะพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัยในปี 2020 และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลเวียดนามมีเป้าหมายการพัฒนา 3 ประการคือ พัฒนาเศรษฐกิจระบบ Socialist-oriented Market Economy พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพสูงขึ้นและจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน โดยจะต้องมีโครงการที่สร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่สำหรับภาคเมือง สร้างระบบการขนส่งที่เพียงพอ เพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศเข้าด้วยกัน โดยรัฐจะเน้นการลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

ในปีที่ผ่านมาโครงการลงทุนของชาวต่างชาติมีการเพิ่มขึ้นถึง 100% เป็นการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าส่งออก การก่อสร้างโครงสร้าง มี 6 โครงการของต่างชาติที่มีใบอนุญาตในโครงการประเภท BOT (Build-Operate-Transfer Contract) เช่น โรงงานผลิตน้ำประปาและกระแสไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาพบปัญหาในการร่วมลงทุนของภาครัฐและเอกชนหลายประการ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ต้องติดตามและแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อมไว้ก่อนว่ารัฐบาลเวียดนามพยายามแก้ไข ปรับปรุง กฎ ระเบียบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้า การลงทุน และสร้างความเสมอภาคระหว่างนักลงทุนชาวเวียดนามกับนักลงทุนต่างชาติ นอกจากนี้ระบบการคิดค่านวนอัตราอากาศสุภากรนำเข้ายังคงเป็นปัญหาพิธีการและแบบฟอร์มศุลกากรแตกต่างกันไปในแต่ละเมือง ทำให้นักลงทุนต่างชาติขาดความมั่นใจในการลงทุนหรือเข้าไปทำธุรกิจในเวียดนาม ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร และแม้ว่ารัฐบาลเวียดนามจะมีเสถียรภาพสูง สามารถตัดสินใจได้รวดเร็วในการแก้ไขปัญหา แต่การเมืองระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น มีทั้งการสอดรับกับ

นโยบายส่วนกลาง และอาจมีลักษณะเฉพาะตัวในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนา อาจรวดเร็วหรือล่าช้า เป็นสิ่งที่ต้องจัดหาผู้แทนของกิจการไปสร้างความเข้าใจหรือรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ในส่วนของกฎหมาย PPP นั้น รัฐบาลเวียดนามได้ประกาศใช้ Law on Public Procurement 2014 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการลงทุนในโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และ Decision on pilot projects involving PPP ใช้บังคับถึงระบบการลงทุนก่อสร้างโครงการ BOO, BTO, BOT มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งระบบในการลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้กำหนดแนวทางสำหรับทางภาครัฐและภาคเอกชนในการที่จะบริหารและพัฒนาโครงการ และเกิดความโปร่งใสในทุกขั้นตอนเพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานผ่านหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เช่น การคมนาคมและกิจการด้านพลังงาน โดย MPI ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการลงทุนของเอกชนตั้งแต่เตรียมโครงการ ประสานงานกับภาครัฐและกำกับดูแลโดยคณะกรรมการอำนวยการด้านการลงทุน

จากการศึกษาการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV นั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มประเทศ CLMV เป็นกลุ่มประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่คล้ายคลึงและมีความเชื่อมโยงในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานระหว่างกัน อันจะเห็นได้จากเส้นทางคมนาคม ความเชื่อมโยงทางประชากร การค้าและการลงทุน ซึ่งทั้ง 4 ประเทศนี้อยู่ในช่วงแรกของการเปิดประเทศเพื่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพโดยได้เปิดโอกาสให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาร่วมลงทุนด้วย แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศกลุ่ม CLMV ยังพบสภาพปัญหาภาวะเปราะบางที่ยังขาดข้อกำหนดที่มีความชัดเจน ทันสมัยและสอดคล้องกับทิศทางการลงทุน รวมทั้งความไม่ชัดเจนในการกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการพิจารณาโครงการและการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานของเอกชน และบางประเทศได้กำหนดให้รัฐมีอำนาจคงพินิจในการยุติการส่งเสริมโครงการร่วมลงทุน ซึ่งส่งผลต่อมาตรฐานด้านการดำเนินงานและความต่อเนื่องของโครงการและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนและการให้เงินทุนสนับสนุนหรือเงินกู้เพื่อการลงทุนในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ในประเด็นดังกล่าว จากปัญหาดังกล่าวในปี 2014 ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและ OECD ร่วมกันจัดทำ Asean Principle for PPP Framework เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในโครงการร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อสร้างความชัดเจน ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน และสร้างความเชื่อมโยงศักยภาพในการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนในภูมิภาค แต่อย่างไรก็ดีในการดำเนินการตาม PPP Framework นี้ยังเป็นระยะเริ่มต้น ซึ่งต้องอาศัยกลไกที่ชัดเจนและการผลักดันไปสู่การปฏิบัติต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนำมาสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

1) กลุ่มประเทศ CLMV ควรพิจารณากำหนดแนวทางในการดำเนินการตาม Asean Principle for PPP Framework ร่วมกันในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ และมีการประชุมร่วมกันในการกำหนดแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรคในการพัฒนาด้วย นอกจากนี้กลุ่มประเทศ CLMV ควรร่วมกันพัฒนา PPP Framework โดยมุ่งเน้นการพัฒนากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับ PPP เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของประเทศสมาชิกไม่ว่าจะมีกฎหมายเฉพาะหรือไม่ โดยกำหนดให้มีการประชุมร่วมกันในเพื่อหาข้อสรุปการกำหนดรูปแบบ กลไกในการลงทุนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ให้สอดคล้องกับความร่วมมือในการพัฒนาในประชาคมอาเซียน

2) ควรแก้ไข กฎหมายภายในที่ไม่มีความชัดเจน และวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในกิจการของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการร่วมลงทุน มาตรการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้เอกชนเกิดความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมลงทุน รวมถึงกำหนดกระบวนการในการระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุนที่เป็นธรรม รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งกระบวนการทางศาลและการระงับข้อพิพาททางเลือก

3) ประชาคมอาเซียนควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการเจรจาความร่วมมือของประเทศในกลุ่ม CLMV รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานกับนักลงทุนในประเทศสมาชิกที่มีศักยภาพสูงในการช่วยเหลือและส่งเสริมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในโครงการ PPP ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ลงทุนกับรัฐบาล โดยเป็นผู้ประสานงานทั้งในด้านข้อมูลและแหล่งเงินทุนกับสถาบันการเงินทั้งในประเทศสมาชิก และระหว่างประเทศเช่น ADB IMF และ World Bank รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลการลงทุนในอาเซียนและเป็นที่พักอาศัยแก่เอกชนในตัดสินใจลงทุนในภูมิภาค

นอกจากนี้อาเซียนควรส่งเสริมให้มีการร่วมลงทุนกันในภูมิภาค เพื่อเสริมศักยภาพทางการค้าและการลงทุน โดยการดึงดูดนักลงทุนและแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศให้มาร่วมลงทุนในภูมิภาคให้มากขึ้น และสร้างกลไกในการขจัดข้อพิพาทที่เกิดจากการร่วมลงทุนภายใต้กฎหมายภายในประเทศที่มีความแตกต่างกัน

4) ประชาคมอาเซียนควรเป็นตัวกลางในการเจรจาด้านการเงิน การลงทุนและการสนับสนุนทางการเงินในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานกับสถาบันการเงินต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มประชาคมอาเซียน หรือองค์การระหว่างประเทศเช่น ADB IMF และ World Bank รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลการลงทุนด้วยการศึกษา PPP ในอาเซียนพบว่ารูปแบบของ PPP ในแต่ละประเทศแตกต่างกันไปขึ้นกับสภาพเศรษฐกิจ

การค้า และการลงทุน แต่อย่างไรก็ดีในบางประเทศยังไม่มีกฎระเบียบที่มีความชัดเจน หรือแม้มีกฎหมาย เฉพาะแต่ขาดกลไกในการบังคับที่มีประสิทธิภาพ ก็อาจส่งผลต่อการดำเนินงานของรัฐและส่งผลกระทบต่อความ เชื่อมั่นของเอกชนผู้ลงทุน ทั้งเรื่องความโปร่งใสในการพิจารณาคัดเลือก การได้สิทธิต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ลงทุนรวมทั้งกระบวนการในการระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน นอกจากนี้การไม่มีหน่วยงานที่มี หน้าที่รับผิดชอบหลักที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณา กำกับติดตามการดำเนินงานของเอกชนก็อาจส่งผลต่อ การกำกับมาตรฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ และความชัดเจน และความต่อเนื่องในการดำเนิน โครงการด้วย จากปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและ OECD ร่วมกันจัดทำ Asean Principle for PPP Framework เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในโครงการ PPP ในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจน ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน และสร้างความเชื่อมโยงศักยภาพในการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนใน ภูมิภาค โดยกำหนดกรอบในการดำเนินงานไว้อย่างกว้าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีในการดำเนินการตาม PPP Framework นี้ยังเป็นระยะเริ่มต้น ซึ่งต้องอาศัยกลไกที่ชัดเจนและการผลักดันไปสู่การปฏิบัติของ ประเทศสมาชิกต่อไป

5) นอกจากการพัฒนาเรื่องการลงทุนในโครงการร่วมทุนแล้ว อาเซียนควรต้องพัฒนาหลักการ บรรษัทภิบาลสำหรับภาคเอกชน และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการ บริหารงานของประเทศสมาชิก เพื่อให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ในการดำเนินงาน รวมถึงผลักดันให้มี การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ ทั้งในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการ ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการพิจารณาต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ เกิดความโปร่งใส นำมาสู่ความเชื่อมั่นในการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

6) สำหรับการดำเนินงานของประเทศไทยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1) รัฐบาลไทยควรมีนโยบายหรือกฎหมาย ระเบียบในเรื่องใดเพื่อช่วยเหลือนักลงทุนในการ ประกอบธุรกิจในประเทศในกลุ่ม CLMV ในเรื่องต่อไปนี้

- รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในการลงทุนบริเวณชายแดนเขตรอยต่อ เนื่องจากในขณะนี้มุ่งเน้นที่จะให้เอกชนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ แต่แท้จริงแล้วบริเวณ เขตรอยต่อของเมืองทั้งสองฝั่งนั้นมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันซึ่งสามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้
- รัฐควรมีนโยบายในการรองรับความเสี่ยงของเอกชนที่เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV โดยส่งเสริมให้เอกชนมีการวางแผนที่ดีก่อนเข้าไปลงทุน
- รัฐบาลไทยควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนประกอบกิจการใน ต่างประเทศ เนื่องจากเมื่อเอกชนออกไปประกอบกิจการในต่างประเทศนั้น ผลกำไรที่ได้ก็ จะกลับเข้ามาในประเทศไทย

- กฎหมายควรเอื้อในการให้รัฐเข้ามาพาเอกชนในการเข้าร่วมการเจรจาการประกอบธุรกิจ เรื่องโครงสร้างพื้นฐานในต่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลี โดยการให้รัฐเป็นผู้เจรจาในการเข้าไปลงทุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของเอกชน

6.2) บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

- รัฐบาลไทยควรมีหน่วยงานหรือศูนย์ในการให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลในการเข้าไปลงทุน ในลักษณะเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นได้ตั้ง องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) ในประเทศไทย ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแต่ขาดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของประเทศ CLMV ที่ปัจจุบันไม่มีข้อตกลงที่ดีในเรื่องของกฎระเบียบได้เพราะมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีคนที่มีความรู้หรือองค์ความรู้ในด้านของท้องถิ่นแต่ละประเทศเข้ามาช่วยประสานงานในเรื่องนี้
- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการสนับสนุนบริษัทเอกชนให้เกิดความแข็งแกร่งในการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่เข้ามาสนับสนุนเอกชนผู้เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน : ราชอาณาจักรกัมพูชา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำนักอาเซียน. **ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม**. ค้นวันที่ 3 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.thaifita.com/trade/aec/vietnam.pdf>
- กรมทรัพยากรธรณี. **ข้อมูลพื้นฐานประกอบการลงทุนด้านแร่ในประเทศเวียดนาม**. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2558 จาก http://www.dmr.go.th/download/article/article_20140110110417.pdf
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. นนทบุรี, 2558
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม**. นนทบุรี, 2558
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์**. นนทบุรี, 2559
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา**. นนทบุรี, 2559.
- กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือการค้าและการลงทุน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม**. สำนักข่าวพาณิชย์: กรุงเทพฯ, 2554.
- กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือการค้าและการลงทุนราชอาณาจักรกัมพูชา**. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554.
- กรมส่งเสริมการส่งออก. **คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์**. สำนักข่าวพาณิชย์: กรุงเทพฯ, 2555.
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **อาเซียน 2025 : มุ่งหน้าไปด้วยกัน**. กรุงเทพฯ: บริษัท เพจเมคเกอร์ จำกัด , 2559.
- กระทรวงพาณิชย์. **คู่มือการประกอบธุรกิจโลจิสติกส์ในสปป. ลาว** . ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2558 จาก http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/43/upload/File_IPD_FILE43111816.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาตลาดท่องเที่ยวกลุ่มอาเซียนประเทศเวียดนาม**. ค้นวันที่ 4 ธันวาคม 2558 จาก http://marketingdatabase.tat.or.th/download/article/research/Research_ASAEN/Vietnam.pdf

- คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ข้อมูลพื้นฐานประกอบการลงทุนด้านแร่ในประเทศ
กัมพูชา โครงการ การส่งเสริมการจัดหาวัตถุดิบและการลงทุนด้านเหมืองแร่. ค้น
 วันที่ 1 สิงหาคม 2558 จาก http://www.dmr.go.th/download/article/article_20140110110632.pdf
- ผณิตา ไชยศร. **ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า.** กรุงเทพฯ: สถาบัน
 พระปกเกล้า, 2556.
- พินสุดา วงศ์อนันต์. **ระบบการปกครองท้องถิ่นของราชอาณาจักรกัมพูชา.** กรุงเทพฯ: สถาบัน
 พระปกเกล้า, 2556.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). **คู่มือการลงทุนการเกษตรใน สปป.
 ลาว.** ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2558 จาก www.itd.or.th
- สำนักนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2. **รายงานการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านนโยบายและ
 ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียน.** สิงหาคม 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). **ระบบบริหารราชการของราชอาณาจักรกัมพูชา.**
 นนทบุรี: กรรณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). **ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐสังคมนิยม
 เวียดนาม.** นนทบุรี: กรรณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). **ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐ
 ประชาธิปไตยประชาชนลาว.** นนทบุรี: กรรณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ และวิทยาลัยนวัตกรรม
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประเทศไทยเวียดนาม**
 ค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.aseansti.org/profile.php?country=9&category=3&subcategory=10>
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.). **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.
 ลาว).** เข้าถึงข้อมูลวันที่ 5 ธันวาคม 2558 จาก http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** ค้นวันที่ 5
 ธันวาคม 2558 จาก http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_laos/2010_laos_pdf/
- สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน). **ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ
 พัฒนาเศรษฐกิจของ สพพ. กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระหว่างปี 2557-
 2560.** สิงหาคม 2556.

- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, รายงานการเดินทางสำรวจเชื่อมโยงเชิงพื้นที่และระบบโลจิสติกส์. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/mandalayeastwesteconomiccorridor.pdf>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). **คู่มือการค้าและการลงทุนในประเทศกัมพูชา**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2555.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). **โครงการพัฒนาความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.sme.go.th/>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. **การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา : สินค้าประมงในประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์**. กันยายน 2556.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล. **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำฐานข้อมูลสถิติการแรงงานของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.
- สำนักอาเซียน. **ราชอาณาจักรกัมพูชา**. ค้นวันที่ 1 ธันวาคม 2558 จาก http://www.thaifita.com/trade/aec/cambodia.pdf_laos/2010_laos_pdf/pdf_lao_full_3.pdf_laos/2010_laos_pdf/pdf_lao_full_3.pdfpdf_lao_full_3.pdf

ภาษาต่างประเทศ

- Achara Deboonme, e. a. (9 March 2015). Myanmar kicks off investment law modernization. Bangkok: Nation Multimedia.
- Allen & Overy. (September 2014). Myanmar revises scope of prohibited and restricted activities for foreign investment. Allen & Overy.
- Bangkok Research Center, IDE-JETRO. (2014). Chapter 3: Evaluation of the New Foreign Investment Law in Myanmar: Is It Market-Friendly, or Not? In M. Ishida, & e. a. Hank LIM (Ed.), Myanmar's Integration with Global Economy: Outlook and Opportunities (Vol. No. 13, pp. 58-97). Bangkok: Bangkok Research Center, IDE-JETRO.
- Clifford Chance. (March 2013). Myanmar: Foreign investment rules in practice. Bangkok: Clifford Chance.
- Cook, C., & Yu, S. (2013). Overview of Myanmar's Foreign Investment Law. A Guide to Doing Business in Myanmar, Volume 5/2013, pp. 14-17.

Department of State, United States of America. (May 2015). 2015 Burma Investment Climate Statement. Washington, D.C.: Department of State, United States of America.

International Bar Association's Human Rights Institute. (2012). The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects. International Bar Association's Human Rights Institute.

James Finch, P. D. (25 February 2013). Myanmar's New Foreign Investment Law, Rules and Notification. DFDL Legal & Tax.

Luther Rechtsanwaltsgesellschaft mbH. (June 2015). Establishing a Corporate Set-Up in Myanmar. Luther Rechtsanwaltsgesellschaft mbH.

OECD. (2014). OECD Investment Policy Reviews: Myanmar 2014. Paris: OECD Publishing.

PricewaterhouseCoopers Myanmar Co., Ltd. (July 2015 (Third edition)). Myanmar Business Guide. PricewaterhouseCoopers Myanmar Co., Ltd.

Luther News. (December 2015). Updated Drafts of the Companies Law 2015 and the Myanmar Investment Law 2015. Yangon: Luther Rechtsanwaltsgesellschaft mbH.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนของเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ โดยมีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติชัย รุณกนกนาฏ	อาจารย์ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	นายเอกวิทย์ กุลวงษ์สมบูรณ์	นักธุรกิจที่ไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในลาว
3	นายปณิธาน ปวโรฬารวิทยา	ประธานสภาธุรกิจไทย-เมียนมาร์
4	นายวิรัช ก้องมณีรัตน์	รองประธานอาวุโส บ.อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเมนต์ จำกัด(มหาชน)
5	รองศาสตราจารย์ ดร.สมภพ มานะรังสรรค์	อธิการบดี สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (PIM)
6	ดร.ธเนศ สุจารีกุล	หัวหน้าหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
7	อาจารย์สมนึก เพชรช่วย	กรรมการบริหาร สมาคมนักธุรกิจเชียน
8	นายสิลิพอน สุปัททอง	หัวหน้าแผนก Department of planning หลวงพระบางสปป. ลาว
9	นายโสภา สุวรรณลา	ประธานบริษัท Sopa Transport Company Limited สปป. ลาว
10	อาจารย์เวียงวิไล เทียนจันใส	คณบดี หัวหน้าโครงการ มหาวิทยาลัยลาว สปป. ลาว
11	ท่านแสงเพ็ด บุมมีไล	รองหัวหน้าแผนกบริหาร วิทยาลัยกฎหมาย สปป. ลาว
12	นายสุริยัน ลุนจันทรา	หัวหน้าศูนย์บริการกฎหมายเพื่อประชาชน คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
13	นายแสงพะจัน วังโพทอง	รองหัวหน้าสถาบันอบรมกฎหมายและงานยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม สปป. ลาว

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
14	นายวีระศักดิ์ เขมวัตรสุธรรม	หัวหน้าสาขา ธนาคารพงสะหวัน จำกัด แห่งสปป. ลาว ประจำประเทศไทย
15	ท่านจันสุก ฝืนดีสะหวัด	ประธานศาลภาคหลวงพระบาง สปป. ลาว
16	ท่านสีทะลอน สีโพไซ	หัวหน้าแผนกการส่งเสริมการลงทุนสปป. ลาว
17	ท่านบุญเพ็ง วีระองศา	หัวหน้าแผนกการร่วมมือสากลสปป. ลาว
18	ท่านศิริพร สุพันธ์ทอง	หัวหน้าแผนกแผนการและการลงทุนสปป. ลาว
19	ท่านออนจัน พุดสะหวัด	หัวหน้าแขนง แผนการลงทุนสปป. ลาว
20	ท่านชัยสิทธิ์ วงสามิต	หัวหน้าแผนกแผนการลงทุน แผนกอุตสาหกรรมการค้า แขวงหลวงพระบาง สปป. ลาว
21	คุณโสภภาพ สุริยะวงศ์	นักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน และธุรกิจข้ามชาติ การเงินและการธนาคาร
22	คุณยุพา ลุนจันทา	ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้า การลงทุน และเขตเศรษฐกิจเฉพาะสปป. ลาว
23	อาจารย์ บุณล้อม ขานสะหง่า	อาจารย์ประจำวิทยาลัยกฎหมายภาคเหนือ หลวงพระบางสปป. ลาว
24	อาจารย์ สีสุลัน จันดา	อาจารย์ประจำวิทยาลัยกฎหมายภาคเหนือ หลวงพระบางสปป. ลาว
25	อาจารย์ หลียา ฝืนดีสะหวัด	อาจารย์ประจำวิทยาลัยกฎหมายภาคเหนือ หลวงพระบางสปป. ลาว
26	อาจารย์ จันที สีปาน	อาจารย์ประจำวิทยาลัยกฎหมายภาคเหนือ หลวงพระบางสปป. ลาว

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1

2.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 1

ผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นในโครงการ “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV” โดยได้จัดประชุมครั้งที่ 1 เฉพาะผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำสาธารณะ ในวันศุกร์ที่ 3 พฤศจิกายน 2560 เวลา 08.30-13.00 น. ณ ห้องวิมานทิพย์ 1 โรงแรมรอยัลปริ้นเซส หลานหลวง โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น 21 คน มีรายนามดังนี้

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	นางสาวชนาภา ตรีวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2	นายธัชพล วัฒนาไพศาล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3	นายอภิพงษ์ คุณากรบดินทร์	นักวิชาการส่งเสริมการลงทุน ระดับชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
4	นางสาวนวรรตน์ พงษ์จะโปะ	นักวิชาการส่งเสริมการลงทุน ระดับปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
5	นายศุภโชค วุฒิศักดิ์ศิลป์	นักวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
6	นายพลกฤต ประสิทธิ์ศิลป์ศิริ	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
7	นางสาวจิตฐมาศ คุปตจิตต์	นักวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
8	นางสาวสายพร ไบบริบาลกุล	นักวิชาการพาณิชย์ ชำนาญการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
9	นางสาววิสาข์ โตโพธิ์ไทย	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ส่วนกลยุทธ์การต่างประเทศ ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย
10	นางสาวพริ้มเพรา กิจพาณิชย์	เศรษฐกร ส่วนกลยุทธ์การต่างประเทศ ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
11	นางสาวสุพรรณนิการ์ ชูจ้อย	ผู้วิเคราะห์อาวุโส ฝ่ายกลยุทธ์สถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
12	ดร.สุพัชรา ดิษฐบรรจง	ผู้อำนวยการสำนักจัดการองค์ความรู้ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
13	ดร.ปิยะพร เอี่ยมฐิติวัฒน์	รองผู้อำนวยการ (วิชาการ) สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
14	นางสาววรรณพร นามเสถียร	นักวิชาการ พาณิชยปฏิบัติกร กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
15	นางสาวพาขวัญ ชื่นสุวรรณกุล	นักวิชาการพาณิชยชำนาญการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
16	นางสาวสุปราณี ก้องเกียรติกมล	นักวิชาการพาณิชยชำนาญการพิเศษ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
17	นายณัฐรุจ อนันตบวรวุฒิ	นักวิชาการพาณิชยชำนาญการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
18	นางสาวเยาวรินทร์ นกสุข	นักวิชาการพาณิชยชำนาญการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
19	ดร. อุกฤษฏ์ มุสิกพันธ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
20	นางสาวปวีณา สุภิมารส	นักการทูตปฏิบัติกร กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
21	คุณพิมพ์พีรีย มณีรัตน์	นักการทูตชำนาญการพิเศษ กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ

2.2 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมความคิดเห็น

2.2.1 สภาพการณ์ปัจจุบันในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV

จากการสัมมนามีความเห็นว่าการเข้าไปลงทุนในระดับของกลุ่มประเทศ CLMV จะต้องพิจารณาจากหลาย ๆ ปัจจัยในการเข้าไปลงทุน เพื่อก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการเข้าไปลงทุนของผู้ประกอบกิจการของประเทศไทย อีกทั้งยังเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปข้อพิจารณาได้ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

1.1) รูปแบบการเมืองการปกครอง

รูปแบบการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศในกลุ่ม CLMV มีลักษณะของการผลักดันนโยบายของแต่ละประเทศค่อนข้างมีเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ในการเข้าไปลงทุนถ้าไม่ได้รับการตอบรับจากรัฐบาล ต่อให้มีการผลักดันการลงทุนเพียงใดก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเข้าไปลงทุน

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ในเรื่องของฐานะภาคการเงินทางธนาคารกลางหรือทางด้านเศรษฐกิจการเงินจะต้องขึ้นตรงต่อรัฐบาล เพราะฉะนั้นในการออกนโยบายจะต้องใช้เวลา ต้องรอให้ทางคณะรัฐบาลเห็นชอบด้วยถึงจะสามารถทำได้

1.2) สภาพทางการเมือง

ปัญหาทางการเมืองได้ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เนื่องจากว่าในกลุ่มประเทศเหล่านี้หากไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเมือง ก็จะไม่สามารถดำเนินการในเรื่องของการเข้าไปลงทุนได้ ซึ่งถือเป็นเหตุผลในการที่ สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ของประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องทำงานค่อนข้างใกล้ชิดกับนักธุรกิจรายใหญ่ที่เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศเหล่านี้ ดังนั้นนักลงทุนไทยส่วนใหญ่ที่ได้เข้าไปลงทุนในประเทศเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องเข้าไปพึ่งพาสถานทูต สถานกงสุลใหญ่

1.3) แผนการลงทุนระหว่างประเทศ

ในการลงทุนระหว่างประเทศจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนการทางธุรกิจ ซึ่งธุรกิจโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่จะให้นักลงทุนที่เข้ามาเจรจากับรัฐวิสาหกิจในเรื่องของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ

และภาคเอกชน (PPP) โครงการสัมปทาน ที่มีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นภาครัฐเสมอเพราะฉะนั้นภาครัฐจะถือได้ว่าเป็นคนถือครองสัญญาโดยหลัก ซึ่งได้มีการพิจารณาในเรื่องของการลงทุนอยู่ 3 เรื่อง

1. **แผนการลงทุนของประเทศ** เพราะมีผลต่อการที่จะประกอบกิจการ ตั้งแต่ขั้นการเวนคืนที่ดินจนถึงขั้นประกอบกิจการ
2. **กฎหมาย** ประเทศในกลุ่มอาเซียนมักจะมองไปในทิศทางเดียวกันว่า ประเทศส่วนใหญ่จะเป็น กฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) จะสามารถขับเคลื่อนกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติในส่วนประเทศที่ไม่มีพระมหากษัตริย์ได้
3. **มาตรการและกลไกในการสนับสนุนการลงทุน**

1.4) กลุ่มนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุน

ในการเข้าไปลงทุนสามารถแบ่งนักลงทุนออกได้เป็น 2 ประเภท

1. นักลงทุนที่เป็นเจ้าของธุรกิจรายใหญ่

ในการเข้าไปดำเนินการของนักธุรกิจรายใหญ่ เนื่องจากว่านักธุรกิจรายใหญ่มีศักยภาพสูง ดังนั้นจึงสามารถที่จะเลือกลงทุนกับประเทศใดก็ได้ในกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

2. นักลงทุนที่เป็นเจ้าของธุรกิจรายเล็ก

ในการเข้าไปดำเนินการของนักธุรกิจรายเล็กหากได้มีความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเหล่านี้อยู่แล้ว แสดงว่านักธุรกิจกลุ่มนี้ต้องการที่จะเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศเหล่านี้ตั้งแต่แรกซึ่งแตกต่างจากความต้องการของนักธุรกิจรายใหญ่

1.5) กระบวนการในการลงทุน

เมื่อนักลงทุนไทยได้เข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV ในการลงทุนดังกล่าวประเทศไทยได้มีการกำหนดกระบวนการในการลงทุนไว้ชัดเจนในเรื่องระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน โดยกำหนดว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการมาเสนอโครงการ เพื่อจะต้องเสนอไปให้คณะกรรมการเป็นผู้ตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาปรับปรุงในเรื่องกฎหมายร่วมทุนเดิมให้อยู่บนพื้นฐานของการต่อต้านการทุจริตด้วย

1.6) แหล่งเงินทุน

ในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV เรื่องที่สำคัญที่สุด คือ เรื่องเงินที่จะเข้าไปลงทุน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- การลงทุนขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กในต่างประเทศ แหล่งเงินกู้หรือแหล่งเงินทุนถือได้ว่าเป็นสำคัญ ซึ่งประเทศในกลุ่ม CLMV ส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของแหล่งเงินกู้เป็นสำคัญ ดังนั้นแหล่งเงินกู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและเอื้อต่อประเทศกลุ่ม CLMV มากที่สุด จะถือได้ว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดของประเทศนั้น ๆ

- สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) หรือ NEDA จะทำหน้าที่ดูแลในเรื่องของความร่วมมือระหว่างประเทศในการที่จะให้เงินกู้หรือให้เงินช่วยเหลือทางการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้าน
- แหล่งเงินทุนที่จะนำมาลงทุนสามารถหาได้จาก 2 ประเภท
 - (1) แหล่งเงินทุนในประเทศ
 - (2) แหล่งเงินทุนระหว่างประเทศ
- ประเทศไทยได้เปิดช่องให้ผู้ประกอบการธุรกิจเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งไม่ได้มีข้อจำกัดในเรื่องของแหล่งเงินทุน ที่ผ่านมามีการผ่อนผันเงินทุนเคลื่อนย้ายของประเทศไทยโดยการให้ NR (คือ การปล่อยสภาพคล่องเงินบาทหรือสร้างภาระผูกพันใด ๆ ที่มีผลให้ต้องจ่ายเงินตราต่างประเทศในอนาคตแก่ผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ หรือ non-resident) หรือมีการให้ต่างชาติเข้ามาขอเงินกู้โดยตรงในสถาบันการเงินของประเทศไทย เพื่อไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เพิ่มทุนเข้าไปได้

1.7) ระยะเวลาในการลงทุน

ในเรื่องของระยะเวลาในการลงทุนจาก Build, operate, and transfer (BOT)²¹¹ พบว่าในหลายประเทศได้มีปัญหาในเรื่องของระยะเวลาส่งมอบงานกับระยะเวลาในการลงทุน ในการดำเนินการควรที่จะมีระยะเวลาห่างกันเท่าใดที่น่าจะเป็นประโยชน์ เพราะการลงทุนในส่วนภูมิภาคตะวันออกโครงการหลาย ๆ โครงการในช่วงระยะที่มีการเริ่มการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานมีความต้องการอย่างหนึ่ง แต่เมื่อโครงการได้มีการแล้วเสร็จโดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 5-6 ปี หรือล่าช้าไปมากกว่านั้น ความต้องการที่จะใช้โครงการที่มีอยู่เดิมได้มีการเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ดังนั้นเมื่อมีการโอนโครงการหรือมีการใช้ประโยชน์ในโครงการนั้นจริง ๆ ในตอนเสร็จโครงการ จึงไม่สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากโครงการดังกล่าวได้เต็มที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะว่าหากความต้องการของหน่วยงานในภาครัฐของประเทศกลุ่ม CLMV ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ประเทศเหล่านี้ก็มีสิทธิในการเปลี่ยนหรือลดระดับความร่วมมือที่จะให้ภาคเอกชนของประเทศไทยเข้าไปร่วมลงทุนด้วย ทำให้ภาคเอกชนไทยอยู่ในสภาพที่จะต้องช่วยเหลือตัวเองมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การลงทุนในระยะยาวไม่ค่อยคล่องตัวและไม่ค่อยเป็นที่น่าดึงดูดในการเข้าไปร่วมลงทุนเท่าที่ควร

²¹¹ Build, operate, and transfer (BOT): คือโครงการที่หน่วยงานเอกชนจัดสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสาธารณูปโภคขึ้นมาใหม่ บริหารจัดการด้วยความเสี่ยงของตนเอง จากนั้นจึงโอนถ่ายทรัพย์สินนั้นให้แก่ภาครัฐเมื่อเสร็จสิ้นสัญญา

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV

การพัฒนาในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานมักจะมีนัยยะเรื่องของการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นในรูปแบบของรัฐบาลต่อรัฐบาล โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งจะได้รับเงินจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) ค่อนข้างมาก เพราะว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์หลังช่วงปี 2013 มาเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด ซึ่งเชื่อมต่อไปยังผลประโยชน์ที่ญี่ปุ่นจะได้รับหลังจากนั้น

2.1) การเข้าไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการนำหลักการภาครัฐไม่ควรที่จะเข้าไปค้าขายแข่งกับเอกชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ เนื่องจากว่าภาครัฐเองเป็นคนเจรจาโครงการ ส่งผลให้โครงการที่เจรจา ไปผูกมัดกับแผนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาโครงสร้างคมนาคม ซึ่งจะผูกกันเป็นระบบแบบนี้ พอภาครัฐได้มีการเจรจาแล้วจะเป็นโครงการที่อยู่ในแนวคิด หรือกรอบ ของภาครัฐ

เรื่องการลงทุนระหว่างโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ที่จะไปลงทุนในอาเซียนหรือประเทศต่าง ๆ ควรจะมีการส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจของประเทศไทยที่ได้เข้าไปลงทุนมีความแข็งแกร่ง เพราะส่วนใหญ่ นักลงทุนรายใหญ่ที่มีความแข็งแกร่งมักไม่ต้องการให้ภาครัฐไปสนับสนุน เนื่องจากว่านักลงทุนเหล่านี้ได้ก้าวนำในเรื่องของการประกอบธุรกิจไปก่อนภาครัฐ ซึ่งในขณะนี้ภาครัฐมีความต้องการที่จะผลักดันให้ระดับกลางและระดับเล็กสามารถที่จะเข้าไปลงทุนได้ โดยเฉพาะธุรกิจที่มีจุดเด่นเป็นของตัวเอง

ในกลุ่มประเทศ CLMV ประเทศไทยได้มีความใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ นักลงทุนรายใหญ่ก็สามารถที่จะเข้าไปลงทุนได้ แต่ควรที่จะมีเงินทุนเข้าไปลงทุน ซึ่งในกลุ่มของประเทศ CLMV ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสำคัญกว่ากฎหมายหรือสำคัญว่าสิ่งอื่นใด ซึ่งหากได้มีการพิจารณาในเรื่องของประเทศเขมร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ หรือที่ต่าง ๆ ในการเข้าไปลงทุนในประเทศเหล่านี้จะต้องมีการเข้าไปร่วมลงทุนกับคนในท้องถิ่น ถ้าไม่มีความสัมพันธ์กันก็จะไม่สามารถเข้าไปลงทุนได้

2.2) โครงการร่วมลงทุนระหว่างเอกชนกับรัฐบาลของกลุ่มประเทศ CLMV ที่น่าสนใจ

จากการสัมมนามีความเห็นว่าไม่ควรที่จะมีการศึกษาโครงการขนาดใหญ่อย่างเช่น โครงการทวาย เนื่องจากโครงการดังกล่าวมีความซับซ้อนอย่างมาก รวมไปถึงการศึกษาโครงการบางประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศ เพราะโครงการเหล่านี้มักไม่นิยมที่จะให้คนต่างชาติเข้าไปร่วมลงทุน แต่ควรที่จะศึกษาโครงการที่พอจะศึกษาได้และเป็นประโยชน์กับภาคเอกชนที่จะเข้าไปลงทุน เพื่อที่จะสามารถทำการศึกษาไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งมีตัวอย่างโครงการดังนี้

โครงการที่มีลักษณะการเชื่อมต่อในเรื่องของการใช้ประโยชน์ เช่น การเดินทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ 3 ประเทศ กาท่าท่าเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ไม่ใหญ่มาก เป็นต้น เพราะว่าโครงการเหล่านี้ไม่ใหญ่มาก ทำให้ภาคเอกชนมีกำลังพอที่จะเข้าไปลงทุน จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างมาก

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

แต่เดิมรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาก เนื่องจากผู้ที่ได้รับประโยชน์คือเอกชนเป็นหลัก และด้วยความล่าช้าของกฎหมายทำให้รัฐบาลไม่มีรายได้ รายได้รัฐบาลส่วนใหญ่มาจากการให้สัมปทานไม่ว่าจะเป็นเหมืองหยกหรือว่าการขายวัตถุดิบพวกก๊าซธรรมชาติ แต่ว่าไม่มีระบบการจัดเก็บภาษี เพราะฉะนั้นรายได้ของรัฐบาลจึงไม่สามารถจะจัดสรรพัฒนาตัวโครงสร้างพื้นฐานได้

วิธีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีมาแต่เดิมก็คือการให้สัมปทานแก่เอกชนตัวอย่างเช่น ถนนย่างกุ้ง-เนปยีดอ-มัณฑเล หรืออย่างพุกามก็จะมีบางที่ที่เป็นถนนส่วนตัว คือรัฐบาลสามารถให้สิทธิสร้างถนนกับเอกชนในพื้นที่ ซึ่งผู้สร้างสามารถที่จะเก็บค่าใช้ถนนได้ ถึงอย่างไรก็ตามค่าถนนจะต้องราคาไม่สูง เพราะว่าเป็นถนนเส้นเดียวที่มีมิเช่นนั้นแล้วจะไม่สามารถเดินทางทางอื่นได้ แต่อย่างไรก็ดีในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีข้อควรพิจารณาในเรื่องของการดำเนินการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในเรื่องใดก่อนเรื่องใดหลัง เช่น ควรที่จะมีการสร้างถนนก่อนสร้างท่าเรือหรือไม่

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บริษัท อีแกท อินเตอร์เนชั่นแนลกับบริษัท การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยอินเตอร์เนชั่นแนล ได้มีทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) กับ Asia Development Bank (ADB) เพื่อร่วมทุนในการทำโรงไฟฟ้าน้ำเขียบ1 ซึ่งทาง Asia Development Bank (ADB) ได้ออกแหล่งเงินทุนให้ 1 ใน 3 ในปัจจุบันรายได้ก็เริ่มกลับมาเริ่มมีการคืนทุนเพราะการลงทุนระยะเวลาของสัญญา 34 ปี ส่งผลให้ตอนนี้ก็เริ่มเติบโตและก็เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น รวมถึงการมีรายได้บางส่วนที่เป็นการแบ่งส่งไฟฟ้ามาให้กับประเทศไทยใช้

ประเทศกัมพูชา

ให้ศึกษาโครงการที่เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อจากทางหลวงที่มีอยู่แล้วให้สามารถขยายเครื่องข่ายเป็นใยแมงมุม เพื่อที่จะสามารถทำการเดินทางได้อย่างต่อเนื่องจากทางหลวงของประเทศกัมพูชา

3) กฎหมายเกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับรัฐ

การเข้าไปลงทุนของนักลงทุนไทยในกลุ่มประเทศ CLMV นอกจากจะดูตัวกฎหมายในเรื่องของการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) แล้ว ในการขยายตลาด ในทางปฏิบัติหน้าที่การ

ทำงานจริงหรือการรับงาน อาจจะมีกฎหมายอื่น ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคหรือว่าเป็นโอกาสทางเลือกในการเข้าไปลงทุน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายแรงงาน

3.1) ปัญหาทางกฎหมาย

- กฎหมายของกลุ่มประเทศ CLMV ในขณะนี้ประเทศเหล่านี้ยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน
- ถึงแม้ว่าข้อตกลงบางประการจะได้มีการระบุไว้ในข้อกฎหมายก็ตามแต่ก็มิได้หมายความว่าเมื่อถึงเวลาที่จะมีการลงทุนตามกฎหมายจะสามารถนำข้อตกลงดังกล่าวตามกฎหมายไปใช้ได้ตามที่กฎหมายระบุ
- กฎหมายในกลุ่มประเทศ CLMV ถือว่าเป็นกฎหมายที่อยู่ในช่วงการดำเนินการอยู่ มีการปรับเปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ ยังไม่แน่นอน ดังนั้นในการตีความกฎหมายจึงเป็นไปตามมุมมองทางการเมืองของรัฐบาลที่ได้ตกลงกับผู้เข้าไปร่วมลงทุน ซึ่งไม่ได้หมายความว่ากฎหมายที่ระบุไว้ในแต่ละประเทศของกลุ่มประเทศ CLMV จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง
- กฎหมายภายใน ในการศึกษาโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) อย่างเดียวอาจจะไม่ตอบข้อสงสัยเท่าที่ควร
- กฎหมายในของการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ
- กฎหมายใหม่ไม่มีการยกเลิกกฎหมายเดิม
- กฎระเบียบเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีกฎการร่วมลงทุนแล้วหรือยังไม่มี ยิ่งมียิ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสการเมือง ตามกระแสของธุรกิจภายในประเทศ โดยส่วนใหญ่นโยบายค่อนข้างขัดแต่กฎหมายนอกจากจะเปลี่ยนแปลงแล้วยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง
- ปัญหาแรงงานเรื่องสวัสดิการแต่ละประเทศไม่เหมือนกันบางประเทศเหมือนต้นทุนค่าจ้างถูกแต่กฎหมายสวัสดิการเรื่องวันหยุดชดเชยค่อนข้างสูง สิ่งที่ภาครัฐเรียกเก็บเป็นสวัสดิการก็จะเก็บสูงด้วย
- กรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นว่าในการเข้าไปลงทุนของประเทศไทยในโครงการร่วมทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (PPP) ไม่ได้มีการนำมาใช้ตามมาตรการทางกฎหมายการร่วมทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (PPP)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- การเข้าไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะต้องพิจารณาถึงเรื่องของการคุ้มทุนในการที่จะเข้าไปลงทุน เนื่องจากว่าประเทศลาวไม่มีเงินที่จะสามารถร่วมลงทุนได้
- เจ้าแขวงถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจพอ ๆ กับรัฐบาลส่วนกลาง ถึงแม้ว่าจะมีข้อกำหนดดังกล่าวในกฎหมายของรัฐบาลส่วนกลาง แต่เจ้าแขวงไม่ประสงค์ที่จะดำเนินการจะไม่ดำเนินการก็ได้

- ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวรัฐบาลเป็นเพียงผู้ออกกฎหมาย อย่างเช่นการนำไปใช้ในการประกอบนิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตพื้นที่นั้น ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่จะดำเนินการโดยรัฐบาลเพื่อนำมาใช้ในการประกอบสิทธิของรัฐบาล แต่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ประกอบกิจการนิคมอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ ทางแต่ละเขตพื้นที่จะเป็นผู้กำหนดสิทธิประโยชน์ในแต่ละพื้นที่เอง
- ตัวอย่าง กฎหมายเกี่ยวกับภาษี ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีข้อพิพาทระหว่างประเทศในเรื่องของภาษีกับ บริษัทสยามกับรัฐบาลลาว ที่รัฐบาลลาวได้มีการออกภาษีใหม่เนื่องจากทางบริษัทมีรายได้มาก ทำให้มีการออกกฎหมายภาษีขึ้นมาจัดเก็บเป็นการเฉพาะ จึงเป็นที่มาของการฟ้องร้องคดี

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

- พบปัญหาในเรื่องของกฎหมายภายในค่อนข้างมากเนื่องจากไม่มีความแน่นอนทางการเมือง
- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ไม่ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) โดยเฉพาะ แต่ได้มีกฎหมายในการให้นักลงทุนต่างชาติสามารถเข้าไปถือหุ้นในบริษัทของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่สามารถถือได้ 1% แต่ตอนนี้สามารถถือได้ถึง 30% ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเข้าไปลงทุนของเอกชนเช่นกัน เพราะในการพิจารณาตัวกฎหมายจำเป็นที่จะต้องดูในหลาย ๆ องค์ประกอบ
- การเวนคืนที่ดิน เนื่องจากเป็นเรื่องที่สำคัญของนักลงทุนไทย ในการลงทุนเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรม สะพาน ถนน ซึ่งถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นก็จะไม่สามารถลงทุนในพื้นที่นั้นได้ ส่งผลให้ล่าช้าในการชำระหนี้สิน จากผลดังกล่าวทำให้นักลงทุนมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวแต่ละประเทศในกลุ่ม CLMV มีมุมมองในเรื่องนี้ที่ต่างกันรวมถึงการให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวที่ต่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องชี้เข้ามาพิจารณาร่วมกับกฎหมาย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

- สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้มีกฎหมายในการลงทุนมานานกว่า 10 ปี ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีความชัดเจนทางด้านกฎหมายการลงทุนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามประเทศเวียดนามก็สามารถที่จะออกกฎหมายใหม่เพื่อมาแก้ไขกฎหมายที่มีได้ เช่น สามารถที่จะออกกฎหมายภาษีให้มีการเก็บภาษีย้อนหลัง เป็นต้น
- สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้มีกฎหมายในเรื่องของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) แต่ถึงอย่างไรก็ตามในแง่ของบางธุรกิจ เช่น ภาคการเงิน ต้องดูที่ว่านโยบายของประเทศเวียดนามไม่ได้พร้อมที่จะเปิดรับให้ธนาคารเข้าไป ซึ่งถ้าผู้ประกอบการธนาคารต้องการที่จะเข้าไปลงทุนในธุรกิจดังกล่าวจะต้องเข้าไปในรูปแบบของการร่วมค้า

(joint venture) กับธนาคารท้องถิ่นในประเทศ ซึ่งทำให้การมีกฎหมายร่วมลงทุน ไม่ได้หมายความว่า จะสามารถเข้าไปร่วมทุนได้อย่างอิสระเสรี

3.2) แนวทางการแก้ไข

- ในการเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายภายในของแต่ละประเทศกับกฎหมายระหว่างประเทศ จะต้องมีการชี้ให้เห็นข้อมูลในเรื่องของการตัดสินใจว่านักลงทุนควรที่จะเข้าไปลงทุนโดยใช้กฎหมายภายในประเทศหรือต่างประเทศในการตัดสินใจ
- กฎหมายการคุ้มครองการลงทุนที่เป็นทวิภาคี ภายใต้ความตกลง BIT (Bilateral Investment Treaty) ซึ่งจะต้องศึกษาว่ากลุ่มประเทศ CLMV ได้มีการทำข้อตกลงดังกล่าวกับประเทศใดบ้าง เพื่อเป็นช่องทางวิธีอ้อมในการเข้าไปลงทุนกับประเทศเหล่านี้

4) การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

จากการประชุมระดมความคิดเห็นพบว่า ปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลดังนี้

- การลงทุนของประเทศไทยในต่างประเทศ ปัจจุบันยังคงติดอยู่กับเรื่องของการลงทุนภายในประเทศ เพราะการเข้ามาลงทุนภายในประเทศไทยได้มีการยกเว้นภาษีทางด้านต่าง ๆ แต่เมื่อนักลงทุนไทยได้ออกไปลงทุนในต่างประเทศก็จะต้องเป็นไปตามแต่ละนโยบายของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV
- การลงทุนในประเทศไทยโดยปกติที่ได้มีการส่งเสริม คือมีการส่งเสริมในเขตพื้นที่การส่งเสริมที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการลงทุนกิจการในเรื่องสาธารณสุขปโภค ประเทศไทยไม่ให้ต่างชาติดำเนินธุรกิจประเภทนี้

2.2.2 แนวโน้มการลงทุนจากต่างชาติในการจัดทำบริการสาธารณสุขของรัฐ

1) แผนยุทธศาสตร์การลงทุน

แผนยุทธศาสตร์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ที่ได้มีการกำหนดการลงทุนของภาครัฐในการร่วมทุนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งนักลงทุนสามารถทราบได้ทันทีว่ารัฐบาลมีแผนไปทางใดบ้าง โดยแบ่งกิจการออกเป็น 2 ประเภท คือ โครงการที่เรียกว่า opt in (รัฐส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วม) กับ opt out (รัฐสมควรให้เอกชนมีส่วนร่วม)²¹² โครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ที่

²¹² Opt-out คือกิจการที่สมควรให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน หรือ เป็นโครงการที่รัฐตั้งใจจะให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน แต่หากรัฐบาลต้องการลงทุนเองจะต้องชี้แจงกับคณะกรรมการ PPP ถึงหลักการและเหตุผลดังกล่าวว่า เพราะอะไรถึงต้องลงทุนเองทั้งหมด เป็นต้น

เป็นลักษณะ opt out (รัฐสมควรให้ออกชนมีส่วนร่วม) ซึ่งในการประกอบกิจการประเภทนี้หากรัฐบาลจะบังคับให้ลงทุนจะต้องใช้รูปแบบของการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ซึ่งจะมีกิจการที่ประกอบโดยหลักคือ รถไฟฟ้าในเมือง ทางพิเศษในเมือง ท่าเรือขนส่งสินค้า แต่ลักษณะ opt in (รัฐส่งเสริมให้ออกชนมีส่วนร่วม) เป็นกิจการที่รัฐบาลมีการส่งเสริมให้มีการร่วมลงทุนจะเป็นความสมัครใจของหน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะใช้การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP)

2) แนวโน้มการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน

เนื่องจากว่าโครงการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถนำไปเป็นแรงจูงใจในการลงทุนได้ เพราะโครงการที่ต้องลงทุนใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งผลตอบแทนทางการเงินไม่ได้อยู่ในระดับที่จูงใจเอกชน เพราะโครงการที่มีแรงจูงใจส่วนใหญ่จะเป็นโครงการขนาดเล็กใช้ระยะเวลาน้อย

ทั้งนี้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจความต้องการ (demand) ของแต่ละประเทศต่อโครงสร้างพื้นฐานไม่ชัดเจนในเรื่องของข้อเท็จจริงว่ารัฐบาลแต่ละประเทศต้องการอะไร รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องการการลงทุนของภาคเอกชนเข้าไปช่วยเท่าไร

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในขณะนี้หนี้สาธารณะน่าจะ 60-70% GDP ซึ่งหมายถึงภาครัฐไม่มีเงิน จึงเริ่มมีการที่จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจค่อนข้างจริงจัง ดังนั้นสิ่งนี้จึงได้สะท้อนเกี่ยวกับเรื่องของหุ้นส่วนที่ผู้ประกอบการธุรกิจของประเทศไทยจะเข้าไปพึ่งพาได้ เพราะว่าการทำโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในทางนโยบายเป็นไปได้ที่ประเทศกลุ่ม CLMV อย่างเช่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจะปล่อยให้เอกชนกับเอกชนเข้ามาดำเนินการ เพราะรัฐบาลต้องพยายามเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นรัฐวิสาหกิจของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จึงไม่สามารถมีศักยภาพได้เต็ม 100 ซึ่งส่งผลให้เงินทุนที่ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศไทยจะต้องลงไปดำเนินการใช้เงินเท่าใด และจะกระทบความสามารถโครงการทางการเงินในระยะยาว

เครื่องมือในการสนับสนุนจากรัฐบาล

รัฐบาลได้มีการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า minimum revenue guarantee หรือ MRG เป็นเครื่องมือที่มีการพัฒนามาตรฐานในการให้การสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชนหรือการส่งเสริมการลงทุนในรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) เป็นลักษณะแนวดิ่ง ไม่ใช่เป็นแนวนราบ ส่งผลให้เวลาร่างแผนยุทธศาสตร์ในการร่วมลงทุนจะมีการร่างในเรื่องของภาครัฐจะมีการดำเนินการ

Opt-in เป็นรูปแบบกิจการที่รัฐส่งเสริมให้ออกชนมีส่วนร่วม หรือรัฐบาลจะลงทุนเองทั้งหมด เช่น กิจการโครงข่ายโทรคมนาคม กิจการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง กิจการพัฒนากิจการที่เก็บค่าผ่านทางเมือง และกิจการพัฒนาตัวร่วม เป็นต้น

อย่างไรนั้น ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์หรือมีแนวความคิดที่จะพัฒนาการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ในเชิงของการให้ออกไปลงทุนภายนอกประเทศมากยิ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าโครงการที่ออกไปลงทุนเป็นโครงการที่เกี่ยวกับผลตอบแทนภายในยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไป การนำเอาหลักการ minimum revenue guarantee หรือ MRG มาใช้จะเข้ามาช่วยภาคเอกชนในการประกันราคาขั้นต่ำในเรื่องของการประกันผลตอบแทนขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลสามารถที่จะเข้าไปประกันเป็นจำนวนเงินและเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศ ถึงแม้ว่ารัฐจะต้องเสียเงินไปบ้างแต่ก็ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการ

แนวทางการแก้ไขในการให้การสนับสนุนของรัฐบาล

โครงการจะสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อรัฐบาลได้มีการสนับสนุนในรูปแบบของการประกันรายได้ขั้นต่ำ

3) การดำเนินการกิจการร่วมค้าของนักลงทุนไทยในกลุ่มประเทศ CLMV

ในการดำเนินการกิจการร่วมค้า (joint ventures) ยังคงพบปัญหาในเรื่องของการลงทุนของรัฐที่เกิน 1 พันล้านบาทขึ้นไปพบว่ามีปัญหาในเรื่องของระยะเวลาในการที่จะตัดสินใจในการให้ลงทุนร่วมกัน ซึ่งใช้ระยะเวลานาน ก่อให้เกิดความไม่คุ้มค่ากับระยะเวลาที่จะต้องเสียไปหรือการทำงานที่จะต้องมีการเข้าไปแก้ไขในระดับหนึ่ง ในปัจจุบันนี้เรื่องการลงทุนในระดับระหว่างประเทศถือได้ว่าเร็วขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้มีการช่วยย่นระยะเวลาในส่วนขั้นตอนอื่น ๆ

2.2.3 มาตรการและกลไกในการให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน

จากการสัมมนามีความเห็นว่ายโยบายของกลุ่มประเทศ CLMV ในเรื่องของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานได้มีการให้สิทธิประโยชน์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) สิทธิพิเศษในการมีสิทธิ์ถือครองที่ดิน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เวียงจันทน์มีเขตเศรษฐกิจประมาณ 6-7 ที่ ซึ่งเมื่อประมาณ 3-4 ปีที่แล้วแต่ละที่เจ้าของจะเป็นคนต่างชาติ อย่างเช่นคนจีน คนเกาหลี เป็นต้น ซึ่งเจ้าของในแต่ละพื้นที่ก็จะได้รับสิทธิพิเศษที่ไม่เหมือนกัน โดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเจ้าของธุรกิจกับรัฐบาลของลาว ซึ่งเท่าที่เคยได้มีการศึกษามาทพบว่านักธุรกิจที่เข้าไปมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ละรายได้รับสิทธิ์ถือครองที่ดินต่างกัน บางรายสามารถมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ 120 ปี บางรายก็มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน 99 ปี แล้วแต่จะสามารถตกลงกับทางรัฐบาลได้ เพราะค่อนข้างที่จะหลากหลาย

2) สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนกับรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องของการให้ประโยชน์ทางภาษีการลงทุนในเรื่องของการที่ให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

อนุสัญญาภาษีซ้อน หรือ DTA (Double Taxation Agreement) ซึ่งทุกประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV จะมีอนุสัญญาภาษีซ้อนร่วมกันกับประเทศไทย ยกเว้นเพียงประเทศกัมพูชา

แนวทางการพัฒนากฎหมายด้านการลงทุนและการสร้างแรงจูงใจทางภาษีอากรแก่ผู้ลงทุน

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้ให้เครื่องมือหรือประโยชน์ทางภาษีกับผู้ลงทุนในต่างประเทศอย่างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ทั่วโลกได้มีการดำเนินการกัน เพราะนโยบายทางภาษีสามารถทำให้กระทรวงการคลังเข้าไปปฏิบัติการได้มากขึ้นในฐานะที่มีกฎหมายของกรมสรรพากรและกรมศุลกากร

3) การสนับสนุนด้านการเงิน การธนาคาร

ธนาคารกรุงเทพที่ได้มีการเปิดสาขาในต่างประเทศ เพื่อให้การสนับสนุนเงินในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของนักลงทุนไทย นอกจากนี้ยังได้มีการแนะนำการลงทุนในต่างประเทศให้นักลงทุนได้ลงทุนอย่างถูกต้อง

4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะ/เขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการสัมมนามีความเห็นว่ากลุ่มประเทศ CLMV และประเทศไทยได้มีนโยบายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งเสริมในเรื่องของการประกอบธุรกิจ อันถือได้ว่าเป็นช่องทางทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ในการเข้าไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV ได้มีการสรุปนโยบายในการจัดสรรของเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละประเทศดังนี้

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

- ทางรัฐบาลได้มีนโยบายในการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ทางรัฐส่วนกลางได้ให้การสนับสนุนและเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ทางจังหวัดได้คิดขึ้นเองตามสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในแต่ละพื้นที่ ซึ่งนอกเหนือจากเขตเศรษฐกิจแล้วได้มีการให้สิทธิประโยชน์กับเขตที่ไม่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้ใช้ในการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม
- สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ให้สิทธิประโยชน์ในแต่ละเขตไม่เท่ากัน เพื่อให้เกิดการกระจายในการลงทุน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- ภาครัฐบาลได้มีนโยบายในการจัดสรรการลงทุนในเรื่องของเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งโดยส่วนใหญ่พิจารณาพื้นที่ในเขตการลงทุนเป็นเขตพื้นที่ยากจน พื้นที่ห่างไกล รวมถึงในพื้นที่ที่ไม่มีโครงสร้างพื้นฐานอยู่ เพื่อให้พื้นที่เหล่านั้นเกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

- นโยบายภาครัฐยังคงมีความคลุมเครือในเรื่องของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

5) การลงทุนภายใต้กรอบ AIA (ASEAN Investment Area)

การลงทุนภายใต้กรอบ AIA (ASEAN Investment Area) ได้มีการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาเปิดช่องทางที่เรียกว่า การเข้าถึงตลาด (market access) กับกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งได้มีการพัฒนากรอบการลงทุนดังกล่าวเป็นความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) ที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อเป็นช่องทางในการเปิดตลาดในเรื่องของการเข้าถึงตลาด ซึ่งควรมีการนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในเรื่องของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน

2.2.4 การระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน ในกรณีที่เกิดข้อพิพาททางสัญญา

จากการสัมมนามีความเห็นว่า การระงับข้อพิพาท ได้ถือว่าเป็นสิ่งที่นักลงทุนไทยประสบปัญหาอย่างมากในการเข้าไปลงทุนกับกลุ่มประเทศ CLMV เนื่องจากในบางประเทศยังไม่มีระบบการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างกัน รวมถึงการใช้อินญาโตตุลาการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ระบบการระงับข้อพิพาท

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจได้มีการปรึกษากับทางตุลาการกระทรวงยุติธรรมในเรื่องของโครงการร่วมทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (PPP) ในประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเรื่องดังกล่าวยังคงเป็นปัญหามากในประเทศไทย คือเรื่องเกี่ยวกับสัญญาสัมปทาน เนื่องจากสัญญาสัมปทานได้มีการระบุข้อความในการระงับข้อพิพาทว่าให้มีการสิ้นสุดที่อนุญาโตตุลาการ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้ข้อความบางประการที่สามารถจะไม่ถือเอาตัวคำวินิจฉัยอนุญาโตตุลาการเป็นที่สุดแต่ให้ไปสิ้นสุดที่ศาลปกครอง

2) การใช้อินญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท

เมื่อมีการเสร็จสิ้นกระบวนการในการเข้าไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV ทั้งที่เป็นโครงการที่ต้องมีการขออนุญาตและไม่ต้องขออนุญาต เมื่อได้มีการดำเนินโครงการไปแล้วมักจะต้องมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นแล้วก็สามารถที่จะแบ่งการระงับข้อพิพาทเป็น 2 ประเภท

1. อนุญาโตตุลาการที่เป็นสากล
2. อนุญาโตตุลาการภายในประเทศของกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งจะต้องอยู่ในระดับมาตรฐานและเป็นสมาชิกของอนุญาโตตุลาการ (ICSID)

2.1) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อุญาโตตุลาการตามกฎหมายระหว่างประเทศ

การระงับข้อพิพาททางกฎหมายระหว่างประเทศในด้านการตกลงทางเศรษฐกิจ ทางด้านการลงทุน จะเน้นถึงการใช้เรื่องของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศและไม่เน้นถึงเรื่องกฎหมายภายในเนื่องจากในหลาย ๆ ประเทศที่จะเข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เชื่อว่ากระบวนการภายในประเทศของกลุ่มประเทศเหล่านี้สถาบันอนุญาโตตุลาการยังคงมีปัญหาอยู่

2.2) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อุญาโตตุลาการตามกฎหมายของกลุ่มประเทศ CLMV

การระงับข้อพิพาทโดยเฉพาะในเรื่องของเอกชนกับรัฐในกลุ่มประเทศ CLMV ได้มีหลายข้อสัญญาที่ได้มีการตกลงกันจะอนุญาตให้ใช้อุญาโตตุลาการ ซึ่งแต่ละประเทศในกลุ่ม CLMV ได้มีรายละเอียดและเงื่อนไขการใช้อุญาโตตุลาการที่แตกต่างกันออกไป

2.3) การระงับข้อพิพาทโดยใช้อุญาโตตุลาการตามกฎหมายของประเทศไทย

เนื่องจากว่าในปัจจุบันไม่ได้มีการเขียนกฎหมายในเรื่องของตัวอนุญาโตตุลาการไว้อย่างชัดเจนเพียงแต่กล่าวถึงไว้ให้เป็นมาตรฐานของสัญญา คือเป็นมาตรฐานในการใช้ระงับข้อพิพาทในทางกฎหมาย การร่วมทุนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (PPP) เพื่อให้นักลงทุนต่างประเทศที่ได้เข้ามาลงทุน ในการที่จะร่างสัญญาการร่วมลงทุนทราบถึงมาตรฐานสัญญาของประเทศไทย

2.2.5 ข้อเสนอแนะ

จากการสัมมนามีความเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยในการที่จะเข้าไปร่วมลงทุนในต่างประเทศหรือการให้ต่างประเทศเข้ามาร่วมลงทุนในประเทศได้มีข้อเสนอแนะซึ่งได้สรุปดังนี้

1) การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจ

ในการยกร่างพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมทุนในกิจการของรัฐ ในปัจจุบันซึ่งอยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ ตัวกฎหมายดังกล่าวมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเครื่องมือของภาครัฐในการบริหารจัดการโครงการที่เป็นโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ในประเทศไทย ซึ่งในอดีต โครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) สามารถนำมาใช้กับทุกรูปแบบโครงการโดยไม่ได้คำนึงว่าโครงการนั้นจะเป็นโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานหรือไม่ เช่น โครงการการจัดทำโรงแรมหรือโครงการพัฒนาที่ดิน ซึ่งก็ได้มีการนำเอาการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) มาใช้ แต่ร่างตัวใหม่ที่กำลังจะนำมาใช้จะเจาะจงเฉพาะในเรื่องของการให้เอกชนเข้าไปร่วมทุนในกิจการของรัฐในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ แต่ในเรื่อง

ของกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากพระราชบัญญัติเดิมมากนัก โดยพระราชบัญญัติเดิมได้มีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่จะนำมาซึ่งคู่สัญญาสัมปทานหรือคู่สัญญาการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ของรัฐ ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนตั้งแต่ การเสนอโครงการ การดำเนินโครงการ กำกับดูแลโครงการ ตลอดจนถึงการแก้ไขโครงการหรือการจัดการสัญญาโครงการที่มีปัญหาหรือโครงการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายประเทศไทยยังคงมีจุดอ่อนอย่างมากสำหรับการลงทุนและทิศทางการลงทุนในต่างประเทศในเรื่องของการไม่มีกฎหมายในส่วนการให้การสนับสนุนหรือการส่งเสริม ในทางเนื้อหายังคงไม่ชัดเจน กล่าวคือ รัฐบาลกระตือรือร้นที่จะให้มีการดำเนินการเข้ามาสนับสนุนภาคเอกชน ซึ่งปรากฏในส่วนของการสนับสนุนจากรัฐบาลแต่ไม่ได้ระบุว่าจะมีการสนับสนุนอย่างไร จึงควรที่จะมีการหาเครื่องมือหรือออกประกาศของทางคณะกรรมการในส่วนการลงทุนว่าจะเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างไร

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจได้ให้ความเห็นว่า การเพิ่มส่วนการสนับสนุนจากภาครัฐ คือการเข้าไปยุ่งกับส่วนทุน โดยมีเงินอุดหนุนจากรัฐ ซึ่งมีหลักในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการลงทุนของภาคเอกชน ได้แก่ การอุดหนุนเงินก่อสร้าง ถึงอย่างไรก็ตามในการใช้เงินอุดหนุนดังกล่าวทางสำนักงานประมาณยังคงมีประเด็นปัญหาในส่วนนี้อยู่พอสมควร ซึ่งยังคงเป็นปัญหาทางด้านกฎหมาย เช่น กฎหมายการคลังที่ยังคงพบในเรื่องของปัญหาบางประการ

ทั้งนี้ในการปรับเปลี่ยนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าวในเรื่องของสัดส่วนการเข้ามาลงทุนของประเทศไทย

2) การบังคับใช้กฎหมาย

ควรมีการผลักดันการใช้กฎหมายทั้งกฎหมายภายในของแต่ละประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

มีหลักค่อนข้างอ่อนแอ แต่ระยะที่ผ่านมาสัญญาอันค่อนข้างดีขึ้น เนื่องจากทิศทางของรัฐบาลในการพัฒนาเพื่อให้กฎหมายได้เอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนต่างชาติแล้วก็ปกป้องสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีมันมีอยู่

3) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

เรื่องการลงทุนระหว่างการลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) ที่จะไปลงทุนในอาเซียนหรือประเทศต่าง ๆ ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจที่ได้เข้าไปลงทุนมีความแข็งแกร่ง เพราะส่วนใหญ่นักลงทุนรายใหญ่ที่มีความแข็งแกร่งมักไม่ต้องการให้ภาครัฐไปสนับสนุน เนื่องจากว่านักลงทุนเหล่านี้ได้ก้าวนำในเรื่องของการประกอบธุรกิจไปก่อนภาครัฐ ซึ่งในขณะนี้ภาครัฐมีความต้องการที่จะผลักดันให้ระดับกลางและระดับเล็กสามารถที่จะเข้าไปลงทุนได้ โดยเฉพาะธุรกิจที่มีจุดเด่นเป็นของตัวเอง

ภาคผนวกที่ 3

สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 2

3.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 2

ผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นในโครงการ “กฎหมายเกี่ยวกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV” โดยได้จัดประชุมครั้งที่ 1 เฉพาะผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำสาธารณะในวันศุกร์ที่ 17 พฤศจิกายน 2560 เวลา 08.30-13.00 น. ณ ห้องวิมานทิพย์ 1 โรงแรมรอยัลปริ้นเซส หลานหลวง โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น 15 คน มีรายนามดังนี้

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	นางสาวสุพจี รุ่งโรจน์	ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม
2	นางดวงใจ จันทร์	รองประธานสภาธุรกิจไทย-กัมพูชา สภาธุรกิจไทย-กัมพูชา
3	หม่อมหลวงลือศักดิ์ จักรพันธ์	กรรมการ สภาธุรกิจไทย-กัมพูชา
4	นางสาววรรณธิดา สายสุวรรณ	หัวหน้ากองกฎหมายธุรกิจ ฝ่ายกฎหมายการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
5	นายวัชระ อนุโยธา	หัวหน้าแผนกกฎหมายธุรกิจในประเทศ ฝ่ายกฎหมาย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
6	นางสาวธีรวรรณ กตัญญูตานนท์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
7	นางสาวจารุมาส แต่งประกอบ	ผู้กำกับการปฏิบัติงาน ฝ่ายกำกับการปฏิบัติงาน ธนาคารสสิกรไทย
8	นางสาวจารุพัฒน์ จารุรัตนานนท์	นิติกรอาวุโส ฝ่ายนิติกร บมจ. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
9	นางสาวจุฑาภรณ์ บุญสม	ประνομหนี่อาวุโสชั้นพิเศษ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
10	คุณลัดดาวัลย์ ทองคำ	AVP งานคดี ฝ่ายกฎหมาย ธนาคารกรุงเทพ

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
11	นายจิรศักดิ์ ละธาดา	Head of Strategic Planning & Overseas Legal Support บริษัท กฎหมายเอสซีจี จำกัด
12	นางสาวจงจินต์ อัครสุวรรณ	ผู้จัดการ บริษัท กฎหมายเอสซีจี จำกัด
13	ดร.สมนึก เพชรช่วย	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและวิชาการ สมาคมนักธุรกิจอาเซียน
14	นางสาวอมรรรัตน์ อำนวยเสนา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
15	นางสาวพัชรนันท์ เรืองกาญจน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3.2 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมความคิดเห็น

3.2.1 สภาพการณ์ปัจจุบันในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV

1) ข้อมูลพื้นฐานของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

จากการสัมมนามีความเห็นที่สภาพการณ์การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในเรื่องคมนาคม²¹³ พลังงาน²¹⁴ สินค้าและบริการ หรือแม้แต่แหล่งเงินทุนอย่างธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ หลังจากที่ภาคธุรกิจในประเทศไทยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศ CLMV และได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของประเทศนั้น ภายหลังจากการเข้าไปลงทุน มักประสบปัญหาในด้านของกฎหมาย กฎระเบียบที่มีการบังคับใช้และการตีความที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกฎหมาย และกฎระเบียบของประเทศไทยเองที่ไม่เปิดช่อง และไม่รองรับการเข้าไปลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้ในทางปฏิบัติเกิดความยุ่งยากและความขัดข้องแก่ผู้ลงทุนใน CLMV เป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีการแทรกแซงจากภาครัฐและภาคการเมืองในประเทศที่ภาคธุรกิจของไทยเข้าไปลงทุน ส่งผลให้เกิดการขาดทุน ความเสียหายและข้อพิพาทหลายครั้ง

นอกจากสภาพการณ์ปัญหาดังกล่าวข้างต้น การลงทุนในประเทศ CLMV นั้นพบว่า การลงทุนในประเทศเหล่านี้มีค่าใช้จ่ายที่สูง และมีความเสี่ยงสูงเช่นกัน เนื่องจากสภาพสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศมีความไม่มั่นคง แน่นนอน ผู้ลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็ก เกิดการระส่ำระสายและถูกเอาเปรียบได้ง่าย ยิ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาขึ้น นักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่ได้รับความ

²¹³ โครงการร่วมลงทุนกับภาครัฐของกลุ่มประเทศ CLMV ในด้านคมนาคม เช่น การเดินถนน การก่อสร้างถนน

²¹⁴ โครงการร่วมลงทุนกับภาครัฐของกลุ่มประเทศ CLMV ในด้านพลังงาน เช่น พลังงานทดแทน กังหันลมผลิตไฟฟ้า

ช่วยเหลือจากทางภาครัฐ²¹⁵ อีกทั้งยังไม่มีเงินทุนที่จะจ้างนักกฎหมายที่มีความสามารถเข้ามาช่วยเหลือ และระดับข้อพิพาทได้ดีเท่าที่นักลงทุนรายใหญ่ นอกจากนี้ นักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็กก็มีความรู้ และประสบการณ์ในการลงทุนในประเทศ CLMV เพียงผิวเผินเท่านั้น กล่าวคือ นักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็ก มองว่าการได้รับใบอนุญาตในการเข้าไปประกอบกิจการหรือลงทุนในประเทศ CLMV นั้น เป็นการรับรองว่า ท่านสามารถที่จะทำอะไรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุนในประเทศนั้น ๆ ได้เลย แต่ในความเป็นจริงแล้ว การได้รับใบอนุญาตนั้นเป็นเพียงเฉพาะการอนุญาตให้เข้าไปลงทุนเท่านั้น นักลงทุนขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องศึกษาถึงกฎหมายย่อยต่าง ๆ เช่นในเรื่องของที่ดิน ภาษี แรงงาน และกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในประเทศนั้น ๆ อีกด้วย

โดยโครงการร่วมลงทุนระหว่างเอกชนกับรัฐบาลของกลุ่มประเทศ CLMV ที่น่าสนใจมีดังนี้

- โครงการร่วมลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม (การเดินรถ)

การร่วมลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมของเอกชนไทยในกลุ่มประเทศ CLMV สามารถจำแนกแต่ละประเทศได้ดังนี้

ประเทศกัมพูชา : มีความตกลงร่วมลงทุนการเปิดเส้นทางเดินรถเป็นระยะเวลานาน แต่เนื่องจากกฎหมายและระเบียบภายในประเทศที่ซับซ้อน และรัฐบาลขาดงบประมาณในการลงทุน ทำให้โครงการร่วมลงทุนดังกล่าวพัฒนาและสัมฤทธิ์ผลได้ช้า

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศเวียดนาม : โครงการร่วมลงทุนในการเดินรถ สามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง

- โครงการร่วมลงทุนด้านพลังงาน

การร่วมลงทุนด้านพลังงานระหว่างภาคธุรกิจไทย และรัฐบาลกัมพูชา ประสบปัญหากฎหมายไม่เอื้อต่อการเข้าไปลงทุน เนื่องจากกฎหมายการเข้าไปลงทุนในด้านพลังงาน ผูกติดกับการให้สัมปทานของนายทุนใหญ่ในพื้นที่ หากนักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุน เอกชนไทยก็ผลิตในราคาต้นทุนต่ำ และส่งต่อผ่านการไฟฟ้าส่วนกลาง เพื่อให้กระจายต่อไปยังนายทุน ทำให้ค่าไฟฟ้าต่อหน่วยในประเทศกัมพูชานั้นมีราคาสูงมาก

- โครงการร่วมลงทุนโรงซีเมนต์

โดย SCG ร่วมลงทุนกับรัฐบาลของเมียนมาร์ ลาว เวียดนามและกัมพูชา

²¹⁵ ยกตัวอย่าง รัฐบาลประเทศญี่ปุ่น จะบริจาคเงินช่วยเหลือกัมพูชา เพื่อเอื้อให้นักลงทุนในประเทศเข้าไปลงทุนในกัมพูชาได้ หรือในประเทศมาเลเซีย รัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินคดีเมื่อนักธุรกิจเกิดข้อพิพาทในด้านการลงทุนกับต่างประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศจีนที่มีการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านโดยนโยบายปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

- โครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการรับสัมปทานเกี่ยวกับถนน

เช่น โครงการร่วมลงทุนโดยกลุ่มบริษัทก่อสร้าง เช่น อิตาเลียนไทย ชีโนไทย

2) กฎหมายเกี่ยวกับการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับรัฐ

2.1) ปัญหาทางกฎหมาย

เนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ แนวทางปฏิบัติของ กลุ่มประเทศ CLMV ในการให้เอกชน เข้ามาลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

แนวปฏิบัติในการเข้าไปลงทุนจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น จะต้องเริ่มต้นจาก

1. ภาคธุรกิจจำเป็นต้องมีข้อมูล ประสบการณ์ที่จะรู้ว่า สามารถนำสินค้าหรือบริการประเภทใดเข้าไปจำหน่ายหรือแบ่งส่วนแบ่งการตลาดของกลุ่มประเทศ CLMV ได้บ้าง
2. ภาคธุรกิจจะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนประเภทนั้นในเชิงลึก
3. ต้องมีการเฝ้าดูความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจและความต้องการของประชาชนในกลุ่มประเทศ CLMV ก่อนเข้าไปลงทุนระยะหนึ่ง
4. ดำเนินการขออนุญาตทางภาครัฐเพื่อเข้าไปลงทุน ทั้งนี้ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับอุปสรรคในทางกฎหมายที่แตกต่างและมีความไม่แน่นอน
5. ต้องพิจารณาประกอบอื่น ๆ ของการลงทุน เช่น การซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต หรือการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่สะดวก รวดเร็ว

จากการประชุมระดมความคิดเห็นพบว่า การลงทุนมีปัญหาอุปสรรคในการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง พื้นฐานในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไขเกิดจาก

- ความไม่ชัดเจน แน่นนอนของกฎหมาย

โดยกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม CLMV ไม่มีความชัดเจน แน่นนอน มักเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น กฎหมาย Corruption กฎหมายมีบทบัญญัติตามหลักการที่ดีแต่เมื่อถึงเวลาใช้กฎหมายนั้น หากผู้ทำการทุจริตมีตำแหน่งที่สูงหรือมีอำนาจในประเทศมาก กฎหมายก็จะเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะการณ์ของผู้ใช้กฎหมาย

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เช่น หากนักลงทุนรายหนึ่งนำสินค้าเข้าไปในประเทศกัมพูชาต้องเสียภาษี 20 % แต่นักลงทุนอีกรายหนึ่งอาจเสียภาษีสูงกว่าถึง 30% ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้นำ เช่นเดียวกับการลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่ากฎหมายเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถานการณ์ที่มักเกิดขึ้นบ่อย ๆ คือ หากว่าธุรกิจที่เข้าไปลงทุนประสบผลสำเร็จ ทางรัฐบาลของเวียดนามจะพยายามยึดธุรกิจนั้นเป็นของตนเอง โดยใช้วิธีการไม่ปฏิบัติตามสัญญา

- ปัญหาการบังคับคดี

การลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาร่วมลงทุน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถาบันอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาด (Award) ไม่สามารถนำไปบังคับกับภาครัฐของประเทศในกลุ่ม CLMV ได้เลย ไม่สามารถยึดทรัพย์ได้เนื่องจากเป็นคู่สัญญาที่มีสถานะเป็นรัฐ อันมีสถานะทางกฎหมายที่สูงกว่า และถึงแม้ว่าเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการฟ้องศาลในประเทศนั้น ๆ ก็ตาม กลับมีแนวโน้มสูงว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจาก ภาคธุรกิจมองว่า ศาลก็คือรัฐ ดังนั้นเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือภาคธุรกิจของไทยได้อย่างแท้จริง

นอกจากการบังคับคดีกับภาครัฐแล้ว ในกรณีภาคเอกชนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในกรณีที่ได้รับสินเชื่อกิจการของไทย การที่ธนาคารจะรับหลักประกันของเอกชนที่เป็นประชาชนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้นั้น จะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าหลักประกันประเภทที่ดินนั้นเป็นประเภทไหน เนื่องจาก ที่ดินของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีหลายประเภทและรัฐบาลของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ก็ไม่อนุญาตให้ประชาชนถือครองที่ดิน ดังนั้นการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชนจึงมีอยู่อย่างจำกัด เช่น ใช้ในการทำเกษตรกรรม หรือที่อยู่อาศัยเท่านั้น ทำให้ธนาคารจึงไม่สามารถรับที่ดินเป็นหลักประกันปล่อยสินเชื่อได้ เนื่องจากไม่สามารถบังคับคดีได้

- การตีความกฎหมาย

ปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการลงโทษกรณีกระทำการทุจริต หรือ Corruption มากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมายของกลุ่มประเทศ CLMV ที่ภาคธุรกิจของไทยที่เข้าไปลงทุนเกิดความกังวลในทิศทางการตีความกฎหมาย เนื่องจากกลัวการลงโทษ

นอกจากนี้ กรณีที่ภาคธุรกิจเข้าไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น อันเป็นประเทศที่มีข้อกังวลและเคร่งครัดในเรื่องสิ่งแวดลอมมาก ดังนั้นภาคธุรกิจที่เข้าไปลงทุนจะต้องรู้ เข้าใจ กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างละเอียด ซึ่งเป็นความยากของภาคธุรกิจที่จะเข้าใจว่า มีกฎหมายสิ่งแวดล้อมใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และมีขอบเขตการบังคับใช้กว้างเพียงใด

- การแทรกแซงจากภาคการเมืองและรัฐบาล

บ่อยครั้งที่การลงทุนมีการแทรกแซงทางการเมือง เช่นในกรณีนำเข้ายาแก้ไอยี่ห้อหนึ่งเข้าไปทำธุรกิจในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับอนุญาตให้นำเข้าได้ แต่การขออนุญาตใช้เวลาในการตรวจสอบนานเพราะเป็นสินค้าที่ต้องบริโภค แต่ในทางปฏิบัติรัฐเข้ามาแทรกแซงโดยประกาศนโยบายของรัฐว่าไม่สามารถนำเข้ายาแก้ไอได้ เนื่องจากมีประเด็นที่ผู้เยาว์นำไปใช้เป็นสารเสพติด

- ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายกับสภาพเศรษฐกิจ และการพัฒนา

สำหรับปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายกับสภาพเศรษฐกิจ และการพัฒนานั้นพบว่าเกิดขึ้นกับหลายประเทศ แม้แต่ประเทศไทยก็มีกฎหมายในการเดินรถที่ล่าช้า มีข้อจำกัดการเดินรถที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการและไม่สอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือการเดินรถของไทยต้องเดินรถตามที่ภาครัฐจัดให้เท่านั้น เมื่อเดินรถบริการพนักท่องเที่ยวยจาก CLMV มาส่งแล้ว จะไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวกลับไปได้ทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในประเศนั้นเกิดปัญหา

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการขนส่งสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรผ่านแดน ไม่สามารถกระทำได้ ทำให้เรามีคู่แข่งทางการค้าใหญ่ ก็คือจีน ที่สามารถขนส่งสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรเข้ามาได้ ทั้งไม่เสียภาษี แตกต่างจากของไทยที่เสียภาษีตลอดเส้นทางที่ผ่านเข้าประเทศในกลุ่ม CLMV ทำให้สินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรแพงขึ้น ประชาชนในกลุ่มประเทศ CLMV จึงเลือกบริโภคสินค้าจากจีนมากกว่า

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนไม่มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศคู่สัญญา

ในกรณีดังกล่าวแต่ละประเทศมีความเข้าใจว่ากฎหมายของประเทศตนสมบูรณ์และถูกต้อง แท้จริงแล้วควรมีการปรับให้เข้ากันได้เพื่อการลงทุนหรือการค้าขายที่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) แนวทางการแก้ไขปัญหา

สำหรับปัญหาทั้ง 6 ประการข้างต้นมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ควรมีปรับแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจน แน่นอนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เป็นจริง
2. ควรมีการช่วยเหลือด้านกฎหมายและข้อมูลในการลงทุนแก่นักลงทุนไทย โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมประชุมเสนอว่า ทางภาคธนาคารหรือสำนักงานกฎหมายควรนำรูปแบบของต่างประเทศมาใช้ในการให้ความรู้ด้านกฎหมายและการลงทุนแก่ภาคเอกชน โดยการร่วมมือกันว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านดังกล่าว มาประจำการที่สถาบันการศึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือภาคธุรกิจ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีความเชื่อมโยงกับทางภาครัฐด้วย
2. การสร้างองค์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ภาคธุรกิจ เพื่อที่จะใช้ป้องกันตนเองจากการถูกเอาเปรียบในกรณีที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ
3. รัฐบาลไทยควรมีมาตรการในการดูแล คุ้มครองภาคธุรกิจไทยที่ไปลงทุนในประเทศ CLMV

3) นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวกับการร่วมลงทุนกับรัฐ

จากการรับฟังความคิดเห็นพบว่า ในในกลุ่มประเทศ CLMV นั้นภาครัฐ มีนโยบายการลงทุนที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากโครงการลงทุนกับภาครัฐในกลุ่มประเทศ CLMV นั้น นโยบายในระดับชาติมีการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเข้าไปลงทุนเช่นเดียวกัน แต่นโยบายในระดับกระทรวงของแต่ละประเทศ

ไม่สอดคล้องกัน และก่อให้เกิดความยุ่งยาก เช่น ในเรื่องการลงทุนในประเทศ CLMV มีนโยบายการใช้บุคลากรในธุรกิจตามสัดส่วน คือ ใช้บุคลากรในประเทศไทย 50% ใช้บุคลากรของอีกประเทศที่เข้าไปลงทุน 50 % ซึ่งจะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้านเศรษฐกิจของอาเซียน

3.2.2 มาตรการและกลไกในการให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน

1) การสนับสนุนด้านการเงิน การธนาคารแก่นักลงทุนไทยและต่างชาติกลุ่มประเทศ CLMV ในส่วนนี้มีตัวแทนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อมูลดังนี้

1.1) ธนาคารการนำเข้าและส่งออก (EXIM BANK)

- EXIM BANK เคยสนับสนุนด้านการเงิน ปลดปล่อยเงินกู้ให้กับภาครัฐของเวียดนาม ในการลงทุนธุรกิจเหมืองทองแดง ซึ่งมีคนไทยเข้าไปถือหุ้นในธุรกิจเพียง 5 -10 %
- ในส่วนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว EXIM สนับสนุนด้านเงินทุนในโครงการเชื่อมไฟฟ้าไซยะบุรี โดยจะร่วมกับ EGAT และธนาคารไทยพาณิชย์ ลักษณะการปล่อยเงินทุนเป็น Syndication EXIM BANK จะมีบทบาทด้านการรับประกันความเสี่ยงการลงทุนจากโครงการเชื่อมดังกล่าว
- สำหรับในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ EXIM BANK ให้กู้ในโครงการโรงไฟฟ้าในเครือ โตโยไทย ช่วงแรก ๆ ของการปล่อยเงินทุน ก็มีความสับสนเนื่องจากกฎหมายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ประกาศวันต่อวัน แต่ภายหลังได้ศึกษาและมีความชัดเจนมากขึ้น
- สุดท้ายในส่วนของประเทศกัมพูชา EXIM BANK ได้ปล่อยเงินทุนสำหรับโครงการของสำนักพัฒนาเพื่อบ้าน เพื่อการทำถนน และกิจการในด้านการโรงแรม เนื่องจากการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศ CLMV กำลังพัฒนาและมีชื่อเสียง ในส่วนนี้เราจะได้สิทธิประโยชน์ในด้านภาษีมากขึ้น

1.2) ธนาคารไทยพาณิชย์

สำหรับธนาคารไทยพาณิชย์ มีการปล่อยสินเชื่อให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ในส่วนของธุรกิจการโรงแรม

1.3) ธนาคารกสิกร

มีการปล่อยเงินกู้ให้กับภาคธุรกิจที่ลาว และได้ให้ข้อมูลในการขอกู้หรือเปิดบัญชีธนาคารของไทย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่า อาจมีความยุ่งยากเนื่องจากมีข้อกำหนดในการควบคุมธนาคารอยู่ แต่ในขณะเดียวกัน ธนาคาร Banking Industries ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็มีกฎหมายของลาวควบคุมอยู่เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะมีกฎระเบียบตัวหนึ่ง ที่ควบคุมว่าการปล่อยเงินกู้ให้บุคคลในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็น

สกุลตราต่างประเทศ จำเป็นจะต้องพิจารณาว่า ผู้ที่รับเงินกู้ไปนั้น มีเงินได้เป็นสกุลเงินนั้น ๆ หรือไม่ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่จะมีข้อจำกัดว่า การซื้อ-ขายต่าง ๆ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นจำเป็นต้องใช้เงินกีบเท่านั้น เงินดอลลาร์ถือเป็นที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่สามารถนำมาพิจารณาเป็นเครดิตได้ จึงเป็นอุปสรรคในการปล่อยเงินกู้ให้แก่นักลงทุน

1.4) ธนาคารกรุงไทย

ภาคธุรกิจไทยของสินเชื่อ เพื่อไป Invest โครงการในประเทศกลุ่ม CLMV แต่อย่างไรก็ดีพบปัญหาว่า การเข้าไปลงทุนในโครงการในต่างประเทศนั้น มีข้อกังวลว่ากฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของทางภาครัฐหรือไม่ เนื่องจากการตีความกฎหมายของแต่ละประเทศแตกต่างกัน และหากเป็นการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการ ขั้นตอนจะต้องประสานงานหรือดำเนินการกับหน่วยงานใดบ้าง

1.5) ธนาคารกรุงเทพ

ในส่วน of ธนาคารกรุงเทพสนับสนุนเงินทุน การให้สินเชื่อกับนักลงทุนไทยและต่างประเทศกว่า 100 ล้านเหรียญ แต่ไม่ใช่การให้ทุนในลักษณะการร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะ

2) สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุนกับรัฐของกลุ่มประเทศ CLMV

สิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุนกับรัฐในกลุ่มประเทศ CLMV อาจแยกประเภทธุรกิจได้ 2 ประเภท กล่าวคือ (1) ธุรกิจการผลิตและ (2) ธุรกิจบริการ สำหรับธุรกิจบริการส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ เนื่องจากเป็นธุรกิจประเภทที่ไม่เชิงการลงทุนและไม่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศคู่สัญญา สิทธิประโยชน์ส่วนใหญ่ที่มักได้รับจึงไม่ใช่ตัวเงิน แต่อาจจะเป็นสิทธิประโยชน์ด้านแรงงาน หรือการเช่าที่ดิน ส่วนธุรกิจการผลิตนั้น เป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่และสร้างประโยชน์มากมาย สิทธิประโยชน์ในการเข้าไปลงทุนจึงมีมาก เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียม ยกเว้นภาษีศุลกากร

โดยสิทธิประโยชน์ในการร่วมลงทุนกับรัฐมีรายละเอียดดังนี้

- สิทธิประโยชน์ในการปลอดภาษีนำเข้า ส่งออก
- สิทธิการเช่าที่ดินระยะยาว
- สิทธิประโยชน์ Fix rate โดยการเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV ในลักษณะสัมปทาน จะ

ได้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีในส่วนที่เป็นอัตราภาษี Fix Rate

3.2.3 การระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน

การที่ภาคธุรกิจหรือเอกชนของไทย เข้าไปเป็นคู่สัญญาในสัญญาร่วมลงทุนกับเหล่าประเทศ ในกลุ่ม CLMV นั้น หลายครั้งมีความขัดแย้ง หรือข้อพิพาทเกิดขึ้นหลังจากที่ลงทุนไปแล้ว ซึ่งวิธีการระงับข้อ

พิพาทส่วนใหญ่ที่ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจใช้กัน คือ การเจรจา การอนุญาโตตุลาการและการระงับข้อพิพาทโดยศาล ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามข้อตกลงในสัญญาร่วมลงทุนแต่ละประเภท แต่ละกรณี

สำหรับการระงับข้อพิพาทในประเด็นที่เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ โดยทั่วไปนั้นมีความตกลงระหว่างประเทศคุ้มครองนักลงทุนจากต่างชาติ หากการลงทุนในต่างประเทศนั้นอยู่ภายใต้ความตกลงนี้ จะมีมาตรฐานที่เรียกว่า IFBS กล่าวคือ IFBS คือการดูแลให้ภาคธุรกิจหรือนักลงทุนเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทโดยไม่ใช้ศาล นอกจากนี้ กลุ่มประเทศใน CLMV เป็นภาคีของ International Arbitration Attorney Network ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการยอมรับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ หมายความว่า หากใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะคำชี้ขาดจะออกในประเทศใด ก็สามารถนำมาบังคับใช้ได้ไปอีกประเทศหนึ่งที่เป็นภาคีด้วยกัน

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เป็นประเทศล่าสุดที่เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานิวยอร์ค ดังนั้น อาจมีความเป็นไปได้ว่า กฎหมายอนุวัติการภายในจะยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น และยังต้องใช้เวลาในการพัฒนาอีกระยะหนึ่ง

ประเทศกัมพูชา เป็นประเทศที่มีสถาบันอนุญาโตตุลาการ แต่ยังไม่มีความชัดเจนเท่าใด และการมีสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศมีความเป็นไปได้สูงว่ามิเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศเท่านั้น การใช้งานจริงจำเป็นต้องไปดูจำนวนคดีเข้า-ออกและผลงานว่าเป็นอย่างไร

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสถาบันอนุญาโตตุลาการ ชื่อว่า CDER สังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนเท่าใด

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เดิมมีสถาบันอนุญาโตตุลาการ 2 ที่ ดูแลการระงับข้อพิพาทภายในประเทศ อีกที่หนึ่งดำเนินการสร้างเสร็จสิ้นได้ไม่นาน ชื่อว่า VIAC ดูแลการระงับข้อพิพาทในส่วนของข้อพิพาทระหว่างประเทศ

การระงับข้อพิพาทตามสัญญาร่วมลงทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ข้างต้น มักเกิดขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้

1. ประเทศในกลุ่ม CLMV ที่เป็นคู่สัญญา ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงที่ระบุไว้ในสัญญา
2. ประเทศในกลุ่ม CLMV ที่เป็นคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้
3. นักลงทุนในไทย มีข้อพิพาทกับรัฐบาลหรือรัฐในประเทศ CLMV เรื่องความไม่ชัดเจนของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐนั้น ๆ

3.3.4 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

1.1) การบังคับคดี

ในกรณีที่เอกชนเป็นคู่สัญญากับรัฐ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น และรัฐเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา แม้จะมีกฎหมายที่บังคับให้รัฐปฏิบัติตามคำพิพากษา แต่ในทางปฏิบัติการบังคับคดีไม่สามารถบรรลุผลได้ จึงควรมีการแก้ไขทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถเกิดขึ้นได้จริง

1.2) การบังคับใช้กฎหมายร่วมกันระหว่างประเทศคู่สัญญา

กฎหมายของประเทศคู่สัญญาแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน แต่ในการทำสัญญาร่วมลงทุนนั้นควรมีการบังคับใช้กฎหมายของทั้งสองประเทศให้อีกกันและกันได้มากที่สุด

1.3) กฎหมายไทยเกี่ยวกับการกู้เงินและการธนาคาร

การเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV พบปัญหาความยากในการกู้เงินและเปิดบัญชีของธนาคารไทยที่ไปตั้งสาขาในประเทศ CLMV เนื่องจากในไทยมีกฎหมายที่ป้องกันเกี่ยวกับการฟอกเงินหรือกฎหมายของธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการควบคุมการส่งเงินเข้า-ออกประเทศ ส่งผลให้ขั้นตอนการขอกู้/เปิดบัญชียุ่งยาก หากไม่ทำการแก้ไขหรือผ่อนปรน นักลงทุนของไทยอาจจะเลือกเปิดบัญชีกับธนาคารในท้องถิ่นของกลุ่มประเทศ CLMV²¹⁶

1.4) การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ

แม้ว่ากลุ่มประเทศใน CLMV จะเป็นภาคี International Arbitration Attorney Network ก็ตามแต่เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น และเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการแล้ว คำชี้ขาด (Award) ไม่สามารถบังคับได้จริง ควรมีแก้ไขปัญหานี้โดยการใช้อนุญาโตตุลาการที่มีความเป็นอิสระจากรัฐ และเป็นกลาง รวมทั้งมีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายแต่งตั้งให้อำนาจ เพื่อสามารถบังคับตามคำชี้ขาดได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะหนึ่งควรมีสถาบันอนุญาโตตุลาการระดับอาเซียน ดำเนินการระงับข้อพิพาทในบริบทของอาเซียนที่มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าการปฏิบัติตาม ICC หรือการปฏิบัติตามสิงคโปร์ อีกทั้งการตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการไม่จำเป็นต้องเป็นสถาบันเดียว สามารถทำความร่วมมือในระดับ MOU เพื่อช่วยเหลือการระงับข้อพิพาทของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

²¹⁶ โปรดดูข้อมูลในส่วนของการธนาคารประกอบ

1.5) กฎหมายส่งเสริมการลงทุน

การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้าไปลงทุนในเขตชายแดน หรือกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ควรจะมีการกฎหมายส่งเสริมการลงทุน ที่ให้สิทธิประโยชน์ที่ดี โดยการเทียบเคียงสิทธิประโยชน์จากประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศ CLMV เพราะกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของไทยให้สิทธิประโยชน์น้อยเกินไป หากเทียบกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐของไทยกังวลว่าจะไม่สามารถเก็บภาษีได้เพียงพอ

2) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

2.1) การร่วมมือกันของกลุ่มนักลงทุน

ธนาคารควรร่วมมือกัน จำงที่ปรึกษาหรือผู้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการลงทุนในประเทศ CLMV เพื่อให้มีฐานข้อมูลที่พร้อมที่สุด ซึ่งจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับธนาคารและนักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็กของไทยที่จะไปลงทุนในภูมิภาคหรือกลุ่มประเทศ CLMV

2.2) การลดภาระของนักลงทุน

การเข้าไปร่วมลงทุนกับรัฐเพื่อจัดทำบริการสาธารณะในกลุ่มประเทศ CLMV นั้น มีความจำเป็นที่ต้องประสานงานหรือทำข้อตกลงกับหลายหน่วยงาน เช่น กรมสรรพากร กรมศุลกากรในเรื่องการนำเข้าส่งออก กระทบพาดินชน ซึ่งต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูงมาก จึงควรแก้ไขและจัดทำให้การเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศข้างต้นเป็นระบบ One Stop Service เช่น ในการลงทุนในประเทศกัมพูชา มีลักษณะใกล้เคียงกับ BOI ของไทย ทุกอย่างเป็น One Stop Service

2.3) การรู้จักเด่น-จุดด้อยของประเทศที่จะเข้าไปลงทุน

ควรมีการหาข้อมูลก่อนการไปลงทุนว่าแต่ละประเทศมีจุดอ่อนหรือจุดแข็งอย่างไร

2.4) บทบาทของรัฐบาลไทย

การไปร่วมลงทุนในการจัดทำบริการสาธารณะกับประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น รัฐบาลไทยควรให้การดูแล ค้ำครองและอุ้มชูนักลงทุน เพื่อให้รัฐที่เป็นคู่สัญญาไม่กล้าเอาเปรียบนักลงทุนในไทยมากเกินไป อย่างเช่น การที่รัฐเข้ามาดูแลการลงทุนหรือปกป้องเอกชนในประเทศที่เป็นกลุ่มนักลงทุน ในประเทศญี่ปุ่น เรียกว่า ไชบัสสี หรือที่เกาหลีใต้เรียกว่า แชร์โบล เป็นลักษณะ Family Business

3) ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึกด้านการลงทุนในแต่ละอุตสาหกรรมหรือการบริการแต่ละประเภท เพื่อให้ทราบว่าการลงทุนกับอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ นั้น มีรูปแบบ มีกฎหมาย ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงวิธีการปฏิบัติในการไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อให้ช่วยคุ้มครองป้องกันนักลงทุนในประเทศให้ไม่เสี่ยงจนเกินไปและไม่ถูกเอาเปรียบได้

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ และมีวิธีการที่จะโน้มน้าวหรือเชิญชวนอย่างไรให้ภาคธุรกิจที่ไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เลือกใช้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้มากกว่ากระบวนการทางศาล

3. ควรมีการศึกษาว่าในภาคปฏิบัติการทำสัญญาร่วมลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV นั้นพบกระบวนการที่มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ และอย่างไรบ้าง เช่นพิจารณาว่าในการร่วมลงทุนการจัดทำบริการสาธารณะในกลุ่มประเทศ CLMV มีข้อพิจารณาว่า การร่วมลงทุน เป็นการจัดซื้อจัดจ้างด้วยหรือไม่ เนื่องจากแต่ละประเทศมีการตีความกฎหมายที่ต่างกัน หากเป็นการจัดซื้อจัดจ้างจำเป็นต้องดำเนินการอย่างไร และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐได้บ้าง สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากแก่ภาคธุรกิจที่ไปลงทุน

4. สถาบันการศึกษาควรมีส่วนในการช่วยแนะนำเรื่องการลงทุนแก่นักลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อให้การช่วยเหลือด้านกฎหมาย